DE
OCCVLTIS
LITERARVM NOTIS

SEV

ARTIS ANIMI SENSA
occulte alijs ſignificandi, aut ab alijs ſignificata
expiſcandi enodandique

LIBRI IIII.

IO. BAPTISTA PORTA
NEAPOLITANO AVCTORE.

EXPLICANTVR AVTEM INTER
cætera & veterum quoque ſcriptorum loca, hac
de arte loquentia; indidemq́; petita.

SCIENTIA
IMMVTABILIS.

MONTISBELIGARDI
Apud IACOBVM FOILLET, Expenſis LAZARI ZETZNERI.
M. D. XCIII.

Digitized by Google

Digitized by Google

TYPOGRAPHVS LECTORIS. S.

MVltò maximum inter cuiuſque rei artifices imperitoſque diſcrimen eſſe: vel ipſa experientia, non contemnenda ijs in rebus, quæ in agendo faciendoue conſiſtunt magiſtra docemur. Hinc namq; & ædificaturi non ad ſartores ſutoreſuè confugimus: ſed ad cæmentarios, fabros lignarios, architectos, aliosque artium eam ad rem pertinentium gnaros: Et econtra veſtes aut calceamenta empturi, faciendaue locaturi, nõ ad hos ſed ad illos nos cõferimus. Ac licet ijs qui animum non aduertunt, mechanicis tantum in artibus id obtinere videatur: in reliquis tamen omnibus quarum finis præcipuus eſt, aut actio aut operis cuiuſdam effectio, idem quoque locum habere, & monentibus viris doctis credimus, & in quibusdam nos ipſi pro ingenij tenuitate ſic ſat manifeſtò deprehendimus. Sunt autem eius etiam generis ars ciuilis & militaris, eo ipſo à veteribus hoc dictæ nomi-

Digitized by Google

ne. Nam & has & conſimiles alias certis præceptis comprehendi, certaque doceri diſcique methodo poſſe: non libri modo de ijsdem ſcripti, ſed & viri maximi tam veteres, quantum ſcimus audiuimusque, quàm recentiores multi multis illuſtriſsimisque docuerunt exemplis: quæ cum literatis cumprimis, quibus hæc eduntur, ſatis nota ſint, in medium nunc afferre opus nõ eſſe iudicamus. Eſt autem politicæ, militaris, aliarumque eius generis artium pars non minima: conſilia ea, quæ hoſtibus cum innotuerint, nobis obeſſe poſſunt, ijsdẽ occultare, atq; ita ſignificare poſſe amicis, ne vel tabellario improbo, vel ipſis mox hoſtibus, ſi forte ea, quib. concredita ſunt intercepta fuerint, vlla ratione innoteſcãt. Quãobrem & veteres & recentiores quidam viri prudẽtes eam in rẽ vt & alia ad animi ſecreta occulte ſignificanda, ſolertia aliquot excogitauère ſtratagemata. Qui autem plura magisque ingenioſa congeſſerit, excogitârit, edideritque. Io. Baptiſta Porta, viro doctiſſimo, hodierna die quantum ſciam extat nemo. Quam etiam ob cauſam, cum viderem libros eius de furtiuis literarum notis, vulgo de Ziferis inſcriptos à bonarum artium ſtudioſis magnopere expe-

peti

Digitized by Google

peti,eaque forma editos, vt alia potuerint multo commodiore minorisque parabili, in animum induxi, meo rurſum eosdē prę-lo cōmittere. Poſteaquam autē rem ipſam aggreſsi ſumus:quinq; hęc inſuper à nobis deprehēſa ſunt obtigereq;,de quib. te lector beneuole, commonendum duximus.Nā & de vtilitate horum librorum,præter ea quę auctor ipſe eadem quoque de re tradidit, nonnulla adijcienda viſa ſunt: & titulus immutandus:& mendæ caſtigandæ:& de quibusdam exemplis monendi incautiores: & viri cuiusdam bonarum literarum amantiſsimi obiter quædam inter perlegendum animaduerſa, tabulæque his ex libris confectæ adijciendæ. Ad vtilitatem igitur quod attinet : Dominus Porta non vt alij, vnam atque alteram tantum artis huius rationem attigit : ſed circiter 180. ea induſtria diligentiaq; pertractauit:vt non infinitis tantum partibus exuperârit hac in re alios:ſed & viam rationemq; oſtenderit,qua veſtigia ipſius ſecuti, infinitos propemodum alios inſuper quoq; modos excogitare poſſimus. Id quod nobis vno atque altero exemplo is cuius animaduerſiones tabulasque edimus, oſtendit. Nec Trithemiana Polygraphia cum

Digitized by Google

his Portæ libris vel methodi diligentia, vel generũ multitudine, vel explicationis quorundam perſpicuitate conferenda eſt: licet non ſine fructu operis vtriusque lectionẽ coniungi poſſe non eamus inficias. Ac ſanè ſi non alia, hac certè de cauſa rei militaris ciuilisque cũprimis prudentiæ ſtudioſis atque adeo omnibus ijs quib. ſecreta aliorum rimari animus, Porta perlegendus eſt. Quoniã in poteſtate quidem noſtra eſt, hac arte non vti: ſed ne aduerſarij hoſtes, alijq; eam vſurpent, prohibere non poſſumus. Atqui ſi qua euenerit de quo vtique rei militaris ciuilisq; ſtudioſis magnopere laborandũ, vt in manus noſtras eius generis hoſtilia ſtratagemata aliaue ſcripta perueniãt. Portæ auxilio eadem agnoſcere detegereque poterimus. Eſt enim & id ipſum quoque in ijs numerandum, quibus hi libri aliorum hac de re edita monumenta longiſſimè antecellunt: quòd non ſolum inuiendorum huius generis ſtratagematum, ſed & vſurpatorum ab alijs, quoad fieri poteſt, euoluendorũ rationẽ ſingulari induſtria ſolertiaque explicant. Quid quod veterũ ſcriptorum loca perquã multa hac de arte loquentia, aut ex eadẽ petita ſæpeq; numero ſatis obſcura quã manifeſtiſsima reddunt?

id

Digitized by Google

id quod rectis rerũ arbitris antiquitatisq; ſtudioſis omnib.procul dubio futurũ eſt lõgè gratiſsimum. Habebunt autẽ & mercatores & chimici alijq; quib. res ſuas tenebrarum inuolucris tegere cordi eſt, multò ampliorem hìc eius rei quã antehac ſegetẽ. Sed cũ ipſi ſeſe hi libri ſatis ſuperq; ſint cõmendaturi: relicta hac parte, de titulo à nobis immutato nũc pauca dicemus. Qua in re non diffitemur quidẽ, indicatũ nobis quàm grauib. ex auctoribus ponendi ſui occaſionem ſumpſerit D. Porta: quoniam tamen & furtiui tralatio minus grata lectoribus, & Ziferarum titulus haud neceſſarius, is deniq; qui nobis placuit, & acceptior futurus, & plenior viſus eſt: illius loco ſubſtituendum curauimus. De mendis hoc affirmare poſſumus: magnum hac noſtra editione ſublatum numerum. Id quod facile deprehendent, qui eam cum priore contulerint. Quod autem tertio loco de exemplis quibuſdam nos monituros diximus ita ſeſe res habet. Duorum namq; generum exempla afferre ſolet autor: aliena & ſua. Et quo ad aliena quidem, veterum puta ſcriptorum: communi omnium interpretum iure tutus videtur. Ij namque cuiuſmodi inuenerint talia quoque

nec aliter adducere ſolent debentur. Id enim ni fieret, non interpretum ſed auctorum fungerentur munere, aut etiam falſariorum. Ea autem quæ ipſe confingit, interdum eiusmodi ſunt: vt alia omnino maluiſſemus. Sed cum lex Chriſtianæ charitatis meliorem in partem omnia interpretanda præcipiat: non eam ob cauſa adducta iudicamus, vt quiſquam inde conſimilia audendi occaſionem arripiat: Sed vt ab improbis vſurpata agnoſcat, eosdemq; dehortetur atq; impediat. Ita namque & alijs quoque optimis quibusdam in libris multa recenſentur improba: nō vt ea imitemur, ſed vt tanto maiore cautione vitare prohibereq; diſcamus. Et iter facturis deuia quoque loca periculoſa indicamus, ne alioquin eorundē ignari in diſpendiū forte periculumue imprudentes incidant, aliosque eò properantes, & ipſi quoque dehortari poſſint. Vt vt certè res ſeſe habeat, tollere ea ausus non eſt is qui nos hac in editione adornanda iuuit: ne alieno in opere nimium ſibi permiſiſſe ſumpſiſſeq; videretur. Quamobrē incautiores etiā lectores atq; etiā hortatos volumus: vt ipſi quoque quid hac in re muneris ipſorum ſit diligenter cogitent, caueantque ne quæ bono ipſorū eduntur, im-

Digitized by Google

imprudẽtia ſua ipſi ſibi in venenum perniciemq; conuertant. Sed de his hactenus: ſu pereſt vltimum commonitionis noſtræ mẽbrum: de ijs nimirum quę orę libri ſunt adſcriptæ, inq; fine adiectæ paucæ quædam animaduerſiones & ſchematiſmi, breuiter quoq; rationem vti reddamus. Ea namque inter perlegendum materiæ huius quã difficillimę, facilioris intelligentiæ memoriæque cauſa obiter is cuius ope vſi ſumus, cõſcripſit, liberaliterq; poteſtatem fecit vnà cũ his libris edendi. Vt ſi qua forte poſsint, alijs quoq; ſint vſui: ſin autem doctioribus magisq; abundantibus ocio aut D. Portæ aliter viſum, ab ijſdemq; certiora deprehẽſa fuerint: hęc pro nõ ſcriptis auctore nõ inuito haberi poterunt. Quæ cum ita ſint, & lectores cuncta æqui boni conſulturos ſperamus: & D. quoq; Portam nos excuſatos habiturũ confidimus. Cum & iure vulgo iam à typographis recepto vſi ſimus: nec quicquam de cõſilio ipſius ob nimiam locorum diſtantiam ſuſcipere potuerimus.

Tu benigne lector & D. Porta quoq;
ſi velit, hac noſtra vtriuſq; opera bono veſtro fruimini,
æternumque
valete.

Digitized by Google

Digitized by Google

AD LECTORES

PRÆFATIO.

REQVIRENTI *mihi veterum in omni rerum genere quædam manu ſcripta monumenta: vt arcani quid & abditi inde depromerem: (ita me ſemper ad hæc propenſum natura tulit) cum non ſemel contigiſſet in obſcuras quaſdam notas & characteres impingere, quibus ſcriptores dum legentibus inuidēt rerum cognitionem ex induſtria ſolēt ſua ſcripta occultare: ea dimittere ſæpenumero cogebar, ad quæ magis cupiditas animum accendebat. Verùm cum ea ſit hominum conditio, vt quæ multum appetimus, eò ardentius appetamus, quò ad ea aſſequenda maior eſſe ſolet difficultas: ea de cauſa factum eſt, vt ſubſtinuerim non prius ab incœpto deſiſtere, quàm omnes eiuſmodi notas, quæ occurrerant interpretarer. Nec voto fortunæ beneficium defuit. characterum enim ſignificationem accuratius perquirenti, & in hoc non parum elaboranti, res ita fœliciter ceſſit, vt huic mox inquiſitioni ſe-*

Digitized by Google

niſerio addictus, nonpaucas eiuſmodi notas interpretarer: quòd cum de cætero aliquandiu enixius quæſiuiſſem,ita profeci, vt collectis eiuſmodi quamplurimis characteribus, cum multiplex eſſet ratio interpretandi , & multorum ſcriptorum collatione comprobata, de illis librum conſcribere decreuerim. Sed quomodo id fieret,rectè primum neque ipſe ſatis intelligebam. Quare circa initia, vt nonnulla ad hoc oportuna colligerem, quæ libro formam traderent, mihi labor fuit non modicus. Calamo demum nonnullas præceptiones, quæ ſe memoriæ ſtatim offerebant commiſi: ne in ijs perquirendis, quoties opus eſſet nimis elaborarem. Neque enim ſperabam rerum varietate in tantum poſſe opus excreſcere. Siquidem cum huic rei intentius operam nauarem(quid enim labor non efficit?) tantum profeci, vt breui allatas vndique epiſtolas huiuſmodi notis ſcriptas amicis rogantibus interpretarer. Vnde eam de me apud eorum animos admirationem excitaui, vt non defuerint literarum imperiti,qui hoc mihi non aliundè, quàm ex arte magica, vel alicuius numinis afflatu prouenire exiſtimarent : quod totum ratio contextus ex orthographiæ petita fontibus ſatis apertè indicabat. Sed vt videant , quibus regulis in his progrederer, quas collegeram per hos dies , dum animus grauio-

Digitized by Google

grauioribus curis feriatus, leuioribus his ſtudijs incumbit, typis excudendum curare ſtatueram. Verùm cogitans quam varijs hominum iudicijs & zoilorum obtrectationibus, qui ſui ingenij acumen in aliorum laboribus ſolent experiri, illi exponerentur, qui libros in publicum emittunt: ſtatui (lectores humaniſſimi) hoc opus tamdiu apud me reſeruare, donec illud cum aliorum librorum claſſe, quorum nomina in noſtræ Encyclopediæ indice protulimus, ſimul abſolutum ederetur. Sed pluribus tandem rationibus neceſſe fuit conſilium mutare. Cum enim huius operis fama vulgaretur, dum adhuc ſub incude eſſet, partim amicorum non paucis efflagitationibus, quos magna iamdudum legendi operis cupido inceſſerat: & partim inuidorum motus impulſibus, qui eius rei, cum à nemine hactenus fuiſſet pertentata, honorem hunc nobis inuidebant, commodum duxi rem vlterius non differre, ſed diligenter editionem feſtinare. Nos verò negotium hoc totum in duas partes diuidemus: ſcilicet occultè ſignificare, & ſignificata percipere, vni primum & ſecundum, alteri tertium & quartum librum dedimus. Signa, quibus ſignificamus, vocalia, ſemiuocalia, & muta, quomodo fiant, ex veterum & recentiorum præceptionibus, viſibilia, quæq́; viſum effugiant vniuerſo primo libro conſcripſimus. Scripta verò literis

Digitized by Google

charta exaratis, & quæ interceptorem eludant quæ labore, quæq́; minime interpretari poſſunt, poſtremo, quæ non ſolum intelligi, ſed ne ſuſpicionem quidem inferant ſecundo libro docuimus. Tertio quomodo interpretari ſcripta debeãt, exẽpla duo appoſuimus, vnde lector reliqua valeat interpretari. Demum quarto libro tabulas conſcripſimus, quarum auxilio verba facilius quæſita reperiri poſſint, ne quid facilitatis & diligentiæ huic negocio deeſſe videretur.

Digitized by Google

NOTA.

Quoniam harum figurarum formæ Typographo non fuerunt in tempore redditæ, inter excudendum omiſſæ fuerant. Sed ne quid huic operi deeſſet, huc ſunt repoſitæ.

Prima pertinet ad paginam 92. Secunda ad paginam 98.

Tertia ad paginam 103.

Digitized by Google

Digitized by Google

IOAN. BAPTISTAE PORTAE NEAPOLITANI DE OCCVLTIS LITERARVM NOTIS, LIBER PRIMVS.

CAPVT I.

Quid sint furtiuæ literarum notæ.

OCCVLTAS seu furtiuas[a] notas politioris literaturę viri eas literas appellant, quæ artificio huiusmodi cõfictæ sunt, vt nõ possint ab alio, quàm ab eo, cui literę destinãtur, interpretari. Quod si rectè nobis animaduersum fuerit, id nomen literis illis congruere plane videbimus, quas nostrates vulgò[b] ZIFERAS nominant. Has igitur furtiuas literas si maiorum nostrorum monumenta percurrentibus, licebit quicquam animo coniecturare,[c] nil aliud nisi notas esse dicemus, quibus vel occultè vel breuiter aliquid rei gnaris, quibus rem exploratam volumus, manifestamus. Notas[d] verò appellamus, quòd literas, syllabas, & dictiones, (vt Isidorus[e] ait) præfixis characteribus notent, & legentium animos ad significationum notitiam reuocent, quò fit,[f] vt qui eas scribant, notarios appellamus. Quod si earum vsum perspexerimus, his tãtum rebus eas inseruire dicemus, cuiusmodi sunt,[g] res sacræ, occulta-

a 1. *Definitio attributi.*

b Ziferæ.

c 2. *Definitio integra ipsarum literarum occultarum*

d Nota quid.

e Etymol. l. cap. 21

f Notarij. Primus finis occultatio.

g 1. *Exemplum in sacris. de quo cap. 2. & 3.*

h 2. Exemplum in scientijs rerum occultarum.

rumque h rerũ ſcientiæ: ſiquidem ne à prophanis, nec dũ ſacris illis mediocriter initiatis illæ violentur, neùe abdita detegãtur myſteria ea ſępe igno, rabilibus characteribus, & ſymbolicis quibuſdã figuris à maioribus tegi, & occultari conſueuerũt.

i Exemplum in re bellica, & alijs quibusuis rebus grauibus.

In i arduis quoque rebus, magnisque negotijs, vt poté ciuitatum obſidionibus, arcium expugnationibus, pontificalium ſuffragiorum comitijs, in amoribus etiam, alijſque id genus ad ſecuritatem vtemur. Quoties enim expedit regibus, eorum vicarijs abſentibus, doli conſciis, alijsùe alijs in rebus occulta noſtri animi conſilia exponere, ne literæ ab exploratoribus, graſſatoribus, præſidibus, qui oportunis locis diſpoſiti adhibentur (longę enim Regum & Principum ſunt manus) interceptæ, occulta illis conſilia detegant, in maxima pręcipué temporum licẽtia, cum delicta vetare nemo audeat, ad earum vſum, vt nobis cautionem præſtent, confugimus. Præterea k breuitatis cauſa inductæ ſunt, vt puta ſi quid compendiosè ſcribendum ſit, ne verborum, nominumque acrebra repetitio in ſcribendo tædium afferat, vtque minori cũ labore poſsit quicquid opus ſit arctiùs comprehendi. Non immerito igitur in his notis excogitandis multorum diuexata ſunt ingenia, quorum quam plura ſuper ea re commenta ſuis locis proſequemur.

k Secundus finis, ſcripturæ cuiusuis cõpendium: de quo cap. 3.

Caput.

CAPVT. II.

Quod occultis seu furtiuis hisce notis vsi sunt, quires sacras & occultas scien tias scripserunt.

AEGYPTII [a] sacrorum antistites, vt Cornelius Tacitus ait, veriti ne sacra locum inter propha na sortirétur, ænigmaticis illa quibusdam scalptu ris & characteribus contegebant, inuisibilia enim per visibilia rerum mysteria significantes, nefas arbitrabãtur facilè sic ea literis committere, vt possint à communi & indigna plebe violari. Vnde suas literas communes habebant, quas omnes perdiscerent, sed quas appellabant sacras, soli nouerant sacerdotes, à parentibus priuatim acceptas. [b] Apud AEthiopes etiam, quorum coloni fuisse videntur AEgiptij, ijsdem omnes vtebantur figuris, cuius generis literę hieroglypha gṛammata nuncupant, quò diis notis sacrarum rerum mysteria traderentur. [c] Chæremon etiam fuisse traditur, qui hieroglyphica scripserit. [d] Sunt tamen qui putent, [e] cum per animalium figuras sensus mentis AEgyptij effingerent, nondum vsitatissimam literarum & scripturæ rationem extitisse. Verùm sic mos hic scribendi antiquissimis tẽporibus inualuit, vt [f] vetustatis monumenta omnia in columnis, quæ in Mineruæ, aliorumque Deorum templis erant positæ, huiusmodis notis signarentur: cuiusmodi columnas multas fuisse ab Hermete Trismegisto inscriptas. [g] Iamblicus aliique testantur. Legitur etiam [h] Mercurius Deificam viam & anagogicam

a 1 *Exemplũ Aegiptiorũ sacerd Ex fũcit Qua de re rursum in cap. 9.*

b 2 *Exemplũ AEthiopũ. Qua de re Diod. sicul. lib 3.*

c 3 *Exemplũ seu testimonium potius Chæremonis De quo suidas. ἱερογλυφικά*

d *Aliorum quorundam opinio.*

e *Polydor. virgil de inuentione rerum lib. 1. cap 6 & Amian Marcellin lib 17.*

f 4 *Exemplũ seu testimonium inscriptionũ quo-*

rundam.

ad diuina hieroglyphicis literis perſcripſiſſe, quas poſtea in adytis AEgpytiæ vrbis, quam Soin dicunt, Bithis propheta inuentas, Ammoni Regi interpretatus eſt. In obeliſcis quoque Seſoſtridis & Semnoſernei, qui ex AEgypto in vrbem deuecti ſunt, per huiuſmodi notas rerum naturæ interpretationem adnotatam eſſe Plinius & Strabo teſtatur. Vnde AEgyptiorũ Theologię ænigmata propter obſcuritatem (Iamblicus ait) diuinę ſapientiæ muſa, vt ſoluantur, indigêre. Hi namque in huiuſmodi Myſtagogia vniuerſi naturam, ac Deorum architecturam imitati, myſticarum & latentium intelligentiarum quaſdam imagines ſymbolicis nutibus aperiunt, & antiquiſsima etiamnum vetuſtatis monumenta immanibus impreſſa ſaxis cernuntur, qualia me olim intepretari memini. In hanc ſententiam Lucanus doctiſsimè ita breuiter canit

Phœnices primi: famæ ſi creditur, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignaſſe figuris,
Nondum flumineas Mẽphis contexere biblos
Nouerat, & ſaxis tãtum volucresque, feræque,
Sculptaq; ſeruabant magicas animalia linguas.

Quosdam ſibi etiam Magos characteres effinxiſſe, & repertiſſe vidimus, quibus ſuam ſcientiam ab vſu & vulgarium lectione vindicarent, vt quiſque in Honorio Thebano & aliis videre poterit. Apuleius de his notis ſic meminit.

De opertis adyti profert quoſdã libros, ignotis literis prænotatos, partim figuris huiuſcemodi animalium concepti ſermonis cõpendioſa verba ſuggerentes, partim nodoſis, & in modum rotæ tortuoſis.

g De myſterijs.

h 5. Exemplũ ſcriptorum Mercurij triſmegiſti.

i 6 Exemplũ Obeliſcorum quorundam

** Semneſertei.*

Re.

k lib 36. cap 8. & ſeq. legatur & Angelus Bracha biblioth. Vaticanæ emblem. 6. & 11 l li. vltimo

l em 7. Teſtimonium Lucani Pharſal 3. vers. 220.

m 8. Exemplũ notarum magicarum.

n 9. Teſtimonium Apulei lib. 11 metamorph.

o

tuosis, capreolatimque condensis apicibus à curiositate prophanorum lectione munita.

CAPVT. III.

Hæc de re rursus in cap. 13.

Quod his etiam notis scribunt, qui velint compendiose scribere.

VETERES [a] quoque, vt in scribendo celeritas in promptu esset, sibi vulgares notas quasdam præfigurarunt ex arbitrio, vt cum [b] in senatu adessent illis vsi sic breuitatis causa scriberent, & [c] Ciceronis ætate ab anagnostis epistolæ & orationes scribebantur, vt ne verbum quidem excideret, & quicquid per contentionem in iudiciis dicerent, librarij complures, vel amanuenses exciperent eos autem his nominibus vocabant, quorum ministerio à manibus vtebantur, idque diuersis inter se partibus. [d] Apud Plutarchum etiam legimus ex Catonis orationibus illam, quam is in coniuratos Catilinæ contra Cæsaris sententiam habuit, hoc modo exceptam, & ad sua vsque tempora seruatã solam sic extare. [e] sic & senatorum sentẽtias, dum recitarentur breui scripto multa comprehendente, exceptas fuisse. [f] Nec solum in senatu sed etiam in scholis olim pleraque dictabantur discipulis excipienda, ita vt, licet incommodè, notulis tamen & lineamentis compendiosè scriberent. Et Suetonius refert [g] Titum quoque Vespasianum pluribus notis verba excipere velocissime solitum more notariorum. [h] Vt celeriter quoque verba comprehenderent nominum verborumque pri-

a 1. Genus Veterũ vsus notarum.
b 1. In Senatu
c 1. Exemplũ generalium.
d 2. Exemplũ singulare.
e 3. Exemplũ
f 2. In scholis
g Exemplum Titi.
h 11. Genus Sigillorũ vsus.

mas literas notabant,vti nunc in monumentis historiarumque libris satis liquet. Sic C R ciuem romanum significabant, O P opportere, A B V C ab vrbe condita, Sic PPPPESSSEVVVVVVVFFFF primus pater patriæ profectus est,secum salus sublata est, venit victor validus, vicit vires vrbis vestræ, ferro fame flamma frigore, vt apud Valerij Probi libellum de Romanorum notis interpretandis videre licet, quem multis postmodum notis Petrus Diaconus auctiorem reddidit. D I L I A etiam significari volebant, de isto lapide inuenies aurum,his etiam notis D T duntaxat denotatur. Huiusmodi notas Ennius mille & centum induxit,Sed Romæ Tullius Tyro Ciceronis libertus in hunc modum figuras præpositionum adinuenit,& post hunc Persannius Pilargirus & Aquila libertus Mæcenatis alias addiderunt Deinde Lucius Annæus Seneca coniuncto omnium, digestoque , & aucto numero opus effecit ad quinque millia prolatum. Refert etiam AElianus Spartianus ad Constantinum Augustum de imperatore Geta lepidum & vrbanum commentum, quo in cõuiuiis agendis vtebatur, quo ties enim is vellet L. Luculli cœnas imitari, consuetudinem hanc in coniuijs seruabat, vt notulis intelligi vellet pro apportandis ferculis. Nam si cubi in prandio exhiberi voluisset Pauos, Porcellos,Pisces,& Pernas sic apponebat PPPP,si Farcta, Fasianos,& Ficus,FFF scribebat,& pari literarum ordine alia varii generis edulia designabat. Augustum quoque apud Suetonium,cum per C S scribi antea consueuisset, tali charactere Xbreuitatis

causa

g Auctores quidam notarum.

h 3. In conuiuijs de effectu

i x. Lit. inuẽtio.

causa vsum legimus, quod ad nostram vsque ætatem vsu manauit,[m] eundemque Z characterem ex Græcis mutuatum fuisse, ne in scribendo duplex SS tædium afferret. Erant & Romanorum prænomina notulis * præscripta, vt in nummis argenteis, & antiquissimis marmoribus apparet, & Plutarchus, Solipater, Donatus, & Priscianus testantur.[o] Quędam etiam scripturarum notæ apud celeberrimos scriptores inueniuntur: quarũ ad breuiter quippiam denotandum in scripturis plurimis est vsus; inter quas sunt Platonis notæ, si quidẽ is ad dogmata, peculiaresq; opiniones denotandas duplici XX vtebatur, dupliciq; περιεστιγμένον ad electiores quasdam sententias, ornatusq; verborum, & asteriſco ad dogmatum conuenientiã. Sic obelum istum ← in verbis & [p] scientiis superfluè iteratis, siue falsitate notatis, vt quasi sagitta iugulet superflua, & falsa confodiat, veteres apposuerunt: & antigraphũ ☽ vbi in translationibus diuersus sensus habetur, hoc etiã asteriſco cum obelo ←✳ [q] Aristarchus in versibus vtebatur, qui nõ rectè suo ordine fuissent dispositi. Chrisanõ ⁘ etiã ab omnibus ex arbitrio ad aliquid notandũ adiungitur. Sũt & alia, quæ in ethimologiis [r] Isidorus memorię prodidit. Nec minus in omnibus sciẽtiis videre licet, [s] vt in libris legum, vbi suorum verborũ notæ figurãtur. Apud veteres enim mos fuit, vt in peragendis causis rẽ certis literis denotarent, notas enim condemnationis, & absolutionis constituerunt, vt ab Asconio Pediano rectè animaduersum est, siquidem damnatus K litera denotabatur, absolutus verò A. Et de iudicio recuperatorio

m 2. *lit.* [illegible] *inuentio.*

nexemplũ ad sigilla pertinens.

* *perſcripta.*

o 4 *Genus. Adſententiã virtutemque autvitia &c. ſcriptorũ iudicanda. Vnde & ſententiarum notas vocat Iſidorus.*

p Sententias dicere voluiſſe arbitror.

Ariſtarchi mos.

r Li 1. ca. 20.

s 5. In iuris formulis. Qua de re videantur Probus Goliz. Manut: & Barn Briſſon. in lib ſer mut.

in veterum notis & elogiis à notarum magistris sic scribi solitum est. QERETPIRDTQPDTDDPF. Quanti ea res erit, tantæ pecuniæ iudicium recuperatorium dabo, testibusque publicè duntaxat decem denunciandi potestatem faciã. Et alij per ω supremam literam mille notabãt, per duo etiam KK calumniæ causa, per D M dolum malum, & per I E iudex esto. Sed has iuris notas [a] Iustinianus imperator postea à legum libris abolendas sanxit cum multi ingenio callidi per eas ignaros decipe-rent, vnde ad vitanda incommoda literas legibus in-scribendas mandauit, ne amplius fraudes, ambagesque huiusmodi notæ inducerent, extant tamen adhuc hæ figuræ ℈ & ff. quarum altera paragraphos, altera digesta designat. Sunt & aliæ multæ quarum in libris legum maximus est vsus. Idem quoque in [x] mathematicis præsertim astrologia, in qua etiamnum harum figurarum reliquiæ manent. Veteres enim astrologi, vel quòd suam disciplinam tanquam diuinam & sacram vulgò occultare quæsierint, vel quòd cœlestia signa ab AEgyptiis (vnde ferunt eam primum manasse scientiam ob aëris obsequium) figura dignosce rentur, ve quòd breuiter scriberẽt, illas induxerũt, suasque figurant ὑποδείγματα. Arietem enim & Taurum V ♉ à cornibus tali charactere præfigurant, sic ♊ Geminos ab eorum amplexibus, Leonem Scorpionem & Capricornum à cauda pingunt ♌ ♏ ♑, à spica ♍ Virginem, à bilance ♎ Libram, & Sagittarium à sagitta ♐, nec dissimili ratione Saturnum à falce ♄ vel ab incuruitate, à sceptro ♃ Iouem, à clana vel sagitta ♂ Martem, à fulgore

[a] Lo. Pier. Valerian hierogli li. 37 pa. 272 & 274.

[a] Abolitio harum notarum Iac Cujac d. ca vlt. lib. 12. obser vat.

[x] VI. In astrologia.

à fulgore & radijs ☉ Solem, à ſpeculo ♀ Venerem, à caduceo ☿ Mercurium, à creſcentibus, & decreſcentibus cornibus ☽ Lunam. Sic & horum aſpectus, triplicitates, & octauæ ſphæræ configurationes notant. *y* Chymica quoq; ars ijs vtitur, vt obſcurè ſimplicia deſcribat, quæ non niſi à prudẽtum lectione vindicentur. Ammoniacum itaque ſalẽ chymici delta Δ litera notant, arſenicũ ⚮, ſic auripigmẽtum, & huiuſmodi reliqua, quæ ſuis modis recenſeri ſuperuacanei laboris eſſet. *z* Nec muſici ſuis carent notulis, ad tempus ſiquidem menſuramque denotandam diuerſos excogitauêre characteres, vt in eorum libris planè videre eſt. *a* Erant & militares notæ apud veteres, in breuiculis enim, quibus militum nomina continebãtur, propriæ erant, in quibus duces militum numerum, quot ex ijs ſupereſſent, quotq; in cladibus occubuiſſent inſpicerent, nam qui ſupererant T thau verſiculi initio notabantur, qui verò ceciderant θ thita, quaſi haberent per medium telum Martis ſignum.

y VII. In chymicis.

z VIII. In muſicis.

a IX. In arte militari.

„ De thau, quod ſalutaris ſit nota, legitur in Eze-
„ chiele: Et ſcripſit thau ſuper frontes virorum gementium. Eoque modo θ thita damnationis & mortis erat nota. *b* Perſius ad id.

b Satyra 4 & ibi Anton Foquel.

„ Et potis es nigrum vitio præfigere Theta.

Si pueritiam denotare vellent, lamda litera λ vetères vtebantur, ſic & ad deſignandam ſtipendiorum largitionem propriæ erant notæ. Quare colligendum eſt, omnes ſcientias proprios ſibi characteres aſciuiſſe, quib. occultius, breuiusq; ſcientiarum materiæ traderentur.

Caput IIII.

Quod his notis scribere præcipue solent, qui magna negotia tractant, quamq; earum cognitio vtilis semper, & necessaria extiterit.

a Veterum mos.

Qvod in rebus necessarijs ijs notis a maiores vsi fuerint, clare inferius demonstrabimus, cum modos referemus, quibus illi secreta tractaturi perscriberent, nam vel alieno & ignoto idiomate loquebantur, vel diuersis characteribus, diuersisq; eorum transpositionibus, vt à C. Cæsare, ab Augusto, & à Cicerone postmodum factum referemus. Sed primo b quantum harum notarum ars vtilis semper, necessariaq; extiterit, indicabimus, vt ijs, si qui sunt, qui hanc memorabilem industriã sensa occultandi, & ad literarũ diuersos sonos, suę characterum notæ accommodentur, quasi inutilem & vanam aspernantur, & propterea in eã inuehũtur, obuiemus. Quid c enim vtilius profectò, præstantiusq; esse potest, quàm magnis in rebus, quarum si occulta consilia proderentur, maxima essent subeunda discrimina, ante sibi quem piá cauere, vt non modo missæ literæ non intelligantur, sed ne doli quidem ex se suspitionem relinquant? quo fiet, vt ijs indetectis, & rerũ possit is pericula effugere, & sui facile voti compos euadere? Sed ne interim tormenta locũ habeãt, vt veritas exigatur quo astu possit præcaueri, ne literæ intercipiãtur, post traditos nouos cõponendi modos, indicabimus, atq; alienas in se paratas fraudes sic agnoscere, vt frustratis ijs, facile possit se à damnis &

b Vtilitas & necessitas.

c Argumentum ab effectu.

in-

inſidijs omnibus eximere, quod quantum afferat momenti pro ipſa negotiorum qualitate extimabitur. Negotia huiuſmodi permulta, magnaque eſſe poſſunt, cuiuſmodi ſunt res priuatæ, amantium, aliorumque, pontificum præterea comitia. hoſtium conſilia, aliaque eius generis permulta, quorum innumeri poterunt caſus euenire. Sed vt res exemplis comprobetur, non inoportunum exiſtimo hoc in loco materiam ab hiſtoricis, tū Gręcis tum Latinis petere, à quibus facilè diſci poterit, quantis fuerint in malis verſati, qui in magnis rerū negotijs, in quibus oportebat conſilia occultari, non ab ijs remedijs ſibi cautionem quæſiuerunt, tum verò quanta cum dexteritate impunè res ſuas peregerunt, qui ſibi præcauentes, ad eorū adminicula confugerant Narrat itaque [d] Herodotus [e] Hiſtiæū ad Perſas, qui Sardibus commorabantur, quiq; de rebellione antea ſecum fuerant collocuti, literas miſiſſe, easq; tabellario cuidam Hermippo Artaniteo dediſſe, verū eueniſſe, vt is literas, non quibus deſtinabantur, ſed Artapherni redderet, quo factum eſt, vt Artaphernes dimiſſo nūcio, & Perſarū reſponſo relato, omne proditionis conſilium detexerit, & de Perſis poſtmodum ſupplicium ſumpſerit. Idem [f] fermè etiā Timoxeno Sicioneo contingit interceptis literis, quas ad Artabazū vulgatis characteribus ſcriptas dederat: ſiquidem cōuenerat inter utrunq; vt exiguus libellus telo ſuſpenſus ad conſtitutū locū emitteretur, cum itaq; ſagittam Timoxenus dirigeret, vt Artabazo ciuitatē oppugnanti inſidias ſignificaret, fruſtrante iſtu, humerū cuiuſdā Potidæatæ percuſſit, ad

[d] Erat. ſeu lib. 6.

[e] 1. Exemplum concrarium contrarijq; euentus.

[f] 2. Exemp contrarium.

ad quem ſaucium, cũ turba, vt aſſolet fieri, concurriſſet, ſubito reuulſa ſagitta, proditionis fraus detecta eſt, & grauiter in proditorem animaduerſum.

g 3. Exemplũ contrarium.

Nec *g* minus Tito & Tiberio Bruti filijs nõ occultati conſilij temeritas obfuit, quamuis culpa non in literis ſolum, ſed in negotiorum etiam oſtentatione videatur conſtitiſſe, poſtquam literę, quas ad Tarquinios de conſulibus trucidandis, deq; vrbe capienda legatis dederãt, detecta per ſeruum fraude, ad P. Valerij, qui & author publicæ libertatis fuerat, manus peruenerunt. Si pectoris enim arcanum inter animi potius ſepta ſimulatione, quàm in verborum & ſignorũ oſtentatione poſuiſſẽt, & literę ignotis characteribus fuiſſent exaratæ, neq; fortaſſe euẽtus fruſtratus erat, * neq; illi pœnas capitali ſuplicio luiſſent. *h* Paulo verò conſultior Suniator opibus inter Pœnos, authore Trogo, ſua tẽ peſtate primarius, quamquam nec eius conſiliũ cõprobauit euentus. is enim cum aduerſus Siculos à Carthaginẽſibus bellum inferretur, quod graiter Annoni, qui exercitui præerat eſſet infenſus, literas ad Dionyſiũ miſit, nõ patrio, ſed græco ſermone perſcriptas, quibus illi apparatũ, aduentũq; exercitus, & ducis ſegnitiẽ indicabat. Verùm euenit, vt ab Annone græcæ linguæ nõ ignaro deprehenſis literis & Carthaginem remiſsis, proditionis conuictus, capitali pœna plecteretur. *i* Eadem fermè literarum temeritas effecit, vt non ſperatus euentus interimendi Macrini, ſed Antonini cædes Macrini conſilio patrata ſequeretur: Refert itaq; Herodianus Maternianũ, ſiue re vera id ex certis coniecturis aruſpicum & vatum acceperit, ſiue

** fuiſſet.*

h 4 Exemplum Paulò quidem cautioris conſilij & ipſum tamen quoque triſtis euẽtus

i 5 Exemplũ contrarium contrariique euentus.

Macrinum

Macrinũ perosus scripserit, Antonino per literas nunciasse, vt Macrinum, qui imperio insidiaretur, de medio tolleret, verum redditis literis Antonini neglegentia contigisse, vt ipse aurigandi studio intentus, literas Macrino legendas traderet, iubens vt si quid in ijs momenti esset, sibi postea renuntiaret, is itaque percepto nuntio, qui ad suam perniciem tendebat, veritus Antonini sæuitiam, ne aliàs prius de ea re nuncius veniret, Martialem centurionem, qui fuerat à Principe iniuriis affectus, in eius necem destinauit, à quo paulò post pugione percussus & occisus est, quòd si literæ obscuriùs fuissẽt perscriptę, Macrinus de re fortasse, quia nõ erat nihil veritus, nec epistolæ sententiam percipiens, Antonino literas reddidisset, eoque modo, neque nuncius in eum damnum vergisset, cui fuit alioquin vtilitatem allaturus. k Huc spectat & Carthaginensiũ clades à Romanis Claudij ductu, quæ eadem negligentia literarum prouenit, illata. Is enim consul interceptis hostium literis, cum Asdrubalem appropinquare cognouisset, castris sub legati custodiam relictis, cum exercitus parte Picinũ & Senam peruenit, vbi cum altero collega iunctis copiis propè Metaurum flumen Asdrubalem adortus, tam secundo prælio conflixit, vt ad sexaginta sex hostiũ millia ea die cæsa referantur. l Non dissimile est his, quod Commodo Imperatori ab Herodiano eadem ex causa traditur euenisse: hic enim cum in libello, quales de phylira fiunt, quos ea nocte mortis suplicio addixerat, designasset, dumque in cubiculo deposuisset, neminem illuc ingressurum ratus, puso quidam, qui illo delicatissimo

k 6. Exemplũ

l 7 Exemplũ

catiſsimo erat oblectamẽto inter balnea & crapulas occupato Cõmodo cubiculũ ingreſſus, ſumptũ in manus libellum, foras eduxit, qui cum forte in Martiæ amicæ manus incidiſſet, agnito illa Commodi ſcripto, vbi funeſta contineri* nouerat, ac ſe primam peti, Lætumque & Electum ſubſequi, multorum præterea futuram cædem, eos omnes conuocauit. hi veneno primum rem agere decernunt, verùm cum res ex voto minimè contigiſſet, in ipſo poſtmodum cubiculo ſtatim ſtrangularunt, ſic ille negligentiæ ſuæ pœnas dedit. Liquet ex his exemplis non parum ſcribentis, & eius ad quem ſcribitur intereſſe arcana tuto literis commiti, varij enim caſus, diuerſæque fortunæ ſolent contingere, quibus ſecreta conſilia poſſunt in inimicorum notitiam peruenire, eoque modo nec res ſuos ſortiri effectus, nec earum authores impunitos euadere. m Placet propterea tot exemplis poſtremum miri euentus adijcere, quotus enim quiſque exiſtimaſſet tabellario, qui ad Dionyſium proficiſcebatur de Dione literas perferente, caſum eiuſmodi potuiſſe contingere? vt poſitas in ſacculo literas, in quo & carnis fruſtũ reponebatur, ſopito tabellario per noctem in ſylua, carnis odore lupum inuitatum, literas ſimul cum carne extraxiſſe, & mordicus aſportaſſe, donec Dionis amici in ore lupi literas cognoſcentes exciperent & legerent, remque omnem Dioni indicarent. Sed longum eſſet ſingula per immẽſum hiſtoriarum corpus diffuſa exempla percenſere, ex quibus clarum eſſe poſsit, quantum literas ſine dolo ſcribẽtibus obfuerit, quantumq; ex aduerſo profuerit

*Agnouit.

m 8. Exemplum mirum admodum.

☞

ꝑfuerit litteras occultatas fuiſſe.[n] Nobis verò, qui hæc ſcribimus ſæpenumero contingit in hoc amicis gratum officium præſtare, dum interceptis huiuſmodi doloſis literis, ijſque interpretatis, eos ab inſidiis, quæ parabantur auertimus, quę alioquin facilè incurriſſent.

[n] 9. Exemplum.

CAPVT. V.

Diuiſio occultarum ſeu furtiuarum notarum, & primo de vocalibus ſignis.

QVam vtilis, quamꝙ; neceſſaria furtiuarum notarum ars ſemper extiterit, ſuperiori ſermone tradidimus, modos nũc occultè animum indicandi exponere, iã tempeſtiuũ videtur. Sed vt quę diſcreta ſunt, facili ordinataq; ſerie procedant, primũ omniũ modorũ furtim ſignificandi diuiſionem ſtatuemus, eamꝙ; ſic in partes ſecabimus, vt ſua cuiꝙ; tractatio reddatur, & accommodetur. Furtim igitur animũ indicandi modi, vel exaratis in charta characterum notis, vel ſignis effinguntur. Signorum nos in præſens tractationẽ aggrediemur, eorũ præſertim, quæ memoria ſuggerit, quod vbi abſoluerimus, ad nouos diuerſoſque characteres effingendos ſecundo libro procedemus. Signa igitur infinitis propemodũ modis, vel vt tempus locus & neceſsitas exiget, cõminiſci poſſumus: ea [a] Vegetius rei militaris author trifariam diuidit, cuius nos partitione contenti, ad eas partes omnia ſigna referemus, quæ quantum momenti ad rẽ militarẽ afferant, eius verba declarãt. Nil magis (is ait) ad victoriam proficere, quàm monitis

[a] lib. cap. 5.

monitis obtemperare ſignorum, cũ voce ſola inter pugnantium tumultus, neque quid faciendũ, neq; à quo adſtinendum ſit, percipi poſsit. Antiquitus ergo gentium omnium vſu receptum eſt, vt *b* tribus ſignis, vocalib. nempe, ſemiuocalibus. & mutis in bello omnia ſignificarent duces, quæ ille diuiſis copijs cognoſci iubet His ſignis occultè animũ cuiq; indicare poſſumus. Quare furori ſimile eſſe videtur ſibi aliquem perſuadere, tam circumſpectum hominem eſſe poſſe vt ſe à furtiuo quouis ſcripto, abditaq; machinatione tueri poſſit, nam aſtans quilibet, vel procul diſtãs loquitur, & factum nunciat, vt non ſolum a nemine percipiatur, ſed ne ſic quidem ſignificari quippiã poſſe qui videat, exiſtimet. Sed nunc ad rem accedamus & vocalia primum, mox reliqua ſigna proſequamur. *c* Vocalia igitur ſigna dicuntur ea, quæ voce efferuntur, eaq; multiplices occultæ animi ſignificationes exhibentur. Huius loci videntur eſſe *d* ſchemata, quib. ſenſus à proprio ſermone, dum in occultiorem transfertur, obſcurior fit, quę quamuis propriè ad Rhetorem ſpectent, ea nos tamen non vt ab oratore tractantur, ſed vt ad præſentem materiã pertinere videntur, indicabimus. Harũ loquendi figurarum, etſi complura genera eſſe nõ ignoro, vt ab Ariſtotele, Cicerone, & Fabio primarijs artis dicendi authoribus eſt traditũ, eas tantũ nos ſolum attingemus, quæ frequentius hac in re ſolent euenire. *e* Omnium itaq; primum ſe offert ea tranſmutandi latini ſermonis ratio, quã Græci metaphoram, Latini translationẽ vocant, ea quoties materia grauioribus poſtulat verbis exornari, orato-

b Signa 1. Vocalia 2. Semiuocalia 3 Muta.

1.

c De vocalibus.

d 1. Schemata.

e 1. Methaphora.

oratores dignitatis causa vtuntur, vt cum ipsa pariter assurgat oratio. *f* Verum nolunt huiusmodi figuras in oratione in longum duci, qui de ea facultate præcepta tradiderunt, contenti vt singularia verba translata solum suis locis tanquam gemmæ orationi aspergantur; nos verò, qui non ornatum orationis querimus, sed obscuritatem, vtpotè qui non ea audientem, vel legentem delectet, ambimus, sed vt in scripto vel sermone consilia tegantur intendimus, tam longas esse præcipimus, vt vel tota oratio (nisi aliæ adhibeantur figuræ) in sola translatione consumatur. *h* Metaphoricus siue translatus loquendi modus erit, vt si quis materia de qua tractaturus est cum re alia collata, eius membra cum qua comparat, aptè ad rei partes exprimendas, de qua fit comparatio transporter, *i* vt exempli causa, nauis cum castris comparata, pugna cum nauigatione, nautæ cum militibus, procellæ cum hostibus, magister cum imperatore clauus cum militari prudentia, portus cum victoria, naufragiũ cum captiuitate aptè connectãtur, quare fingamus de castris vel de pugna sic velle nos dicere. *k* Nos in castris sumus, & iam pugnam cum hoste committimus; sed maximo timore angimur, quòd hostium vires, quæ iam fermè debilitatæ videbantur, cõualuerunt; satis itaq; firmis viribus indigemus: vt hostilem potentiam superemus; alium itaq; ad nos ducem, qui prudentior sit, nouumq; militum præsidium mitti oportet, alioquin facile erit, vt hostili manu oppressi superemur. Eam sententiam sic aptè per metaphoram exprimemus. *l* Nos in naui sumus, & iam naui-

f Vsus oratorum.

g Vsus huic præsenti auctoris instituto cõuenies

h Ratio et modus.

i Exempla generalia.

k Exempla specialia primum nimirum sententia.

l Secunda pars ipsa μεταφ. matis ὁ

gationem ſuſcepimus, verùm timore angimur, quòd procellæ, quas iam demitti putabamus, acrius videntur ſæuire, ſatis igitur cautos nos eſſe oportet, vt aduersâ ventorum vim ſuſtinere poſsimus, alium itaque ad nos magiſtrum, qui regendo clauo aptior ſit, nouosq; nautas habeamus neceſſe eſt, ſi volumus in portum deferri incolumes, alioquin perfacile erit, vt procellarum tempeſtatibus ſuperati, naufragiũ patiamur. Ad huius exemplar, qui hac figura, ſui ſenſus occultandi cauſa, vti voluerit, poterit ſuos ſermones effingere.[m] Non procul ab hoc loquendi modo abeſt μετωνυμία. vel hyp pallage. Eſt enim nominis pro nomine poſitio, vt pro eo, quo dicitur, cauſa ponatur per quã dicitur, [n] eo modo Vulcanum pro igne, Venerem pro coitu, Liberum & Cererem pro vino & frugib. Martem pro bello, & ſic de reliquis ponimus. Solet enim & hac figura nõnihil ſermo obſcurari, vt nõ facile ab omnibus percipiatur. Huic ſimilis eſt [o] Antonomaſia, qua vtimur cum appellatiuũ nomen, vice proprij excellẽtiæ cauſa, ponimus: vt ſi Poetam pro Virgilio, Philoſophum pro Ariſtotele, Vrbem pro Roma nominemus. Adhæc adijcitur [p] ἀλληγορία, quam inuerſionem interpretamur, quę fit cum aliud, quàm verba innuunt, ſignificamus, ac etiã interim contrarium, dum res non exprimitur, ſed quadam ſimilitudine implicatur. [q] Hæc figura quamuis cum metaphora quicquã commune habeat, eius tamen differens vſus eſſe ſolet. In metaphora enim vel vnum verbum ſatis eſt pro ſimili reponatur, quemadmodum oratores obſeruant, non ſic in allegoria, in qua verba omnia ſimul

m 2. Metonimia.

n Exempla.

o 3. Antonomaſia.

p 4 Allegoria.

q Discrimẽ inter hanc & metaphoram.

mul commutantur. Verùm quando nos in longum translationem duci volumus, hac perinde, vt illa vtemur, eademque fere apud nos allegorię erit ratio, quæ ſit metaphoræ,[r] Huiuſmodi fuit priſco rum philoſophorum, & poëtarum ſcribendi ratio: vtrique enim ſacra Naturæ myſteria & naturā excedentia tractaturi, ne ſua ſenſa à prophanis violarentur, ſerio fabularum inuolucris quaſi quodam velamento obduxerunt. In hunc modum Mercurij, Orphei, Muſæi, Lini vetuſtiſsimorum poetarū & interdū Platonis ſcripta eſſe cenſentur: imò verò etiam plures Platoni plerunque allegoricum ſenſum exhibendum putant. Veluti illud eſt Timæi principio, Phætontem Solis filium fulmine terrā exuſsiſſe, quod ab interpretibus exponitur: vaſtū cometam natura ſolarem intollerabiles æſtus concitauiſſe, hoc modo multis in locis ille fabulatur, in quibus aliter ſenſus haberi debet, quā verba videntur innuere fortè etiam incendia quæ Moſes diuinitus miſſa narrat. Hac ratione ſunt interpretanda, quemadmodum apud Homerum, catena aurea; apud Maronē ſomni portæ, Iris Didoni capillum ſoluens, Cerberus triceps, & quæcunq; de inferis ab illo conficta ſunt, allegoricos enim habent ſenſus. Sic & ſapientes Chymiſtæ ſua ſcripta hiſce inuolucris contexerūt, veluti Hermetē, Gebrum, Raymundū, & veteres omnes Pythagoricos allocutos cōperimus. Sed ſi dictū paulò obſcurius, quàm allegoriam deceat, ſ ænigma fiet, quod adeò intellectu difficile eſt, vt non niſi ab authore maximo cū labore poſsit sēſus elici. In hūc modū obſcurè dicta Gell. putat veteres ſcriptos ap

r. Exemplo. cuo 1. autores.

1.

2.

3.

4.

5.

s Aenigma.

v 1. Exemplũ. pellasse.ᵛ Horum exemplum illud afferam, quod à M. Varrone secundo libro de latino sermone ad Marcellum scriptum est, de Termino Deo, qui ne ipsi quidem Ioui cedere voluit. Verba sunt.

Semel minus ne, an bis minus sit, non sat scio.
An vtrunque eorum, vt quondam audiui ipsi
Dicier Ioui Regi noluit concedere.

w 2. Exẽplũ. ʷ Sic Sphinx prætereuntibus de Homine ænigma proponebat in hanc sententiam, vt Ausonius ait.

Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes omnia solus.

x 3. Exẽplũ. ˣ Diogenes autor est Cleoborũ ænigmatum vatem extitisse, obscurasq; sententias ad tria millia versuum perscripsisse, ex quibus vnum illud ex commentarijs Pamphilæ depromitur. In quo de Anno ita scriptum est.

Est genitor, proles, cui sit bis sena, sed horum
Cuius triginta natæ, sed dispare forma.
Hæ niueis totæ, fuscis sed vultibus illæ.
Atq; immortales cũ sint, morientur ad vnũ.

y 4. Exẽplũ. ʸ Proponitur & apud Maronem in Bucolicis à Damœta Menalcæ dubium in hęc verba.

Dic quibus in terris, & eris mihi magnus Apollo,
Treis pateat cœli spacium non amplius vlnas?

z 5. Exẽplũ. ᶻ Et à Menalca Damœtæ aliud in hunc modum.

Dic quibus in terris inscripti nomina regum
Nascantur flores, & Phyllida solus habeto.

Huc spectat & verbi ambiguitas, quæ ª Amphibolia dicitur, quæ fit, quoties verba duo vel plura habent significata. Chrysippus ambigua natura esse putat, quia ex eodẽ duo, vel plura accipi pos-

ª 6. Amphibolia.

sunt.[b] Huiusmodi schema vel vocibus singulis accidit, vel connexis.[c] Singulis si idem verbum plura significabit, vt MALVS, nauis arborem, fructum, & eum, qui est improbus, potest significare. Accidere potest non modo integro verbo, verùm etiam[d] diuiso, vt INGENS, vt duplex verbum esse possit, nomen, & præpositio. Euenit & [e] connexioni verbum, eoque modo maior ambiguitas oriri solet, cuiusmodi Appollinis Oraculo prolatum.

[b] Diuisso.

[c] 1. Integrarum siue singulorum verborum.

[d] 2 Diuisorũ verborũ.

[e] connexorũ.

Aio te Æacida Romanos vincere posse.

Et aliud.

Quinquaginta vbi erant, centum inde occidit Achiles. Vnde per casus, per flexũ & collocationem, aliasque species, quas proferri superuacuũ est, ambiguitas poterit euenire. [f] Potest esse & Amphilobologia in obscuritate verborum vt sensus occultetur, & oratio ænigmati ferè similis videatur: cuiusmodi sunt vatum, & poetarum scripta. Possem huc spectantia referre[g] Oraculorũ, & [h] Sibyllarũ vaticinia cõplura, quę ancipites sensus maximè obscuros retinent, vt vix sensus elici possit quẽ in modũ ædita sunt Apollinis responsa, quæ ab Herodoto, recẽsentur, quo fit, vt prouerbio receptum sit, vt quiita obscurè loquitur, Sibyllæ folium promere censeatur. Ænigmatibus etiam similia sunt [i] Pythagororeũ symbola, vetustissimis enim Pythagoræ discipulis & coæuis typo non vulgari neque communi dicendi mos fuit, propria .n. dogmata inter se seruantes, nemini ea prodita volebant: siquidem præceptoris lege cautum erat, vt si quis non per symbola disseruisset, ridicula cũ-

[f] Amphibol in verb. obscurit.

[g] 1 Oracula Ethnica: de quibus vide Neandr. Chronsynod.

[h] 2. Sybyll. Vatic Euseb quedam edidit olim Xystus Betuleius.

[i] 3 Symbola Pythag.

k lib 4. de vita & secta Pythag quos quæsumus Portã vt publicos faciat.

ćta & anilia dicere cẽseretur. Sermones hos obscuros k Iamblicus in eius vita, & Plutarchus in libro de liberis educandis & in conuiualibus quęstionibus exponit, cuiusmodi sunt, quos recensebimus.

„Quæ nigrantes habent caudas gustari non oportere.

Quæ verba Pythagorei interpretantur, cum ijs hominibus cõsuetudinem ineundam non esse, quos morum deprauatio denigrat.

„Et ignem ferro cædi minimè oportere.

Hoc est furentem irritandum non esse, non enim decet iram augeri, cum potius illi, dum intumescit cędendum sit. Sic

„Ollæ vestigium ne obliteres.

Ollæ vestigium in cinere videtur, cinere vsus est pro puluere tabularum vbi mathematicæ demõstrationes conficiebãtur: quasi innuat, intellectualibus vti debere demonstrationibus, obliuiscivero corporeas & visibiles. Rursus.

„Nihil educes, quod vnguibus instructum aduncis sit. Vbi consulit homines benignos & dapsiles esse; non in retinendo tenaces; & reliqua quæ ab illo symbola perscripta sunt. Isque character l apud Græcos & Ægyptios occultandis diuinis & sacris aptissimus fuit. m Socrates etiam apud Platonẽ admonet, rerum sacrarum mysteria velãda esse, vt à plebeculæ indignitate seperentur. Plato alibi consulit; indignum prorsus ac fœdum esse, rerum occultarum mysteria populo aperiri, cum ab hominum genere illa pollutis manibus contrectentur, quæ ab hominibus tantũ philosophię sacris initiatis tractari fas sit. „ Quamobrem à Macrobio

l 4 Suer. Græc. & Aegypt.

m Monita veteru. Hac de re vide & Clement. Alexand. στρωμ. α. &c.

n Quamob-

crobio relatum eſt, Eleuſinas Deas per ſomnum Numeio philoſopho in lupanari proſtitutas apparuiſſe, cum ille earum ſacra interpretari auſus eſſet ita vt etiam à vulgo noſcerentur: Vnde ille ſuam culpam ſomnio admonitus, agnouit, cū perconctanti cauſam, illæ irata fronte reſpondiſſent: Ab adyto veteris pudicitiæ abſtractas, ſeque omnibus paſsim proſtitutas eius culpa fuiſſe. Quod nec [o] Hebræi in tractandis ſacris legibus negligunt. Hactenus obſcurandi ſermonis modos edocuiſſe viſi ſumus, quamuis & alia ſchœmata, quę ad eam rem facere poſſunt, à rethoribus proponuntur, quæ nobis aliud agentibus prætermittere viſum eſt. Verùm ne quid diſcentibus deſideretur, quod ad ſermonis obſcuritatem faciat, alios obſcurè loquendi modos obiter attingemus. [p] Ad hoc igitur ſpectabit alieni [q] idiomatis vſus, qui minime ijs cognitus ſit, quibus rem noſtram exploratam volumus[r] vt ſi latinus apud latinos barbaro ſermone vtatur, & Italus hac tempeſtate Italis germanico, vel theutonico, ſeu gallico.[s] Huiuſmodi Cæſar ad Ciceronē epiſtolam ſcripſit, non Romana lingua, ſed Græca, ne ea, quæ ſcriberet, Gallis fortaſſe intercepta proderentur, quibus græcus ſermo minime erat cognitus. Identidem vt ſupra dictum eſt[t] Suniator fecerat, qui & græco ſermone ad Dionyſium ſcribens, ne conſilium ſuum de proditione Chartaginenſibus pateret, epiſtolam concinnauit. Ex his ſcribendi emerſit ratio, cuius ſignificatio haberi non poteſt[u] niſi ſermo vnus in alium transferatur, eiuſmodi nonnulla ſcripta oblata, amicis ſæpenumero rogātibus detexi.

rem id ferarent, reperies apud Arnob lib 5. contra gentil. Euſeb. περὶ δ παρασκ. lib. 1. Auguſtin. de ciuit. Dei lib. 7 ca. 30.

o ſ Hebræi.

p 2 Linguarum ope.

q ξενότης.

r Exempla generalia.

s 1. Exēplū.

t 2. Exemplum.

u 2 modus tralata ambigua vnius linguæ ſententia in aliā, in qua itid. tamen ambigua nō æque ſint vocabula tralata, nonnulliſque diuiſis.

exẽplũ apponemus, vt si aliquando inciderit, ita confictum esse non ignorent. Nos verba patrij sermonis interciſa vel duplicata in latinum conuertimus, quæ priſtinæ linguæ reddita idem innuant, etiam permutata ſignificatione. De hac re quoniã minus aptè latinæ interpretationis exemplum ef ferri poteſt, non indecens erit, noſtri ſermonis thema proponere.

Paſſer mai ſolitario in alcum tetto.

Tranſibo ſed illi ſolita malus in aliquis, faſtigiũ.

ν modus: cuius exẽplũ elegans germanicum extat in nuptiis Principũ Iuliacensis

ᵛAliter quoque literis & picturis rei ſenſum expri mimus, ſed quoniam latinum exemplum nõ ſuppetit, vulgare appõimus, ſi dicet quis SEMPRE VIVA nos ſemper viuum pingimus, videlicet magis ſedum, quod vulgò SEMPRE VIVA dicitur: ſi autem CORE & SOL, nos cor pingimus, muſiciſque rhombis, vel notulis appoſita claue, ſol confingemus, & reliqua huiuſmodi, quæ quoniam apud vulgares circumferũtur, omittimus. ʸ Vſurpatur hac tempeſtate locutio circulatoribus, tabernarjs, latronibus, & qũi rudes homines dolis circũueniunt, valde familiaris, qui quãplurimis vocabulis vtuntur, à communi loquendi vſu alienis, ne intelligantur, quæ ſibi magis propria eſſe exiſtiment: in hunc modum multos, & pueros & ſeruos loqui videmus, dum fraudes alicui nectere conantur, vt doli ſuſpicionem vix inferant.

ψ modus linguæ vt Germani vocant erithro, celtica.

ω modus per Syllabarũ μετάθεσις.

ᶻSunt & qui ſyllabas permurent, ᵃvt quæ vltima prima ſit, & ex aduerſo, vt ſi dicturi ſint. HOSTIS ADEST CAVE TIBI dicant: TIS HOS ESTAD VECA BITI, vel aliter quocunque libuerit, tranſuertent. ᵇ Aliter nonnulli duſingulis ſyllabis

ϐ & ϛ modus μετάθεσις καὶ παραγωγὴ

ina-

inanes & inutiles interſerūt, vti RAT, SIS, vt idem dicturi dicant aliter, HORAT STISSIS, ADRAT ESTRAT CASIS VERAT TISIS BISIS. & aliæ huiuſmodi loquendi formulæ, quas cum in infinitum poſſint euariari, vtpotè tractatu indignas, prætereundas ducimus. Sed de tali ſignificandi modo, qui per vocem effertur, iam ſatis dictum videtur. Nunc ad reliqua ſigna tranſeamus.

CAPVT VI.

Semiuocalia ſigna, quæ ſint, & quomodo per ea animum indicare, & percipere poſſimus.

[a] PRoximum eſt vt de ſemiuocalibus ſignis verba faciamus, quæ nō parum ad rem noſtram afferant adiumenti. Sic enim occultiùs, ſecretiusq́; rei conſcijs proximè, vel longè diſtantibus animi concepta ſignificabimus. [b] Semiuocalia itaq; ſigna Vegetius nominat ea, quæ aliter, quàm voce emitti ſolent: nempe duorum corporum ſe complodētium ictu, vel flatus ſpiritu ad inſtrumentum immiſſo. Cuius generis ſunt [c] ſonus campanæ, lyrę, buccinæ, vel tormenti bellici, & reliqua id genus omnium ſigna, quæ auribus percipiuntur. [d] Poſſumus autem eiuſmodi ſignis, non res ipſas modò, verùm etiam verba per literas, quibus illa cōſtruuntur ſignificare, vtpotè ſi pulſatuum numeris ſuæ literæ eo ordine, quo ſunt diſpoſitæ reddātur, hoc verò effici poterit quouis inſtrumento, quo res aptius poſſit indicari. [e] Legitur patrum noſtro-

[a] *II. Genus Sig. ſemiuoc.*

[b] *Quænam ſint huius generis ſigna.*

[c] *Exemplum*

[d] *Ratio ſeu modus.*

[e] *1. Exēplum* ☞

Digitized by Google

noſtrorũ memoria, obſeſſam Nouariã cum indies magis ac magis rerum omnium inopia laboraret tormentorum ſclopis certo ordine & numero æditis, omnibus demum ſignificationibus factis ſuprema rerum pericula amicis expreſsiſſe, & maturam opem imploraſſe, eoque inditio habito à ſocijs ciuitati fuiſſe ſubuentum. f Sic amici carcere occluſi, nec multum diſtantes, plagis inter ſe tacitè loqui poſſunt, & exaudiri, noctù præcipuè, & ſi domus continua eſt: percuſſa g enim parietis parte exiguo quouis ictu totus reſonat, ita h vt qui aures muro admouerit, vel i clauum fixum mordicus tenuerit etiam eminus, ritè plagarum numerũ excipiet. Idem etiam præſtat & k haſta; quamuis oblonga, ſi occluſis auribus mordicus teneatur, modo lyram tangat, ſic enim facilè fiet, vt qui ita haſtam teneat, emiſſum ſonũ auribus percipiat. Ad hoc valent & parietibus l ænea vaſa ſuſpenſa, & m tympana ordine diſpoſita, vt pendentia amicis ad plagas reſonent. n Tripho Alexandrinus architectus Vitruuio referente hoſtibus in mœnia ingreſsis ea ratione patriæ periculum cauit, ſiquidem cum eorum irrumpentium vim per clamorem exaudiret, periclitãti vrbi aſtuto conſilio ſubuenit. o Poterit & quiſq; lyrã aliudue id genus in manibus habens, nunc p hypate, nunc parhypate, nunc nete, vel meſe pulſans, nunc diapaſon, diapente, vel diateſſaron abſoluens, donec alphabeti literas neceſſarias abſoluerit, aſtantibus omnibus amicum de re certiorẽ facere. De q rerum ſignificatione, quæ non

f 1. Exemplũ contigua

g In ædibus contiguis.

h Ratio 1.

i 2.

k 3.

l 4.

m 5.

n Exemplum Triphonis.

o 3. Exemplũ

p hypaten & ſic deinceps eſt enim oratio conciſa elliptica. ὑπάτην ſcilicet χορδὴν qua de Domino volente alibi pluribus.

q Rerum ſin

non fit per literas ſuperfluum eſſe exiſtimo quicquam dicere, cum omnibus ſit exploratum dari certarum rerum ſigna, quæ per ſonos intelligantur. Hoc de ſemiuocalibus ſignis dixiſſe ſufficiat.

gularum expreſſio per hoc genus ſignorum.

CAPVT VII.

Muta ſigna, quæ ſint, & quomodo per illa quicquam ſignificare poſſimus, & primum de corporis motu.

SVpereſt de ſignis, [a] quæ muta ſunt, ſermonem habere hanc enim inſtituti noſtri tertiam partem initio conſtituimus. Siquidem ſum pollicitus vocalibus & ſemiuocalibus muta ſigna adijcere. [b] Muta igitur ſigna appellamus, quòd tacitè, & ſine voce vel ſono rerum admoneant ſignificationes, viſu vel tactu quodammodo excepta. Hæc itaque rerum ſigna eſſe poſſunt [c] in nutibus capitis, in frontis ſilentio, vultus compoſitione, manuum & pedum motionibus, totius denique corporis repræſentatione, rerum prçterea motionibus, & demonſtrationibus. Nutus in mutis pro ſermone habetur, & ex eorũ vultu, motuq; animorum perſpicitur voluntas, animalium enim voce carentium, ira, lætitia, alijq; affectus oculis & quibuſdam alijs corporis ſignis exprimũtur. Nec mirum aliquibus videri debet, cum ita ijs, quæ cum aliquo poſita ſunt motu, tantum valeant, vt etiam animi voluntatem repræſentent, pictura enim tacens opus eſt, & eiuſdem ſemper habitus: ſic intimos tamen demonſtrat affectus

a 3. Genus ſigna muta

b. Cur muta

c Exempla

vt

vt ipſam vim dicendi nonnunquam ſuperare videatur. Huiuſmodi itaq; ſignorũ, [d] quoniam plura ſunt genera, quæ ſi in vnum colligenda eſſent, materia vt nimis longa, ſic magis cõfuſa videretur eam iccirco capitibus diſtinguemus, quorum ordo ſuis locis indicabitur, ſed primùm de [e] ſignis corporis loquamur: de capite igitur initium rectè auſpicabitur. [f] Caput (vt Fabius inquit) deiectum humilitatem, ſupinum arrogantiam, in latus inclinatum languorem, prædurum ac rigens feritatem quandam mentis oſtendit. [g] Sunt quoq; annuendi, renuendi, confirmandi, ſunt & verecundiæ, metus, admirationis, & indignationis nutus. [h] Vultu nunc ſupplices, nunc minaces, nunc blandos & mites, nunc hilares & erectos, nunc ſummiſſos & triſtes oſtendimus, nunc amorem, nunc odium, quibus ſignis tacito quodam naturæ indicio internos affectus, & animi noſtri voluntatem alijs ſignificamus, quo fit, vt eo indicandi modo ſæpe pro verbis vtamur, vnde Ouidius.

„ Sæpe tacens vocem, verbaq; vultus habet.

[i] Sunt oculi, qui plurimum in ipſo vultu valent, & per eos maximè animus indicatur, vt citra motum & hilaritatem intumeſcant, & triſtitiæ nubilum oſtendant, horum lachrimis, & dolorem & triſtitiam mõſtrare poſſumus, & multis modis variantur in illis affectiones. Siquidem nunc motu intenti, nunc remiſsi, nunc ſuperbi & torui, nunc hilares & mites, nunc aſperi rigidi & extenti, nunc languidi ſtupidi & torpentes, nunc laſciui & mobiles, nunc natantes & voluptate affuſi, nunc ſimi & venerei poſcentes aliquid & pollicẽtes, vt actus volun-

[d] Diuiſio huius generis ſignorum.

[e] Primum Genus Corporis.

[f] 1. Capitis poſitio.

[g] 2. Nutus.

[h] 3. Vultus.

[i] 4. Partes 1. Oculi.

voluntatis expoſcit. k Supercilij quoq; variantur indicia, nunc enim erecto, nunc compoſito multa demonſtrantur, nam oculos formãt aliquatenus, & fronti imperant, cum contrahuntur triſtitiam, cum adducuntur hilaritatem, cum remittuntur pudorem oſtendunt. Sunt in his annuendi, & remittendi notæ, cum remittuntur, & eleuantur. Ouidius hoc inuens, ait. k 2. Supercilia

„ Multa ſupercilio, multa loquare notis.

In his, Plinius ait, animi partem conſiſtere, faſtus indicare, & ſuperbiam alibi conceptaculum, hic ſedem habere: nil altius, niluè ſimul abruptius inuenit in corpore, vbi ſolitaria eſſet. Sic ſupercilium attolli arrogantiam ſignificat, adduci faſtidium indicat, poni dicimus ſupercilium, cum à faſtu recedimus, deniq; ſemper ipſum ſupercilium pro faſtu & arrogantia ponitur: Vnde multa de ſupercilio prouerbia tracta ſunt, ab ipſis Naturæ ſignificationibus deſumpta. l Fronte enim multa præfigurantur, nam eam exporrigimus vel explicamus cum hilareſcimus, contrahimus autem cum ringimus, hoc eſt cum aliquid nobis moleſtum eſſe indicamus. Hanc quoq; Plinius triſtitiæ, hilaritatis, clemẽtiæ, & ſerenitatis indicem nominat. Vnde Terentius in triſtem. l 1. Fron.

„ Exporrige frontem.

Id eſt triſtitiam dimitte. m Genæ habent & quoddam his deſeruiens miniſterium: nam ſanguis ille, qui mentis habitu mouetur, cum verecundia cutem accipit, effunditur in ruborem, cum metu refugit, pallore frigeſcit, & tẽperatus mediũ quoddam ſerenum efficit. Faciem vel genam perfrica- m 4. Gene

mus,cum pudorem omnem depoſuiſſe videri volumus, velut abſterſo pudore manu. Hinc euenit, vt effrontes vocemus inuerecundos, vnde prouerbio Frontem perfricare dicuntur, qui pudore carent. n Naribus quoq; & labijs multa decenter oſtendimus. nares corrugamus inflamus & mouemus. Diducimus o labia & manibus reſupinamus, porrigimus, ſcindimus, aſtringimus, & diducimus vnde deriſus, contemptus, & faſtidium ijs ſignificare ſolemus. p Collum contrahitur & tenditur, q ſic & humeri: horum enim contractione breuiatur ceruix, vnde geſtum humilem & ſeruilem faciunt, atq; eos in adulationis, admirationis, & metus habitum fingere poſſumus. r Manus etiam vix dici poteſt quot motus habeant, nam erſi cæteræ partes, vt rectè loquantur adiuuant, hæ ipſæ primum loquũtur. his poſcimus, his pollicemur, vocamus, dimittimus, minamur, ſupplicamus, abhominamur, timemus, interrogamus, negamus, & annuimus: his gaudium, triſtitiam, dubitationem, confeſsionem, pœnitentiam, modum, copiam, numerum & tempus oſtendimus; eædem in demonſtrandis locis, atque perſonis aduerbiorum, atque pronominum obtinent vicem, vt in tanta per omnes gentes nationesque linguarum diuerſitate hic mihi omnium hominum communis ſermo videatur. Contractis tribus digitis & pollice compreſsis, digito indice tantum explicato, in exprobrando & indicando (vnde ei nomen eſt) valet: & alleuata ac ſpectante humerum manu, paulũ inclinatus affirmat: verſus in terram & quaſi pronus, vrget. Eſtque inuerecundiæ actioni aptiſ-

n 5. Nares.

o 6 Labia.

p Secundum Collum.

q Tertium, Humeri.

r Quartum, Manus.

aptiſsimus, quo quatuor primis leuiter in ſummũ coeuntib. digitis, non procul ab ore, aut pectore fertur ad nos manus, deinde prona, aut paululum prolata laxatur. Binis digitis diſtinguimus, ſed non inſerto pollice, paulum tamen inferioribus intro ſpectantibus, nec illis quidem tenſis, qui ſupra ſunt. Parcè & timidè aliquid loquentibus ſunt breues geſtus illi, cum manus leuiter pandata, qualis fouentium eſt, paruis interuallis & ſub aſſentientibus humeris mouetur. Admiratio conuenienti geſtu illicò monſtratur, quo manus modicè ſupinata, ac per ſingulos à minimo collecta digitos, redeunte flexu ſimul explicatur, atq; conuertitur. Approbare, narrare, diſtinguere, & aliquid ſignificare volenti, pollici proximum digitum mediumq;, qua dexter eſt, vnguem pollici ſummo ſuo iungens, remiſsis cæteris aptè accommodatur. Dum leuiter admiramur, & interim ſubita indignatione paueſcimus & deprecamur, digitos cum ſummi coierunt, & ad os referimus. Cum manum comprimimus, & pectori ad mouemus, pœnitentiæ, vel iræ ſignum eſt. Auerſo pollice demonſtramus aliquid. Cum digitum medium oſtendimus, contemptum ſupremum ſignificamus, Diogenes hoſpitibus quibuſdam Demoſthenem videre vrgentibus, non indice digito, ſed medio porrecto demonſtrauit, prauum virum innuens & effœminatum. Sic porrectione digiti medij quippiam obſcœnum ſignificari innuit, cum ait inſanos haberi, qui medium digitum porrigant. Vnde Iuuenalis.

„ Mandaret laqueum, mediumque oſten-

deret

deret vnguem.

Sunt & geſtus alij, videlicet aliqua poſcentes, vel minantes, præſertim ſi prius conſcium amicum feceris, quæ omnia proſequi propè infinitum videtur. De nutibus & ſignis, quæ in vultu exprimuntur, meminit Ouidius puellam admonens, quomodo animum epxreſſura, & ſecum præſente viro tacitè locutura ſit.

5 Vultus de quo & in 3. Exemplum.

„Cùm premet ille torũ, vultu comes ipſa modeſto
Ibis: vt accumbes, clàm mihi tange pedem.“
Me ſpecta, nutusq́; meos, vultumq́; loquacem:
Excipe furtiuas, & refer ipſa notas.
Verba ſupercilijs ſine voce loquentia dicam:
Verba leges digitis, verba notata mero.
Cùm tibi ſucurret Veneris laſciuia noſtræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente loquaris.
Pendeat extrema mollis ab aure manus.
Cùm tibi, quæ faciã, mea lux, dicamvè placebunt,
Verſetur digitis anulus vſq; tuis.
Tange manu menſam, tangũt quo more precãtes
Optabis meritò, cùm mala multa viro.

Digitorum motibus non ſolum res ſignificare, ſed etiam literas, quibus verba colliguntur, poſſumus. Quod ne præſens caput longius protrahatur in ſequens ſubijciemus.

Ca-

CAPVT. VIII.

Multa tacitis ambagibus posse indicari.

INter cætera, quæ facilè innumera excogitari possunt, muta signa quædam noua recensere non pigebit, vt talium exemplorum similitudine, reliqua quisque possit comminisci, ex quibus illud est, [b] quod à Tarquinio factum proditur. Legitur itaque apud Liuium Tarquinij missum sine voce nũcium à filio interpretatũ, fuit autem illud eiusmodi. Tarquinius Tarquinij filius Gabiorum principes interimendos sibi in animum inducens, cùm eos virtute expugnare nequiret, astum viribus potiorem in hunc modum excogitauit. Ad Gabios se contulit, parentisque simulatam sæuitiam conquestus, tanquam è patrijs telis elapsus & gladijs, nihil se vlquam inuenisse tutum, nisi apud hostes refert, ab eisq; opem aduersus patrẽ implorat: Verborum calliditate Gabinis ita persuasit, vt acerrimum in eius patrem odium alerent: fictis itaque & compositis blanditijs, adeò sibi primatum beneuolentiam conciliauit, vt potentia apud eos plurimum valeret. Paucis itaque post diebus Romam hominem patrem sciscitatum misit, quidnam sibi esset faciendum, is nuncij fidem veritus, nemini consilium proditum volens, senili caliditate in hunc modum sine voce respondit. In hortum ergo ędiũ transit, & inambulãs æditissima papauerum capita vita decussit, tum ea demonstratione facta nuncium dimisit, hic domum reuersus, nullum si-

[a] 2. Genus.

[b] 3. Explic.

bi responsum factum refert, verùm quod viderat, factum nunciat: adolescens dato signo, sanguinarii patris responsum tacitis ambagibus percepit: sic patris consiliũ secutus, Gabinorũ primores criminatus, aut exilio submouit, aut morte mulctauit. Huic simile est, quod Herodotus tradit de Periandro Cypseli filio, qui cum præconẽ ad Thrasibulum misisset rogatum, qua ratione rebus tutò constitutis, ciuitatẽ optimè gubernaret, nullo dato vocali responso ex ijs, quæ sibi visa per nunciũ relata sunt (siquidẽ Thrasibulus satum ingressus editiores & super alias eminẽtes spicas resecauit, donec totã segetẽ æquaret) quid esset faciendum, ex Thrasibuli sententia percepit, & executus est. [d] Legimus & Dario Persarum Regi à Scythis obsesso caduceatorem cũ muneribus, aue, rana, mure, & sagittis quinq; missum, quibus vt Gobria interprete significatum fuit, Persas nisi vt aues effecti in cœlũ euolassent, aut perinde vt ranæ in paludes prosiluissent, aut velut mures sub terram se abdidissent, Scytharum vim nequaquã euasuros, quin sagittis obruerentur. [e] Pari argumento Alexander lectis ab Ephestione Olympiadis literis, ne quod ijs scriptum erat cuiquam is posteà temerè referret, quasi sigillo obsignaret, modestè taciteq; anulo eius ori admoto, silentiũ indicauit. [f] Non alienũ prorsus ab hoc loco esse videtur recensere, quod de Tamerlano Scytharum imperatore patrum nostrorum memoria ab historicis est proditum, quãuis res non sit adeo obscuris ambagibus inuoluta. Hic quidem, ne diu in debellandis hostibus laboraret, numerosissimo fretus exercitu, vt populis, quos

d 3. Exẽplũ

e 4. Exẽplũ.

f 5. Exẽplũ.

obsidebat, deditionem non in tertium diem, differendam significaret, triplici tentorio vtebatur, primo die album tentorium ostentabat, vt intelligerent obiesi, si se dederent, rem pacificè cum illis agendam, altero nigrum tendebat, quo animaduersum volebat, iam ira commotum Tamerlanum esse, vt si in posterum diem deditio differretur, iam non pace, sed sanguine & ciuium incendijs ageretur, quod tertio rubro tentorio postridie indicabat.

CAPVT IX.

Per notas Hieroglyphicas, atque per rerum animaliumque figuras tacitè sermonem exprimi posse.

POSSVMVS etiam commodè aliter sine loquela per rerum aminaliumque [b] figuras, quod voluerimus indicare, quæ singula interdum verba, nonnunquam integros sensus significabunt: sic vetustissimos Ægyptios scripsisse comperimus qui cognita omnium animalium natura, ex peculiari earum qualitate illorum imaginibus res ipsas repræsentabant, vnde illorum naturã explo-ratam habere oportebat, quorum conditionem, quę essent exprimenda, aliquo pacto imitari viderentur. Hoc erit exemplum: [c] Vt si ingratum quẽpiam in eos, qui de se bene meriti sunt, significatũ velimus, columbam depingemus, eius enim conditio, quãuis bilis expers sit in vniuersa animãtiũ,

[a] Tertiũ genus Species prima

[b] Signa Chaldaica quasi literas vocat Imper Theod apud Cassiodorũ Var. 3. Ep. 51.

[c] 1. Exemplum.

peſte, ab huius tamen morbi contagio non vacat vt in parentes ingratitudinis nota infamis eſſe nõ debeat, quippe cum ſimul ac mas viribus firmior euaſit, patrem à matris conſortio pugna expellat, vt cum ea mox ipſe coniugio miſceatur. [d] Sic & Hippopotami, id eſt fluuialis equi, geminos vngues depingendo iniquitatem & ingratitudinem notabimus: hoc enim animal cùm per ætatis florem licuerit, patrem viribus experitur, quem ſi pugna ſuperarit ac ſibi cedere agnouerit, vita tantum conceſſa, patrem viribus experitur, quem ſi pugna ſuperarit ac ſibi cedere agnouerit, vita tantum conceſſa, patrem à matris coniugio arcet, quam ſibi poſtea matrimonio coniungit, quod ſi victus pater minus permiſerit cum matre concumbere, tum eum filius viribus & robore nixus impatienter interimit. [e] Vnde illud videtur emanaſſe, vt in Regum ſceptris ſuperius ciconia, inferius Hippotamus pingeretur, ſic enim innuebatur vim iuſtitiæ parere, ſiquidem ciconia æquitatis ac pietatis ſymbolum, Hippotamus verò iniquitatis ſignum eſt. [f] Sic Ægyptij pro mundo ſerpentẽ reuolutum in caudam os habentem, eamque corrodentem ad exprimendam formam depingunt, [g] & annum per ſolem & lunam, qui tempus metiuntur, menſem per ramum, Deum per accipitrem indicant, & pro fato ſydus, pro L[illegible]na & æquinoctijs cynocephalũ, pro animi præſtantia leonẽ, pro corde Ibim & pro rerum viciſſitudine phœnicem delineant, ſic & per Scarabæum draconẽ aliaq; animalia (vt Manethus autor eſt in naturaliũ epithome, & Hecatheus libro primo de philoſophia) reliquarum rerum

d 2. Exemplum.

e 3. Exẽplũ.

f 4. Exemplum.

g 5. Exemplum.

rerum Aegyptij ſignificationem præbent. [h] Ratio quare huiuſmodi notas illi excogitaſſent, fuit, quemadmodũ dictũ eſt, ne indignis hominibus doctorum ſenſa proderentur, ſic.n. vulgaribus hominũ ingenijs rerum intellectum vario rerũ tegmine, operimentoq; ſubtrahebant, ne nuda apertaq; rerũ expoſitio pateret, ſed velut fabuloſa tractarentur, vt quò magis ridicula viderẽtur, eò magis ipſa myſteria figurarũ nubilo operirẽtur, ac ſummatibus viris ſapientia interprete nuda rerũ talium ſe natura præberet, ac veri arcani conſcij rederentur. De his extat Ori Apollinis liber de ſacris & myſticis Ægyptiorum cęlaturis inſcriptus, & [*] Petri Valeriani recens ſuper eodem argumento liber editus. [i] Huc referri poſſunt [k] inſignia, & demonſtrationum commenta, quibus ſæpe parietes, periſtromata, lacunaria, fores, & clypei ornãtur, equitũ etiam capita dum haſta concutritur in feſtiuis ludis ſolẽt inſigniri, vulgus cimeros, Alciatus vocat Emblemata, hæc enim tacitis rerum demonſtrationibus quicquid velint exprimunt, quę comminiſci mos eſt eos, qui familiæ ſuæ originem volunt præclaro aliquo facinore honeſtare, vel aliter alicuius rei ſignificationẽ edere, quã tacitè cognitam velint. [l] Amphiaraum Thebano bello in clypeo draconẽ pictũ geſtaſſe narrat Pyndarus. Statius Capaneum [m] hydrum, Polinicẽ verò [n] Spingem. [o] Plutarchus quoque, Pompeiũ magnum enſiferũ leonem pro inſignibus depictũ habuiſſe, huius modi veterũ imperatorũ numiſmata celaturas non paucas retinent. In Titi Veſpaſiani numiſmate Delphinus in anchora inuolutus ſpe-

h Ratio & cauſa harum notarum inuentarum.

* Io. Pierij

i Tertij generis ſpecies reliqua.

k Vndẽ aphoriſmos hieroglyphicos collectos conſcriptoſq; edidit Henr. Svualenberg.

l 1 Exẽplum de clypeis.

m 2.

n 3.

o 6 Sculptura 1. annul. fig 2 Numiſmatum.

ctatur, quasi innuat, tardè properandum neq; vbi præsertim tẽporis maturitate opus est, rem esse nimia festinatione intercidendã, neq; multa cunctatione in moras protrahendã, sed maturè seruata tẽporis mediocritate peragendã. Symboli congrua ratio est: per delphinũ siquidé festinatio designatur. hic.n. piscis omnium non modo piscium, verũetiam animantiũ velocissimè fertur, vt Aristoteles & plures testantur, per anchorã ex aduerso retentus, cursus mora intimatur, velocitas itaq; delphini anchorę firmitate cohibetur, & anchorę rursus mora delphini pernicitate moderatè excitatur. Eiusdẽ rei pari ratione Echeneis piscis missili telo contorta monumentũ dabit, velocitatẽ telũ exprimit, tarditatẽ remora indicabit, vtriusq; indicio velocitas cũ tarditate designabitur, quarũ altera, cum alterius adminiculo cõiuncta non parum in reb. agẽdis afferunt emolumenti. p Romanis præterea mos fuit, vexillis, quæ ad bella gerebant, Minotaurũ depingere, ratio erat, vt quemadmodum Dedalus obscuris illũ labirinthi ambagibus inclusisset, ita omnes sibi ducũ cõsilia custodienda, & prodita authori obesse intelligerent. Vnde eius rei argumentum tali emblemate notabatur. q Verùm eiusmodi rerum commenta, non obscurè nimis tractari oportet, ne Apolline interprete semper indigeant, sed vt interdum etiã infimę plebeculæ expositæ esse possint, r Vnde picturæ sæpe verba ad interpretanda adiungi solent, ne nimis spectatorum intelligendi auiditatem picturæ obscuritas remoretur: huius loci sunt, quæ à Iouio in libello de insignibus tractantur.

p Alia Species.

q Cautio.

r Mos inde petitus quidam.

Ca-

CAPVT X.

Noctu igne, interdiu verò puluere posse significari.

REstat nunc vt modum indicemus ecquid noctu igne & interdiu puluere rerum nostrarum edere significationem possimus. Neque [b] enim hoc occultandi genus parum vtilitatis in se continet, hac enim tempestate ad aliquid eminus significandum socij de rebus incidentibus indicium præbent. Id [c] autem duplici ratione potest euenire, siquidem, vel igne aliquid ex improuiso amicis conscijs demonstramus, vel quoties libuerit, etiamsi nulla præcesserit rei significandæ notitia, facum numeris literas ad res denotandas opportunas ostendimus, vt longè videntes numeros annotantes nunciata sentiant. [d] De primo modo legitur Medeam si Peliam occidisset, Argonautis promisisse è specula se noctu igne, die verò fumo illud nunciaturam, res itaque, cum ex voto succesisset, lunæ votum persoluere simulantem, igne facto, accensis lampadibus subdio è fastigio, vt erat pollicita, significationem dedisse, taliq́ue nuncio excepto, Argonautas regiam inuasisse, occisisq́ue custodibus voti illam compotem effectam. [e] Legitur & Magam occupato Parætonio, vt facem amicam sub vespera, atque iterum summo mane eandem tollerent. cum speculatoribus composuisse, eaque ratione significationem factam esse, vt nuncius eo vsq;, vbi Clius est, processerit. [f] Amicis [illegible]

a Translatio ad secundum genus.

b Vtilitas huius generis.

c Diuisio.

d Primus modus eius q.

e Exemplũ de quo Diod. Siculus l. 4.

e. Exemplũ.

f. Exemplũ primi.

ciuitatem degentibus, redditus, & annonæ qualitas prodente igne potest nunciari. Constat hac arte Annibalem (vt à Polybio proditum est) cum Agrigentini à Romanis obsiderentur, multis crebrisq; per noctem ignibus, intollerabilem exercitus famen indicasse, eaque de causa multos ex socijs annonæ penuria ad hostes desecisse: *g* Cum Sinone etiam Argiui pepigerunt, noctu, Troianis somno solutis ad Troiam accendentes face venientis classis signum daturos, vt eo accepto nuncio, Sinon equi laxatis claustris milites inclusos exponeret. Vnde Maro.

g 4. Exemplum.

„ Flammas cum regia puppis
„ Extulerat, fatisque Deum defensus iniquis
„ Inclusos vtero Danaos, & pinea furtim
„ Laxat claustra Sinon.

h Fuit & veteribus mos, qui etiamnum permanet, vt amicis extra ciuitatem commorantibus, fumo redditus, aliudue significaretur, vnde factum est, vt Amilcaris dolo Agrigentini inter inimicos persequendum longius ab vrbe distracti in insidiaria loca coniectis hostibus, incensaque sylua magnam cladem paterentur: ij siquidem fumo, quem à mœnibus surgere existimabant, rati se à domesticis reuocari, cum se conuerso cursu ad vrbem reciperent, Amilcare duce insequentibus Pœnis, qui prius fugerant, trucidati sunt. *i* Possunt & si quid necessarium vrgeat, facum indicio literæ demonstrari, quod à Polybio in codicibus manuscriptis est traditum, eiusmodi vsus vtilis multum esse potest, & hoc significandi remedio obsessæ vrbes, villæ, & arces, amantes etiam,

h 5. Exẽplũ.

i Secundus modus vt videtur inuenire auctor. Eius generis quidam describitur à Cardano de subtil. l. 17.

vt

vt tutius res ſuas nuncient, habebunt. Edendi ſigna, vel turrium faſtigia, aliaue editiora huiuſmodi loca, vt faces proſpici poſsint, commodum præſtabunt. [k] Scriptum itaque præ manibus habeatur, quod amicis nunciari oporteat, [l] literæ deinde bifariam ſeu triſariam diuidantur, vt vndenæ vel ſeptenæ cuiuſque partis ſint: Si erunt ſeptenę tum primæ ſingulis, alteræ binis, tertiæ ternis facibus demonſtrentur. Poteſt & quadrifariam literarum numerus diuidi, vt libuerit: [m] verùm in earum oſtenſione motus varietatem attendere debemus, nam vna ſemel erecta, vel oſtenſa A demonſtrabit, eadem bis B, ter C, ſic ſepties poſtremam primi ordinis G: poſtmodum binæ ſemel H, totidem bis, I, ter L indicabunt, ſic & de reliquis eiuſdem ordinis: Tum Q ternis ſemel, R ijſdem bis, demum S ter totidē intimabitur. [n] Quòd ſi in quatuor ordines alphabetum partiri velimus, vltimus quaternis facibus indicabitur, tum cuiuſq; ordinis numerus minuendus ſit, & ordo aliter diſtribuēdus: ratio autem, quæ dicta eſt, ſeruabitur, tunc conſcij & facū numeros, & vices, quot illæ fuerint oſtenſæ, accuratè excipient, eaque ratione vel facilè ſignificata percipient. [o] In hūc modum mulier é ſpecula, quæ amantis cubiculum ſpectat, ternis luminibus quinquies oſtenſis, mox binis bis, tum ternis bis: Rurſus verò vno ſemel, eodem quater, & poſtmodum quinquies, ternis deinde ter, poſtremo totidem quater, VIR ADEST, ſignificabit. Sed hoc etiam aliter fieri poteſt multiſque modis, quorum duos tantum, qui potiores ſunt, recenſebimus. Sit itaq; [p] primus huiuſmodi, vt quid facilius

[k] Deſcriptio eiuſdem.
[l] 1 & 2. rationis.
[m] Cautio.
[n] 3. rationis.
[o] 4. modus.
[p] 1. Ratio

ſius oſtendatur. Alphabeti literæ quatuor in partes diſgregentur, vt inferiori patet tabella.

ordines.

numeri ordinum	1	2	3	4
1	a	f	m	r
2	b	g	n	s
3	c	h	o	t
4	d	i	p	u
5	e	l	q	z

Nouem itaq; faces haberi oportet, quatuor à dextris, à ſiniſtris quinq; diſponãtur, quaternarius numerus ſectionũ ordines, quinarius verò literarum cuiuſq; ordinis indicabit, ſic viginti notę erũt, quę minus neceſſariæ ſunt omittantur. Literas igitur demonſtranti, vtrinque faces attolli oportet, à dextris & à ſiniſtris, vt ſi A velit oſtendere, vnam à dextra facem ordinem literæ, alteram à læua numerum in quo litera collocatur, deſignantem erigat, ſic etiam ſi B, vnam à dextra, à læua duas. Si C vnam itẽ à dextra, tres à ſiniſtra, & in reliquis eodem modo. Exemplũ tale erit, vt ſi mulierẽ idem hoc modo ſignificare velimus, quatuor primum à dextra faces, totidẽ à ſiniſtra, duas deinde à dextra, quatuor à ſiniſtra, tum quatuor à dextra, vnam à

Exemplum.

ſiniſtra

ſiniſtra attolli oportet. Rurſus vnã à dextrà, aliam à ſiniſtra, iterum vnam à dextra, quatuor à ſiniſtra, tertio quoq; vnã à dextra, quinq; à ſiniſtra, quatuor deinde à dextra, duas à ſiniſtra, ſic & poſtremo quatuor à dextra, tres à ſiniſtra, eaq; ratione VIR ADEST ſignificabit. Poſſumus & aliter vitandæ 2. Ratio. confuſionis gratia omnes alphabeti literas bis ternis facib. in hunc modũ demonſtrare. Duo ſtatuantur locorum faſtigia, quæ ex æquo ſibi alphabeti notas partiantur, vt vndenas ſingula pronũcient, ternę cum ſingulis adhibeantur faces, quarũ vnaquæq; quaternas literas enũciet, quę pro motus qualitate diſtinguẽtur. Tres autẽ characterum ſtatuantur ordines, primum ordinẽ fax vna ſignificabit, ſecundum binæ, tertium ternæ: fax verò tertiæ, ternas tantum notas demonſtrabit, eoque modo numerus duarũ & viginti literarum exprimetur. Motuum diſcrimina, quib. cuiuſq; ordinis notæ demonſtrentur, tali modo confingemus. Erecta fax A, depreſſa B, in dextrum declinata C, in ſiniſtrum D ſignificabit: quaternas alias eodem modo indicabimus. Sic & tertias, vt binæ ſurſum erectæ E literam deſignent, ſummiſſæ F, & ſic de reliquis, & rurſus tertiæ ſublatæ I, depreſſæ L literam indicabunt. Idem fiet in vndenis alijs alio de loco demonſtrandis.

CAPVT XI.

De computo & loquela per digitorum geſtum, quo maiores ſupputarint, & incautè loquendo vſi ſint

a Quintum genus ſc Numerandi ratio per digitos veteribus vſitata.

NVnc per digitorũ flexũ cõputandi loquẽdiq; morem ex maiorum noſtrorum vſu libet hoc

hoc loco demonſtrare, vt ad ea perdiſcenda, aliaq; denuo reperienda promptiora ſpectantium ingenia reddantur. [b] Legimus apud Plutarchum Orontem Artaxerxis Perſæ Regis generum, cum ſe à ſocero inhonoratum & contemptũ animaduerteret ſolitum dicere, principum familiares computorum digitis ſimiles videri: Quemadmodum enim computando nunc myriada geſtu conficere poſſunt, nunc verò monada, pariter & regum amici modo plurimum pollent, modo verò minimum, & omnibus deriſui eſſe ſolent. [c] Ad hoc facit, quod eſt à Plinio etiam de digitis numeros ſignificantibus memoriæ proditum. [d] Ianum à Numa rege dicatum digitis ita figuratis effictum ſtetiſſe, vt trecentorum lexaginta quinq; dierum nota per ſimilitudinem temporis & æui ſe Deum indicaret, quod eſt à Macrobio quoque annotatum in Saturnalibus. [e] Nos igitur de tali computo & loquela id demõſtrabimus, quod doctiſsimus Beda literis mandauit. Monada igitur digitorum computator ſignificaturus minimum læuæ digitum inflectens arctum in medium palmæ figat. Simili modo ſi duo velit indicare, à minimo ſecũdum ibidem imponat. Si tria tertium. Si quatuor itidem minimum eleuet. Si quinque ſecundum à minimo ſimiliter erigat. Si ſex tertium nihilominus ſolo, qui medius appellatur, volæ medio appoſito attollat. Et minimum ſuper palmæ radicem cæteris erectis imponat, ſi ſeptem. Iuxta quem octo ſignificãti medius apponatur. Nouem vero ſi impudicum è regione componet indicabit. Decem ſi indicis vnguem in medio pollicis arctum

b 1. teſtimonium.

c 2 teſtimonium.

d In dextra igitur auricularem duobus proximos in vola medium eõ pegit: in ſiniſtra vero pollicem curuatum indice inflexo in frõte diligenter præcinxit: ſolum medium in volã coegit.

e Bedæ deſcriptio.

ctum inſiget. Viginti ſi impudici apicem inter no- 20.
dos indicis, & pollicis arctè apponet. Triginta 30.
ſi indicis & pollicis vngues mutuo coniuget am-
„plexu: Vnde Hieronymus ait, trigenarium nu-
„merum ad nuptias referri, nam & ipſa digito-
„rum coniunctio: quaſi molli oſculo comple-
„xans ſe & fæderans, maritum pingit & coniu-
„gem. Idq; Apuleius in oratione pro Magia his
„verbis inſinuat. Si triginta annos per decem di-
„xiſſes, poſſes videri pro computationis geſtu er-
„raſſe, quos circulare debueras, digitos aperuiſſe.
Quadraginta verò ſi interiora pollicis dorſo indi- 40.
cis ſuper inducatur. Item quinquaginta ſi pollex 50.
curruatus inſtar græcæ literæ Γ ad palmã incline- 60.
tur. Et ſexaginta ſi idem digitus itidem curuatus
indice circumflexo diligenter à fronte præcinga-
tur. Ideo hunc numerum ad viduas Hieronymus
referri dixit, quòd in anguſtijs & calamitate poſi-
tus eſſe videatur, dum pollex à ſuperiori digito de
primitur. Septuaginta quoque ſi pollex in lon- 70.
gum extenſus indicem ſupra circumflexum ad-
impleat, vngue illius duntaxat erecto trans me-
dium indicis arctum. Octoginta quoq; ſi index vt 80.
ſupra circumflexus pollice in longum tenſo im-
pleatur, vngue videlicet illius in medium indicis
arctum admoto. Nonaginta etiam ſi indicis infle- 90.
xi vnguis radici erecti pollicis infigatur. Numerũ
verò centenarium, qui voluerit indicare, in dextrũ 100.
transferat, ijſdem vtendo digitis, quib. in læua ad
decem vſque ad centum vſus eſt. Proinde Nicear-
chus facetè in vetulam nimio plus viuacem, quæ
annorum ætate etiam ceruos ſuperabat, ita ludit,

Digitized by Google

vt iterum iam dextra annos ſcribat.

„ ἠφάος ἀθρήσας ἐλάφου πλέον ἠχρὶ λαιῆ
„ χῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη.

hoc eſt

Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq; ſiniſtra
Vitæ iterum cæptet communerare dies.

& Iuuenalis.

„ Atq; ſuos iam dextra computet annos

Idem ſacræ paginæ interpres centenarium numerum ad virginitatem refert, nam in læua nuptæ & viduæ notabantur, Ducenta igitur expreſſurus
200. eadem ratione vtetur, qua ad viginti ſignificandum vſus eſt. Sic & de reliquis ſentiendum eſt numeris vltra centenarium nonaginta, vt eodem procedatur ordine, quem à decem vſque ad no-
1000. naginta ſeruari debere diximus. Deinde mille etiam in dextra, eo modo, quo vnum in læua deſignabitur. Et deinceps bis mille in eadem quemadmodum duo in læua, ſic & in reliquis numeris multiplicato millenario ſtatuetur: donec ad nouem millia perueniatur, quo cum ventum ſit, tum myriada (quo nomine decem millia deſi-
10000. gnantur) læua medio pectori in ſupinum admota
20000. indicabit, digitis tantum in altum erectis. Quod ſi
30000. viginti millia eadem expanſa. Si verò triginta millia eadem prona ſed erecta, & pollice medij pectoris cartilagini appoſito denotabit. Sic quadraginta millia ſi eandem in vmbilicum erectam
40000. ſupinabit exprimetur. Et poſtmodum quinqua-
50000. ginta ſi eiuſdem prona ſed erecta pollicem vmbilico

bilico imponet. Sexaginta deinde millia eadem 60000.
prona læuum fœmur deſuper comprehendet,
denotabit. Mox ſeptuaginta millia ſi ſupina 70000.
fœmori ſuperponetur. Octoginta dehinc millia 80000.
ſi eadem prona fœmori ſuperponetur. Tum no- 90000.
naginta millia ſi lumbos pollice ad inguina con- 100000.
uerſo comprehendet. At centum millia, & de hinc
ducenta, vſque ad noningenta millia eodem, quo
diximus ordine in dextra corporis parte nota-
buntur. Sed decies centena millia ambæ manus 1000000
complicatæ in rectis inuicem digitis indicabunt. Hic eſt veterum computandi mos & inde prouenit, quod apud ſcriptores legenti ſæpè fit obuiam, f vt in digitos mittere, pro eo eleganter etiam dicatur, quod eſt accuratè numerare. Diximus de ſupputandi modo, qui per digitos ſolet indicari, g ſupereſt nunc de loquendi ordine, qui per digitos etiam tradi poteſt, aliquid dicere. h Prima igitur alphabeti nota eodem modo, quo vnum digito demonſtrari diximus deſignabitur. Secunda eo etiam modo, quo duo, ſic & tertia ea ratione, qua tria: ſic deinceps vſque ad alteram & vigeſimam, quæ alphabeti poſtrema eſt, per ſuum vnoquoq; elemento numerum denotato: eo ordine, quo in alphabeto illud diſpoſitum ſit. i Huiuſmodi digitorũ flexu, & geſticulationũ ſolertiæ amans puellæ, cuius amore deperit, corã eius parentib. huiuſmodi digitorum indicio ſic loquitur. Primo tria, inde vnũ, mox vndeuiginti, poſtmodũ quinq; oſtẽdit. Rurſus vnũ diuiſim, deinde ſex, poſtea ſexdecim, inde vnũ, tũ duodeuiginti, poſtmodũ ſexdecĩ, poſtremo quinq; indicat, taliq; ordine

f In digitos mittere.

g Loquendi ratio per digitos.

h Primus modus.

i 1. Exemplum.

CAVE

[k] 2. Exemplũ ſeu teſtimonium.

[l] 3. Teſtimonium.

[m] 4. Exemplum.

Cave a Fratre inſinuat.[k] Huiuſmodi notarum amantium Ouidius meminit.

,, Nil opus eſt digitis per quos arcana loquaris.

[l] & alibi

,, Nec in digitis litera nulla fuit.

[m] Huc refertur quod ab Ennio in quãdam impudicam dicitur cuius nulla pars corporis ab impudico munere vacaret.

[n] 5. Teſtimonium.

[o] 2. modus.

[p] 3. modus.

,, Quaſi in choro pila ludens, datatim dat ſeſe, & ,, communem facit, alium tenet, aliis nutat, alibi ,, manus eſt occupata, aliis peruellit pedem, aliis dat anulum expectandum à labris, alium in- ,, uocat, cum alio cantat, attamen aliis dat digito ,, literas. &[n] Solomon ad idem. Annuit oculo, terit ,, pede, digito loquitur.[o] Verum idem alia ratione haberi poteſt, vt ea quis facilius promptiusq́; loqui diſcat, in græco alphabeto velit idem facere. Græci ſiquidem non quemadmodum latini paucis ad exprimendos numeros literis vtuntur & geminatis. Sed vniuerſo alphabeto ſingulis notis quoslibet numeros indicant.[p] Sunt & alij aliter digitorum indicio ſermonem fingentes, quod faciunt, dum corporis eas partes oſtendunt, vel digitis contingunt, ad quas ſcribendas primum literæ exiguntur, quas rei noſtræ exprimendæ, neceſſarias eſſe cognoſcimus, donec totum id quod velimus expreſſum ſit. Exemplum erit, vt ſi A indicare ſtatuimus, Aures contingamus, ſimiliter ſi B Barbam indicemus, ſic Caput pro C, & de reliquis huiuſmodi, vt Dentes, Epar, Frontem, Guttur. Humeros, Ilia, Linguam, Manum, Naſum, Oculos, Palatum, Quinque digitos, Renes, Supercilia, tempora, &

ra, & Ventrem oſtendimus pro ijs literis demonſtrandis, quæ ijs inſcribendis primæ requiruntur. q 4 Modus

q Poteſt & ſimiliter ſcribi, vt ſcriptum occultetur, id fiet ſi clanculum, vel ut aliud agenti vino, vel alia quauis materia ad rem apta literæ adid, quod volumus exprimendum, neceſſariæ protrahantur. r 1 Teſtimonium.

r Docet hoc Naſo.

Hinc tibi multa licet ſermone latentia recto
Dicere, quæ dici ſentiat illa ſibi,
Blanditiasq; leues tenui præſcribere vino
Vt dominam in menſa ſe legat illa ſuam.

s. & Tibullus. s 2. Teſtimonium.

Neu te decipiat nutu, digitoque liquorem.
Ne trahat, & menſæ ducat in orbe notas.

t Huiuſmodi Paris Helenæ amoris ſui ſignificationem daturus, Menelao coram vino literas protrahit, vnde ipſa queritur in epiſtolis. t 3. Exemplum ſeu Teſtimonium.

Orbe quoq; in menſæ legi ſub nomine noſtro,
Quod deducta mero litera fecit AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negaui.
Hei mihi, iam didici ſic quoq; poſſe loqui.

u Sed quis modorum omnium meminiſſe poteſt, cum infiniti ferè ſint, vt hominum excogitantium ingenia? Neque enim ſanæ mentis exiſtimo, in hoc ſerio tempus conterere. Sed redeamus ad rem, longius fortaſſe digreſſi ſumus. u Reliqui modi.

Caput XII.

De literis clandestinis ex veterum scriptis.

OVoniam igitur eo paulatim ventum est, vt de ijs signis meminerimus, quæ scripto nostra consilia occultant, qui characteres appellantur, proximum est, vt eorum obscuritatē duplici modo partiamur.

a 7. Genus scriptura & hoc quidem in loco veterum.

b Diuisio.

[b] Scripti itaque obscuritas, aut ex literarum perplexitate, aut ex alia scribendi ratione proueniet, de characterum inuolucris secundo libro tractabitur: [c] nunc de obscuritate, quæ à scribendi modo inducitur, verba faciamus. [d] Non inutile igitur videtur fore rationem tradere, qua sic scribi possit vt nemini scriptum, nisi cū voluerimus possit agnosci. Sed quia nonnulla veterū in hunc modum cōmenta ab historicis memorię prodita sunt, eorum prius in ea re vsum prosequamur. [e] Testis est Gellius in libris noctium Atticarum Lacedæmonas cū ad imperatores suos scriberent, ne literę interceptę occulta hostibus consilia indicarent, hoc scripti genus ex industria excogitasse, [f] quamuis alij eius rei commentum ad Archimedem Syracusanum referant. Surculi duo teretes longiusculi, & torno perpoliti ęquabantur, vt par vtrique lōgitudo & latitudo esset: eorum alter imperatori ad bellum proficiscenti dabatur: alter domi penes magistratus diligenter seruabatur. Quoties itaq; vsus necessitas incidebat, *pagina, quanta rei satis erat, surculo circumuoluta, vt rotundum volumen efficeret, & oræ bene adiunctæ [g] in modū lori aptè ligno cohærerēt, ne rimæ interponerentur, tum in cha-

c.1 Genus obscuritatis d Prima species per notas quæ sine artificio deprehēdi non possunt.

e 1. Exēplū.

f Aliorum opinio.

** lorum*

g Imo verò loris ipsis v-

chartã ſic circũuolutam literę à ſummo capite per tranſuerſum ad imum in eo loro inſcribebantur. Perſcriptum inde lorum ſurculo prolixum,& anguſtum eximebatur, & ad imperatorem dabatur, Exiſtimabant enim ſi in hoſtium manus illud forte interceptum incidiſſet,trũcatas literas,ſyllabas, dictionesq; & eorũ partes lõgè diſtractas intuẽtes ſcriptum nequaquam percepturos.Nec ſpem fruſtrabatur euentus. Quoties enim illud in hoſtes incidebat, nihil in loro ſcriptum poterant coniectari : ſed velut inconditè & fruſtra ſcriptum dimittebant : is verò, cui illud deſtinabatur , applicato loro,in eumque modum circumuoluta quo antea fuerat,cum ſcriberetur,ita vt cõtinuata ſcripti ſeries ſequeretur , nuncium agnoſcebat. Huiuſmodi ſcriptũ σκυτάλην Græcè appellabãt.In hũc modũ ſcriptam epiſtolam Lyſandro ad Helleſpontum allatam Plutarchus author eſt.[i] Aliũ quoq; ad hanc rem aſtũ in veteri hiſtoria ab incerto Pœno, alioquin illuſtri, vt refert Gellius, excogitatum legimus, [k] Herodotus tum idem à Demarato factum meminit. Is vt ille refert , Suſis commorans, cum Xerẽ aduerſus Græciam expeditionem * ſumere* ſtatuẽtem accepiſſet,eam rem cenſuit Græcis nunciandam:ſed occupatis per cuſtodes itineribus, cum res aliter fieri nequiret , ne nuncius interceptus deprehenderetur, rem in hunc modum comminiſcitur.[l] Pugillaria noua accepit nondum cæra illita,inde literis de ligno exaratis regis conſilium prodit, tabulã deinde,vt mos erat,cæra colliniuit ne ſcriptura detecta ſibi quid negotij apud viarum cuſtodes exhibẽret,eamque tabellã veluti

tebantur: vt & paulo ante notauimus.

h Scytalen.

i 2. Exemplum atque modus.

k lib.7 extremo & Iuſtin. lib.2.

** ſuſcepturum.*

l Deſcriptio eiusmodi.

ſcripto vacuam domeſtico ſeruo perferendam tradidit verùm nulla prius commenti ſignificatione facta, Lacedæmones, cum quid ea perlata ſibi vellet, nequirent interpretari, nihil ſcriptũ intuentes, verùm rem (vt erat) non fruſtra factam ſuſpicantes, Gorgo Cleomenis (vt ego accipio) filia, eadẽque Leonidæ vxor monẽte, detracta è pugillarib. cera, nunciũ accepere, Ex huiuſmodi pugillarib, cæra illitis, in quibus ſcribi mos erat, literæ etymon datum Grammatici aſſeuerant, quod à litura literæ nomen deductum putent: quod à veteribus in cæratis hoc modo tabulis ſcribi ſoleret, & ſcriptũ poſtea deleri. *m 3. Exemplum & modus.* mFuit & alia imperſcrutabilis techna barbarico aſtudigna, cuius Herodotus ſub perſona Hiſtiæi authoris meminit. Is imperante Dario in terra Aſia non ignobili loco natus, cum in Perſide apud regẽ ageret, & Ariſtagoræ, vt ab eo deficeret, vellet furtiuo ſcripto nunciare, veritus, ne ſi non accuratè nuncium miſiſſet, res prodita maximum ſibi periculum afferret, huiuſmodi aſtum comminiſcitur. Seruo ſuo diu oculorum ægritudine laboranti capillum ex capite, tanquam medicari voluiſſet, deradit, & eius capiti leui attramento literarũ formas impreſsit, quibus idipſum, quod nunciare in animum induxerat, ſcriptum erat, ſecum deinde, donec capilli renaſcerentur, domi retinet, quod vbi factum eſt: illum ad Ariſtagoram dimittit, iubens cum ad eum veniſſet, illum admoneret, vt quemadmodum ille nuper fecerat, ſibi caput deraderet, ſeruus cum ad Miletum ad Ariſtagoram veniſſet, domini iuſſus memor, Ariſtagoræ rem ſignificat, ille rem fruſtra

non

non fore (vt erat) ratus, commissum exequitur, sic nuncium percepit.

CAPVT. XIII.

Furtiuæ literarum notæ. quibus maiores in scribendo vsi sint.

[a] EXpositis ijs, quæ de characteribus, qui sine artificio cerni non possunt, proximum est de ijs verba facere, qui per se sub visum cadent, alioquin technis impliciti. Sed quoniam hac in re nonnullos prisci modos inuenerunt, qui multum à nostri temporis dolis & inuolucris differũt, veterum primum huiusmodi scribendi rationem prosequemur, occultos mox nostri temporis scribendi modos in secundum librum differemus. [b] Maiores itaque cum res, vel tempus obscuritatem exigeret, varijs in scribendo ambagibus vsi sunt: testes sunt Suetonius & Gellius, qui hac scribendi ratione C. Cæsarem in epistolis ad C. Oppium, Cornelium Balbum, Ciceronẽm, & cæteros familiares, qui res eius domesticas, vt absentes curabant, vsum esse meminerunt. [c] Occultè scribendi modus hic erat, vt literarum potestas commutaretur, & primas literas quarta quæque succedens indicaret, quò fiebat, vt scriptum sępissimè sine coagmentis syllabarum componeretur, ita vt inconditè literas positas putes, inter eos verò interpretandi clãdestinũ commerciũ erat: Res exẽplo dilucidior fiet. Pro A litera D ponebatur, E pro B, F pro C, & de reliquis in hunc modum, sic

[a] *Secunda species.*

[b] *Mos maiorum.*

[c] *Prima ratio eiusdẽ per ἀντιστοιχείωσιν.*

in legendo ſonus cuique ſuus, & poteſtas reddebatur, & occultè ſcriptum legebatur. Extat de hoc ſcribendo modo[d] Probi grammatici ſatis curioſus commentarius, in quo de occulta literarum ſignificatione à C. Cæſare ſcriptarum pertractatur. Aliter verò literarum poteſtatem Auguſtus commutabat, cuius extat ſcriptum ad filium huiusmodi. Quia innumera incidunt aſsidue, quæ ſcribere alteri utru & ſecreta eſſe oporteat, [e] habeamus inter nos notas ſi vis tales, vt quicquid ſcribendum ſit, pro vnaquaque litera, ſuccedẽtem ſcribamus hoc modo, vt pro A ponamus B, & C pro B, & de reliquis in hunc modum, & pro Z duplex AA, vt à nouiſsima ad primam duplicatã redeamus: hic fuit Auguſto ſcriptum obſcurandi modus. [f] Aliter Cicero, (vt aliquibus videtur) qui inſtar dictionarij librum conſcripſit, in quo ſingulis verbis ſingulas notas, quibus illa ſignificarentur præfixit. Tantaque erat notarum & verborum [g] copia, vt quęcunque latino ſermone ſcribi poſſent, ſuis notis exprimerentur. [h] Vnde character hic M MVNDVM ſignificabat, hic M MODVM, hic ij HOMINEM, & hic F TEMPVS, alius in hunc modum h' SYLLABAM alius verò ſic ↄ ACCOMMODABAT, huius generis reliqua erant, quæ in eo libro commentus ille fuit, quibus pro exprimendis occultè animi conceptis vterẽtur. Nec defuerunt, ex priſcis autoribus, [i] qui pro notis verba ſcriberent.

d De probi libro cuius meminit Agel noct Att lib. 17. ca 9.

e 2. ratio.

f 3 ratio.

g vbertas.

h De diſcrimine harum notarum monuimus in 1 cap 3.

i 4. ratio.

CAP.

CAPVT. XIIII.

Antiquorum ſcribendi modos noſtra tempeſtate vanos & inutiles eſſe.

HAEc priſci commenta ad ſcriptum obuelandum inuenerunt,[a] verùm vt de ijs verba faciamus à ſcythala initium auſpicabimur. Quotus igitur quisque noſtra tempeſtate erit, qui maximis & arduis in rebus, quæ deſiderant occultari, capitis ſui & fortunarum diſcrimen in ſcytale ſecuritatem reponendum tutò exiſtimabit, quin potius à quouis vel minimum curioſo id genus ſcripti artificium cenſeat facilè poſſe deprehendi? quis autem rurſus non intelligat, non alia ratione illud, quàm in eum modum, quo ſcriptum fuit compoſitum, debere interpretari? in ligno verò cum ſcriberetur circumuolutum non agnoſcat, quòd ſi digitis vel ſurculo æquatæ craſsitudinis complicetur, quis non videat iterum coeuntibus partibus ſtatim facillimè ſcriptum aperiri?[b] Iam verò quàm vanum in pugillaribus ſcriptum ſit, videamus. Ego quidem meo iudicio exiſtimo in hunc modum moleſtius eſſe ſcribere, quàm cuiquam, qui vel mediocris iudicij ſit, latens ſcriptũ indagare, parumq; conferre hãc ſcribendi rationẽ noſtra ætate fuiſſe ſublatam, vt eò minus occulta fraus prodi poſsit, ſiquidem etiamſi nulla priſci moris notitia haberetur, certè rem ipſam ſupicio detegeret.[c] Sed neque illud ſatis tutũ eſſe poteſt, vt deraſis capillis capiti, inſcribantur literę, ſiquidem

[a] 1. de ſcytala

[b] 2. de pugillaribus ſeu tab. cerat.

[c] 3. de hiſtiei ſtrategemate de quo rurſum in lib. 2. cap. 20.

ſudore,cui caput eſt obnoxium, facilè poſſunt aboleri, quod ſi acu etiam cutis perforetur, ne hoc quidem ſatis ad ſuſpicionem ſufficiet, ſi is,qui inſcriptionem gerit intercipitur; tum enim diligentiſsima fit inquiſitio, metus & neceſsitas vigilantiam præſtant,nec prius ſatis ſibi factum putant, quã cũcta penitus,quib. veritas eruatur,exquiſierint,nũc pollicitationibus quæruntur illicita, nũc minis terror incutitur, quod ſi hæc parum proſint, ſupplicijs & tormentis res agitur,at ſi ne hoc quidé prodeſt,ne interim literæ furtim perferantur,non ſolum caligæ & ſoleæ perquiri ſolent,veſtes eximi,& ſuturæ diſſolui,ſed ne à viſcerib. quide perſcrutãdis abſtineatur, tantũ abeſt, vt illi ab inquiſitione intacti caput relinquant. Sed hactenus de huiuſmodi literarũ velaméto,[d] nunc ad notas,quib. ijdem vſi ſunt,verba conuertamus, de quib.ne ſermo nimis in longum in re ludicra protrahatur,nil eſt,quod dicam, niſi vaniſsimas eſſe, queq; vel à pueris poſsint facilè agnoſci:obſeruata in characterum poteſtate, qui ſæpius repetuntur, nemo eſt quin videat, parum conferre ad ſcripti obſcuritatem characterũ poteſtaté immutari neq; ſolum poteſtatem,ſed etiã figuram ſiquidem ne latens ſcriptum mentis inquiſitione eruatur, parui videtur referre characterem vel barbaricũ eſſe,vel aliam quamuis formam pro charactere depingi, modo compertum ſit, quo ſermone charta concinetur, isq; ſermo interceptori minimè obſcurus exiſtat.[e] Sed vt de Ciceronis inuẽto loquamur quis eius laborem in eiuſmodi notis perquirendis citra nauſeã ſubibit,vt tot ſibi characteres effingat,

d 4. de notis quibus hac in re vſi ſũt plerique veteres.

e 5. de notis Ciceronianis.

gat, quot rebus ſingulis, quæ vſu venire poſſunt, vt ſinguli aptentur ſufficiant, quibus quamuis tuto ſcribi poſsit, quomodo tamen paucis diebus, ne dicam horis idem conſcius interpretabitur, qui hunc verborum indicem retineat? Abeant igitur cum ſua vetuſtate tam copioſa veterum commenta, nos animi occulta conſilia ſcripto commiſſuri, nequaquam ijs tutos exiſtimabimus longe alios aſtus, longeque aliam vafritiem hæc ætas videtur expoſcere, in qua vel infantes nondum verba balbutire cognouimus, cum ſubdolæ mentis quædam ſigna, veluti malitiæ primitias ingerunt, quaſi à nutricis vberibus ſimul cum lacte illam ſuxiſſe, ne dicam à matris vtero contraxiſſe videantur, quare in vſum, qui velint hæc admittant, nos certè ſicubi res occultiſsimas neceſſario latebras expoſcit, pro rerum occaſione, illis nequaquam vitæ & fortunarum diſcrimen committendum ducimus, niſi res minoris eſſe videatur, vt in re occultanda nimis laboremus, cuiuſmodi igitur ad hæc aſtus ætas noſtra protulerit, nunc in medium proferamus.

Capvt XV.

Furtiuas literarum notas fieri, quæ cerni non poſſunt, tum earum ratio & vſus.

DIximus,[a] quę ad ſcriptum ſic operiendum, vt locus, in quo facta ſit inſcriptio, ſcriptum occultet, commenta priſcorum ætas induxit nunc inuiſibiles ſcribendi modos, quos eorum vice noſtra ſolertius indagauit videamus. Scribendi modum inuiſibilem nuncupamus, quod niſi ratio adhibeatur, qua ſcriptum indicetur, characteres intuētis omnino viſum effugient, ita vt is, cui ſcriptum deſtinatur, notas exponendi modum ab eo qui ſcripſit præcognitum habere oporteat. [b] Porrò hoc ſcripti genere, quoniam multum habet obſcuritatis, in maximi momenti rebus, quas non parum interſit occultari, potius quàm quouis alio vti expediet, præſertim ſi ſub eo ſcripti etiam perplexitas occultetur, quare ne quid omiſſum videatur, quod ad præſentem materiam poſſit pertinere, ea de re aliquot modos præſcribemus, quos è noſtris naturalis Magiæ antea experimento comprobatos, huc tranſtulimus, nihil enim ibi commiſſum eſt, quod verum antea non indicaſſet euētus, quos repetere hoc loco non inoportunum videtur, quorum quáuis aliqui etiam lippis & tonſoribus noti ſint, eos tamen exigente materia non præteribimus. [c] Fiunt itaq; literæ,[d] quæ interdiu deliteſcant, noctu verò luminis abſceſſu vel tenebris conſpicuæ fiant, quarũ

ſcriben-

[a] *μετάβασις methodi rationem indicans.*

[b] *Commēdatio huius rationis.*

[c] *1 Ratio ſeu modus.*

[d] *Subdiuiſio.*

Digitized by Google

ſcribendarum ratio eſt huiuſmodi: [e] Nitedulæ capiantur, ex quibus humor ſtillatorijs vaſis accuratius extrahatur, quemadmodum in Magia docuimus, tum ea ex aqua graphicè ſupra chartam notæ exarentur, qua in re ſi ſeduli fuerimus, nequaquam interdiu characteres apparebunt, noctu verò igneo colore nitentes videbuntur. [f] Alij verò ſecus ſalicis corruptum aqua lignum diſtillant, & extracto liquore characteres deſcribunt: licet hic ſcribendi modus à ſubtilitate potius, quàm à facilitate & vtilitate commendandus ſit, neque enim ſine faſtidio ſic res perfici poteſt, & facilè fit, vt opus laborem fruſtretur, nam ſi ab intercipiente igni exponitur, ſtatim ſcriptum detegitur. [g] Poſſumus verò aliter conſequi, [h] vt in alba charta, aliauè corporis parte inſcriptæ notæ deliteſcant, & cum opus fuerit detegantur: Super brachium vel dorſum, aliuduè [i] membrum aceto vel vrina clanculum fiat inſcriptio, eaque exiccetur, vt ne veſtigia quidem appareant: Vt verò ſcriptum exponatur, fuligo vel combuſta papyrus exteratur, ſic enim literæ internitebunt. [k] Vel aliter ſi adipe vel ſepo, alioue pingui, vel gummi delineentur notæ, & carbonis inde, vel combuſtæ chartæ pollis inſpergatur, vt detegat. [l] Hoc fortaſſe aſtu (vt [m] Polyanus græcus ait) Attalus victimæ inſcriptione impreſſa vſus eſt, hic enim vt ſuos milites ad fortiter agendum cum Gallis hoſtibus, qui multo plures erant, impelleret, non parum referre arbitratus, ſi eorum animis indubitatæ victoriæ fiduciam proponeret, ludicram rem, alio-

quin

[e] prima ratio.

[f] ſecunda ratio

[g] 11. Modus.

[h] prima ratio, de qua & alibi.

[i] 2. ratio.

[k] 3.4.5 6. ratio.

[l] Exemplum

[m] Stratagem lib. 4.

Digitized by Google

vtilem, huiuſmodi cum ſacrificaturo vate commiſcitur. Ante cõflictus diem victoriam parat, tum Sudinus vates ſacra faciens, deos precatus libat, & victimam diſſecat, at Rex contrito gummi in dextram manum inſcribit REGIS VICTORIA, inſcriptionem hanc à dextris ad ſiniſtra producẽs, cumq; viſcera extrahentur, manum in calidiorem ac fungoſum locum ſupponit, abſtergitq; inſcriptionem. Sed vates reliquas partes percurrens, & ſua munera obiens, conuertit particulam, qua inſcriptio continebatur huiuſmodi, Regis victoria, hæc res vulgata ingenti cum militũ gaudio plauſuq; excepta eſt, vt alacriores, promptioreſq; ad pugnã animos indicarent, ſic quaſi non dubiæ ſpe victoriæ adducti, ac pollicito numine freti, acriter pugnantes Gallos ſuperarunt. Sed ad rem redeamus.

n 7. Ratio.

n Id etiam præſtabit lac ficulneum, ſi eo alba charta deſcribatur, & poſtmodum ab amico ſcriptum carbonis polline inſperſo confricetur, & detergatur: fit enim vt literæ ſtatim nigreſcãt.

o 8. Ratio.

o Ad id etiam confert (vt Plinius refert) tithymali lac ad deſignãdas notas, & ſuper illud inſperſus cinis ad detegẽdas, eoq; modo multi, vt ille teſtatur, adulteras alloqui maluere, quàm codicillis

p Teſtimonii

p Cõfirmat hoc Ouidius admonens in arte amandi puellam quemadmodum cum amantibus tutò per ſcriptum colloquatur.

Tuta quoq; eſt, fallitq; oculos è lacte recenti
Littera, carbonis puluere tange, leges.
Fallet & humiduli, quæ fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.

q 3 Modus
iq; multi-
plex.

q Literæ autem, quæ igne conſpicuæ fiunt, quamuis

uis ferè vulgatum ſit, queadmodum efficiantur,
earum tamen rationem hic tradere non videtur
abſurdum. Epiſtola ab eius rei, quæ ſcribitur, ſuſ-
picione prorſus aliena ſumatur, tum omiſsis ſpa-
cijs minimè neceſſarijs, literæ, ſyllabæ, & dictio- 1.
nes oportunè humenti ſucco citrij, vel medici ma- 2.
li, vel cæpę, vel omnium ferè acrium ſucco iterum 3.
delineentur: nã ſiccato humore inconſpicuæ fiũt,
& eæ tantum, quas ſolum atramentũ delineauit,
apparebunt, cæterę deliteſcent, ita, vt qui legat ta-
bellam inutiliter ſcriptam & vanã opinetur: at ſi
pagina igni admota incaluerit, literarum rurſus li-
neamenta clariſsimè indicabit. Eſt & ſalis genus, 4.
quod ammoniacũ vocant, hoc contuſum, & aquę
immixtum literas quidem ſcribenti albas reddit,
quæq; cum papyri colore vix internoſcatur: ve-
rùm ſi admoueantur igni, nigræ apparebunt. Suc 5.
cus autẽ ceraſorũ ſi calamo adhibeatur, viridi colo 6.
re ſi cyclamini, ruffo literas deſignabit: ſic varij fru
ctuum ſucci, varios quoq; igne colores indicabũt.
Hac ratione acceptis, remiſsisq; amatoris tabel-
lis, puellæ amantes ſæpe parentum cuſtodiã fru-
ſtrantur. ⁿ Fiunt quoq; characteres, qui non niſi
combuſta papyro interniteant: Modus talis eſt: ⁿ 4 *Modus*
Literæ gummi, vel quouis ſalis genere, vel calce
in papyro producantur, quæ cum per ignem ap-
parere nequeant, combuſta denigrataq; ſtatim
papyro characteres albicant. ᵒ Fieri quoq; poſſunt ᵒ *Quinti mo*
literæ, quæ niſi charta aquis mergatur, legi non *di 1. ratio.*
poſsint, eas delineandi modus talis eſt: Alumen
aqua diſſoluitur, eoq; diſſoluto characteres deſcri-
buntur, qui cum ſicceſcunt, conſpici deſinunt, vt
verò

Digitized by Google

verò legi poſsint, charta aquis immergitur, ſic immerſa characteres conſpicuos reddit. p Idem etiam aliter fit: In vitreis Chymiſtarum vaſis è calcantho humor diſtillatur, eoq; in papyro characteres formantur, & ſic fallent intuitum: Vt verò cerni poſsint in omphacitis gallæ aquam charta, vel in vinũ, in quo ea* inferuerit, mergitur. q Vt verò alibi magis quàm in charta ſcribi poſsit, hoc modo ſcriptum fiet, quod lactis cãdorem imitabitur: Lithargyrus primo teritur, tritus in fictile, vbi ſit aqua aceto commixta immittitur, & decoquitur, & per colum traijcitur, mox ſeruatur, tum in limonis citrigeri ſucco in lapide, vel aliqua corporis parte, vel alibi exarantur notæ, illæ ſiccato humore minime apparebũt: ſed vt legi poſsint, ea lithargyri aqua madefactæ, conſpicientur lactis candorem imitari. r Poteſt etiam epiſtola hoc modo concinnari, vt ea, quæ volumus latere, mediis inter verſus qui cernuntur ſpacijs ſcripta deliteſcant, cumq; opus ſit, abolitis, quæ prius apparebant, cerni poſsint. Modus hic erit: Stillatitio chalcãthi liquore (vel affuſa in illud feruenti aqua, dum illud ſolutum fatiſcat) ſuper papyrum arcana literarum lineamenta deſignentur, cum arefactæ ſint, illicò celantur, cæterum vt inane ſcriptum deleatur, hac ratione fiet. Combuſta palea, vel ſalicis carbones ſuper porphyreticum marmor triturentur, tum omphacite galla in albo vino decoquatur, ſicque humore in ſpongiam attracto, vernaculus color ater obliteratus deliteſcet, priſtinus verò, qui delituerat, refricatus apparebit. s Fiet idem, ſi commune atramentum tantum aqua diluatur, quan-

p 2. Ratio.

* inferbuerit

q 6 Ratio ſeu modus.

r 7. Ratio ſeu modus. Eiuſdemq; ſubdiuiſio & ratio 1.

s 2. Ratio.

tum illa occultandis literarum lineamentis ſatis ſit: eoque modo totum id, quod volumus latere, deſcribatur, tum atramentum ex carbonis, ſalicis, vel paleæ combuſtæ polline paretur, eoq; ſuper albicans ſcriptum inania, quæ velimus deſcribantur. Huiuſmodi atramentum parum aut nihil à verò differt colore. Cæterum vt arcanum ſcriptum legi poſsit, vino in eadem galla decocto, ſpongia pagina detergitur: ſic quod prius apparebat ſcriptum, deliteſcet, quod verò cerni non poterat, indicabitur. [t] Verum ſi libuerit characteres ſic deſignare, vt niſi lumen vel ſyderis vel candelæ interponatur, cerni non poſsint, in hunc modum fiet: Ceruſſa aliusvè color gummi liquefacto immiſcebitur, ex eaque immixtione materia chartæ concolor parabitur, vt nihil ab ea diſcernatur, tum qui nuncium ſit excepturus, charta oculis & lumini interpoſita, ſubobſcuras characterum formulas conſpiciet: fit enim ratione optices, vt ea materia parum denſa, dum oppoſita externo lumini, impedit, quo minus vlteriores radij ad intuitum noſtrum perueniant, conſpicuam nobis lineamentorum vmbrá efficiat. [u] Fieri etiam poteſt, vt nigra charta allbos characteres cõſpicuos reddat: Ratio eſt hæc: Oui luteum albumenq; commiſcentur, vt inſtar ſcriptorij atraméti liqueſcat, eo liquore literarum figurę in papyro protrahũtur & exiccãtur, tũ ſuper exiccatá chartá color ater inducitur, eaq; iterũ exiccata mittitur, verũ vt literę conſpici poſsint, lato ferro chartę ſuperficies eraditur, ſic enim fiet, vt ſublato inde atra-

t 8 Ratio ſeu modus.

u 9 Ratio ſeu modus.

atramento, vbi literæ erant, earum albi coloris ſigna conſpiciantur. x Maximè quoq; tutum fuerit ouo literas inſcribere, quod ſua non carebit fallacia: y Alumen & galla tunditur, pollis aceto immiſcetur, donec atramenti inſtar liqueſcat, hoc modo parato liquore characteres ſuper oui cortice deſignantur, & exiccantur: inde muriæ vel acri aceto imponitur illud, vbi cum quatriduum permanſerit, poſtmodum eximitur, & exiccatur, ad amicum mittitur, tunc enim literæ amplius foris non apparent: Vt verò is ſcriptum legat, igni illud admouebit, & toſtum emendabit, ſic intus characterum ſigna cõſpiciet. Fit idē alia ratione. z Cæra ouum circumlinitur, in eaq; ſtylo ferreo literę delineantur ad corticem, tum humore ex aceto, & gallis comparato fatiſcentes rimæ complentur, & exiccantur: per diem ſubinde ouum in aceto ſeruatur, mox ablata cæra ad conſcium mittitur, at ille eo decocto & mundato, in peruio cortice & duro albumini impreſſos characteres inueniet. Sed quoniam ea, quæ obſcuras characterum notas præcedere viſa ſunt, ad iuſtam metam produximus: proximum eſt, vt hoc clauſo volumine, inſtantia, quæ noſtri muneris magis propria ſunt, ſecundo libro proſequamur.

x 10. Ratio ſeu modus

y 1. Eiuſdem ratio.

z 2. Ratio.

Finis primi libri.

IOAN.

IOAN. BAPTISTAE PORTAE NEAPOLITANI DE OCCVLTIS SIVE FVRTIVIS LITERARVM NOTIS LIBER SECVNDVS.

PROEMIVM.

QVid olim notæ & quorsum à maioribus earum vlus inductus sit, primo volumine indicauimus. Proximum nunc est occultè scribendi, ijsque vtendi modos: vt turò epistolis arcana committantur, tum ne illę intercipiantur prosequamur. [b] Huius voluminis materiam quatuor in partes diuidemus, eos primum modos, qui artificiosa legentes simulatione deludent indicabimus: notarum deinde inuolucra, quæ non nisi magno cum labore interpretari possint suggeremus: mox ea prolequemur, quæ tãta doli perplexitate inuoluũtur, vt ne Oedipi quidem conatus non frustrentur: tum ad ea procedemus, quæ non modo perueſtigari nequeant, verùm etiam nullam doli, aut rei sub adulterinis literis contentæ, suspicionem relinquant: sed vt alterius propositi scriptum negligendum præbeant. [c] Verùm dicet aliquis, quorsum in re tã friuola tantũ laboris impẽdiũ? Quotus.n. quisq; tã rudis & obesi ingenii erit, qui in his componendis, postquam huic negotio aliquandiu operam dederit, peritus non euadat, vt ad effingendos id

a πάμμηνος

1.
2.
3.
4.
6.

b Diuisio.

c Obiectio.

genus nouos & diuerſos ſcribendi modos ſine magiſtro facilè idoneus non exiſtat? qui præterea tam multi eſſe poterunt, vt ijs, neq; volumen capiendis, neque quiſque percenſendis ſatis eſſe videatur? *d* Non diſſiteor nouas poſſe horum characterum figuras ex arbitrio quemlibet confingere, verùm non omnes eiuſmodi erunt, vt & ſcribenti & interpretanti nauſeam non pariant, at qui nos eos modos tradere conati ſumus, quorum præter multiplices literarum characteres in omni ferè ſcribendi ratione, cum facilis erit vſus, tum verò facilior exemplum habentibus ad percipiendum interpretatio, eo enim penitus ſublato, omnino perdifficile erit, vt ſcriptum legi poſſe nullo planè modo videatur, Sed quoniam innumeris pene modis hæ ſcribendi rationes poſſunt variari, nos ex ijs aliquas, quę inſigniores viſæ ſunt attigiſſe ſatis erit, ad quarum exemplaria quiuis nouas & præſtantiores poterit comminiſci. Sed ne longius ſermo protrahatur, ad eas pręceptiones opportunum fuerit accedere.

d Solutio.

Caput. I.

Quid ſit occultis ſeu furtiuis literarum notis ſcribere.

NIl aliud furtiuis literarum notis animi ſenſa committere appellamus (quod in hoc volumine præcipuum intendimus) quàm eo ſcribendi vti artificio, vt quod per epiſtolam nunciare velimus

mus,ita occultemus, vt non alia ratione, quàm ea quæ à nobis inducta eſt poſsit interpretari, quo fit, vt huiuſmodi ſcriptum nemini niſi amico, cui res noſtras percipi volumus, facilè cognoſcatur. [a] Huius verò artificij tria potiſsimum ſunt genera, tria enim præcipuè accidunt literæ ordo,ſigura,& poteſtas:[b] quare alia ſcribẽdi ratio ordinis permutatione obſcuratur, vt ſi ROMA pro eo quod eſt AMOR ſcribatur. [c] Alia figuræ commutatione,vt ſi pro formis noſtrarum literarum quiduis aliud ex arbitrio depingatur, & ſua quæque literæ poteſtas forma exprimatur. [d] In hunc modum Eſdras ſcriba & iuris peritus (vt Hieronymus in libri Regum præfatione teſtatur) cum eum librum ſcriberet, in quo leges continebãtur,nouis characteribus vſus eſt qui poſtea à Iudæis vſu recepti, omnibus temporum ſucceſsione perſpicui facti ſunt, vt non alius apud Hebręos characteris vſus etiamnum perduret,quàm eorum, qui tunc nuper reperti,erãt obſcuri.[e] Alia permutata figurarum poteſtate obſcurior redditur,vt ſi pro vna Tyriorum litera, alia Palamedis, & pro Palamedis vna Simonidis Melici pariter alia reponatur, vel ex aduerſo. Nam ſi [f] veterum monumentis fides habenda eſt, Tyrij apud Græcos literas induxerunt numero ſexdecim,poſt hunc Palamedes quatuor, demum Simonides totidem adiunxiſſe traditur, ita vt omnes quatuor & viginti numerum abſoluant. Hęc ſunt præcipua occultè ſcribendi genera, verùm ex ijs multæ ſpecies emanãt, quæ pro diuerſa eorum compoſitione variantur, nam & ordinis tranſpo-

[a] diuiſio.

[b] 1. Genus.

[c] 2. Genus.

[d] Exemplũ. De quobellar min' Grammat. Hebrai. & quadam aliter paulò in Sicio Mõtani, & apud Angel. Roch. biblioth. vaticana pag. 82.

[e] 3. Genus.

[f] Plin. lib. 5. cap. 12. & lib. 7 cap 56 Tacit. Annal. 11. & ibi Ip. Zil. Girlad. depoet dial. 1. & cc

sitio, figuræ forma, & potestatis functio multiplex esse potest, & ea simul posita diuersimã obscurãdi scripti perplexitatem efficiunt vnde tam multa, diuersaque esse possunt genera, quàm varia excogitantium in omni tempore ingenia. Sed hæc suis locis inter legendum fient clariora, quare velle hic ea percensere absurdum esse existimo. Nunc ad reliqua transeamus.

Caput. II.

Quod per literarum transpositionem occultè scribi possit.

a 1. Genus μετάθεσις seu potius generatim θέσις varia.

VT igitur ad occultè scribendi modos accedamus, ratio poscit, vt ab ordinis transpositione, & in hoc genere à simplicissimis & scriptu facillimis exordiamur, initijs enim simpliciora magis conuenire videntur, talique ordine omnes ad disciplinas commodius prouehimur, vt primum cognitu facilia, mox aliquanto difficiliora, & minus simplicia discamus. [b] Quare inter cæteros talis scripturæ modos qui ab huius rei non ignaris circumferuntur, hic primum occurrit, qui eo artificio contegitur, vt literæ certo ordine seruato, in scripto transponantur. [c] Huius generis duplex ratio esse potest, altera erit, quæ suspicione prorsus carere videbitur, altera, quæ licet suspicionem afferat, se tamen sua obscuritate tuebitur, nisi nimis curiosus interceptor, obseruato literarum ordine, quomodo literarum nexus transferatur deprehendat. Prioris modi ratio hæc est.

b 1. Modus transpositio μετάθεσις.

c Διαιρέσεις seu subdiuisio eiusdem.

Propositio

Proposito primum vestræ sententiæ exemplo, vt tutius scribatur duæ statim lineæ capiantur in quibus literæ collocentur, prima tum litera in superiori versu, proxima in inferiori, rursus tertia in superiori, quarta ité in inferiori alternatis vicibus reponantur, quoad tota spacia literis compleantur mox ijs perfectis binæ aliæ sumantur lineæ, quæ pari modo literis occupentur, donec totus sensus expleatur, quo fiet, vt binæ extremæ linęe aliquando ambæ dimidiatæ remaneant. Hęc sententia notata primum nostris characteribus subijciatur exemplo. TVI PRIDEM ARDENTISSIMO AMORE INCENSVS SVM, VERVM SIGNIFICATIONEN ADHVC NVLLAM DEDI, HABITA RATIONE VERECVNDIÆ TVÆ, ET PARENTVM, QVARE NISI AMANTI SVBVENTVM SIT, TVA VICTVS SAEVITIA COGAR VITAM DIMITTERE.

d i ratio.

Hæc verba si ad eam formam scripto committenda sint, transposito literarum ordine tale scriptum indicabit.

t i r d m r e t s i o m r i c n u s m, e ù s g i i a i
n m d u n u p i e a d n i s m a o e n e s s u u
r m i n f c t o e a h c u l a d d h b t r t o e e e
u d æ u e p r n u q a e i i m n i u u l m e i, a i
a a i n u r c n i t æ, t a e t m, u r n s a a t s b e
n u s t, u ù c u s u t a o a u t m i i t r
t m i t a i t s æ i i c g r i a d m t e e.

Sed perplexius & inuolutum magis scriptũ erit,

si numerus versuum adhuc duplicabitur, vt quatuor primum lineis constitutis, literæ eo ordine collocentur. vt prima primi versus initio, proxima quarti tertia in fine primi, quarta in fine postremi, quinta deinde initio secundi versus, sexta initio tertij, septima in calce secundi, octaua demum in calce tertij disponatur, & idem postmodum ordo seruetur, vt subiecto exemplo res clarius suggeretur.

t m s r u u i m l h t e u n e n n u i i u e u o b
a, d a s s i i r i r e o c m g i u d t e d p q i u s t
ũ m a r æer d n n i e n m t d i n a e u n o c e a u
ia ũa b i t e a r e t r a i u e f r s o i e u a s e s m c a l a
i c æ t n t t m s s m t n n i m h t i ũ n m d p
u s o m r i a u u
c t u i t t a u
t i i t e a c s
a æ g d e m r i i

Sic variata semper literarum transpositione, complures inuolutos scribendi modos nanciscemur, quos poterit quisq; suo more inducere, nobis. n. hæc attingere videtur satis. *f* Fiet etiã aliter, vt eæ literæ in principio & medio tantũ designato ordine, vel principio & fine tantum, vel in principio medio & fine simul collocentur: non tamen facilè erit ad hoc significantes semper dictiones suppetere, atqui quoties id commodè fieri non poterit, non abreerit, tale scriptum componere, vt nullũ verbum, quod aliquid significet contineat, vt alienus interpres ignoti idiomatis opiniõe ambiguus teneatur, quod etsi suspicione nõ carebit, artificij tamen nequaquã admonebitur, præsertim si epi-

f [modus] seu potius ἐκτὲ ὑθέσις.

g Nulla] *supplente dictione significante*

sto!a

ſtola græci, vel barbari alicuius ſermonis, cuius cognitio interceptori futura non ſit, ſonum imitetur Exemplum ſubſcripti thematis ſubijciam, vbi ſignificantes literæ in initio, medio, & fine collocantur.

CVM DIVTIVS INTER NEAPOLITANOS ET HOSTES PVGNATVM ESSET, SPE OMNI SE AEDICARE COACTI, RETRO ABIERVNT.

Cheurim driſu traſiberu ſin thimelior nieba perofil iutla nos eliteteblah orſet erſip, vlogeon, aſtiu mes ſſett ſtepole olmin irſileſonimie asbidica rec oſtaric tir eſtur oab imenr vrnot.

CAPVT III.

Occulta literarum tranſpoſitione aliter ſine ſuſpicione interpretem deludi poſſe.

PROximum nunc eſt alios occultos ſcribendi modos, qui quodam verborum velamento obducti, interpretem artificioſa ſimulatione deludent. quod ad hãc partem videtur ſpectare proſequamur. Huiuſmodi ſunt lepida nonnulla epigrammata, aliaq; poetarum carmina, quæ lectores dulci quodam artificio deludunt, quæ ne quid præteream, quod ad rem facere poſſe videatur apponam: nam & hæc ſuum dolum habent vt cum amicis liceat ſuauiter interdum ſic ioc & interpretẽ velata verborum imagine amb detinere, q, iucunda vrbanitate non carebit

a Secundus modus τῆς ἑρμηνείας αὐτῶν

hanc rem nullæ afferri, certæ præceptiones poſſunt, ſed authorum exempla ſatis erit afferre, vt ſi quis in hanc formam ludere velit, ea imitetur, poteſt enim ſibi quiſque multiplicem ſic iocandi rationem ex arbitrio confingere. In hũc modum amicus ad amicum ſcribendo iocatur.

Ratio.

En tibi mitto caput Veneris, ventremq; diAnæ
Latronis caput, & poſteriora canE.

Quibus verſibus ſalutationem mitti ſignificatur per verbum Vale, cuius ſcribendi literæ primæ, mediæ, & vltimæ in dictionibus Veneris, diAnæ, Latronis, & canE requiruntur. Eſt & nonnullorũ labor huiuſmodi verſuum capitibus literas præfigere, quæ ſententiam abſoluant. Talia ſunt Erythreæ Sybillæ, quæ græcè de venturo Chriſto circumferuntur carmina, quorum ſententia latinè, ijſdem numeris ea ratione ſeruata, vtcunque fieri poterit, ſic expreſſa eſt.

Δ, ι, α ϳ ο.
ἀλφ. ϛ χὶ.

„Iudicij ſignum tellus ſudore madeſcet,
„E cœlo rex aduenier per ſæcla futurus.
„Scilicet in carne præſens, vt iudicet orbem.
„ Vnde Deum cernent incredulus atq; fidelis,
„ Cellum cum ſanctis, æũi iam termino in ipſo.
„ Sic animæ cum carne aderunt, quas iudicet ipſe,
„ Cum iacet incultus denſis in vepribus orbis.
„ Reijcient ſimulachra viri, cunctam quoque gazam,
„ Exuret terras ignis, pontumque polumque,
„ Inquirens tetri portas effringet Auerni.
„ Sanctorum ſedes, cunctæ lux libera carni

„ Tra-

„ Tradetur: fontes æterna flamma cremabit,
„ Occultos actus retegens, tum quisq; loquetur.
„ Secreta, atq; Deus reserabit pectora luci.
„ Tunc erit & luctus, stridebunt dentibus omnes,
„ Eripitur sol: nutar, & chorus interit astris:
„ Soluetur cœlum lunaris splendor ebibit,
„ Deijcient colles, valles e. tollet ab imo.
„ Non erit in rebus hominum sublime, vel altum,
„ Iam æquantur campis montes, & cærula ponti,
„ Omni. cessabunt, tellus confracta peribit.
„ Sic parter fontes torrentur, flumina q; igni
„ Et tuba tunc sonitum tristem demittet ab alto.
„ Orbe gemes facinus miserum, varios q; labores,
„ Tartareum q; Chaos monstrabit terra dehiscés.
„ Et coram hoc Domino reges sistentur ad vnum.
„ Recidet è cœlo ignis q;, & sulphuris amnis.

Hos versus [e] Augustinus in libris de ciuitate Dei scriptos reliquit, quos à Flactiano clarissimo viro græcè scriptos se accepisse tradit, in quorum capitibus ordinata singularum literarum serie hæc verba legebantur, ἰησοῦς χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτήρ, quod latinè est IESVS CHRISTVS DEI FILIVS SERVATOR. Verùm in ijs latinè vertunq; reddi tis, hac de causa (vt Augustinus inquit) non potuit bene is sensus occurrere, quod in græco verbu v initio dictionis posita, in latino seruari nequiuit, nulla est enim latina dictio, qua à tali litera inciperet, & sententiæ congrueret, pari modo de cætero ad hãc rem peccatum est. Horum quoq; verborum græcè primæ literæ coniunctæ ἰχθὺς efficiunt, id est Pisces, quo nomine mystice Christus interpreta-

[e] *lib 18 cap. 23. vbi vnus Græcos adducit multo cõmodiores. Videatur & Did. Con. Var resolut lib 4 cap 17. nu 4 vbi si recte obseruauit Ieronem huius versionis auctorem laudat.*

tur, qui in huius mortalitatis abyſſo, velut in aquarum profunditate, viuus, hoc eſt expers peccati eſſe potuit. *f* Iocatur pari modo Plautus in argumentorum verſibus, dum comœdiarum titulum in eam rationem ſic exprimit Amphitrvo.

f Exemplũ acroſtichidis.

„ Amore captus Alcumenæ Iupiter.
„ Mutauit ſeſe in formam eius coniugis,
„ Pro patria Amphitruo dum certat cũ hoſtibus,
„ Habitu Mercurius ei ſubſeruit Soſiæ,
„ Is aduenientis ſeruom, & dominũ fruſtra habet,
„ Turbas vxori ciet Amphitruo, atq; inuicem
„ Raptant pro mœchis, Blepharo captus arbitrer,
„ Vter ſit, non quit Amphitruo decernere,
„ Omnẽ rem noſcũt, geminos Alcumena enititur.

In hunc modum itaq; literis furtim ingeſtis ſenſus occultatur. *g* Poſſunt & alio modo ſcripti literæ occultari, vt per initia dictionum diſpergantur, quare totidem dictiones eſſe, quot literas neceſſe erit, eæ tamen quò magis rem ſeriam videbuntur innuere, eo minus ſuſpicionis habebunt, vt quando hic ſcribendi modus facili interpretationi eſt obnoxius, ſimulatione muniatur. *h* Huiuſmodi erit, ſi mulier amanti Cave A Fratre ſignificatura ſic ſcribit.

g 3. ratio ſeu potius alius modus τῆς ἐπευβίσεος

h Exemplũ.

Carmina autem Vergilij erunt à Franciſco recitata ante tuum. Regem Euſebium.

i Poſſunt & in eum modũ deligi verba, quæ opportunas ſcripti literas non primas, ſed poſtremas, vel medias, ſemper tamen vnico ſeruato ordine ex arbitrio contineant. *k* Aliter Priapus qui ſimili ferè verborum ambage ſententiam non literis ſed ſyllabis celando, ſic in fures Pædicare ſe velle minas

i 3. rationis variatio.

k Alius modus per initiales.

iacta-

Digitized by Google

iocatur.

PEnelopes primam, DIdonis prima ſequatur,
Et primam CAni, ſyllaba prima REmi.
Quodque ſit ex illis mihi tu deprenſus in horto
Fur dabis, hac pœna culpa luenda tua eſt.

Eſt alius ſcribẽdi modus, vt cum perlegeris te laudari, vel ritè ominari, eaſdem deinde dictiones ſi præpoſtere leges, contrarium percipies ſenſum. Adſunt cuiuſdam verſus.

l 2. Modus τῆς θέσεως παλινδρόμους ſeu recurrentes.

Sors mala, non mala mens, fatum, non crimina vitæ,
Viſere iuſſerunt te loca Thiſiphones.
Suplicio tibi ſit facilis, nec verbere multo
Tundere compellat te Dea Tiſiphone.

Si autem conuerſis dictionibus leges, dicet.

Tiſiphone Dea te compellat tundere multo
Verbere, nec facilis ſit tibi ſupplicio.
Tiſiphones loca te iuſſerunt viſere vitæ
Crimina, non fatum, mens mala, nõ mala ſors.

Suppetunt in hanc rem plura exempla, quę ne prolixior ſim, prætermittam.[m] Sunt & alia tranſponẽdi genera, quæ quoniam obſcuriora, & ſine ſuſpicione videntur, ea ſuis locis quemadmodum polliciti ſumus, indicabimus,

m Reliquorũ τῆς μεταθέσεως generum ἀποδειξις

CAPVT IIII.

De occultis ſeu furtiuis characterum notis eſſingendis.

a Secundam Genus moderum explicatu difficilio rum

[a]DIximus de ijs ſcribendi modis, qui ordinis trãſpoſitione interpretẽ artificiole deludũt, quod

quod ad primum membrum partitionis noſtræ pertinere videtur. Proximum eſt iam illos proſequamur, qui non niſi maximo cum labore poſſunt interpretari.[b] Verùm antequam de illis verba faciamus, non abſurdum erit (tametſi id nemini di[illegible]cilè fortaſſe videatur) componendi, & ſcribẽdi huiuſmodi characterum notas rationem tradere, quòd non tantum efficiam, quia exiſtimẽ id aliter difficilè futurum, quantum vt demonſtrẽ ad reliquas notas rectè effingendas hæc ipſa quæ nunc tradimus præcipuè deſiderari, vt quod de vno characterum modo præſcribimus, id & de cæteris perſcriptum intelligatur. Quare exemplum in hoc ſimplici tantum ſcribendi modo præpoſuiſſe ſatis erit.[c] Scribendi itaque ratio quatuor in rebus præcipuè videtur conſiſtere, figura, contextu, proportione, & facilitate, de quibus ſingulatim ſuo ordine dicemus.[d] Sed primum de characte[illegible] figuris, & lineamentorum ductibus dicamus. A itaque poteſtatem, ſi velimus occulta characteris figura exprimere, maiuſculum græcum thita figurabitur in hunc modum ⊙, B talis character demõſtrabit. Recta fiet linea, è cuius capite alia trãſuerſa in dextrum producatur, & inferiori dimidiato minor ſit, vel paulò minor, ita vt gamma inuerſum videatur ⅂, C huiuſmodi erit, vt Z noſtrũ maiuſculum inuerſum imitetur, hoc tamen diſcrimen erit,[e] quod huic quarta linea, quemadmodum prima ducta, tertiæ cohærebit Σ. D character diuaricatis cruribus, In faſtigio coniunctis depictus demõſtrabit,[f] ita vt græcæ literæ lamdæ ſimili ſit. in cuius capite recta linea ſurſum ducatur, quæ

a ἀρσπαγ
κενὸ

Scribendi
atio conſiſtit
in figura. 2.
con extu.
in propor-
ione. 4. in-
ervallo 5 fa
ilitate
1. Figura-
um effictio.

Quid ſi M
ixerimus in
atus recli-
atum ? ſeu
Σίγμα
ecentiorum
racorum
Quid ſi
γ ψιλὸν
nuerſum di-
erimus.

quæ ſua longitudine corpori characteris adęquetur ſic ⅄. E duabus lineis tranſuerſis, & in ſumma coniunctis, quarum altera ſiniſtra craſsior, g altera paulo ſubtilior ſit, tali figura Λ exprimetur. F proximus character inuerſus, vt ſuperius lineæ hiatũ habeant, & inferius coniungantur, deſignabit hoc modo V. h Pro G. iuſtæ rotunditatis circulus deſcribetur ſic O. In aſpirationis locum recta linea, quæ proximam figuram æqualiter pertranſeat, deſignabitur, & ſupernè & infernè excedat, & à tumore æqualiter vtrinque diſiungantur hoc pacto ⊕ Pro I duæ lineæ in longum ductæ, quarum capita alia tranſuerſa coniungat, vt nihil excedat, & longitudo latitudine duplo maior ſit, vt ſeruetur characteris decus, depingetur ſic ⊺ L linea recta in cuius calce alia tranſuerſa in dextrum ducatur, vicem ſupplebit: ſed inferior linea, quemadmodum in reliquis characteribus dictum eſt, ſuperiori dimidiato minor ſit ⅃. M columna, è cuius medio duæ lineæ in dextrum producantur, quarum altera deorſum, altera ſurſum feratur, demonſtrabit hoc modo ⋊. N munus talis figura explebit. Recta linea depingatur è cuius pede alia tranſuerſa in dextrum à ſiniſtro ducatur vt T inuerſum eſſe videatur ⅂. O noſtrum C. inuerſum exprimet Ↄ. P proxima figura duplicata indicabit, ita tamen, vt alterius faſtigium alterius calcem comprehendat in hanc formam ʒ. Q græca litera delta inſtar triangularis formæ deſignabit Δ. Pro R noſtri S inuerſi figura depingetur ƨ. Pro S noſtrum D inuerſum deſignabitur ſic ↀ. T omega græcum

inuer-

g *Quid ſi V. inuerſum ni expauerimus? Ha ΑΥΤΙΣΟΙΧΕ ωσις eſt li tera V. Cætera lectoribus eodẽ modo relinquo perpendẽda*

h *Et hæc litera O loco G poſita.*

inuersum demonstrabit hoc modo v. Pro V recta linea in longum ducta depingetur, è cuius medio spacio aliæ duæ vtrinq; æqualiter hiantes in calce producantur huiusmodi ⅄. Pro X recta linea depingetur, è cuius fastigio altera transuersa in sinistrum producatur in hanc formam Γ. Z inuersa figura, quam I diximus indicari munere fungetur in hunc modum ⅂. Hæc sunt quæ de literarum figura dicenda videbantur: Proximum est, vt de contextu agamus, neque enim parum refert literarum contextum obseruari, vt in eadem dictione, quæ nexum desiderant, simul connectãtur: Huiusmodi contextus, siue nexus, ne ignoretur, id apud nos debet intelligi, quod est vnius literæ finis cum alterius initio societas. In hunc modum erit si ⅄ cum V iungere velimus, N sic enim seruabitur rectè contextus, eodem mòdo ⅂ cũ Γ hoc exẽplo T sociabitur, ita vt vnius literę pars alterius initio detrahatur, modo id nõ incommodè fiat. k Potest & aliter nexus esse, nempe vt literarũ confinia tangantur, si pro duobus his ⅂⊃. fiet contextus huiusmodi ΓD Quæ nexum & contextum amant, omnes characteres erunt, præter hos quatuor ⊖ O Φ Δ. l Literarum proportio in figurarum partibus, prominentijs, & interuallis posita est. Partes figurarum æqua dimensione & crassitudine decentes esse debent. Prominentiæ in longitudine, quæ sursum & deorsum producuntur, excedens corpus literæ consistunt, excessus hic corporis quantitatem debet æquare. m Interualla considerantur in literarum & dictionum inter se distantijs, vt elementum ab elemento literæ

2. Cõtextus.

3. Ratio.

1. Proportio

4. Interuallum.

inter-

interpositione, verbum à verbo o literæ magnitudine iungantur. [a] Facilitas in characteribus debet esse, vt eorum formę simpliciſsimæ ſint, ne nimia lineamentorum figuratione moleſtiam ſcribenti afferant. Quòd ſi initio nouorum characterum figuratio ſcribenti videbitur moleſta, parua cõſuetudine facilitas cõparabitur. Hæc in omnib. characterum figuris decenter ſeruanda ſunt, quæ potuiſſem omittere, niſi aliquid, quod ad ſcribẽdi exactã rationẽ ſpectat, prætermiſsũ eſſe videretur.

[a] 5. Facilitas.

CAPVT V.

De ſimplici occultarum ſiue furtiuarum literarum modo.

[a] VT igitur ad ſcribendi modos veniamus, in quibus figuræ permutantur, [b] non immerito videtur initium hic etiam à ſimplicibus id genus ſcribendi modis, & facillimis ſumi debere: tùm vt diſcentibus, & adhuc rudibus in hac re ingenijs commodius conſulatur, [d] tùm etiam vt inde auſpicemur, vnde reliqua huiuſmodi inuenta quodamodo videntur prouenire. [e] Huius nominis ratio, quòd ſimplicem hunc ſcribendi modum appellem, ne illud temere videar induxiſſe, vnde ducta eſt apparet, quod ſic etiam-num rudes & in hac ſcribendi ratione parum exercitati ſcribere conſueſcant, ijque ſcribendi modi inter id genus reliquos omnium primi occurrere ſolent. [f] Vel aliter adhuc ſimplices dicũtur quia ocioſarũ, & inutilium literarum, vel dolorũ poſi-

[a] Prima ratio ſimplex. Hic primus modus paulò laborioſior, minus laborioſum tradet author in ca. 14
[b] Methodus.
[c] 1. ratio.
[d] 2 ratio
[e] 1. Appellationis ratio.
[f] 2 cognitionis ratio.

g Descriptio De enodatione autem in lib.3.cap.4.

positione defraudantur, nec fuco vel fallacijs conteguntur. g Hæc occulta scribendi ratio est huiusmodi. Totius primum scripti sentẽtia decernitur: mox furtiui omnes primorum elementorum characteres, quibus simplex scriptum occultemus, statuuntur, vt suá cuiq; literæ nota substituatur, tũ ijs suppositis substitutis, pro propriis admittãtur, donec totum id quod velimus, in hunc modum perscribatur. Res quamuis perspicua sit ex se, exẽplo tamen clarius indicabitur. Hęcitaq; verba statuantur ea scripturæ ratione contegenda.

Post Mediam Noctem Hostes Aggredimini, Et Inite Bellvm, Qvia Hodie Dvx Belligerando Fortiter Cecidit, Ecce Depopvlabitvr Vrbs, Et Belli Finis Erit.

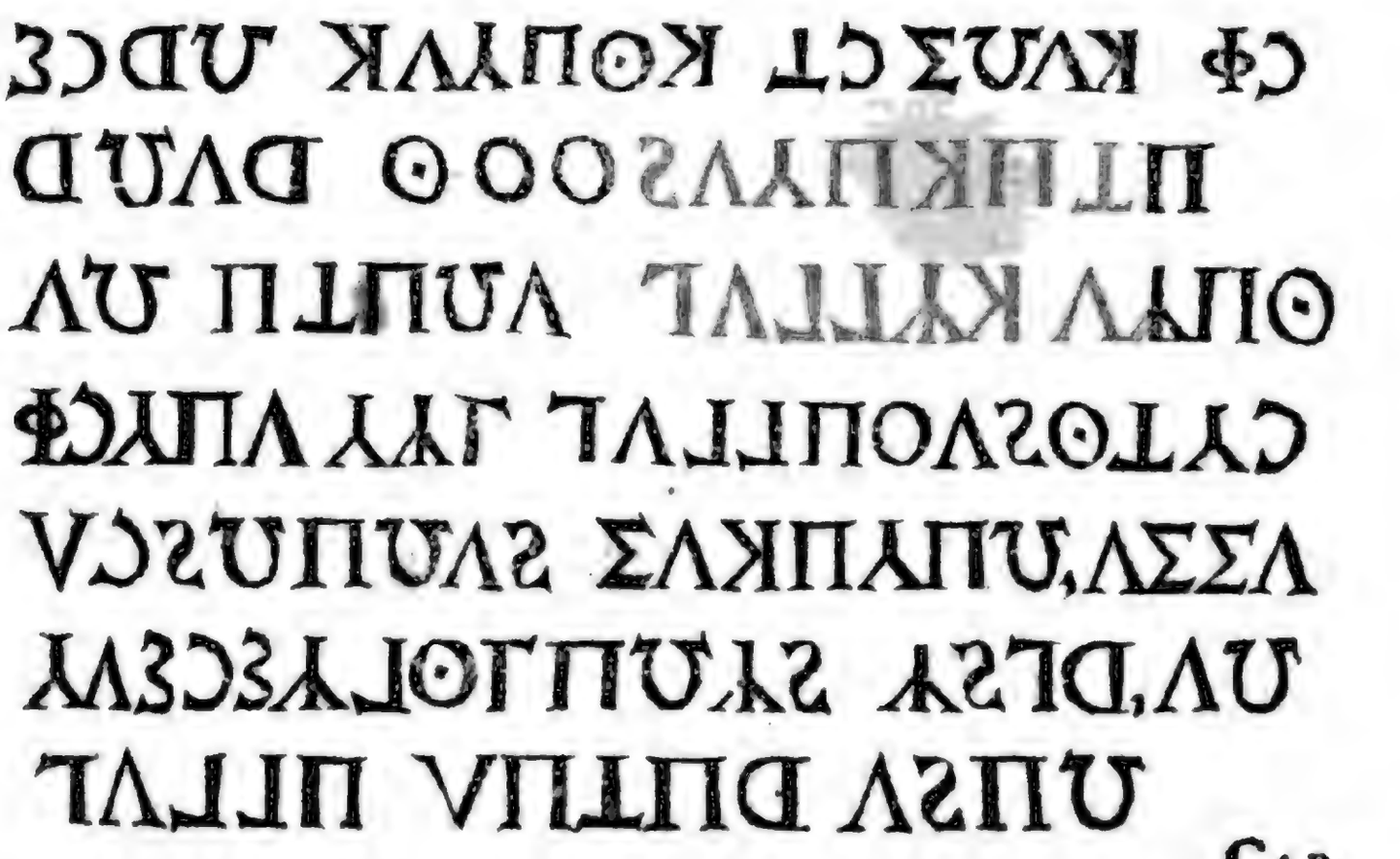

Cap

CAPVT. VI.

De dolis & fallacijs, quibus hæc ſcribendi ratio muniatur, vt ſcriptum difficilius interpretetur.

QVomodo ab ijs occultè ſcribi mos ſit, qui parum ſe adhuc in excogitandis hiſce notis exercuerint, dictum eſt, ſequitur vt nõnihil de fallacijs, quibus tale ſcriptum poteſt implicari, vt tutius ſcribi poſsit, & ſæpè interpretum conatus irritetur diſſeramus. Sed quia tales aſtus plures ferè eſſe poſſunt, quàm vt numero comprehendantur: nos aliquot ex his præcipuos attingemus, vt ijs propoſitis aliorum ingenijs nouos perquirendi anſam præbeamus, [b] Ex his itaque primum hoc artificio vtuntur magnates & eorum notarij, qui epiſtolas exarant, vt ſimplices has notas tenebris offundant, quominus inueſtigentur, nullis nanque interuallis dictiones diſtinguunt, ſed perpetuo contextu dictiones producunt, vt verborum fines & initia non niſi magno cũ labore dirimantur quæ res ſcriptum magis obſcurare videtur. Verùm hunc ſcribendi modum iccirco coniunctum, & continuum appellamus, quod ſcriptum coniunctim, & continuè in chartæ latitudine procedit, vt tali patet exemplo.

[a] 2. Modus paulo ſubtilior.

[b] 1. Ratio ſeu modus continua diſtinctionum connexio. De cuius conuenientione in c. 3. cap. 8.

PERDITA SVNT BONA, MINDARVS INTERIIT,
VRBS STRATA HVMI EST, ESVRIVNT TOT,
QVOD SVPERFVERE VIVI PRAETEREA QVAE
AGENDA SVNT CONSVLITO.

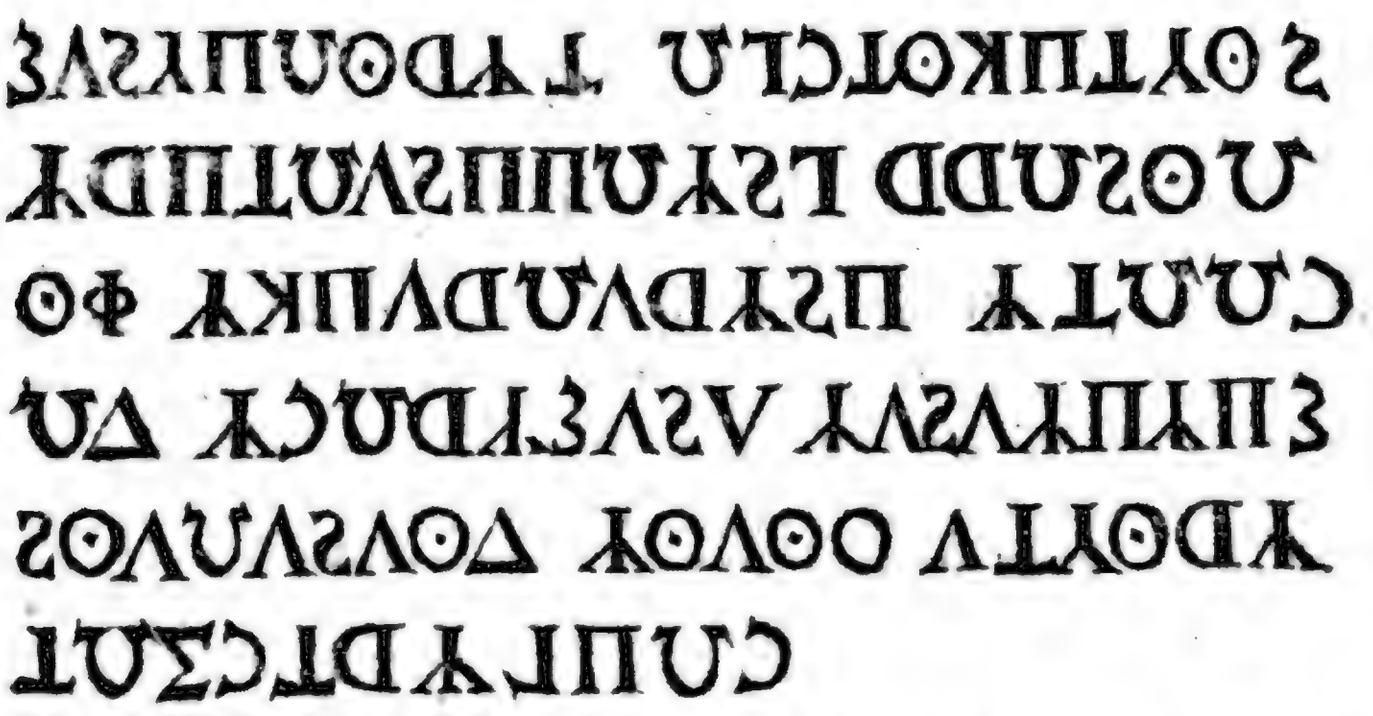

s 2. Modus. Decimus emendatione l. 3. c. 11.

His & cognata fraus esse potest, dũ versuum series non continuatur, sed interualla verborum suis terminis minime distinguantur, & alia verba cum alijs miscentur, alia interciduntur, quod ex arbitrio eã tantum ratione, quæ commodior fiet, scriptum occultabit, vt si idem scribendum sit in hunc modum characteres disponantur.

In

[d] In his etia adiectitiæ literæ ſuum locum ſortientur. Solent igitur ad hanc rem ſcribæ extra numerum primorum elementorum ſuperfluos ſibi characteres effingere, quos ſeriò inter ſcribendum vel initio dictionũ, vel in fine, vel ijs medijs interſerant, vt eorũ ociosa adiectione interpretantium labor irritus reddatur, quare ex arte[f] *OSIOSAS* & *ADIECTITIAS* notas appellamus, quod non alia ratione, quàm Characterũ ſuperfluitate interiectæ decipiant, vnde etiam *NVLLAE* appellãtur, quia nullã habẽt literę poteſtatẽ, nulloq; in dictione literæ fungũtur officio. Hæc ſcribẽndi ratio pluribus modis obſcurior fit.[g] Prima eſt, quòd talibus interiectis notis verus literarũ dictionis numerus 1.
irritatur. Altera quod ſic ordinata vocalium & cõ- 2.
ſonantium ſeries (quam maximam eſſe neceſſariã 3.
inferius docebimus) auferetur. Tertia additur q 4.
eæ crebro repetitæ vocales, & frequẽtes conſonãtes exiſtimẽtur. Huc accedit & alius dolus ex ignoratione initij, & finis dictionis inductus, prouenit

[d] 3 Modus literarum ociosarum adiectio seu notarum

[e] De huiusmodi cuodatiõe l. 3. c. 12.

[f] Nota ociosa adiectitia nulla

[g] magna huiusmodi præ ceteris obſcuritatis cauſa

Digitized by Google

enim hoc modo, vt interpres verbum ab ociosis literis auspicetur, & in easdem positas terminet. Ad hæc additur, quod interpres plurium literarum scripti, quàm in alphabeto sunt, opinione decipiatur, possunt & aliæ causæ esse, quas omittimus. His itaque rationibus sic potest scriptum implicari, vt non maximam interpreti, vel non parũ in hac arte exercitato interdum difficultatem pariat, huius traditionis hoc erit exemplum. *h*

h Exemplũ.

i4 Modus detractio literarum superfluarum.

i Ad hæc literarum, quibus carere possumus detractio accedit, huiusmodi literæ sunt QXZY, sine quibus quidlibet etiam commodè scribi potest. Pro Q ponatur CV, pro X primæ literæ, quarum loco illa inducta est, assumantur C & S. Similiter pro Z duplici SS scribatur, pro Y nostrum I reponatur. Sunt & aliæ literæ quas data opera euitabimus,

mus, vt HBDFGPV, k pro quibus fugiendis verba etiam fugiemus, quibus notandis earum vſus neceſſarius ſit, earum vice alias dictiones, quæ tantundem valeant, adhibebimus ratio eſt: tum quia id non admodum moleſtum erit, parcius enim in ſcriptura ſolent euenire, tum etiam, vt interpreti orthographiæ modum, qui in earum poſitione obſeruabitur, vt ſcriptum intelligi minus poſsit, adimamus. Orthographia enim facilè poteſt ſenſus viam aperire. l Præterea non ſolum literarum ſed verborum etiam breuitas ad hoc maximè cõmendatur, vt ſi alibi illud Horationum BREVIS ESSE LABORO, OBSCVRVS FIO ſuâ vim habet, hic maximè quadrare videatur, m neq; ſolũ in verbis breuitas, ſed in tota oratione amica ſit, vt etiã ne dũ vnica periodo, ſed (ſi fieri poſsit) ſimplici verbo ſcripti ſenſus concludatur. Fiet .n. vt nullo modo in tam breui ſcripto characterum poteſtatem interceptor poſsit experiri, & in verborum indagatione quæ paucis illis characteribus aptari poſſint, ambiguus laboret, quare data opera expediet, in eum modum characterum contextum diſponere, vt verborum ſignificatus omnino ſit ambiguus, dum plura verba pari modo ad characterũ figuras referri poſſunt. n Ad hoc valebit ſi præter orthographiæ contemptum ſic perperam ſcribetur, vt nec numerus, nec ordo literarum, nec vera ſeruetur litera, cuiuſmodi erit ſi INGNIS vel INGIS pro IGNIS ſcribatur, FILIPVS pro PHILIPPVS, FVROS pro FVROR, & huiuſmodi alia, ita vt non orthographiæ modo, ſed vulgatæ ſcripturæ prorſus neſcius, qui ſcripſit exiſtimetur: o ſatius e-

k *Cautio.*

l 5. *Modus verborum breuitas.*

m 6. *Modus breuitas ſententiarum. De quo euo-dando. i. l 3. cap, 14.*

n 7 *Modus regularum Grammaticarum neglectio.*

o *Ratio.*

rim est rudē scribā existimari, quàm deprehen so cōsilio negligentiæ pœnas luere, huiusmodi sunt multa veterū vocabula, quorū mos postea tēporū succesione reiectus est. Eos .n. sæpenumero S ,p R, vt fit in LABOS, & HONOS, VALESIVS, & FVSIVS pro LABOR & HONOR, VALERIVS & FVRIVS vsos esse comperimus. Item T pro D, siquidem ALEXANTER pro ALEXANDER scribebant, & CASSANTRA pro CASSANDRA & huius modi reliqua. O etiam pro V, vt in HECOBA pro HECVBA, & NOTRIX pro NVTRIX indicatur, & E in vlum pro I admisisse, vt MENERVA pro MINERVA. & LEBER pro LIBER, &

p. 8 Modus. alia huiusmodi multa. p Huc pertinet vocalium & consonantiū, q̄ crebro scripto interueniunt, figuras duplices, triplices, & quadruplices, vel plurib. modis si libuerit formatas habere, vt modo vna, modo alia pro eadē figura variè vti possimus, & a-

q 9 Modus. lienus interpres diuersarū figurarū, pro eadē literę positione decipiatur. q Ad obscuritatē etiā id genus scripti cōfert monosyllabarū dictionum euitatio, cuiusmodi sunt NOS, NON, NAM, IN, ET, VT, A', E', I, O', & alia in hunc modū verba. Illa siquidem rariora sunt, possunt interpretē ad cognoscendas

r 10 Modus seu cautio. literarū potestates non parū adiuuare. r Ad hoc etiam faciet, si ab eiusdē verbi repetitione cauebimus, ne sæpius positū interpretē scripti possit admonere. Quare ad vsum verborū eandē vim habētiū, quoties necesse sit, confugiemus; vt si QVONIAM semel dictū est, postmodum ENIM, QVIA, NAM, NANQVE, & reliquas dictiones prioris ve.bi vice admittamus, & pro CITO reponamus

STATIM, CONFESTIM, & ILLICO, sic & de reliquis. Nec indecens* dicisarum dictionum aliquas notulas effingere, hinc enim & scribendi facilitas & promptitudo, & interpretandi difficultas comparabitur, siquidem & scriptum compendiosius erit & interpretanti plus afferet obscuritatis: huiusmodi erit si talis nota & quę à nonnullis pro ET admittitur, quare eius notæ etiam vsus recipitur si ETENIM, PLAENETA, & AMET scribẽdũ sit hoc modo & ENIM, PLAN & A & AM &, vt non modo initio sed medio & fine dictionis illius vsus admittatur, ad cuius exemplar nos significandæ cuiusque dictionis partium gratia notas poterimus cõminiſci. Huic simile erit, si pro significãdis dictionibus, quę crebriores esse solent, primas tantum earum notas designabimus, quem in vsum multarum huiusmodi dictionũ notæ, quibvti possumus, decernentur. In hunc modum veteres multas notas induxisse comperimus, vt C. CAIVM & PP PATREM PATRIAE, & SC. SENATVS CONSVLTVM indicaret. Ad obscuritatem erit, si vernaculi sermonis Itali, qui semper in vocalem desinit, extrema vocalis interdum expungetur, vt verbum imperfectum maneat* huiusmodi sunt & reliqua, quę ad obscurandum sic scriptum valere possunt. Hactenus de simplici scribendi ratione in permutatis characteribus, eiusque formis dictum est, nunc ad alios scribendi modos succedamus.

* 11. Modus. * intelligẽdũ

† 12. Modus.

‡ 13. Modus.

x Reliqui.

Caput VII.

De circulari scripto, cuiusmodi illud sit, & quæ instrumenti descriptio, quo in scribendo vti debemus.

a Ratio circularis seu orbicularis: de cuius genotatione l. 3. cap. 15.

b Circularis cur dictus

c Rotulæ præparatio.

d Materiæ delectus

e Forma cuius delineatio pag. 92.

* forā inque alterius.

a EXpositis simplicibus furtiuarum notarum formis, quantum satis esse visum est, nunc aliam scribendi rationem, vt ad Rotæ ordinem scriptum disponatur, proximum est attingam. b Hunc scribendi modum huius artis periti propterea quod ad Rotæ dispositionem componatur, circularem nominant, siquidem dispositis ad Rotã characteribus circularis charta ad literarum indicium rotatur. c Primum igitur antequam huius instrumenti prosequamur officium, quæ ad eius constructionem pertinent, præscribere opere precium videtur. d Diligens itaque artifex eiusmodi Rotam constructurus, tabulas quærat cupreas vel aurichalceas, vtraque enim materia facilè ductilis fit, & alia quauis magis idonea, nam si ex ferro confectæ sint, ob suam duriciem aduersus malleum contumaces minimè pertractati poterunt, si ex plumbo vel stanno contactu manus defædabunt, diuturnitatem præterea non habebunt, & facilè atteruntur si ex papyro leuissimæ cuique iniuriæ maximè erunt obnoxiæ, quauis præterea aeris permutatione facile exacta forma cõmutabitur, quæ illis in primis est necessaria. Hæc de instrumenti materia satis: nũc qualis forma esse debeat superest indicemus. Ex hac igitur materia duæ laminæ diligẽter cõplanatæ & exequatæ cõparẽtur, in** cuius medio circini pes infigatur

gatur vaguſq́;alter circũagẽdo rotundã lineã quęſita futuri inſtrumẽti amplitudine deſcribat. Mox circino contracto, adhærente eidem puncto pede alius circulus deſcribatur, qui tantum à primo diſtet, quantum ſatis fore in ſcribendis numerorum characteribus videbitur. Rurſus contracto circino ex eodem centro alia circumagatur linea tanto interuallo à ſuperiori diſtans, quantum capiendis noſtrorum elementorum characteribus ſatis eſſe cenſebitur. Mox eodem circini hiatu, mediæ alterius laminę puncto, altero circini pede infixo eiuſdem quantitatis circulus deſcribatur. Sub hoc deinde alter, aſtricto circino aliquanto, minor delineetur; vt circulari ſpacio, quod intra lineam eſt, characteres aptè accommodentur Hoc facto laminæ partes, quæ circularem lineam excedunt, vndiq́ue exactiſsimè in orbicularem formam recidantur, exigua parte relicta, quæ denti indici aſſimiletur. In hanc formam minori parata lamina, intra primam contacto vtriuſq; puncto includatur, tenuiſsimo deinde terebello earum * puncta perforentur, tum axis eiuſdem materiæ pertranſeat, quo minor lamina ad maioris circularem lineam æquali vndiq; ſpacio coarctetur, vt parua rota verſatilis hucilluc circumagatur, & alueo maioris laminæ firmiter inhæreat, ne facilè egrediatur, vtſi circumuolueris, anguſtè potius, quàm largo hiatu ſpontè moueatur. Hoc facto vniuerſum vtriuſque circuli ambitum in quatuor æquas partes partiemur, & applicata bis ibi regula rectas lineas ad diametrum, quæ omnes circulos pertranſeant, protrahemus. Verùm vt experia-

* centra

Digitized by Google

mur àn circuli recte facta ſit partitio lineæ ſi ſe in pũcto laminæ interſecabunt, minimè erratũ fuiſſe admonebunt, ſingulæ deinde quartæ quinas in partes æquales diſſecentur, & puncto applicata regula per omnes circulationes ducantur lineæ, ita vt vniuerſus Rotæ vtriuſque ambitus in viginti partes exactiſsimè diſſecetur, & circumuoluta inferior rota, per omnes lineas ad amuſsim priori reſpondeat, vt nihil eius lineæ à ſuperioribus diſtét: alioquin opera fruſtrabitur. Hoc peracto ſingulis primæ intercapedinis areis ſingulas numerorum notas ab vno ad viginti progrediẽdo, & vndelibet: inchoando collocabimus, poſtmodum inferiori circulo, qui primis areis eſt proximus, noſtræ ſic ſupponátur literæ ſeruato ordine, vt ſua cuiq; numero reddatur litera, in eum modũ vt A ſingularitatis notę ſubijciatur, B duplicitatis, & huiuſmodi reliquę, exempta X litera, tum quia raro nobis eſt vſui, tum etiam quia (vt Quintilianus ait) ea carere potuimus, ſi non quæſiuiſſemus. Nã ſi eius vſus interdum acciderit, pro ea C & S vti poterimus, in quarum locũ autore Auguſto eius vſus ſucceſsit: Antiquitus enim pro, ALEXANDER, ALECSANDER ſcribebatúr, nos autem id poſtea fecimus, vt facilius ambitum partiremur, parum autem vel nihil refert, viginti ne, an vna, vel duę & viginti ſint. Mox per inferioré rotá ignoti characteres aſsignatis areis, vt libuerit diſtribuentur, ſiquidé propter rotę volubilitaté nihil intereſt characterem hunc ignotũ huic literæ potius, q̃ illi ſupponamus. ſ Hoc tamen animaduerſione dignum eſt, vt tales notæ nuſquam omnino diuerſam figuram

ſ u. Cautio.

ſed

Digitized by Google

ſed ferè eandem vbique præ ſe ferant: huiuſmodi erit, ſi characteres habētes hiatum ex vna parte rotæ non apponātur, hiatus enim, qui modo ſurſum aſcēdit, mox deuoluta rota, vel deorſum vel ad latus inclinabitur. Poſtremo vbilibet in interiori rota ſurrectus denticulus, vti monuimus aptabitur, vel inciſio, vel tenuis punctus, vel index quoquomodo aliter deſignabitur, qui initium demonſtret & rectæ vel falſæ ſcripturæ index futurus ſit. g Poteris, etiam, ſi, mauis, ex aduerſo ignotos characteres in immobili rota, noſtras verò literas in mobili collocare, quamuis, res quemadmodum fecimus, præſtare videatur. Firmata enim noſtrarum literarum rota, vbi quæque litera ſit, facilius notarius intelliget, & ſcriptũ citius abſoluet: alioquin oculos circumducendo magis in quærendis elementis elaborabit: tametſi id etiam minimum intereſſe videatur. Huic dein de inſtrumento vbilibet manubrium ſupponetur, quo manibus illud aptè capi, tenerique poſsit, & abſolutum erit inſtrumentum.i Id tamen meminiſſe debes, quòd duo inſtrumenta eodem modo compoſita, & fabrefacta eſſe oportet, alterũ enim rei conſcio, & peregrè eunti relinquetur, alterum domi continebitur. k Hactenus de inſtrumēti conſtructione, nunc vt res melius cognoſcatur, & operis facilior in ære, vel ferro fiat imitatio, in pictura rem commodè exprimemus.

g Alia rati

h Correcti

i Inſtrumenta bina ſimiliaque facienda.

k Delineati

CAP.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
a
b
c
d
e
f
g
h
i
l
m
n
o
p
q
r
ſ
t
u
z
N. 1.

CAPVT VIII.

Qua ratione ad ſcribendum inſtrumento vti poſſumus.

ARtificem ſuperius Rotæ compoſitionem admonuimus, ſequitur nunc, vt quo modo vti

[illegible] con-

Digitized by Google

conueniat, aptè indicemus. [a] In primis itaq; ſcriptum, breuiter quod ſententiam contineat ob oculos ponatur, mox Rotæ denticulus ſub A litera, vel qualibet cõſtituatur, modo id abſenti innoteſcat, litera inde neceſſaria per Rotę ambitum requiratur, ea inuenta characterem, quo vti deceat, ſuppoſitum indicabit, tum illũ ſcriptor in tabellã ſuam referat. Aliam deinde literarum quęſiturus, Rotam à loco amoueat, vt ſpacium tantum vnum pertranſeat, & pari ratione ſuppoſitum characterem in eius locum accipiat, eumq; in charta reponat, ſic & pro tertia litera tertio Rotã à loco in proximam aream conuertat, hic ſemper ordo ſeruetur, donec totum ſcriptum abſoluatur. [b] Verùm animaduertendum eſt, ne in Rotæ reuolutione ſpacium aliquod prætereatur, vt à primo ad tertium, vel mox ad quintũ veniatur, ſic enim & qui ſcribit, & qui nuncium accepturus eſt, facile decipietur. Vt verò abſens ſcriptum poſsit interpretari indice Rotæ A ſuppoſito, vel alteri literæ, vnde notarius nuncium ſumpſerit, & debitis inde tranſitis ſpacijs, pro qualibet litera è characteris inuenti regione epiſtolam aucupabitur. [c] Nec prętereundum eſt in læuũ non minus, quàm in dextrum Rotam poſſe circumferri, modo de ordine abſens certior factus ſit: Sed ſi noſtræ elementorum figuræ in mobili Rota diſpoſitæ ſint, & ea in dextrũ moueatur, idem erit ac ſi immobili eſſent, & illa retrograderetur. [d] Sciendum tamen eſt, qui tali inſtrumento vſurus ſit, eum poſſe more ſuo bina pertranſire ſpacia, terna etiam ſi libuerit, nunc ante, nunc retro circumferendo rotam: [e] modo idem

[a] Primus modus.

[b] Cautio.

[c] 2. modus.

[d] 3 modus.

[e] Cautio

idem semper ordo seruetur: vt trepidationis motum octauæ sphæræ imitari videatur. Hæc. & si videntur minimi vtpote nullius esse momenti, tamen quia possunt discentis animum ambiguitate remorari, placuit *f* exempl um tradere.

f Exemplum

Enodatio huius generis scripti traditur lib. 3. cap. 17.

HOSTIVM COPIAE DEFICIVNT, TV ENIM HILARIS ESTO, IAM ABDE TIMOREM, ET ARMATO MILITE IRRVITO.

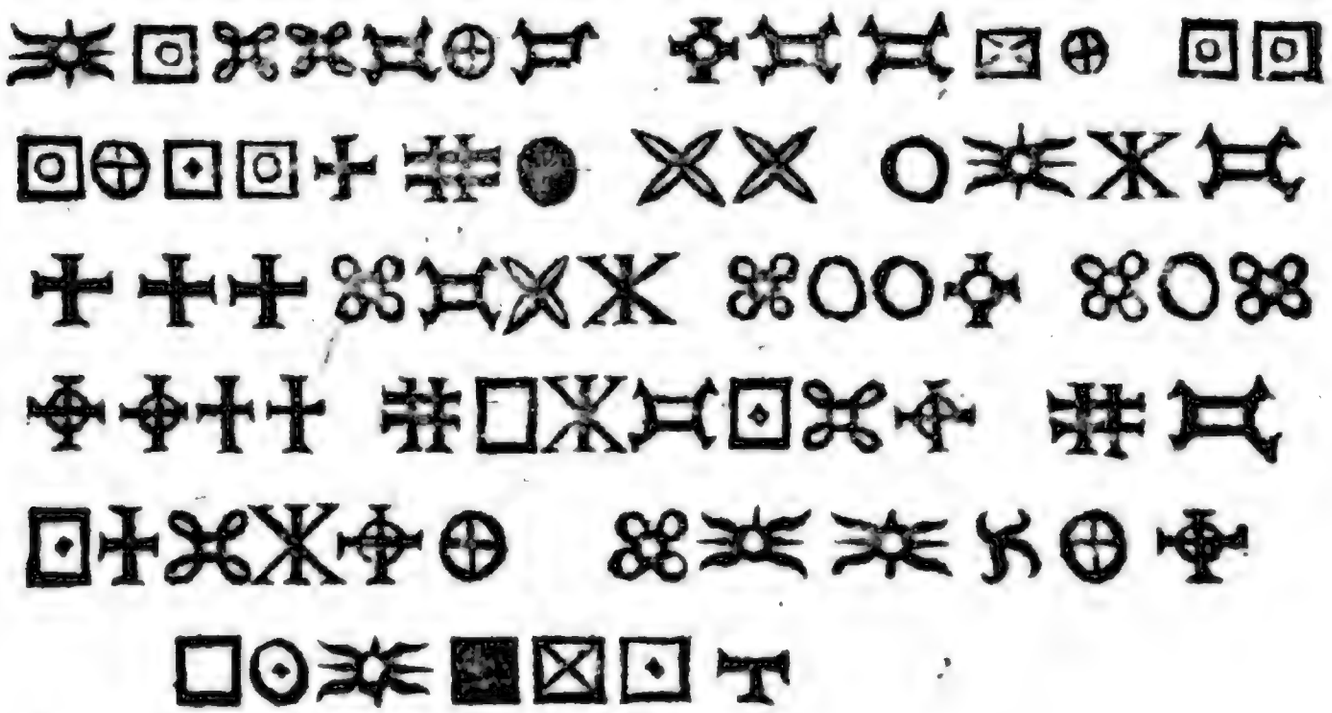

Caput IX.

** rota circũ ducenda.*

*An liceat experiri vtram scribendo * Rotam peccatum sit.*

CÆterum non parui momenti esse existimo, nec cognitu indignum, rationem tradere, qua cognosci possit, an in scribendo erratũ sit, posset enim

enim euenire, vt Rotæ, circulatione, vel ſpaciũ aliquod prætereatur vel repetatur, vnde in errorem deueniri neceſſe eſt, vt non modo is, qui nuncium excipiat, ſed etiam qui ſcripſit, quid ſibi ſcriptum velit, non ſatis intelligat, quare vt ei rei obuietur, opportunum erit ſcire, quo pacto rectè ſcripturo conſulendum ſit, dum in ambiguo eſt, rectè ne, an perperam ſcriptum fuerit exaratum. Res eadem apud Arithmeticos nouenario & ſeptenario numero in multiplicando, & partiendo experitur, vt ſi error commiſſus ſit, eo modo palàm fiat. *e* Ratio talis erit: Characteres omnes, qui vniuerſo in ſcripto erunt poſiti, computabuntur, tum à toto numero (ſi Rota viginti areas cõtineat) vicena toties ſubtrahentur, quoties in illo comprehẽſa ſint, tum ſi minor numerus ſupererit, is in Rota quæratur, ad quem ſi index minoris Rotæ conuerſus ſit, nihil peccatum eſſe admonebimur: alioquin eius indicio facilè lapſus deprehendetur, niſi bis aut pluries erratum ſit, & quãtum de numero prius ſubtractum eſt, tantum poſtea ſuperaddatur, vt vnius numeri defectus, alterius ſuperfluitate penſetur. Res exemplo clarior fiet: *f* Si in toto ſcripto numerati characteres ad ternarium & ſeptuagenarium numerum perueniunt, ex hoc numero vicenis ter ſubtractis, quoties continentur, treſdecim ſuperſunt, hic numerus in Rota requiratur ſi ibi conſiterit index, nihil peccatũ eſſe eius indicio demonſtrabitur, quare videndum erit, ne interior rota inde moueatur, vbi cum ſcriptum abſolueretur conſiterat.

e Examinis ratio.

f Exemplum

CAP.

Caput. X.

De dolis & fallacijs, quibus huiuſmodi ſcriptum Rotæ indicio indiſſolubile fieri poſſit.

SEd videamus nunc ecquid ſcriptum inuolucris, quemadmodum ſuperius de alio ſimplici occultè ſcribendi modo dictum eſt, occultari inuoluiq; poſsit. Et [a] hoc primo in continuato ſcripto requiratur, nam ſi (quemadmodum in ſimplici ſcribendi modo dictum eſt) verborum nexus continuetur, ſenſus interpretis circa verborum fines, & initia remorabitur. Exemplum erit huiuſmodi.

[a] *Primus modus de Cuius enodatione li. 3. cap. 18.*

QVAESTVS HOSTIS MAGNVS EST, ET QVAESTVS NOSTER NON MINVS EST, ISTI PLORANT, NOSTRI NON RIDENT, QVID FACIENDVM EST NVNCIATO.

[b] Secundo in vacuis, adiectitijs, & ocioſis literis quæramus. Duplici ergo ratione hoc ſcribẽdi modo vti poſſumus. Poſſunt enim adiectitij & ocioſi, characteres vel Rotæ limbo præter neceſſarium numerum noſtrarum literarum accommodari, vt ea reuoluta illi pro vtilibus admitantur: vel aliter extra Rotam annotari. Vtriuſque vſus ratio ad ſcribendum diuerſa eſt. Quare primum poſt huius inſtrumenti diſcrimen, quomodo ijs in Rota diſpoſitis, poſtmodum qua ratione aliter vti conueniat docebimus. [c] Compoſita itaque inſtrumenti forma, qualem ſupra fore deſcripſimus, tot ſuperfluas in inferiori Rota ſtatuemus areas, quot prẽter neceſſarias ſcripto notas adijcere velimus, vt ſi octo futuræ ſint, cum noſtrarum literarum bis decem characteribus ſpacia ſint, erũt octo & viginti, tanto in ſuperiori rota relicto interuallo, in quo nihil ſit, quantum inutilibus notarum ſpacijs inferioris

[b] 2. modus Zodiacalis.

[c] Ratio huius cnodationis l. 3. c. 20.

reſpondeat, in ea tum totidem deſignati characteres ſpacia implebunt. Poterit id ex aduerſo fieri, vt latini characteres inferius, & ignoti ſuperius deſignentur, ſeruato tamen ordine, qui dictus eſt.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
a
b
c
d
e
f
g
h
i
l
m
n
o
p
q
r
ſ
t
u
x
z
N° 2

Digitized by Google

Huius artificij tabula expreſſa eſt, ea qui vſus fuerit, interpretem rei minimè conſcium præter characterum obſcuritatem, ſuperfluis notarum figuris ambiguum remorabitur, vt facilius ſit credere, nullo pacto, quod ſcriptum ſit intellecturum quàm aliqua ratione id ipſum poſſe percipere, eius rei formam exemplo clarius indicabimus.

HOSTIVM COPIE DEFICIVNT, TV ENIM HILARIS ESTO, IAM ABDE TIMOREM, ET ARMATO MILITE IRRVITO.

a Quemadmodum vno modo hac ratione vti deceat indicauimus, altera eius vſus ratio eſt, vt ſuperflui eiuſdem characteres non aliter in ſcripto literis & ſyllabis paſsim interſerantur, quàm in ſimpliciſsimo ſcribendi modo ſuperius monuimus. b Sciendum itaque eſt obſcuritatem augeri, ſi tales notæ ijſdē figuris, quæ aliter cohærere debuerant inſerantur. c Ex earum enim cohærētia

a 2. ratio de eius enodatione. lib. 3. cap. 21.

b ex Trithemio.

c 1. cauſa.

ſcripti interpretationem facilius nanciſcimur,
g Præterea ſi alibi diſponantur, Rotæ reuolutione
g 2. cauſa. inhibebitur, quo minus, quod ſcriptum ſit intelli-
b 3. cauſa. gatur, dum interpres ocioſæ literæ poteſtatẽ fruſtra conatur aptare. b Huc accedit, quod in eadem characteris figura permutata poteſtate, & è conuerſo neque conſonantium, neque vocalium certa cognitio poteſt obſeruari, ita vt ſi idem verbum repetendum ſit, diuerſis characteribus exprimatur, eaque ratione multo laborioſius, quàm in ſimplici ſcribendi modo fiebat, ocioſorũ characterum cognitionem quiſq; aucupetur. His de cauſis dificilius in hac ocioſorum characterum poſitione interpreti ſcriptum efficietur. Ocioſæ literæ tales erunt.

ISHRΛVC.

Qvæ-

i Exemplum per priuatas rotulas antea delineatas.

i QVESTVS HOSTIS MAGNVS EST, ET QVESTVS NOSTER NON MINVS EST, HI PLORANT, ET HI NON RIDENT QVID FACIENDVM EST NVNCIATO.

k Nec ab re erit in Rotæ reuolutione ſpacia inæqualia pertrãſire, vt ſi modo in vno characterе ad ſecundum tranſitum ſit in alio mox ad tertium, vel quartum, inde ex arbitrio tranſeatur. *l* Poterit etiam ſi libuerit, modo à ſiniſtro latere in dextrũ, modo à dextro in ſiniſtrum tranſitus variari, eadẽ ratione in omnibus characteribus in Rota quærendis eſſe poterit, modo artificium abſenti amico palam fiat. Hæc vt ſuo loco videbimus ſolerti interpretum cura facilè inueſtigabũtur. *m* Sed huiuſmodi ſcripti alia ratio, quæ Oedipo, vel Apolline potius, quàm homine interprete indigebit nec

k 3. modus.

l 4. modus

m 2. modorum literarum in rota deſcriptarũ.

indecorum erit tam ingenioſum inuentum obſcuriori velamento obducere. Artificium tale erit: Noſtrum alphabetum in Rota diſponatur alio tamen, vt libuerit ordine, quàm vt cõmunis vſus induxit, vt ab alia quauis litera pro prima ordinis initium ſumatur, & in aliam, quàm quæ in noſtro alphabeto extrema eſt, alphabetum deſinat, & de cætero prorſus literarum diſpoſitio inuertatur. Ordo erit huiusmodi, DFSGBTCMHRLPNR QOAIEV. Ordo enim literarum talis ſcripti interpretandi, vt tertio libro dicetur, ibi modum præſtabit, quo ſublato omnino neceſſe eſt ſenſus perplexitas indiſſolubilis fiat. Huius Rotæ forma tali ſchemate proponetur.

.1.
.2.
.3.
.4.
.5.
.6.
.7.
.8.
.9.
.10.
.11.
.12.
.13.
.14.
.15.
.16.
.17.
.18.
.19.
.20.
d
f
ſ
g
h
t
l
m
y
a
l
d
n
r
g
o
q
i
k
u
N°. 3.

CAPVT. XI.

Eodem Rotæ artificio quomodo aliter literis per tabulam expanſis vti poßimus.

OMitti poterat hoc planè, ſed ne quid præteritú videri poſsit, non reticebo. Poteſt igitur

a 2. modus ntricatio ingenioſior.

Rotæ artificium (si sphærico instrumento vti non libuerit) in planam tabulam, referri, quæ tabula præter obscuritates, quas Rota ingerebat, multiplices & perplexiores nobis scribendi modos importabit: Siquidē viginti characteres, qui nostris literis suppositi, volubilis ibi Rotæ limbum circumibant, hic omnes deorsum ducti à latere nostris literis adhærentes conspicientur, quæ rursus ibi literæ sub numeris suo ordine procedebant, hic & in tabulæ fronte pariter superpositis numeris in læuum transuersæ, & à latere characteribus adhærentes deorsum ductæ protenduntur, quo fit, vt tabula fiat, quę nostrarum literarum, modo à prima, modo à secunda, modo à tertia sumpto initio, & de reliquis eodē modo, numerum à fronte & à latere pro versuum ordine ostentet, & literarum ordo in suis spacijs seruetur.

Descriptio.

Tabulæ huius forma sic erit.

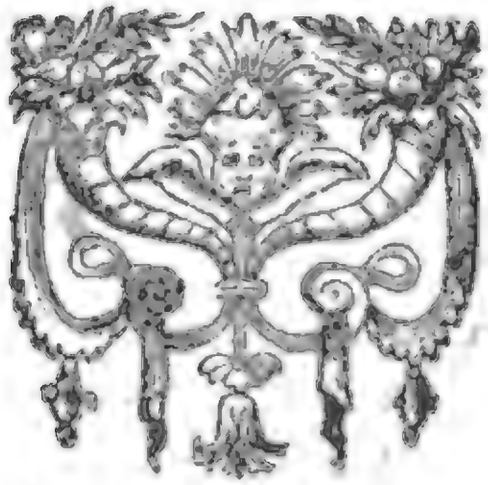

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
✠	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z
○	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a
□	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b
✳	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c
⌶	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d
∽	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e
⊡	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f
☼	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g
⊙	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h
▨	l	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i
∞	m	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l
⧈	n	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
☩	o	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n
⊕	p	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o
⌘	q	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p
⌖	r	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q
❖	s	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r
●	t	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s
⊠	u	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t
✛	z	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m	n	o	p	q	r	s	t	[illegible]

e Vſus: quem addicere poſſit adhibito exemplo ſupra poſito.

e Huius ſchematis vſus talis erit: Initio prima litera ſcripti ſingularitatis numero ſubiecta perquiretur, character deinde qui illi è regione erit annotabitur, mox altera in ordine ſub duplicitatis numero coniũcta inquiretur, pro & ea pariter character è regione poſitus ſumetur, ſic & in tertia verborũ litera, & in reliquis fiet, quęſito charactere oppoſito in tabula eiuſdem ordinis, ſic quartus pro quarta: donec pro vigeſima litera ſcripti pariter ad vigeſimum & nouiſsimum ordinẽ ventum ſit, mox ad eundem ordinem numerorum reditus fiet, eoque modo animi ſenſa non aliter, quàm ſi Rotæ artificio ſcriptum ſit, reponentur: tum amicus interpres eundem ordinem, quem diximus, in ſcribendo ſeruabit.

Caput XII.

Quomodo quinque, quatuorue, vel tribus tantum notis quodlibet ſcribi poßit.

a 3. Rom per quadrangula 6 t. Matho- per literas eẽ mutes.

a IAm vt ad reliqua tranſeamus, b ea nunc ſcribendi ratio ſe offert, qua ſolis quinque, quatuorue vel tribus tantum literis quodcunque ſcribi poſsit: quæ ſua obſcuritate non carebit, vt interpres vniuerſo in ſcripto non niſi tres inſpiciendo characteres omnem inueſtigandi ſpem irritam faciat. c Duplici itaque hæc ſcribendi ratio fraude tegitur, notarum enim numerus & in ſcribendo duplicatur, & ſoli ijdem ſemper characteres cernentur. d Sed quoniam locus hic ſubiectam tabellam videtur poſtulare

c Commoditas huius methodi.

d 1. Rationis

ſtulare, ideo primo illam concinnabimus. Quatuor itaque lineis, quæ ſuis finibus occurrant angulis rectis quadrangula exprimatur forma, quæ in latitudine longius ducta quinque, in longitudinem breuius quatuor lineis interſecetur, vt intra tabellam viginti areæ continendis literarum notis aptè comprehendantur, vt ſua vnicuiq́ue literæ area reddatur, foris verò è regione quinque literæ communes, ſeu mauis alij characteres ſuperponantur, à latere verò quatuor, & parata erit tabella: vt inferius indicabit exemplar.

e t. modi tabellæ conficiendæ ratio.

A	B	C	D	DD	
a	e	i	o	s	A
b	f	l	p	t	B
c	g	m	q	u	C
d	h	n	r	x	D

f 1. delineatio auctoris.

A	B	C	D	E	
A	e	i	o	s	A
b	f	l	p	t	B
c	g	m	q	u	C
d	h	n	r	x	D

g 2. delineatio paulo elegantior, mathematiciq; vſitata.

Eius vſus talis erit ſcribere volenti Scriptum ob oculos ponatur, litera deinde prima in area tabulæ vbicunq; ſit quęratur, mox èregione illius notæ ſupra, & èlatere poſitæ annotentur, eo tamen ordine, vt primum literæ, quæ ſuperius, poſtmodum quæ à latere repertæ ſint reponantur, aliter. n. ſcriptum fruſtrabitur, vt nec qui ſcripſerit intelligat, id fiet donec oēs ſcripti literę fuerint conſumptæ. Nec inutile erit vt ſi ſcripto dictiones nimis lōgæ euenient, ex arbitrio eius partes ſeiūgāt.

h vſus.

Angu-

Angulares verò quatuor literæ ſi vno charactere ſiue à fronte, ſiue à latere poſito diſcrimine ſigna buntur, occultius ſcriptum erit, vt interceptor rei nouitate magis ambiguus teneatur. Hoc igitur ſta tuemus exemplum.

Patria Hostili Obsidione Labo-rat, Nec Prius Cives Arma Capere Volvnt, Qvam Expvgnabitvr.

Dbaae bddcaa abddaeaebcacb cadaabeacaadca-dac dbacba aabdad daaeb, cdb aasdbddcaecea acca ecbaeaaa ddccaa acaadbba ddbaecdacb eccdebdc ecaaccba eddbecbccd aaabcaebecdd.

i Methodus interpretandi huiuſmodi ſcripta.

, Huiuſmodi itaq; ſcriptum ſi quis velit interpreta ri, duabus literis vna de longitudine, altera de lati-tudine tabulæ acceptis, in communi angulo quę-ſita litera vera demonſtrabitur, pari deinde mo do ad cæterarum literarum inueſtigationem pro-cedatur, *k* Vt verò quatuor characterib. ſcribi poſ-ſit, in tabulæ lõgitudine, vbi E fuerit, duplex D.D. accommodabitur, vt ſcriptũ obſcurius fiat. *l* At ſi tribus tantum characteribus ſcribendũ ſit, * qua-drangulus efficiatur, qui pro re ſeptena in latitu-dine, breuiq; in longitudine terna contineat ſpa-cia, ſupra mox ſic duplicatæ literæ diſponantur AA, BB, CC, AB, AC. BC, CB, à latere verò ſingula-res A, B, C, vel aliter vt placuerit. Sic characterum numerus in ſcribẽdo augebitur. *m* Huiuſmodi ſcri pti perplexitate inuolutum Ariſtotelis de Magicis opuſculũ interpretati ſumus, quod qui latinè red-didit, ex induſtria hac ratione contexit, ne intelli-geretur. *n* Poteris etiam ſi mauis & aliter ijſdẽ tri-bus notis quicquid volueris ſcribere, ſed huius in-

k 2. modus

l 3. modus.

** quadrangulum ſcilicet γῶνια.*

m Exemplũ.

n 1 modus per tabellæ applicationem.

ſtrumen-

ſtrumenti primum exemplum, deinde vſum explicemus.[o] Bractea plũbea, vel aurichalcea, vel papyracea capiatur, in ea quadrangulus pariter deſignetur, per cuius lõgitudinem ſeptenæ lineæ pertranſeant, vt octona à fronte includantur [*] ſpacia, quæ ſingula vnam literam capiant, latitudo verò terna contineat, duabus lineis pari magnitudine interſecata. In hunc modum paratis areis A B C à dextri lateris fronte diſponentur. Hæc bractea ſupra A literam faſtigium habeat, quod vnius elementi capax ſit, tum ſingula ſpacia ſingulæ literæ complebunt, quæ vna & viginti erunt: hoc tamen ordine, vt quæ vſitatior fuerit, ad primas literas à latere poſitas propius accedat, in hunc modum i e o a u s t r ł c m n f d g p h b q x z. Sic parata erit bractea.

[o] *Inſtrumẽti ſeu tabellæ fabrica.*

[*] *ſelidia a Græcis nũcupari iam ante monuimus*

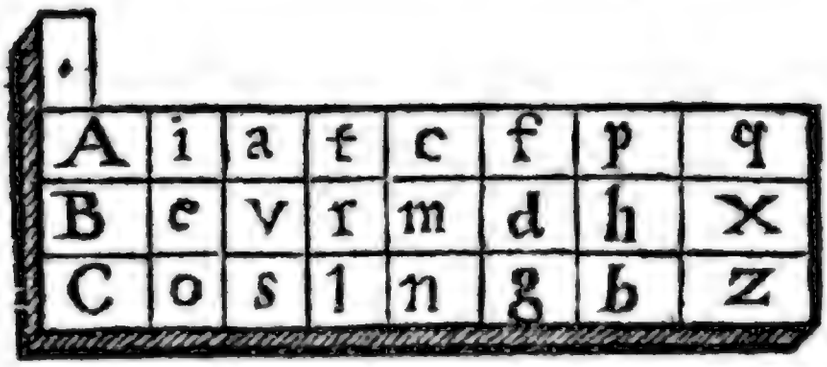

A	i	a	t	c	f	p	q
B	e	v	r	m	d	h	x
C	o	s	l	n	g	b	z

Ea ſic vti poterimus. Primo punctus in charta præponatur, vnde ſcribendi initium ſumendum ſit, is deinde bracteæ faſtigio ſupponatur, mox ſuprema chartæ linea ad ſummam tabulæ oram adæquata, quęſita litera in tabulę [*] arca reperietur, in cuius locũ vna ex tribus notis, quæ illis è regione poſita ſit, ſubſtituatur, eaq; ſuper ſpacium imminens illi ordini, in quo litera primum fuerat annotabitur. Idq; firmata tabella, ne huc, illuc feratur

[*] *aream aliquando nominare ſolent: itidem tralatæ cauſam illa malis colligere*

hoc

(hoc.n.maximi refert)feliciter ſuccedet. Tũ vno notato charactere tabula antedicta rurſus areola prominens illum occupabit,vt denuò alius pari ratione character in quæſitæ literæ eodem modo locum ſuccediat, donec totũ id quod voluerimus, chartæ commiſſum ſit. Ne verò dolus deprehendatur, characterum intercapedines oportunum erit ocioſis characteribus impleri. Vt verò ſęcdulam amicus intelligat,idem modus ſeruabitur. Id etiam aliter ſic abſq; tabella efficipoterit. Circino tantum ſpacij tribus literis A B C aſsignabitur, quantum earum vnaquęq;vt maximum ſeptenas literas certas aſsignandas ſuo quoq; ordine contineat, vt omnes vna & viginti ſint, & quoties aliqua litera ſignificanda ſit, ea loco vni ex tribus illis literis aſsignato,denotabitur. Res quia minus obſcura eſt, exemplo illam nõ putamus indigere.

f 1 Cautio. 2. Cautio. e modus.

Caput XIII.

Scribendi ratio, qua infinitis propemodum characteribus ſcriptum euariabitur.

IV Ratio. a 2. Quadrati methodus per notas b 1 Ratio huius methodi c Huius a priori diſcrimẽ. 1. & 2.

a COntrariæ autem diſpoſitionis prædicto pręſens ſe habet ſcribendi modus, b ſi enim ibi characterum numerus duplicabatur, c hîc ex aduerſo dimidiatus euenit: rurſus ibi tres, vel quatuor characteres vniuerſo in ſcripto conſpicieban-tur, hic quadringenti, quot in tabula ſunt diuerſi, numerari poſſunt, raroq; accidit, vt bis character vnus in ſcripto repetatur, dum binæ literæ ſingulis characteribus exprimũtur. d Quare admodum arduum & difficilè puto, vt epiſtola abſq; exemplari,

d Commoditas.

plari, quo ſcripta ſit, aliquo pacto interpretari poſſit. Ratio verò cum facilis erit ſcribenti, tum facilior interpetanti videbitur. Sed antequam ſcribendi modum tradamus, *f* tabellam primò, qua ſcripturi ſumus conſtituemus. Quadratum itaq; tali latitudine diſponatur, vt vtriuſq; latera in vicenas partes poſsint diſſecari, vnde mutuò ex aduerſis partibus in ſe tranſuerſæ lineæ ducantur, vt quadringenta ſpacia comprehendat, quibus ſingulis, ſinguli characteres includantur, inde in fronte tabulæ noſtrum vnum alphabetum, alterum verò à latere deſcendens diſponatur, & parata erit tabula, cuius forma eſt hæc.

e Facilitas.

f Tabellæ ſcripturi fictio.

Tabulæ cum omnibus characteribus plena deſcriptio.

Ea

N O P Q R S T V Z

A
B
C
D
E
F
G
H
I
L
M
N
O
P
Q
R
S
T
V
Z

Ea sic designata, pro binis epistolæ literis character in arca tabulæ positus, qui priori literæ subijcitur, & alteri è latere occurrit accipiatur: vel si ita libuerit è conuerso, vt alius character sit, re tamen amico explorata, idq; fiet donec tota sententia perscripta sit. Vbi charta sic fuerit exarata, tam erit scripti affectata obscuritas, vt Delio insigni natatore opus sit, ne interpres in scripto, tanquam in mari mergatur & suffocetur. Sed exéplo res clarior fiet.

MVLTIS CLADIBVS VLTRO CITROQVE DATIS ET ACCEPTIS, VNIVERSA PENE CIVITAS OCCVPATA EST RELIQVA NON SCRIBAM. SED IN CONGRESSVM NOSTRVM RESERVABO.

Amicus interpres, quemadmodum, & vbique alias dictum est, eandem rationem seruabit, quam in scribendo debere esse præcepimus. Sed vt id facilius eueniat, gnomonis angulus inuento characteri, cuius crura opportunas literas hinc inde spectent applicetur. Vt verò characteres, cum opus fuerit, facilius inueniãtur, & molestæ inquisitionis labor absit, nos omnes, quæ similes sunt se-

Scripta eiusmodi interpretandi ratio.

1. Cõpendiũ.

2. Cõpendiũ.

rè, eodem ordine appoſuimus: quare eò interpres ſe conferat, quò notarum ſimilitudo traxerit. Neque verò tam ſimiles notas effecimus, quin aliqua parte inter ſe diſsimiles clariſsimè videantur: vt non niſi cæcus diſcrimen eſſe non videat. Quare admoto per totum ordinem indice, interpres facillimè characterem inueniet. Hinc paruo cũ labore ingenioſis patere poteſt, ecquid tota epiſtola, quamuis bene longa, vnico charactere comprehendi poſsit: quod fiet, ſi numerus toties dimidio diminutus fuerit, quoties opus ſit, vt ſit in pariter pari, & in tabulam toties characteres reducantur: Quod equidem perfeciſſem, ni in immeſum opus creuiſſet, & faſtidiũ, in re præſertim minus ſuperſtitioſa legentibus fuiſſem allaturus: poterit tamen eas quiſque, cum libuerit componere. Huic ſimilis ſit tabula gradibus formata, vt a primo gradu vbi A vſque ad vigeſimum, vbi Z ſit, indifferenter aſcendatur & deſcendatur, vt pariter omnis literarum combinatio poſsit euenire. Cuius rei figuram, vt minus neceſſariam prætermittendam duximus.

Ratio huius methodi.

VI Ra intricatior modorum difficiliorum.

Caput XIIII.

Varij ſcribendi modi, quibus omnes ferè vulgo vti ſolent, tum alij ad idem exemplum à nobis excogitati.

a 2. Modus ſimplicium rationũ notarũ occultarum. de quo ſupra.

ATtentiorem a quæ hactenus ſcripſimus curam deſiderant, nunc quæ minori cum labore in vſum recipi poſsint, vt etiam vulgo præter vſitatos modos aliorum demonſtratione conſula

tur

tur, ſuggeremus, ad quorum vſum quoties opus ſit, negotio moram non patiente, celeritatis, & facilitatis cauſa quilibet confugeret. [b] Sed primùm quibus modis vulgo vti ſolet, deinde quos ad id nos induximus, referemus. [c] In Agrippæ igitur occultæ philoſophiæ libris traditur hic breuiter numerandi modus, quem cum ad occultanda animi noſtri ſenſa oportunum exiſtimarem, hic annectere non piguit. [d] Character vnus multarum literarum tungi poteſtate, & alter diuerſus ſemper ab altero ſpectabitur, quòd niſi quis doli fuerit conſcius, non parum in interpretãdo elaborabit. [e] Scribẽdi modus talis erit: Characteres viginti vel plures reperiantur, qui ſi ſummo & imo, dextris & ſiniſtris erectæ virgulæ adhæreant, eandẽ ſemper & figuram & poteſtatem retineant, & primũ in capite virgulæ depingemus, qui ſiniſtram noſtri corporis partem ſpectet, ſecundum dextram. tertium in calce virgulæ etiam ad ſiniſtram, ſed quartum ad dextram. Nos nunc quatuor perſcribere contenti erimus, & ſubiecto exemplorum clarius declaramus. Hi ſunt characteres.

[b] τρόποι γραφῆς.
[c] 5 modus.
[d] Cõmoditas eius actus.
[e] Deſcriptio.

a b c d e f g h i l m n o p q r s t u x y z

Scriptum iam* ſuperiori exemplo literarum numerum, in quartam partem deducemus hoc modo: erunt ergo triginta characteres.

Exemplum. * *Hoc eſt quatuor ſemper literis inter ſe connexis triginta characteribus id totum exemplum ſcribemus.*

2. modus.

Alius etiam tritus eſt ſcribendi modus, quo ruſtici, mulierculæ, & pueri etiam vtuntur. Duæ per chartæ longitudinem rectæ lineæ deſignantur, mox totidem per latitudinem ad angulos rectos tranſuerſæ, & iuſtis ſpatijs diſiunctæ, vt diuerſarum figurarum nouem areas conſtituat, per has omnes

omnes alphabeti noſtri literæ diſtribuantur, vt in aliquibus ternæ, in aliquibus verò binæ collocentur, & omnes vna & viginti ſint, vel ex arbitrio, quorum ordo vel ſucceſsiuus, vel interſitus ſit, nos verò intermixtum diſpoſuimus. Figura erit huiusmodi.

a l u	b m x	c n z
d o	e p	f q
g r	h s	i t

Tali propoſito ſchœmate, eius areæ ſingulæ iuxta faciem, quam gerent depingentur, vt exemplum indicabit.

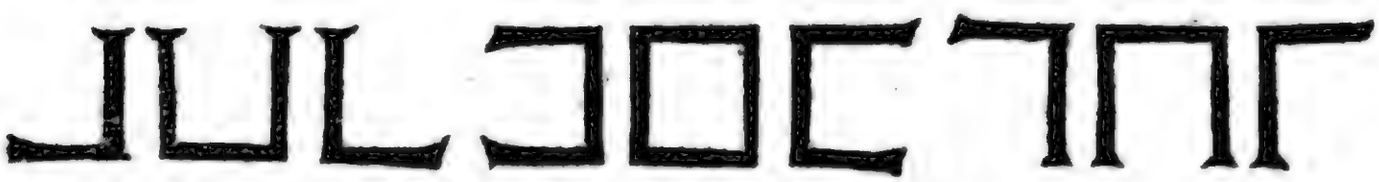

Sed quia earum ſingulæ ternas, vel binas literas pro earum diſtributione complectuntur, earum vnaquæque ſuo charactere punctis diſtincta pro ordine, quemadmodum collocata ſit, deſignabitur, vt ſi in charactere prima, collocetur, vnico tantum puncto diſcernatur, ſi ſecunda duplici, ſi tertia triplici. Res exemplo clarior fiet.

a b c d e f g h i l m

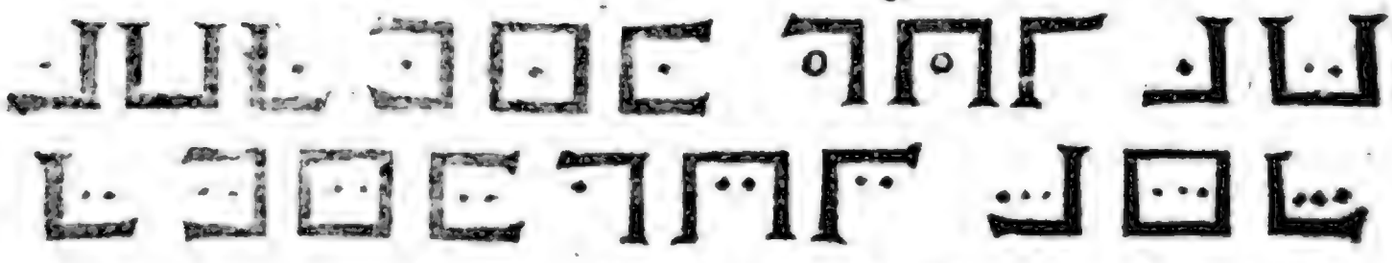

n o p q r s t u x z

h origo & pro pagatio huius modi.

[h] Hunc scribendi modum chabalistæ, sacrarum literarum scriptores induxerunt, & nunc in omnibus ferè rebus vulgares homines vtuntur, vt per tabernas passim circumferatur, ne dum inter profanos locum habeat.

i 4 modus.

[i] Eius vsus ab illis cõtractior magis obscuratur, vt vni nomini vnicus character sed implicatus respondere videatur, quod quia ad nostram rationem minime videtur pertinere, prætermittimus.

k 5. modus seu 3. potius genus

[k] Verùm nequid præteream, pueris peculiarior & magis proprius scribẽdi modus talis est, vt obscuritas solum in vocalibus non expressis, sed in p litera, tot lineis intersecta quot occultè vocalis ordinẽ demonstrẽt designatis: vt si A significanda sit, quæ prima vocalis est, p litera vnica linea in pede intersecta huiusmodi p designetur: Si E, quæ secunda, eadẽ litera consonans duabus lineis pari modo intersecetur.

l 5. modus seu potius ἀντίστοιχος.

[l] Aliter verò passim vulgus hoc scriptionis exẽplo vtitur, dum præpostero alphabeti ordine literæ exprimuntur, vt q̃ vltima sit, primæ potestatẽ habeat, & quę illã proxime præcedit, secundæ, & quæ tertia ab illa est, tertiæ, vt pro A, Z, pro B, X, pro C, V, & pro O, P, repõatur. His vulg⁹ passim modis vtitur.

m Modi ab auctore excogitati.

[m] Nos alios in eundem modum adiicimus, quorũ vsum si amantes, vel alij alijs in rebus in epistolis admittant, tutius sibi consulant, vt illæ etiam interceptę

paren-

parentibus vel alijs potius vanæ exiſtimentur, quàm animi conſilium detegãt. n Tres itaq;, quatuor, vel plures, ex noſtris literis, quibus in ſcribẽdo rarius vtimur (cuiuſmodi ſunt HKQXYZ) inter ſyllabarum, & literarum coagmenta, & dictionum intercapedines interſerantur, vt nulla prorſus dictio vel ſyllaba ſit, quæ ocioſis literis vacet; ſic enim dictionum, verborumque ſenſus maxime perturbabitur: vt non ita facilè, qui rei conſcius non ſit intelligat. o Huius rei erit exemplum.

n 7 modus ſeu potius ἐπενθέσεως. Species de qua c. 2.

o Exemplũ.

VRVNTVR MISERO PRÆCORDIA, ET NISI SVBVENTVM SIT, COGOR EMORI.

huxry quntkurh mhykiſxeqzrzophxræx kcozrhdiax hext nhixzſi kshubuzqenthxzum ſxizt, cxhogzohr exmzorhix.

p Huic affinis alius tutior modus eſt, vt aliquando ſcripti perplexitas ab amico ſine exemplo ſolui poſsit, quod non inutile erit, cum ſæpe accidat, vt quæ geſtentur, vel alicubi ſeruentur decidant, & amittantur, idque non parum obeſſe poſsit, ſi quando literæ, quæ ad eam formam ſcriptæ ſunt intercipiantur. Tria igitur, vel quatuor vel plura verba quærantur, quibus notandis oẽs alphabeti literæ exigantur, quæ amicus abſens meminerit, vt inde diuerſam omnem obſcurorum characterum poteſtatem prima literarum elementa poſsint elicere, ea deinde deſignato in epiſtola loco, ſiue in fronte ſiue in calce conſtitutis notis ſcripta committantur, tũ tota epiſtola ad eã characterum rationẽ cõcinetur. q Poteſt & hoc aliter perfici, vt totum alphabetum in epiſtola pũ-

p 8. modus ſeu alia τῆς ἀντιστοιχειώσεως ſpecies

q 9. modus.

ctorum interpositione dissimulatis dictionibus reponatur: Hic scribendi astus inter cæteros nullo modo videtur contemnendus, vt interdum nouis scribendi modis, etiam amico de ijs non admonito vti possimus.

Caput. XV.

Quomodo aliter transposito literarum ordine scriptum indissolubile fiat.

IAm paulatim ad eos scribendi modos ventum est, in quibus credibilius erit interpretum curã frustrari, quàm quicquam proficere, quod tertio loco facturos huius lib. initio polliciti sumus. [b] Primum itaque se offert, vt hoc in literarũ transpositione, quæ hic aliter fiet, quam proximis dictum est capitibus exigatur. Hæc scribendi ratio sic se habet. Posita primum thematis sententia, duo, vel tria, vel quatuor ex arbitrio verba deligantur, quæ mediis inter versus scripti spaciis ita supponantur, vt horũ singulæ literæ epistolæ singulis æquatis interuallis occurrãt, quare oportebit versuum, & literarum spacia oportunè ad rei commoditatẽ distincta collocari, quod si earum dictionum notæ nostræ sententiæ literis numero non respondebunt, ea verba toties repetentur, donec possint adæquari. Si aliter enim fiet, numerorum notę pro singulis earum literis supponentur, quæ ordinem cuiusque literæ earum iuxta alphabeti dispositionem innuat. Charta deinde in qua scribendum sit, tot punctis iustis interuallis, & se recte intuentibus distincta designabitur, quot nostram sententiam

a 3 Genus per clauem.

b 1. Modus

tiam literæ complebunt, mox prima thematis litera primæ verborum, quibus ſcriptũ occultatur, accepto numero, quota in alphabeto fuerit, reſpõdenti punctorũ ordine reponatur, vt ſi noſtræ ſententiæ prima litera ſit A, vel B, verborum verò, quę extrinſecus ſumũtur prima pariter ſit C, vel D, quorũ altera tertio, altera quarto loco in alphabeti ordine collocatur illud A, vel B tertio ad earũ rationẽ, vel pari modo quarto puncti loco in charta diſponatur, idq́; fiat donec totius epiſtolæ verba abſoluantur.[c] Aduertendum tamen eſt, vt rectus in ſcribendo ordo ſeruetur, vt vna litera, vel charactere poſito poſtmodum in numerandis literarũ ordinibus inde ſumatur initium, vbi nouiſsimus character relictus eſt, donec ad poſtremum verſus punctum peruentum ſit, tum relictis initio ſpaciis, retro vt ordinum numerus compleatur, redeundum eſt: hoc tamen cauebitur, vt occupata punctorum interualla prætereantur, ne iterum ſumerentur.[d] Verùm totum hoc ſubiecto exemplo clarius indicabitur.

[c] Cautio.

[d] Exemplũ.

POST BELLO MAXIMO ACERRIMOQVE CONFLATO, ET MVLTIS INSVLIS MARIS CAPTIS VEXATISQVE, EXTERNAS ET NOSTRAS REGIONES SVBIGERE CEPERVNT.

Hæc verba, vt in hoc modo ſcripto occultentur, talis ſententia pro claui ſtatuetur. CASTVM FODERAT LVCRETIA PECTVS, cui ſubiungatur ALGAZEL, vt barbarum nomen, vt non ita facilè menti occurrat.

POST BELLO MAXIMO ACERRIMOQVE

Digitized by Google

castumfoderatlucretiapectu
CONFLATO, ET MVLTIS INSVLISMAR
salgazel, castumfoderatlucre
IS CAPTIS VEXATISQVE, EXTERNAS
tiapectusalgazelca, stumfode
ET NOSTRAS REGIONES SVBIGERECE
ratlucretiapectus algazelcas
PERVNT.
tumfod.

[c] Possunt & horum verborum cuiusq; literæ numeri in clauis locum (vt dictum est) facilitatis causa succedere.

[c] 2. modis.

POST BELLO MAXIMO ACERRIMO
3 1 17 18 19 11 6 13 4 5 16 1 18 10 19 3 16 5 18 9 1 14 5
QVE CONFLATO ET MVLTIS IN SVLIS
3 18 19 13 1 10 7 1 21 5 10 3 1 17 18 19 11 6 13 4 5 16 1 18 10 19
MARIS CAPTIS VEXATISQVE EX
2 16 5 18 9 1 14 5 3 18 19 17 1 10 7 1 21 5 10 3 1 17 18
TERNAS ET NOSTRAS REGIONES
19 11 6 13 14 5 16 1 18 10 19 3 16 5 18 9 1 14 5 3 18 19 17
SVBIGERECEPERVNT.
1 10 7 1 21 5 10 3 1 17 18 19 11 6 13 4.

Tum in hanc rationem centum & vndecim punctis constitutis, sic scriptum concinnabitur.

iapox..fl..... m. s..i.o..q.
...m..a..t...t..... u....oo.ab.et
.....e..e..lc....e.....l...
o.eo.m....r....n...r

Punctorum omnium spacia non impleuimus, vt eorum pariter & literarum rationem exemplo commodius redderemus. Hactenus enim hæc tantum verba scripta sunt.

Post

POST BELLO MAXIMO ACERRIMOQVE CONFLATO Et. Verùm ne, quod reliquum eſt prætermittã, thema inferius integrum reponam. Ratio interpretandi. Cognito clauis themate in eandẽ formã amico interpreti facillime liquebit. Sed quoniam dictum eſt hanc rationem ſcripti aliter, quàm ſuperiora ſe habere, diſcrimen tale aſſignabitur, qui ibi curioſè obſeruatus, literarum ordo facile deprehendi poterat: clauis cum quo ſcriptum claudebatur, ſimul cum ſcripto erat, hic verò aliter interpretem propè diuinum eſſe neceſſe eſt, vt rationem, qua ſcripto occultatur intelligat, aperiendi ſenſus claue tantum apud amicum ſeruata, quæ ſcriptionis formula pro clauis commutatione, ſemper commutabitur.

Iapoxaeqflprruexsimnsneiioalqalto
maraetsisttttiseuniebootabsetcirsctn
eeseeilccisoeummuralsrnoecopmtxt
uregsgnnsur.

CAPVT XVI.

Quomodo aliter claui vtendum ſit, ſine qua ſcriptum non poſſit aperiri.

[a] PRædicto affinis eſt hic alius ſcribẽdi modus, qui inter cæteros alienus circũfertur: quem (quia parem aſtum præſeferre videtur) hîc ex multis vnum duxi reponendum. Eſt * etiam adeo inuolutus: vt quamuis etiam furtiui ſcripti ſpecies non lateat, nequaquã ſit, q proprius eius cognoſcẽdi modus intelligatur, fietq; potius, vt quò magis eius ꝑplexitatẽ quis explicare conetur,

[a] Tertius modus cur eum auctor hoc in loco explicandum duxerit
** enim*

Digitized by Google

tur, eò magis interpretãdo ambiguus ferat.[b] Scribendi ratio talis est.[c] Tabella primo in hãc formã parabitur:[d] Vndecim per chartæ latitudinem sectiones accommodentur, quarum omnes elemẽtorum characteres in duas æquas partes diuisos contineat, quorum ordo ex arbitrio disponatur, modo nullum elementum prẹteritum sit: modus tamen seruabitur, vt inferiores superioribus mutuò respondeant, mox horum ex latere per vndecim sectiones totius rursus alphabeti clauis disponatur, vt literæ duę & viginti collocentur:[e] poterunt tamen viginti esse modo numero pares sint, vt minus necessarię eximãtur, & quibus quoquomodo carere possimus carcamus, vt quemadmodum superius factum est, & hîc fiat, quod si viginti erunt, tum sectiones decem fient,[f] poterunt & sectiones septem fieri, & literæ vna & viginti sint, vt ternas singulæ recipiant, siue binæ, siue ternæ huius alphabeti literæ sint, vel simul in eadem linea, siue superiori, siue inferiori coniungentur, vel quoquomodo in vtraq; linea disponentur.

b Descriptio eiusdem.

c Tabella de lineatio.

d 1 variatio.

e 2. variatio.

f 3. variatio.

LITE-

LITERÆ SCRIPTI

LITERÆ CLAVIS

AB	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	n	o	p	q	r	s	t	v	x	y	z
CD	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	z	n	o	p	q	r	s	t	v	x	y
EF	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	y	z	n	o	p	q	r	s	t	v	x
GH	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	x	y	z	n	o	p	q	r	s	t	v
IL	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	v	x	y	z	n	o	p	q	r	s	t
MN	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	t	v	x	y	z	n	o	p	q	r	s
OP	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	s	t	v	x	y	z	n	o	p	q	r
QR	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	r	s	t	v	x	y	z	n	o	p	q
ST	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	q	r	s	t	v	x	y	z	n	o	p
VX	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	p	q	r	s	t	v	x	y	z	n	o
YZ	a	b	c	d	e	f	g	h	i	l	m
	o	p	q	r	s	t	v	x	y	z	n

g Sententiæ perscriptio.

g In hanc formam parata tabella, quæ amico cognita sit, verba extrinsecus, quæ scriptum aperiat, vt in superioribus factum est, vtrinq; nota capiantur. h Hęc quo magis ab hominum cognitione remota fuerint, tutiorem scripto cautionem præstabunt. Quare ad hæc fugienda sunt prouerbia, quę in ore vulgi versantur: ne si furtiui scripti species cognoscatur, modus inde pariter aliquo modo cognosci possit. Huius loci est referre superioribus diebus in hũc modũ missam epistolã à sciolo quodam qui Romę agebat, cum eius admiratione eadem hora, qua literas accepi, me fuisse interpretatũ, cuius rei causa fortasse esse potuit, quod dictum index scripti hoc erat. Omnia Vincit Amor, quæ sententia prouerbij vice, nemini ferè non cognita est. Tabellæ itaq; huius, & indicis vsus sic se habet: Epistolæ verba in prima charta interpositis literarum spacijs per totũ lineæ versum componantur, sic deinde & alij versus fiant, donec omne id quod scribendum est perficiatur, relictis tamen (vt in proximo capite admonitum est) iustis inter versus spacijs, quibus dictum ad eandem rationem inferi possit. In hunc modum arca simul & claue parata, ea tali ratione occludetur: i Primum clauis prima litera in suo quæratur alphabeto, ea inuenta deinde scripti litera in illius sectione requiratur, pro ea tum, si superius posita sit, inferior, quæ mutuò occurrit ex aduerso, si superius inferior assumatur, ea sic chartæ commissa, in alijs pari modo procedetur, donec tota epistolæ sententia perfecta sit Res exemplo clarior liquebit. Epistolæ verba sunt hæc.

h Cautio.

i Vsus.

Bella Fortissime Gesta Sunt En

BELLIS PARTIM COMPOSITIS, PARTIM ETIAM CONFECTIS PAX EST SEQVVTA, SED HANC FELICITATEM DVCIS MORS TVRBAVIT.

Post hæc dictum index ſtatuatur.

CASTVM FODERAT LVCRETIA PECTVS ALGAZEL.

Illud in hũc modum ſub ſcripti verbis diſponatur

BELLAFORTISSIMEGESTASVNTETB
castumfoderatlucretiap ectus
ELLISPARTIMCOMPOSITIS PARTIM
algazelcastumfoderatlucreti
ETIAMCONFECTIS PAX EST SEQVVT
apectsusalgazelcastumfodera
ASEDHANCFELICITATEM DVCISMO
tlucretiapectusalgazelcast
RSTVRBAVIT.
umfoderatl.

Vt vero clauis ſcripto eximatur, propoſito tabellæ indicio ſic fiet. C prima litera indicis in ſecundo ſui ordine inuenta, primam ſcripti literam, quæ B eſt, & pro ea ſuppoſitã N indicabit, tum hæc pro B obſcuræ epiſtolæ reponatur: In hunc modum totum occultè ſcriptũ ex aperto elicietur: & hoc erit.

Nroop ndmhtbfntt ſxhdu fcch ve rrſtxe eufgnp rgxichognl azaint rbtzp rlaoopftl dnf vda hyel dgq ltp nyiy ſyuuſz dnmoz rlyuf plcm icfzrhnm-

k Modus hic quàm multiplicem ſcribendi varietatem ſuggerat lector poterit intueri, vt nunquam ferè pro eadem litera eundem characterem poſitum agnoſcat, amicus in interpretando eundem modum (vt in multis dictum eſt) ſeruabit.

k *Commoditas huius tationis.*

Scribendi

Scribendi hęc ratio cum proxima hoc commune habet, quòd dicto aliunde assumpto, vtraq; occluditur, in hoc verò differt, quòd illa proprias scripti literas, hæc verò non literarum positione, sed substitutione etiam obscuratur.

l Collatio huius rationis cum precedenti.

Caput XVII.

Modus, quo dictio vna alteram significat.

Svpereſt nouissimum scribendi genus, quo scriptum præter difficultatem, qua se satis tueri possit suspicione etiam carebit, quod quarto loco polliciti sumus indicare. *b* Hoc absoluto, nil amplius erit, quò minus huius libri expectationi pro viribus satisfeciſſe videamur. *c* Quę pars quoniam inter cæteras maximè cautionem præstat, nõ immeritò ea nobis in hũc locũ reseruata, vt recto ordine processũ esſe videatur. *d* Quare in arduis, maximisq; rerũ negotijs eius vsus præcipuè sibi locũ vendicabit, vbi scriptũ sua se obscuritate, & simulatione tuebitur. Id genus scripti, quemadmodũ & aliæ res, plures sunt species, ex quibus nos aliquot, quæ præcipuę videbũtur apponemus. *f* Earum prima occurrit, quæ varijs fabulosisq; verbis inuoluitur, quippe cùm vocabula quædam amici sibi confixerint, tutò inuicem loquuntur, quod etsi literæ intercipiantur, quotquot ingenia fuerint, non solum tot applicabunt sensus, sed vnum tantum infinita quadrare faciet, & quanto subtilius inuestigabit, eò à re longius abibit. Nam de Appolline, Daphne, pharetris, corollis, & floribus enunciata,

a IV par: seu genus.
b Transitio.
c Methodi ratio.
d Vsus sequitis rationis.
e 3. Generis.
f 1. Ratio.

ciata, de regibus, ciuitatibus, telis, arcubus, militibus, & laudibus intelliget: eueniet que vt epiſtolã ſcriptã ſi quis reperiat, verbis deluſus, multa, eaq; qui faciet, quę nunquam ſcriptor putauerat. Quare antequam vlterius progrediamur, exemplum edocebimus. Apollinem itaque Regem vocabo, Galliam Scorpionem, hoſtes caudam, muſas pro militibus, pro decade vnitatem, & oſculari pro interficere ponam. Iccirco ſi ſcripturi erimus.

,, Scito Regem conſueto itinere ad ſuam ſe confer
,, re vrbem è Gallia longe veritum hoſtium inſi-
,, dias, ne prodatur. Nouit enim eos ſibi fore infe-
,, ſtos.[g] Sceptrum nãque perdere, ciuitatem depo-
,, pulari, & omnes in ſui exitium conſpirare. No-
,, naginta milites, qui caſtri portam cuſtodiunt, ne
,, cabuntur: eaque primo capta facile traducto ex-
,, ercitu ac ſtrato ponto arx capietur. Claſsis enim
,, ſecundo vento concitata, magnaque vi remigan-
,, tum ſubibit portum: capientur mulieres, & ho
,, mines & ciuitas funditus eruetur, vt nunquam
,, erigatur. Ipſe autem meo nomine tabellarium
,, mactato.

In talem formam conuertemus.

,, Scito Apollinem ſignorum ordine Leonem ſu-
,, bire, longe à ſcorpione, ſuæ vim caudæ noſcens.
,, Senſit enim alium ſua lauro tempora præcinge-
,, re & monte potiri. Oſculabuntur tacitè nouẽ
,, Muſæ, quæ pendicibus præſunt: & facile ad fon
,, tem deuenient. Vnde montẽ totum perambula
,, bunt. Veniet enim rapaciũ auium turba ſecũda
,, aura: ſic flores, herbaſq; deſtruet: fons ita exare
,, ſcet, vt verear* an alius vſquam poeta labra pro-

[g] *forte ſentit namq; ſeſe ſceptrum perdidiſſe.*

* *Neminem poſt ac Poetam eo labra proluiturum*

Digitized by Google

„ fluat. Tu verò pro me tabellionem oſculator.
b 2. ratio. Quid ſi forte non familiarum, & neceſſariarum rerum, videlicet Apollinis, fontis, muſarum, vel ſimilium meminiſſe intuẽtes faciat omnes de rei ſuſpicione ſollicitos, poterit idem ad familiares res traduci, vt minus dolum, vel fucum redoleant. Huiuſmodi aliter exemplum.

„ Scito Marcelle dulciſsime Fabricium Neapolim
„ venturum, longe à nemoribus, graſſatores & fu
„ res timentem: cum bona ſua hîc audiet ſubrepta
„ ancillulas amari, ſic ad ſorores & coniugem de-
„ uenturos. Multi enim ſuperuenient: cum facilẽ rapinam audient: ſic domus, coniux, & ſorores di ſpergentur, vt nunquã amplius ſimul ſint. Tu meo nomine tabellarium amato. Quotus autem erit quiſque, qui ſi Caſtalij fontis, muſarum, ſororum, & coniugum mentionem factam audiet, putet præliorum, ciuitatum, & arcium expugnationes ibi recenſeri? Quis enim humanorum cordium latebras apariat, & ea perſpiciat quę ſunt duo inuicem ſecretò collocuti, verbis non exprimentibus? ſcio equidem literas intercipient, ſibi videre
i 3 ratio. videri, dum talia perlegent, ibi ſomnia recenſeri.
K Celebritas huius rationis. i Poterit ſi quis velit dictiones literarum elementis vel ſigno deſcribere, dummodo abſens exemplum habeat. k Hoc ſcribendi modo omnes ſe rè huius ætatis homines vtuntur. l Amantes etiam
l 4 ratio. ſæpe plurib. pręſentibus aut hiſtoriam, aut eorũ amorem narrant, ac alienis nominibus de ſe & amica loquntur, ne eorum amores deprehendatur, Paris apud Ouidium in epiſtola ad Helenam hoc teſtatum reliquit.

Ah

Ah quoties aliquem narraui potus amorem,
Ad vultus referens ſingula verba tuos.
Indiciumq; mei ficto ſub nomine feci,
Ille ego ſi neſcis, verus amator eram.

Et alibi.

Neúe aliquis verbis odioſas afferat aures,
Quam potes ambiguis callidus abde notis.

▪ Etiam alio vti poterimus occultandi modo adhunc vſitatiſsimo, cuius regula talis eſt. Eiuſdem typi duo parentur libri: cuius* alterum amicus apud ſe, alterum nos domi contineamus, in hoc charta aliqua ex vniuerſo erit eligenda, in qua ſcribere volumus eiusque numeri prius conſciũ amicũ reddamus, vel dierũ mẽſis, & anni, vel alterius rei numero qua habita, vbi noſtram ſententiá breuiter perſtrinxerimus, in ſtatutis illius paginæ locis, ea vel ſimilia verba reperiemus: & tandiu paginas vel lineas permutabimus, donec totum ſcripto tali cõmutemus: quod vbi fecerimus, denuo à ſummo capite rem aggrediemur, & verbũ eadẽ linea præcedens vel ſubſequens, vel numero diſtans aliquo accipiamus, ac denuo ſcribemus, alia conſurget epiſtola, ſed diuerſæ ſententiæ. At cum ſine ordine, & ſine vera aliqua ſignificatione veniet, ſic eam accommodabimus. Multa inſeremus verba, vt ordine aliqua ſignificent, & vt ſuperuacua noſcatur ab amico, linea notabimus, vel ſigno aliquo in calce, vel inter duas parentheſes, accentu, maiuſcula in primis litera, vel aliquo ſigno: reliqua verò verba permutare poſſumus, tempora, numerum, caſus, perſonas, & genera peruertendo & accõmodando, vt congrua magis

▪ 5.ratio.

*quorum.

Digitized by Google

consurgat oratio. Idq; tamdiu faciemus, dum totam consarciamus. Libri, quibus vti poterimus, verborum omnium generibus scateant, vti Cicerone. Plinio, Rodigino, Ouidio & cæteris similibus. „Sed exemplo res fiet clarior.

n Exemplũ.

„Africam abſterreri clementia infantiũ audiui, fœ
„minam indignam mulceri pœna generoſiſsimã
„iracundia flagellari, generoſitatem ſolam in pe-
„riculis ſpectari. Auguſti.
„x v i. hora v i i i.

Si Plinium legimus octauo libro capite x v i. Baſileæ ex officina Frobeniana impreſſum, id reperiemus ſequentibus verbis peruertendo.

„Vrbs eadem in ſupplices non (iratos) multorum
„profugit, ea alloquitur verum cuique eorum vi
„maxima tueturque (ſe) coacta poteſt capi.

Caput. XVIII.

Modus quo vna oratio ſub alia bracteis perforatis occultatur.

a 6. ratio. * cuiquam.

a Alium quoque docebimus modum ſcribẽdi cautiſsimum, qui nec * cuique erit veſtigabilis, nec videntem quenquam occultæ fraudis conſcium reddet b qui feneſtrata erit lamina, & interpoſitis literis, & ſyllabis & dictionibus ocioſis ſcripti partes hinc inde diſpergentur. c Ratio talis erit. Duæ ex ferro, vel ex ſtanno, vel plumbo, vel membrana bracteæ comparentur, quarum magnitudo pro ſcripti quantitate eſſe poterit. Quare expediet eam ad latæ chartæ magnitudinem æquari ne ſi prolixius ſcriptum futurum ſit, eadem lamina ſæpius

b forte is fe neſtrata conficietur lamina & i. l e ſ. e d o per ſ. p h. i diſperſis

c Bracteaꝝ confectio.

pius applicetur, eademq; ſemper ſpacij menſura inter oportunas literas interſit. Vtraque igitur altera alteri ſuppoſita, & firmiter inhærente, ne error ſit, binis per latitudinem literis deſignabitur, inter quas iuxta corporis magnitudinem lineæ intercapedo ſit, quibus uis inter verſus ſpacijs.

Hoc facto lamina ex arbitrio paſsim incidatur, vt tantum inſit vacuum, quantum ad continendas ſimul oportuni ſcripti partes eſſe velimus. Hoc tamen inane ſpacium ſemper (vt ſignificatũ eſt) variabitur, vt modo maius, modo minus, modo literā vnā, modo ſyllabam, modo dictionē, modo eas plures capere poſsit, idq; fiat, quouſque ſic tota lamina hinc inde vacuetur. Ea in hunc modũ formata typographi vtuntur, dũ nigris impreſsis literis alias rubri coloris inducũt, ne tota charta eo colore occupetur. Vtraq; cõfecta lamina, altera retinebitur altera penes amicum ſeruabitur. [d] Scripto itaque, quo anguſtius eſſe poterit confecto (breuitas .n, furtim ſcripturo maximè conuenit) bracteæ vſus talis erit. [e] Ea papyro ſuperpoſita & firmata, per feneſtras & vacua literæ inſcribentur, dum totum id, quod ſcribendũ ſit, illis poſitũ ſpacijs abſoluatur. Scriptum ſublata lamina tale erit, vt verba hinc inde diſperſa accipiantur. [e] Tũ earũ literarũ quæ caudatę, vel criſtatę fuerint, cuiuſmodi ſunt p & d lineamenta ſurſũ & deorſum protrahentur. [f] Hoc peracto chartæ inania ocioſis literis ſyllabis, & dictionibus complebuntur, ita tamen totius ſcripti neſcius fuerit, vt verba perfecta ſint quæ, quò magis ſimulata erunt, eò vt aliud longè diuerſum dicere videantur, & eò meliora vi-

d Scripti ſeu literarum præparatio.

e vſus laminæ.

e Literarum perfectio.

f Spaciorum expletio.

Digitized by Google

debuntur, quò minus ſuſpicionis habebunt, quare tamdiu ſcriptum delebitur & accõmodabitur, dum totum perficiatur, vt congrua & continuata orationis ſtructura eſſe videtur. [g] Vt verò interpreti paginæ ſcriptum reddant, quatuor punctis, quę ſignatæ bracteæ finibus firmiter inhæreant, deſignentur. [h] Sed vt exemplo res melius indicetur, noſtri ſcripti verba ſubijciamus.

[g] Cautio.

[h] Exemplum.

MILITVM INFINITVS EST EXERCITVS, AC PROPE DIEM INIBVNT BELLVM, EXPLORATORES OMNES DEPREHENSI SVNT, CAPITI POENAS DEDERE. Apertę bracteæ forma hæc erit.

Commiſſo ſuper eâ ſcripto, ſic epiſtolæ partes poſitis interuallis diſpergentur.

Mili tu m infin
i tus eſt exerc itus
ac prope diem ini
bunt be llum, ex plo rato
res omnes depreben ſi ſu nt,
capite pœn as de dere.

Verum impletis ocioſarũ literarum ſpacijs, in vtrunque ſic prodibit oratio, duplicis orationis ex induſtria exemplum appoſuimus, vt cõmodius liqueret, quilibet ad omnia verba

Digitized by Google

ba ſeruato etiam literarum nexu poſſe accommodari.
Gratæ *Mili* ſie *tuæ* fuere literæ, preſertim cum *infini* ſcriptus *eſt* ludus, quo ſe *exerc* et *Titus* noſter familiaris, *ac prope* modum in *diem ini*micus, propterea ama *bunt bene illum*, ſi is *exemplo* eorum, *ratoque* modo *res omnes deprehendet*, at *ſi ſumunt* alij rem à ſummo *capite*, eum *pœnitebit* illas amplius *deridere*.
vale. Idem aliter etiam ſic.
Honor *Militiæ tuus* fuit Carolus pater, nam cum *infini*to *victus eſt*, cum minima *exercitu* inuitus parte hoſtis fugit, *ac prope* vltimum *diem iniurius* peribit, neca*bunt Bere illum*; atque *extemplo* puer *Arato* peribit, *res omnes deprehenſæ* bonæ *ſi ſunt*, ante Sillam, & optimo *capite* non *pœnitentias* amplius *decidere* ſperabit. vale.

'Amicus verò interpres ſuperpoſita bractea per ſe neſtras occultatam ſententiam conſpiciet. Cuius exemplum, vt in poſterũ ſeruetur, ea amota alio tranſuribet, Poterit & hoc aliter fieri in conſtituta cuiusuis libri pagina magis oportuna, eæ tantũ literæ, ſyllabæ & dictiones, quæ primæ occurrunt. & ad id explicandum quod voluerimus neceſſaria ſint eligantur: quousq; tota epiſtolæ ſentẽtia eliciatur, oleo, deinde elcera pellucida charta cõparetur, ea libri folio ſuperpoſita, omnia ſelecta rũ partiũ emicantia ſpacia lineolis attramento ductis deſignentur, *hæc *tamẽ charta mitti poterit. 'Quod ſi eam oleo vel cera pollutam mitti non libeat, eius loco alia capiatur, quæ ſub eam firmiter inhærente *aliquo ſtyllo ad indicandas literas comprimatur, & earum deinde ſigna atramento protrahãtur, Eá deinde interpres, vt diximus, vel

i Legendi hausmodi ſcripta conſeruandiq; K7 Generatio 1.

** atq; ita hæc*

** inhærens. 2. ratio.*

oleo vel cera pellucidam faciet* quæ ſuppoſ
*ſuperpoſita. * & firmata ſubiectas partes indicabit: Sic cu
ſignificatum eſt agnoſcetur.[m] Hoc etiá ante cir
m 3. ratio. no. vacua primum, deinde plena ſpacia dimet e.-
te efficietur, vel aliter vt commodius fieri poterit.

Caput XIX.

Abditiſſimus per ſynonyma, vel paria verba ſcribendi modus.

a S. Genus. Trithe m. Polygraph. [a] Inter cæteras ſcribendi technas, quæ in vſu eſſe ſolent, nequaquam contemnendæ ſubtilitatis cuiusdam abbatis Trithemij aſtus eſt, in quo abſoluendo ingens ferè totũ volumen ſimul abſoluit: cuius rationẽ, ne quid inſtituto operi deſit, à me prius cognitam, quã alibi tracta am ſcirẽ, nolui prætermittere:[b] Tum quia res negligi minimè digna viſa eſt, quod ad eruditam ſuſpicionem valeret: tum etiam quia id ipſum aliter nos & cõmodius, quàm ille ſumus proſequuti. [c] Nam quẽadmodum is rem in religioſæ orationis formam redegit: ita nos in epiſtolæ modum magis oportunũ, quod minus præterea ſuſpicionis habebit cõcinnauimus. Zinearum præterea, punctorum, & aliorum ſignorum, quæ in epiſtolis fieri ſolent alphabeta adiecimus, vt ſcriptum anguſtius eſſe poſſit; ne ſemper pro litera verbũ poneretur. [d] Verũ in hoc nobis tanto breuioribus eſſe licuit, quanto pauciores ille id genus ſcribendi modos excogitauit. [e] Vt ad rẽ itaq; accedamus [f] Propoſito ſeriẽ epiſtolæ themate, cuius verba cõcinna tot numero ſint, quot à noſtro iudicio adiectis lineis, pũctis, aliiſq;

b Cur auctor hic idem pertractet cauſe

1.
2

c Ratio ſecũda cauſa.

1.
2

d Breuitatis excuſatio

e Tabularũ confectio

f Deſcriptio huius generis.

id ge-

id genus ſignis, quæ in epiſtolis fieri ſolent, ſeriæ totius epiſtolæ literarum numero plus minus videbuntur reſpondere. Noſtræ ſententiæ nos dictiones paulò plures quinquaginta induximus, quòd eum numerũ ſatis eſſe exiſtimauimus, qui cum lineis, punctis, & alijs ſignis ſexagenariũ perficeret, tum cuiuſq; verbi vicena tátum, vel vicena ſingula, vel bina & vicena ſynonyma vel paria verba, quod literarũ numerus in alphabeto ſatis eſſe videbitur componantur. Neq; enim vt aliâs dictũ eſt, nullum in furtiuis ſcriptis circa orthographię modum laboramus: dum in hoc interdum peccádi nobis licentiam permittimus: modò maius rerum diſcrimen euitemus: quam etiam merito excuſationem in ſynonymis expoſcimus, ſi proprietas & ratio latini ſermonis ſeruata nõ fuerit, quod ea res parum nobis debuit negotij faceſſere: tum quia id ipſum non facilè fuerat: tum etiam quia quærimus potius quomodo quid vtcunq; ſignificare poſſimus, quàm vt per propria verba rectè explicemus Ea itaq; ſynonima vel paria verba in ordinem pro epiſtolę concinnitate diſpoſita in tabulas, rite præpoſitis à latere literarum alphabeti characterib. vt ſingulæ verbis paribus ſingulis adhæreant referentur donec id in omnibus dictionibus abſoluatur, & tota epiſtola ſuis partibus perfecta ſit. Hoc facto prius religionis noſtræ ſignũ, vnde mos eſt ſcribendi initiũ ſumi mox principij notam, puncta, & alia nõ inoportuna id genus ſigna ſuis locis in epiſtola collocanda in vicenas pariter formas præpoſitis literis eadem ſimulatione variabimus, vt ne illa quidem ocioſa ſint, ſed literarũ

Digitized by Google

poteſtatem furtim mutuetur. Tabulæ itaq; eo ordine procedát, vt primùm religionis noſtræ ſigna, mox principiorum notæ, tum ſimulatæ epiſtolæ verba, & inter hęc puncta, aliaq; id genus diſponátur, earum exemplum abſoluto capite proſequemur.[g] Sic confectis & ordine compoſitis tabulis ſcriptori in hunc modum vti conueniet, prima ſeriæ epiſtolę, ſeu ſchedulæ litera in primo indice, vbi crucis ſignum variabitur, quæſita, quæ in eius locum figura erit poſita, pro ea ſimulato crucis ſigno primum epiſtolæ frõte ſuo loco collocabitur, mox in ſuccedentis locum eadem poteſtas in ſequenti tabula inuenta, cum appoſito initij indice cõmutabitur, ſic tertia in tertio tabularũ ordine litera, & quarta in quarto requiretur, & ſcripto collocabitur, donec in hũc modum tota epiſtola perſcripta ſit.[h] Verùm videndum eſt, ne duæ literæ in eadem columna requirantur, neuè aliqua tabella omittatur, quòd vt cõmodius euitari poſsit, proderit ſingulis primùm ſeriæ epiſtolæ literis, mox etiam tabulis ſigillatim numerorum notas apponere.[i] Quod ſi ſerij ſcripti literę tabulis numerorũ erunt æquales, tabellarum numero repetito epiſtolæ literas æquari debere. Quod ſi tabulæ ſemel poſitę nõ erunt ſatis, & repeti erit neceſſe, alia epiſtola in alia charta reponatur, ne ſuſpicio ſit in verbis paribus in eadem charta poſitis.[k] Res vt liquidior fiat, exemplo comprobabitur. Quare noſtri propoſiti verba ſunt hæc.

HOSTIS IN ITINERE OBVIAM FACTVS EST, CVMQ. DIV PVGNATVM ESSET, TERGA DEDIT.

[g] Vſus.

[h] Cautio.

[i] 1. Caſus

2. Caſus.

[k] Exemplum

Epiſto-

Digitized by Google

Epiſtola, quæ verba occultabit, hæc erit.

✝

Accepi literas tuas dilecte & chariſsime Pompeie Seuerine idibus Feb. per Tiburtium tabellarium tuum, Illico percepi voluntatem tuam equidem gratulabundus prudenter parui præbui ea ratione tuo nomine Lelio creditori tuo mille & quinque aureos ex emptione, Si quidpiam vacat expoſcito & obtemperabo permotus ſuaui iucundaq; beneuolentia amicorum tuorum, iube ſim certior de tuis rebus vt ſimul congratuler vel dolorem ſentiam. Vale Datum Neapoli. 5. Febr. 1560.

Tuus fidelis Baptiſta Porta Neapolitanus.

Variatæ

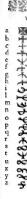

Variatæ tabellæ per numerum literarum.

a
b
c
d
e
f
g
h
i
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
x
y
z

a
b
c
d
e
f
g
h
i
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
x
y
z

a	Recepi
b	Aſpexi
c	Percepi
d	Habui
e	Nactus ſum
f	Cognoui
g	Concepi
h	Perſpexi
i	Intellexi
l	Sumpſi
m	Aſſumpſi
n	Percurri
o	Suſcepi
p	Reſumpſi
q	Proſpexi
r	Vidi
s	Accepi
t	Perlegi
u	Legi
x	Reſpexi
y	Conſpexi
z	Noui

◆

a literam

Digitized by Google

4	5	6
a literam	a dulcis	a et
b epiſtolas	b honorate	b atq; etiam
c ſyngraphas	c amate	c perinde ac
d paginam	d ſuauis	d &
e paginas	e lepide	e idemq́;
f literulas	f humane	f ac etiam
g ſchædulam	g probe	g ac
h ſchædulas	h ſpectate	h atq;
i epiſtoliū TVAM TVAS TVVM	i dilecte	i æque ac
l tabellam	l magnanime	l atq;
m ſcriptum	m iucunde	m que
n ſcriptum	n magnifice	n q;
o chyrographum	o ornate	o que
p chartas	p honeſte	p q́;
q chartulam	q exculte	q q.
r chartam	r docte	r q́.
s epiſtolam	s prudens	s &
t literas	t prouide	t atq́;
u tabellulas	u ſincere	u & ſimul
x chartulas	x manſuete	x ſimul ac
y tabellas	y ingenioſe	y ac ſimul
z ſyngrapham	z optime	z ſimul et

a Illu-

7	8	9
a Illuſtriſsime	a Fabrici	a Porta
b familiariſsime	b Vincenti	b Penna
c chariſsime	c Baptiſta	c Caracciole
d ampliſsime	d Federice	d Seuere
e feliciſsime	e Iacobe	e Leone
f ſplendidiſsime	f Petre	f Carafa
g excellentiſsime	g Alfonſe	g Valla
h celeberrime	h Franciſce	h Belle
i clariſsime	i Antoni	i Seuerine
l munificentiſsime	l Cæſar	l Vrſe
m acutiſsime	m Hieronyme	m Benigne
n grauiſsime	n Pompeie	n Capua
o integerrime	o Domine	o Profecto
p benigniſsime	p Scipio	p Marate
q clementiſsime	q Nicolae	q Miline
r modeſtiſsime	r Carole	r Venuſine
s eruditiſsime	s Nute	s Vicine
t ſolertiſsime	t Alberte	t Venete
u morigeratiſsime	u Ioannes	u Poeta
x præſtantiſsime	x Alexander	x Senenſis
y gratiſsime	y Auguſtine	y Taruiſie
z amiciſsime	z Ptolomæe	z Mazzella

a pridie

10	11	12
a pridie calendas	a Iannuarij	a Sempronium
b calendis	b Februarij	b Tiberium
c octauo idus	c Martij	c Tullium
d ſexto idus	d Aprilis	d Lucium
e quinto idus	e Maij	e Liciſcam
f quarto idus	f Iunij	f Palemonem
g tertio idus	g Iulij	g Simeonem
h pridie nonas	h Auguſti	h Ludouicum
i quarto calendas	i Feb.	i Trebatium
l ſexto calendas	l Octobris	l Petreum
m ſeptimo calẽdas	m Nouembris	m Tyronem
n nono calendas	n Decembris	n Tiburtium
o octauo calendas	o Quintilis	o Theſeum
p decimo calendas	p Sextilis	p Artemidorum
q vndecimo cal.	q Septembris	q Haly
r duodecimo cal.	r Iul.	r Petronium
s decimo 5.cal.	s Ianu.	s Quirinum
t idibus	t Aug.	t Sextum
u tertio nonas	u Mart.	u Ioſephum
x quarto nonas	x Apri.	x Valerium
y decimo 3.calend.	y Mai.	y Franconium
z quinto calendas	z Iun.	z Pontanum

PER

a tabel-

13	14	15
a tabellionem	a .	a ſubito
b libertinum	b :	b cito
c ſeruum	c :	c extemplo
d ſecretum	d :.	d ſtatim
e tabellarium	e ..	e illico
f clientem	f .:	f continuo
g hoſpitem	g ::	g confeſtim
h libertum	h ..	h mox
i manumiſſum	i ?	i eueſtigio
l amicum	l ;	l ocyſsimè
m vernam	m ,	m maturè
n contubernalem	n :	n prepoperè
o aſsiduum	o ?	o raptim
p delatorem	p ;	p citius
q nuncium	q :.	q citiſsimè
r fidelem	r ,	r velociter
s domeſticum	s ..	s feſtinè
t mancipium	t .:	t repentè
u miſſum	u .	u celeriter
x intimum	x ..	x preſto
y conſcium	y ..	y inopinatè
z beneuolum	z ;:	z eximprouiſo

a maiuſculis hunc incipiendum

16	17	18
a vidi	a rogatum	a certè
b inſpexi	b voluntatem	b indubitanter
c intellexi	c conceptum	c nempe
d agnoui	d deſiderium	d nimirum
e conſpexi	e mentem	e medius fidius
f perſpexi	f intentionem	f ædepol
g accepi	g dictum	g ſanè
h hauſi	h præceptionem	h porrò
i excepi	i rogatum	i planè
l prouidi	l optatum	l profecto
m adnimaduerti	m cogitationem	m enimuero
n noui	n affectionem	n quidem
o percepi	o propoſitum	o dubio procul
p penetraui	p intentum	p quippe
q perpendi	q poſtulatum	q verùm
r concepi	r animum	r indubitatè
s inueni	s deliberationem	s pol
t cognoui	t iuſſum	t mehercle
u conſideraui	u conſilium	u equidem
x didici	x petionem	x cæterum
y expendi	y præceptum	y perpol
z habui	z mandatum	z clarè

TVVM
TVAM

19	20	21
a cupidus	a prudenter	a obediui
b auidus	b vigilanter	b obtéperaui (daui
c optans	c ſedulo	c excutioni man-
d appetens	d prouidè	d ancillatus ſum,
e exoptans	e perfectè	e morigeratus ſum,
f gliſcens	f deliberatè	f rem peregi,
g concupiſcens	g ſingulariter	g rem geſsi.
h geſtiens	h alacriter	h egi rem
i gratulabundus	i hilariter	i obſecutus ſum,
l anhelans	l audacter	l obediui
m ardens	m integrè	m parui
n exardens	n amicè	n executus ſum,
o inflammatus	o amanter	o perfeci rem,
p incenſus	p facilè	p obediens fui,
q exardeſcens	q gratioſè	q prouidi mandato
r præcupiens	r attentè	r ſeruiui,
s attendens	s fideliter	s inſeruiui,
t gaudens	t excellenter	t obſequens fui,
u lætus	u optimè	u obſequẽtiſsimus
x cupidus	x gaudenter	x morem geſsi (fui,
y deſiderans	y principaliter	y parens fui, ti,
z lætabundus	z præcipuè	z obſequiũ præſti-
		a ded

22	23	24
a dedi	a ea ratione	a te iubente
b adhibui	b ea cauſa	b tua cauſa
c ſubſtitui	c eam ob rem	c tuo nomine
d largitus ſum	d proinde	d tua gratia
e permiſi	e ſic	e iuſſu tuo
f præbui	f quapropter	f mandatu tuo
g obtuli	g ideo	g nutu tuo
h prætuli	h itaq;	h tuo obſequio
i attuli	i igitur	i tuis verbis
l abſolui	l quamobrem	l tuo iuſſu
m ſolui	m ea propter	m tua gratia.
n retribui	n ea de cauſa	n tuo conſilio
o conſignaui	o ob eam rem	o tuo mandatu
p obſignaui	p iccirco	p tua voluntate
q expoſui	q propterea	q tuo libitu
r contribui	r eam ob cauſam	r te monente
s elargitus ſum	s quas ob res	s te volente
t donaui	t quo circa	t tuo commodo
u porrexi	u qua re	u te mandanre
x conceſsi	x ex hoc	x tuis literis
y miſi	y hanc ob rem	y tui amore
z tribui	z inde	z te præcipiente

25	26	27
a Philippo	a fideli	a centum
b Vincentio	b amico	b duobus centum
c Antonio	c ſodali	c ſepties mille
d Ioanni	d familiari	d quatercentum
e Fabio	e conſorti	e tercentum
f Flaminio	f collegæ	f bis centum
g Petro	g ſocio	g octies mille
h Franciſco	h contubernali	h bis mille
i Iacobo	i amabili	i ter mille
l Marcello	l beneuolo	l quatermille
m Mario	m protectori	m quinquies mille
n Octauio	n cuſtodi	n quinquies centũ
o Decio	o cõſeruatori	o duo milia
p Ferdinando	p domeſtico	p ſex milia
q Alphonſo	q participi	q ſeptem millia
r Mutio	r commenſali	r ſexies centum
s Simeoni	s coniuncto	s mille
t Lelio	t conſocio	t nouies mille
u Valerio	u creditori	u decies mille
x Aurelio	x tutori	vndecies mille
y Metello	y amiciſsimo	y duodecies mille
z Seleuco	z intimo	z tredecies mille

a decem

28	29	30
a decem	a denariolos	a ſupellectili
b duodeuiginti	b coronatos	b domo
c quadraginta	c rrgenteos denarios	c venditione
d quatuor	d vncias	d familia
e quinque	e argéteos númos	e cenſu
f nouem	f aureos nummos	f patrimonio
g ſeptem	g obolos	g prouentu
h ſex	h trientes	h reddicu
i duo	i nummos	i hereditate
l vnum	l ſextercia	l penſione
m vndecim	m talenta	m fraternis opibus
n duodecim	n nummulos	n redditibus
o quatuordecim	o aſſes	o re priuata
p quindecim	p ſextertios	p re paterna
q duodetriginta	q denarios	q re tua
r vndeuiginti	r aureos denarios	r publico prouentu
s viginti	s aureos	s dotali pecunia
t octo	t carolenos	t emptione
u triginta	u minas	u legata pecunia
x quinquaginta	x libras	x erario
y ſeptuaginta	y florenos	y bonis tuis
z octuaginta	z numos argéteos	z trapezita

Digitized by Google

31	32	33
a ::	a aliud	a remanens eſt
b .	b nouum negotiũ	b remanet
c ,	c quicquam nouũ	c reliquum eſt
d ;	d aliqua res	d relinquitur
e :.	e aliquid	e reſtat
f ..	f quæpiam	f reſidet
g ·:	g quicquam	g reſiduum eſt
h :	h aliud negotium	h reſidens eſt
i ..	i alia res	i ſupereſt
l ?	l nonnihil	l eſt præterea
m)	m noua res	m vacat
n ⁚	n quæ res	n eſt inſuper
o ,	o aliquid noui	o adiungitur
p ;	p quid	p ſuperat
q ·	q quicquid	q adhuc extat
r :.	r aliquid nouum	r neceſſarium eſt
s .:	s quidpiam noui	s deſit præterea
t :	t agendum aliud	t deeſt etiam
u ..	u quidpiam	u ſuper extat
x ?	x negotiũ aliquod	x etiamnum deeſt
y ·	y aliquod negotiũ	y excedit
z)	z aliud officicium	z ſuperadditur

a maiuſculis incipiendum

SI

a iu-

34	35	36
a iubeto	a obſequar	a laqueatus
b dicito	b parebo	b inductus
c impera	c inſeruiam	c coactus
d præcipito	d obtemperabo	d deuinctus
e quærito	e morem geram	e commotus
f imperato	f amicum præſtabo	f ductus
g iube	g obſequiũ præſtabo	g adductus
h dic	h rem faciam	h conſtrictus
i quære	i rem exequar	i permotus
l pete	l perficiam	l illaqueatus
m petito	m ſatisfaciam	m irretitus
n oſtendito	n iuſſum exequar	n vinctus
o flagitato	o vſui ero	o aſtrictus
p expoſce	p ſatisfacere conab.	p deuinctus
q expoſcito	q obedire conabor	q conſtrictus
r poſtulato	r inſeruire conabor	r captus
s certiorem fac	s obtēperare cōab.	s motus
t fac vt intelligam	t obſequi conabor	t commotus
u rogato	u parere conabor	u ſubmiſſus
x ſcribe	v prouidebo	x nodatus
y roga	y amicum geram	y deſtrictus
z commonefacito	z ꝓuidere conabor	z coarctatus

37	38	39
a vnica	a et	a oportuna
b ſingulari	b &	b amabili
c rara	c ⁊	c ſolida
d inſigni	d &	d benigna
e magnifica	e nec minus	e nobili
f præſtanti	f æque ac	f perſpicua
g præcellenti	g perinde ac	g dilucida
h proba	h atque	h æqua
i excellenti	i atque	i recta
l ſincera	l atq.	l dulci
m recta	m necnon	m clara
n integra	n eademque	n generoſa
o præſigni	o perinde atque	o inſigni
p mirifica	p que	p conſpicua
q pura	q ac	q manifeſta
r facili	r atque	r eleganti
s pia	s veluti	s præſtanti
t modeſta	t ſimul &	t indubia
u ſuaui	u ſimul ac	u iucunda
x dulci	x & ſimul	x beneuola
y fida	y ac etiam	y dulciſsima
z ornata	z ſicut	z familiari

hu-

40	41	42
a humanitate	a tua	a iube
b probitate	b animi tui,	b facito
c bonitate	c morum tuorum,	c iubeto
d virtute	d maiorum tuorũ,	d placeat
e ſinceritate	e parentum tuorũ,	e iubeat
f vrbanitate	f germanorũ tuorũ,	f animo ſit
g beneuolentia	g generis tui,	g voluntas ſit
h comitate	h familię tuę, (rum,	h cordi ſit
i gratia	i propinquorũ tuo-	i commodum ſit
l caritate	l indolis tuæ,	l animo ſedeat
m pietate	m patruum tuorũ,	m efficito
n integritate.	n amicorum tuorũ,	n perficito
o liberalitate	o cognatorũ tuorũ,	o patiatur animus
p ſocietate	p filiorum tuorum,	p conficito
q largitate	q filij tui,	q videatur
r magnanimitate	r matris tuæ,	r ferat animus
s æquitate	s affinium tuorum,	s finito
t lenitate	t patris tui,	t fac
u beneficentia	u pronepotũ tuorũ,	u ferat mens
x æquabilitate	x ſororis tuæ,	x tibi placeat
y modeſtia	y natorum tuorum,	y ferat cor
z facilitate	z herdum tuorum,	z ferat deſiderium

	43		44		45
a	conſcius	a	pertinentibus	a	coniunctim
b	clarior	b	filijs	b	vna
c	apertior	c	negotijs	c	tecum
d	dilucidior	d	conſilijs	d	et ipſe
e	admonitus	e	arcanis	e	iunctim
f	commonefactus	f	ſecretis	f	amicè
g	exploratus	g	domeſticis	g	nobiſcum
h	ſcientior	h	neceſſarijs	h	ego etiam
i	clarus	i	agnatis	i	ipſe etiam
l	perſpicuus	l	fratribus	l	merito
m	præclarus	m	amicis	m	ſimul
n	non obſcurus	n	familiaribus	n	familiariter
o	certus	o	parentibus	o	optimo iure
p	non nouus	p	genitoribus	p	iure
q	certior factus	q	natis	q	inuicem
r	edoctus	r	germanis	r	ſimul quoque
s	imbutus	s	ſororibus	s	ſimul vnà
t	certior	t	proximis	t	ego quoque
u	ſcientiſsimus	u	rebus	u	ipſe quoque
x	clariſsimus	x	liberis	x	affatim
y	certiſsimus	y	cogitationibus	y	legitimè
z	notior	z	conſocijs	z	multum

DE TVIS

VT

a gam-

46	47	48
a gaudeam	a doleam	a ::
b gaudio afficiar	b dolore afficiar	b .
c læter	c mœream	c :
d exulter	d triſtitia afficiar	d ,
e congratuler	e triſter	e ;
f iucunder	f ſim in dolore	f ..
g lætitia afficiar	g ſim in triſtitia	g :.
h voluptate fruar	h contriſter	h .:
i voluptate afficiar	i ſim in mœrore	i ..
l gratuler	l mœrorem ſentiá	l)
m volutapte ꝑfuar	m mœrorem patiar	m ?
n ſolatio fruar	n triſtitiam ſentiam	n ::
o ſolatio perfruar	o affligar	o :.
p lætificer	p conturber	p :
q congaudeam	q afflicter	q ;
r ſolatio afficiar	r condoleam	r .:
s lætitia fruar	s dolorem ſentiam	s .
t lætitia perfruar	t perturber	t :.
u iubilem	u angar	u ;
x gaudio fruar	x doloribus afficiar	x ..
y iucúditate afficiar	y mœrore afficiar	y ?
z gaudio perfruar	z fleam	z)

a maiuſculis incipiendum

a viue

49	50	51
a viue felix.	a Exaratum	a Venetijs
b valeas	b Conſcrip.	b Catanæ
c bene valeas.	c Confectum	c Romæ
d ſoſpes ſis.	d Deſcriptum	d Mantuæ
e vale.	e Conſcriptum	e Corcyre
f cura valetudinẽ.	f Dat:	f Patauij
g diu vale.	g Perſcriptum	g Meſſanæ
h valetudinem cura	h Obſignatum	h Panhormi
i fœlix viue.	i Perſcriptæ	i Mediolani
l valetudini cõſule	l Scrip.	l Placentiæ
m Dij te ſoſpitent.	m Deſcrip.	m Papiæ
n inſerui valetudini	n Exar.	n Vercellis
o valetudini inſerui	o Perſcrip.	o Alexandriæ
p valeto	p Datæ	p Siracuſis
q indulge valetudini.	q Obſignatæ	q Leontij
r diu valeas.	r Scriptæ	r Caietæ
s diu valeto	s Exaratæ	s Senis
t incolumis ſis.	t Datum	t Neapoli
u bene vale.	u Deſcriptæ	u Salerni
x bene valeto.	x Obſign.	x Capuæ
y incolumis viue	y Confectæ	y Patauij
z multum valeas	z Inſcriptæ	z Aquileiæ

Digitized by Google

52	53	54
a 1	a Iannuarij	a 1559
b 2	b Februarij	b 1540
c 3	c Martij	c 1541
d 4	d Aprilis	d 1542
e 5	e Iunij	e 1543
f 6	f Maij	f 1544
g 7	g Iulij	g 1560
h 8	h Auguſti	h 1546
i 9	i Septembris	i 1547
l 10	l Octobris	l 1568
m 11	m Nouembris	m 1549
n 12	n Decembris	n 1550
o 13	o Sextilis	o 1551
p 14	p Quintilis	p 1552
q 15	q Ianuar.	q 1553
r 16	r Februar.	r 1554
s 17	s Mart.	s 1555
t 18	t April.	t 1556
u 19	u Mai.	u 1557
x 20	x Iun.	x 1558
y 21	y Iul.	y 1559
z 22	z Aug.	z 1545

55

55

a
b
c
d
e
f
g
h
i
l
m
n
o
p
q
r
s
t
u
x
y.

	56
a	ſocius
b	ſeruus
c	amicus
d	fidelis
e	conſcius
f	dilectus
g	familiaris
h	famulus
i	verna
l	amatus
m	adamatus
n	comes
o	intimus
p	miniſter
q	conſors
r	collega
s	contubernalis
t	conſanguineus
u	frater
x	aſſecla
y	nepos
z	procurator

	57
a	Fabricius
b	Pantheus
c	Ioachimus
d	Paulus
e	Baptiſta
f	Scipio
g	Bernardus
h	Cæſar
i	Philippus
l	Ambroſius
m	Nicolaus
n	Pompeius
o	Albertus
p	Petrus
q	Hieronymus
r	Domininus
s	Andreas
t	Antonius
u	Claudius
x	Augſtinus
y	Dionyſius
z	Franciſcus a Carafa

58	59	60
a Carafa	a Panhormitanus	a
b Seuerinus	b Venetus	b
c Galeotus	c Germanus	c
d Porta	d Romanus	d
e Hercules	e Patauinus	e
f Danielis	f Veronenſis	f
g Sforza	g Cremonenſis	g
h Fracoſtarius	h Mantuanus	h
i Delphinus	i Neapolitanus	i
l Balena	l Genuenſis	l
m Aniſus	m Sueſſanus	m
n Triuignus	n Surrentinus	n
o Galeopſis	o Peruſinus	o
p Silenus	p Senenſis	p
q Sineſius	q Bergoma	q
r Valla	r Mediolanenſis	r
s Beroſius	s Vicentinus	s
t Peruſius	t Placentinus	t
u Dilectus	u Cordubenſis	u
x Pyronta	x Hiſpanus	x
y Valerius	y Calaber	y
z Burghetta	z Appulus	z

Caput XX.

Vt scriptum multiplici dolo perplexum fiat, vt & inuolucrum sub inuolucro lateat.

ANtequam huic materiæ extremam manùm imponam, inuentum maxime vtile huc afferre non pigebit, [a] in quo scriptum huiusmodi fiet, vt non vna simplici, sed multiplici doli perplexitate inuoluatur, vt si primus cortex, quod minime credibile est detractus sit, multo maior mox de cætero labor superfit. Quis autem ne primum quidem inuolucrum detrahi recte posse non videat? dum id vtcunq; detectum est, adhuc maxime obscurum recte ne an perperam cortex primus sublatus sit, admonere non possit? Inuolucra ex arbitrio complura esse poterunt, quæ vt rectè ad occulte scriptum penetretur, tolli omnia necesse est, ea vel quæ à nobis tractata sunt, vel noua, vel hæc cum illis commixta simul esse poterunt. De earum ratione nihil à nobis dici necesse est, quod enim de singulis præceptum est, idem & de coniunctis sentire debemus. [b] De vsu verò nihil occurrit, quod dicam amplius, nisi quod in hac multiplicis inuolucri perplexitate considerandum est, qui dolus præponi, & qui postponi recto ordine debeat, aliqua enim primum, aliqua post collocari tum oportebit, tum etiam commodius erit. Res nullo pacto commodius, quàm exemplo indicabitur. [c] Sit igitur hoc, quod occultè scribendum sit.

[a] 2. *Modus plane inexplicabilis rationis.*

[b] *Cautio.*

[c] *Exemplum*

PVEL-

PVELLAM HODIE AMATAN DEFLORAVI.

[d] Hæc ſententia ſi per aliquam verborum ſimilitudinem veláda ſit, quod in primo libro docuimus, tali ratione exprimetur. *d 1. ratio de qua in cap. 17.*

„Vrbem hodie variam depopulatus ſum.

[e] Hanc rurſus ſententiam ſi per ordinem verborum certi Pliniani ſcripti velim occultare, in hunc modum prodibit oratio. *e 2. ratio de qua ſupra.*

„Apparauit mihi ante felicem arborem.

[f] Hoc ipſum tertio ſi alphabeto in quinque literas contracto obſcurandum ſit, hæ literæ apponẽtur. *f 3. ratio de qua cap. 12.*

a a d b d b a a d d e c c a e b c c c a b d c a a a c d e
b b a b b b a c b c a a a c b a c c a a d d a b d a
d d b a c c.

[g] Eas quarto ſi clauis artificio velim occludere, has literas deſignabo. *g 4. ratio de qua ſupra.*

z n t r s u y s p o x p s u t n t n s u o x n z q p s q n
y o o z x n n s t r t y u n y t p q u s p r z t u q x z z s r.

[h] Quas ſi quinto verbis punctis & lineis literarum loco poſitis latere velim, hæc epiſtola concinnabitur. *h 5. ratio de qua cap. 19.*

F

L Perlegi chartam tuam prudens & ſimul gratiſſime Nute Marate octauo calendas Apri. per Artemidorum domeſticum tuum. Repente noui iuſſum tuum quidem attendens optime perfici rem conceſsi ea de cauſa te præcipiente Alfonſo domeſtico tuo mille, & duo detriginta nummulos ex bonis tuis, ſi aliquid noui ſuperadditur ſcribe & iuſſum exequar, vinctus pia atq; eleganti lenitate natorum tuorum, ferat mens ſim non obſcurus de tuis cogitationibus, vt ego quoque lætifi-

cer vel afflicter, Diu valeto. Datæ Caietæ 22. April. 1557.

℔ tuus assecla Franciscus Burghetta Vicentinus ℭ

16. ratio de qua cap. 18. ¶Quæ si postremo ad apertas bracteas referenda sit in alium modum talis epistola fiet.

℣

℔ Perfectus legitimusque fuit charissime Tamerlane tuus ordo scribendi. Nam prudens & doctus Simon multa laudauit, & grauissimè legit. Nunc te Marcus Ateus, & Octauius Strocaliendas aptiori laude prosequuntur per omnes artes, vt mihi Dorumus, qui domi est mihi, cum de tua humanitate ageret, retulit. Si penes te noui aliquid esse cupis, iussum tuum exequar, idemque attendens optime perfecteque perficiam rem. Cõcessum iam est eadem causa pro te præcium Pienio Tealfono, & Socrati domestico tuo, qui mihi ille, & duo alij petierunt. De tribus & quadraginta aureis nummis nihil scribam, cum nullos adhuc ex bonis, optimisque tuis amicis, vidimus qui aliquid noui de his dicerent. Si super his nil aditur, scribemus etiam, vt iussum exequamur. Vincentius primaria quamuis, atque eleganti stili lenitate laudes natorum tuorum proferat, attamen quia pessimus, nec non obscurus autor est de tuis rebus, cogitabis quibus rationibus laudat, ne vt ego sic lætificentur inimici, vel afflictentur, Diu valebis tu, & omnes si quod dixi àte, & omnibus fuerint obseruatum. Caius Emilius Tærentius 222 scripsit versus, Aprilius autem 2 1559. ℔ Sed tuus Alcentius & secum Nicolaus Franciscus Burghũ com-

cõbuſsit, & tali incendio Vincẽtiũ ſupra narratũ, interfecerũt, quicquid habuimus ſcripſimus. ¶ [b] Hic ordo componentis ſeruabitur, qui interpreti præpoſterus erit. Huiusmodi nonnulla amicorum ſcripta cum maxima eorum admiratione interdũ ſum interpretatus, ita vt non defuerint, qui propterea me artem habere, qua malis ſpiritibus imperarem cenſuerint.

[b] *Interpretãdi huiuſmodi ſcriptoratio.*

CAPVT XXI.

De clandeſtinis nuncijs.

NOn [a] minus quàm in animi ſenſis occultãdis, diuerſis quoque modis in mittendis recipiẽdisq; cautè nuncijs vetuſtas vſa eſt, quibus nec ad id rudior noſtra ætas etiam alios induxit: eos recenſere non pigebit, ne quid ſciens præteream, quod de eo genere vſquam meminerim: ne cum occaſio poſtulauerit, aliorum nobis exempla ſuppetere poſsint. [b] Quare non inoportunũ erit hanc materiam tres in præcipuè partes diſtribui, vt de literis primum, mox de tabellarijs, tertio de eorũ itineribus loquamur. De literis ſermo erit, quemadmodum iliæ occultari conſueuerint, & inſcribi demonſtremus, de tabellarijs verò rurſus, vt de homine habitum & figuram mentiente verba faciamus: de itineribus, vt interceptorum inſidiæ, quemadmodum interdum vitari poſsint doceamus, quarũ rerũ exempla, quæ nobis interlegẽdũ in veterum hiſtorijs licuit cognoſcere, hoc in loco diſtincta in mediũ afferemus. [c] Primum itaq; occurrit Theophraſti ſentẽtia, in qua is admonet, inciſo

[a] *2 pars ſignificationis occulta.*

[b] *Diuiſio.*

[c] *1 de materia in qua ſcriptio.*

viridis & adhuc virentis ligni cortice, & intus tantum euacuato, quãtũ literas capere posit, & postmodum alligato, illud iusti temporis lapsu, natura cum literis occlusum remanere. In hunc modũ ille religiosis ex hominum industria præceptionibus, ligno inclusis admiratos populos trahi potuisse meminit. Sed hoc ex Theophrasto potius ad rei similitudinem induxi, quàm vt ad præsens remedium facere posse admonerem. Diuturni siquidem temporis ad id successione opus esset. *d* Potest hoc tamẽ recte in sicco ligno, velut abiete quilibet in hunc modum non incommodè imitari, communi albo glutine rimis coalescentibus. *e* Potest & hoc in ouo perfici, vt illud delicatè acuta cultri cuspide apertũ, mox apposita chartula glutine ex oui albumine, cerussa & cera confecto occludatur. *f* Idem & in fracto marmore, vt partes coalescãt prodesse poterit. *g* Fiet & hoc in pomo, vt schædula intus reponatur, vt quo minus fieri possit hiatus appareat. *h* Huc spectat Acontij factum referre, qui in sacro Dianæ templo pulcherrimo pomo in scriptis versibus legentem, & astantes, ante Cydippes puellæ pedes proiecto, & nemine id deprehendente elusit, quamuis hoc ille supra pomi corticẽ effecerit, in pomo verba hæc erant inscripta.

d 2. Ratio.

e 3. Ratio.

f 4. Ratio.

g 5. Ratio.

h Exemplũ seu secunda ratio huius speciei.

Iuro tibi sacræ per mystica sacra Dianæ
Me tibi venturam comitem sponsamq́; futuram.

i 6. Ratio Plura ch vir [illegible] ulser [illegible] stra- [illegible] lib 8.

Visus est enim is legentem eo iureiurando cogere sibi amicam, & coniugem fore. *i* Huic loco Polycrites fœminæ astus affinis est, ea siquidem dum in Milesiorum castris patrium & solemne festum ageretur, omnibus somno, vinoque oppressis, nacta

nacta temporis oportunitatem, vt id fratribus nūciaret, ſic perfecit. Diognetum Erythreorum ducem rogauit, vt ſibi aliquam bellariorum partem liceret ad fratres tranſmittere, quo permittente, plumbeo libello in placentam coniecto mandauit ferenti, fratribus ſuo nomine diceret, vt eam ipſi ſoli comederent. quod cum ille retuliſſet, fratres aperta placenta, libellum, qui erat incluſus repererunt, & quod in ea ſcriptum erat exequuti ſunt, armis per noctem hoſtes feſto inebriatos & ſine cura conſopitos adorti, & voti compotes effecti. [k] Aliter Harpagus, qui (vt Herodotus ait) literas in exenterato lepore incluſas, ſimulato paſtoris venatu, ad Cyrum miſit. [l] Idem etiam præſtabunt indumentorum latebrę, vt ſuſpicio euitetur, & in ſinu, & pedum ſoleis furtim geſtentur, in hoc propoſitum Ouidius ſic in arte amandi,

k 7. ratio.

l 8. ratio

Conſcia cum poſſit ſcriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido faſcia lata ſinu.
Cum poſſit ſolea chartas celare ligatas,
Et vincto blandas ſub pede ferre notas.

[m] Campani vero dum aliqua Pœnis nunciare quęrerent, & vndique à Romanis, à quibus obſeſſi erant cuſtodiæ agerentur, ſubornatum quendam virum pro transfuga miſerunt, qui occultam baltheo epiſtolam habens, ſimulata fugiendi occaſione ad Pœnos pertulit.[n] Alij verò aliter interioribus vaginarum inſcriptis nuncios deſtinarunt, [o] & rem indetecto dolo indicarunt [p] Nec defuerunt, qui eam cautionem affixis characterum lineamentis in membris quæſiuerunt, vt Ouidius in hanc ſententiam.

m Frontin ſtratag. l.13.

n Amm. Marcel. lib. 15 ſimile exemplum refert.

o 9. ratio.

p 10. ratio de qua & ſupra

Caueat hoc custos, pro charta conscia, tergum
Præbeat, inq; suo corpore verba ferat.

q 31. Ratio de qua & supra lib. 1. cap 4: q Huc Istiæi factum pertinet, qui clandestinum nũ ciu n ad Aristagoram missurus, serui caput derasit, & mox characterum stigmata impressit, domi retento donec capilli excrescerent, deinde misso, nulla re amplius significata, nisi vt Aristagoræ diceret, sibi rursus caput deradendum, pro nuncio

r 32. Ratio. vsus est. r Sunt & hac tempestate, qui tabellas aliquo esculento inuolutas, cani glutiendas præbẽt, vt ex eius postmodum interfecti viscera nuncius exigatur, nec quicquam demum præteritur, quod eam cautionem facere possit.

s II De tabellariis. s Eadem homi nis cura in tabellariis militis habitum & figuræ permutationem perquisiuit.

t 1. Ratio. t Huiusmodi itaque Harpagi factum occurrit: Is Herodoto autore Cyro occultum animi consilium proditurus, cũ hoc impeditis itineribus aliter non posset, fidissimo domestico, venatoris habitum mentito & leporem habenti, in quo exenterato tabellæ includebantur, in Persidem perferendas tradidit.

u 2. Ratio. u Huc vafrum Iosippi consilium spectat, cuius iussu internuncij custodum & excubantium manus neglecti, velleribus loca contecti præteribant, vt si quando conspici possent, canum similitudinẽ mentirentur, quod factitatum est, donec eam fraudem vigiles persenserunt, vallumque cinxerunt.

x. III. De itineribus. x Nec satis hoc humanæ curiositati fuit, nisi etiam sibi de itineribus consuleret, ne nuncij in custo-

y 1. Ratio. dum & in interceptorum manus peruenirent. y Quare terrestri relicto itinere, suam etiã flumina viam præbuerunt, sed ne interim scriptum aquis

posset

poſſet aboleri,(y Frontino autore) a plumbeis lamellis inſcriptis milites Saltellam amnem tranãtes, ad brachia alligatis vſus eſt. b Lucullus verò, vt idem Frontinus refert, vt Cyzicenis à Mithridate obſeſsis, ſuum aduentum indicaret, impeditis hoſtium præſidio faucibus, quæ modico ponte continenti iungebantur, maritimũ iter quæſiuit: gregarius ſiquidẽ miles ad id deſtinatus, inflatis duobus vtribus inſidẽs, vbi literę includebantur, duabus regalis ** incluſis, ſimulata marinę beluę ſpecie per ſeptem millia fluminis traiectum, duci aduentum nunciauit. Sed ne id quidem ſatis eſſe viſum eſt. Verita enim hominis ſolertia, ne aut dolo, aut caſu aliquo nuncius intercipi poſsit, & veritas ſponte proderetur, aut res tormentis ageretur, vt ea poſsit extorqueri, c viam etiã in aëre quæſiuit, & ſagittis interdum, nonnunquam auibus tabdlariorũ vicarijs vſa eſt, vt ea aduerſus interceptores per cœlũ ſecuritatem præſtaret: in eũ modũ, vt Herodotus ait. d ab Artabazo & Timoxeno factum eſt. e quoties alter alteri quicquã vellet nunciare. Charta ſiquidem pedi ſagittæ cõplicata, aptatis inſuper pennis, ad conſtitutum locũ cũ ſagitta mittebatur. f Huc pertinet Cleonymi Lacedemoniorũ regis exemplum: Hic Trœzenem vrbem obſidens, ad multas vrbis partes vndique expeditos iaculatores diſpoſitos mittere ſagittas iuſsit eis inſcribens. *VENIO VT CIVITATEM IN LIBERTATEM ASSERAM.* Vnde euenit, vt appoſitis ſcalis conſcendens exercitus mœnia, ciuitatẽ euerteret, & diriperet. g Cæſar verò audiens Ciceronem à Gallis obſeſſum oppugna-

y li. 3 ca. 13.
a Eiuſdem generis Exemplum extat apud Dionẽ Caſſ lib 46.
b 2. ratio.
*** Cõmiſſi.*
c 3. ratio.
d 1 membrũ
e 1 ratio
f 2. ratio.
g 1 ratio

Digitized by Google

tionem ferre diutius non posse, militem misit, qui noctu epistolam iaculo alligatam supra murum emitteret, quod cum is feciſſet repertam epistolam cum sagitta ad Ciceronem custodes attulerunt in ea hæc verba notabantur. CAESAR CICERONI FIDVCIAM OPTAT EXPECTA AVXILIVM. sic repente Cæsar venit, & intercisa oppugnatione hostes repulit. *h* Sed vt id per aues præstari possit, proderit columbas, hirundines, vel alias huiusmodi aues domesticas habere, hæ siquidem aliò, quoties necesse sit, translatæ suspensis collo literis, vel pedibus annexis internunciæ reuertũtur, & ad cognata deuolabũt, his nuncijs cũ celeriter aliquid significãdũ erat interdũ vetustas vsa est *k* Hircius consul, Frontino teste, ad Decimũ Brutũ, qui Mutinę ab Antonio obsidebatur, colũbas diu tenebris incluſas, fameque affectas è propinquiori, quatenus poterat, mœnib. loco emittebat, illæ lucis & cibi auidæ, altissimis ædificiorum partibus euolantes insidebant, easq; Brutus excipiebat, sicque de rebus gestis certior fiebat, quare dispositio semper locis ijsdẽcibo reuocacat eos. Hinc Plinius: Nil vallum & vigil obsidio, atq; retia amne prætenta profuere Antonio per cœlũ eunte nuncio. *l* Ea ratione vno, eodemq; die ex Olympia Æginæ Thaurosthenis victoria ipsius parenti nunciata est, quamuis alij per spectrum effectum asserant, alij etiam aliter Thaurosthenem cum proficiceretur columbã à pullis adhuc madidis & inuolucribus abduxisse, eamque cum vicisset, pupura amictam remisisse, quæ summa cum festinatione ad pullos properãs eodẽ die

h 1. Mĉorũ.

i 1. columba

k 1 Exem. plum.

l 2. Exẽplũ.

è Pisa

è Pisa in Æginam aduolauit, cuius rei Ælianus autor est. [m] Nec desunt, qui id hirundinibus quæsiuerunt, vt è nidis abductas pullis relictis ad domestica remitterent. [n] Asserunt etiam nonnulli trans mare ad ortum colũbas esse, quæ per medios hostes intercluſa via nunciorum officio fungentes, dominorum literas sub alis breui tempore longissime deportent. Quod fortasse Iuuenalis sensit, cum diceret.

„tanquam è diuersis partibus orbis.
Anxia præcipiti venisset epistola penna

[m] hirundines.

[n] Columbæ orientales.

[o] Memoriæ etiam in vetustissimis historiarum monumentis proditum est, Ægyptium regem fuisse Mharrhem nomine, qui cornicem mitem ac omnino cicurem educauerat, qua pterophori, & cursoris vice, quoties aliquid nunciandum erat vtebatur, ea siquidem ceu planè rationis compos epistolam gestãs, quo opus erat transvolabat, callidè noscens, quò dirigendus impetus, vbi insidẽdum, & interdum quiescendum foret. [p] Hæc humanum ingenium ad cauenda pericula sibi solertius quæsiuit: sed eadem ingenij calliditate, quasi suis semet telis confodiens irritatur. Oppugnante Christiano exercitu Ptolæmaidẽ, cum in hunc modum nunciam columbam obsessis Saladinus destinasset, hortatus vt firmo animo forent, spe rata sui aduentus festinatione, ea à nostris intercepta est, contrario alligato nuncio dimissa, vnde euenit, vt desperato illi auxilio, nihil amplius expectarent, sui deditionem facerent, vt nullo modo in rebus humanis securitatem, sed fraudem esse posse existimarent. Hactenus huius volu-

[o] Cornix.

[p] Antistrategema.

minis materiam vtcunque pertractauimus, nonnulla, quæ ad eam rem pertinere videbantur, fortaſſe ex induſtria omiſimus, alia ad hæc referri poſſunt, quæ ſi non prouectis ſatis erunt, poſtmodum fortaſſe plura dabimus, ſiquidem hæc nunc rudibus, & omnino imperitis ſcripſimus, nunc ad tertium volumen tranſeamus.

Finis libri ſecundi.

Digitized by Google

IOAN. BAPTISTAE PORTÆ NEAPOLITANI DE OCCVLTIS LITERARVM NOTIS.

LIBER TERTIVS.

PROEMIVM.

NVnc [a] ad alteram & difficilimam operis partem accingamur, de interprete instituendo, vt quod solum de toto opere videtur esse reliquum hoc volumine prosequamur. [b] Sed iam audio dicet aliquis: Vnde nouus hic Apollo, vel Oedipus, qui occulta animi sensa, & enodare ænigmata profiteatur emicuit? Diuini potius, quàm humani est ingenij hominis interna perscrutari, parumq; ferè inter Deum, hominemq; distaret, si occlusas animorum cogitationes intellectus assequeretur humanus. [c] Ingenuè fateor multa esse posse furtiua scripta, quæ se interpretaturum quēquam polliceri, furorem ac delirium planè existimarē. [d] Quotus enim quisq; erit, q hoc innumeris penè dolis, ac infinita scribendi multitudine citra insaniā iactare audeat? vt si orthographię ratio obseruari non queat [illegible] entē aliquo modo sensū possit erue[illegible] li erit, si quis præter scriben- [illegible] ex arbitrio ad significandas [illegible] res per diuersa vocabula signifi-

a *Transitio.*

b *Obiectio.*

c *Concessio.*

d *Ratio.*

e *Exempium*

1.

2.

ſignificauerit, quorũ niſi interpres ab autore fuiſſet admonitus, nullo modo ſenſus haberi potuiſſet, quam obſcuritatem nonnullæ Ciceronis ad Atticum epiſtolæ habent: id genus erit etiam ſi vno charactere exprimantur, & alia complura, quę non niſi Deo opt. max interprete, qui ſe intimis animorum receſsibus inſinuat videntur indigere. f Quare ijs omiſsis, ea nos tãtum interpretari hoc volumine pollicemur, in quibus ratio literarum, & ſyllabarum contextus aliquo modo poſsit obſeruari, quorum complura genera eſſe poſſunt, verùm nos ex ijs, quę crebrioris vſus, & pręcipua videbuntur, etiam ſolitis perplexa inuolucris proſequemur, tum ad latinam, tum ad vernaculam linguam, quo cõmodius fieri poterit accommodabimus, quorum ratione cognita, lector ſimilitudine quadam ductus, reliquorum facilè poſsit cognitionem aucupari. Sed antequam eorum tractationem aggrediamur, qualis abſolutus interpres eſſe debeat, & quæ eum primo ſcire deceat explicemus.

f Auctoris inſtitutum.

CAPVT I.

Notarum interpretem qualem eſſe conueniat.

POſcit itaq; locus, [a] vt boni & abſoluti interpretis conditiones doceamus, vt ſtatim cognoſcatur, qui earum omnino expers ſit, ad hoc non facilè perferri, & proinde quò magis ijs erit innixus, eo dexterius & felicius in hac doctrina profecturus. b In primis itaque acutiſsimum eum natura eſſe expedit, vt ſi ingenij præſtãtia multum in vniuerſis diſciplinis adferat adiuméti, in hac pręcipuè arte

a Quænam in interprete huius generis ſcriptorum requirantur.

b 1 Ingenij acumen.

Digitized by Google

arte ſuas vires natura poſsit oſtẽtare, vt quod prouerbij loco vſurpatur, Quẽadmodũ aurũ igni probatur, ſic in mathematicis diſciplinis ingenium experiri, id aptius ad hanc diſciplinam transferri videatur. [c] Singulari pręterea quadam animi calliditate & ſolertia præditum eſſe conuenit, & omnis prorſus negligentię expertem, vt vafrum animum per inimicas inſidias & fraudes poſsit circũ agere, dolos perſcrutari, ijs obuiare, & omni demum ingenij vigilantia aduerſos à ſe conatus amouere. Ipſa ſiquidem diſciplina non modica ingenij præſtantia videtur indigere, quapropter verè liberi & perſpicacis ingenij hanc facultatẽ ſemper eſſe exiſtimaui, & eorum, qui ea delectantur, ſoleo præ cæteris acumen admirari, & verè ingenioſos appellare, vt ad omnes diſciplinas facilè idoneos eſſe exiſtimem. [d] Talem itaq; eum natura, eſſe conueuit, arte verò non minus inſtructum, & primum in multarum rerum, vtpote armorũ, negotiorum, & militaris præſertim ſcientiæ peritia verſatum, vt hoſtium inimicorumq; aſtus percallere, & euitare non incommodè poſsit. [e] Ad hęc accedet multarum linguarum peritia, earum præſertim, quæ magis in vſu eſſe ſolent, & quarum cũ gentibus commerciũ nobis eſſe poſſit, vt cuiuſuis id genus idiomatis ille ſcriptum poſsit interpretari. [f] Pręterea orthographiæ, literarum, ſyllabarũ, & contextus orationis nequaquam expertem eſſe conuenit, quod in primis ſolet eſſe neceſſarium. [g] In orthographia loquor de exquiſita, & abſoluta ſcribendi ratione, tametſi non adeo orthographiæ confidendum ſit, vt non debeat experiri,

vtrum

c 2. Solertia

d 3. Peritia multarum artium.

e 4. Linguarum multarum cognitio.

f 5. Grammatices peritia.

g Correctio.

vtrum illa sit omissa, quod ex industria posset euenire. At si multas exquisitè linguas percallere nimis arduum videretur, latinis saltem literis sit instructus, tum quod ea lingua vtcunque adeo hac tempestate communis est, vt ferè non minus vsitata, quàm omnibus vernacula sit, tum quod ea commodius ad cautionem admittitur. Sunt & alia fortasse, quorum non ignarum eum esse expediat pro rerum varietate, quæ possent euenire.

h 6 Intelligentia huius artis ex horum librorũ.

i 7 Cura & attentio animi

k Correctio.

l 1 Ratio.

m 2. Ratio.

hSed ad hæc postremo additur peculiaris nostri operis vsus, vt qua cura & diligentia is in scripti interpretatione esse debeat, & se quo pacto in opere moderetur intelligat. iCirca hęc mens & cura nequaquã oscitantis quæritur, vt obiter scripti dolus expendatur, sed maxima attentio, summaque diligentia, vt animus ab omni cura, & cogitatione vacuus, omnibus postpositis in ea solum re indaganda elaboret, vt omnem conatum constituat: knon tamen si res intensiorem aliquando curam, & tempus exposcit, continuanda attentio, & in ea mens nimis anxiè torquẽda. lNimia enim diligentia, & diuturnus mentis labor stuporem ingerit, vt minus postea ad hæc ingenium habile sit, & nihil proficiat. mMorbos præterea maxime conciliat: & maior sæpenumero ex mentis conatis ægritudo, quàm ex corporis laboribus solet prouenire vt mihi, si quando in perplexiores notas incidebam, interpretanti sæpe contigit: cui toto ferè die in his consumpto, vix septima vel octaua hora præteriisse videbatur, vt vesperam non nisi per tenebras, & luminis abscessum cognoscerem, vnde interdum in longa mẽtis attentione, quasi

quaſi apoplexia correptus ſtupidus & immobilis, vti Diogenes fixis oculis Solem contemplans, videbar permanere: quare labor erit in aliud tempus differendus, vt res ſucceſsiuis horis cõmodè pro negotij opportunitate peragatur. [n] Verùm in his doli ſpecies attendẽda. Niſi etenim ea cognoſcatur, fruſtra de cætero labor inſumitur, cum ignorato occultationis artificio, nullo modo rei occultæ velamentum poſsit auferri, ſumpto à Medicis exemplo, à quibus niſi morbi cauſa primum perſpecta ſit, ægro corpori fruſtra ſubuenitur. [o] Vnde nobis etiam de doli ſpecie cognoſcenda, legitimas viſum eſt ſuis in locis hoc volumine obſeruationes tradere, ex quibus proprios agnoſcẽdi cuiuſque doli modos interpres aucupetur: neq; id contemnendum aliquo pacto duximus, in quo maiorem difficultatis partẽ poſitam eſſe perſpeximus. [p] Cognita itaq; velamẽti ſpecie, omni animi moderatione & conatu elaborabit, vt abſtruſus omninò ſenſus referetur, nec prius quieſcat, quin verò è latebris dolo eruto, inimicos conatus irritauerit vt de eo in poſterum ſibi tuto conſultum eſſe perſentiat. Locus poſtulabat, vt aliquot literarum diſcrimina ſuccederent: Sed quoniam inſtant nonnulla adhuc de interprete dicenda, ea primum proſequamur.

CAP.

[n] *Doli ſpecies primo omniũ inueſtiganda*

[o] *Obſeruationes eã ad rem pertinentes.*

[p] *Abſtruſi ſenſus inueſtigatio.*

Caput II.

Quæ nouisse interpretem conueniat, antequam ad scripti interpretationem accedat.

FVrtiui scripti interpretandi regulas tradituro, operæpretium videtur à rudimentis, quæ ad id aditum præstant, & multum conferre videntur, non tamen omninò necessaria auspicari, vt nihil, quod ad optimi interpretis institutionem spectare possit omissum esse videatur. *a* Primùm itaque proficiet idiomatis scripti notitiam habere. Diuersis enim modis omnes loquuntur, & scriptũ contexunt, eadem res etenim apud Hispanos, Germanos, Italos, & alios pro locorũ lõginquitate, aliter atque aliter vocitatur, vt illos hi, hos illi non intelligant, vnde non ipsa modo locutio longe alia est, verùm sæpe etiam scribendi ratio multum varia. Diuersè enim Germani, Itali, & Hispani scribunt, quemadmodum loquuntur, & pronunciant, quibus enim diuersus est sermo, pronunciatio pariter & scriptura necesse est sit diuersa. Nam si Ethrusci, Hispani, vel Germani verba pronunciant, nos qui Neapolitani sumus audita reddere velimus, quantum bone Deus discriminis inter nostram & eorũ prolationem esse videbitur, vt etiam sæpissime vix magno cum labore aliena verba pronunciemus, nescio quo patrij sermonis spiritu difficultatem ingerente, ita vt suus cuiq; sermo à natura largitus esse videatur. Dalmatæ V ante L syllabã inchoante, vt VLASDILAVS vnico spiritu pronunciant, q; à nobis nisi absoluta idiomatis conditio habeatur neq; proferri rectè, neq; scribi poterit. Germani

a Idiomatis inuestigatio.

ean-

eandem literam V geminant. Hiſpani verò in dictionum calce ſæpiſsime S pronunciant, vt ferè eorum verbum non reperias, quin ea litera occurrat. Appuli ita pronunciant, vt multorum verborũ initio SC loco I prænotent, ſi .n. IOANNEM proferre velint, proinde proferũt, ac ſi SCIOANNEM ſcriberent, & pro IRE SCIRE. Neq; ſolum exteræ nationes, vtpote quas magna loginquitas diſterminat, ſed vicinæ & agnatæ ſermone, prolatione, & ſcriptura inter ſe differunt, ſic ſua cuique populo locutio, ſuusque ſtruendarum ſyllabarũ ordo & compoſitio eſt. Nam vt de cognatis & affinibus vocabulis loquamur, quod Itali, quemadmodum Latini AVDI dicunt, Florentini ODI, AV conuerſo pronunciant, Veneti vero V in L commutato: ſic & de alijs innumeris. Suntq; dictiones & nomina familiaria apud multos ex parte diuerſa & corrupta. Siculi IACOBVM diminutiuè IACOPELLVM, IOSEPAVM SEPPEM, & HYERONIMVM MOMMVM dicunt, & apud alias gentes huiusmodi mille talia, quæ non ſine obſcœnitate vero obliterato ſermone proferuntur: fitq; ſæpenumero, vt in vno vocabulo, quod apud diuerſas nationes cõmune ſit, diuerſus ſonus pro gentium varietate reperiatur. Hæc noſter Pontanus notat, nos vt oſtenderemus pro rationũ, & populorum diuerſitatibus locutiones etiã variari, ipſamq; literarum poteſtatem & ordinem aliter, atq; aliter ſe habere hæc appoſuimus. Neq; ſolum id in diuerſis nationibus & populis fieri mos eſt, ſed etiam apud eoſdem in diuerſis ætatibus & temporibus ſucceſsiuè non

ſoni modo, & ſcripturæ, ſed etiam vocabula permutantur, quare niſi etiã interpres cognito idiomate vti tum in loquendo, tum in ſcribendo poſſit, nequaquam ſcripti poterit ſenſum elicere, eo enim ignorato facilimè ſcripti interpretatione fruſtrabitur. *b* Maximè præterea profuturum cenſeo ſi eius, qui ſcripſerit, non ſolum de moribus, ſed etiam de nomine cognitio habeatur: nam ſi ſagax, ingenio pollens, & in hac verſatus diſciplina ſit, paulo altius ad interpretationem exordiendum, mentis acies erigenda, & ſubtiliori via, vt mos eſt, occulti ſcripti ſenſus indagandus: at contra ſi rudis ingenij, & hebetis fuerit, contemptis orthographiæ præceptis leuiori animo, & mente remiſſiori procedendum, vnde ſi hominis diſciplinam mores, verba, nomina, & loquẽdi formulas illi peculiares, occultandiq; ſenſus modum omnẽ, etiã ſcribendi ingenium interpres agnoſcat, non parũ profuturum puto. Sæpè enim fieri ſolet, vt ingenioſi alicuius ſcriptum ſegnis & oſcitantis exiſtimatum interpretantis conatum facilè fruſtretur: quemadmodũ & ex aduerſo, ſi ingenioſi & ſubtilis illud putemus, quod ab homine ſocordi, & rudi perfectum ſit. Quare non parum expediet ſcribẽtis ingeniũ cognoſci, vt facilius eruditus, an inconditus ſcripti ſenſus ſit intelligatur. *c* Si de eius nomine cognitio habeatur, ſuo loco requirẽdum, ſi habebitur, ex eius notis characteribus facilius de reliquo ſcripto notitiam venabitur. *d* Ad hæc tractatæ rei & cognitio accedit, quam & habere multũ intererit, eamque poterit tũ ex ſcribẽtis, tũ eius ad quẽ ſcribitur negotijs, vel vtriusq;

com-

b 2 cognitio morum ſcripturæ.

c 3. cognitio nominis ſcriptoris,

d 4 Rei de qua ſcribitur notitia.

commercio nanciſci. Ratio eſt, quod cognita materia, facilimè cõmunia verba, quæ ad eam rẽ ſpectant interpres poterit conijcere, quod pro vnoquoque eorũ locorum verbo ex characterũ numero, ſimilitudine, & diſsimilitudine in ſuis locis obſeruata, non multo cum labore cognoſcetur: fietque interdum, vt vna agnita ſyllaba, ne dicam verbo, de cætero parum negotij futurum ſit. Nam totius inde ſcripti ex earum literarum proditione in alijs verbis dolus detegetur. *f* Exempli cauſa ſi de bello res agitur, literarum numerus eius verbi, vel aliorum ad eandem rem facientium quæretur, quod ſi eiuſmodi verbũ haberi poſsit, in quo eadem litera geminetur, commodius id eſſe poterit, obſeruato repetitę literæ ordine, vt res certior interpretationis non fruſtratę ſecuritatem pręſtet quæ geminatio ſi plurimũ literarum fuerit, eo magis proderit. Verum literarum numerus in latino ſcripto circa caſuum flexum variandus eſt: In vnaquaque materia plura erunt verba communia, quæ eam quaſi neceſſario conſequuntur vt in amore. AMOR, COR, IGNIS, FLAMMA, VRI, VIFA, MORS: MISERATIO, & SAEVITIA, locũ habent &, in bello MILES, DVX, IMPERATOR, CASTRA, ARMA, PVGNARE, & huiusmodi reliqua. Huc accedent & rerum deflexa vocabula, & horum vnum cognitum verbum nõ multo cum labore multorum poſtmodum verborum, & totius denique ſcripti notitiam referare poterit, eoque modo præter tabularum rationem, vocalium & conſonantium diſcretionem, & alia interpretatio laborẽ adimere poterit. *g* Non

f Exemplũ.

g Ipſius dictographi inſpectio ſcripturam ſolers & emendata

parum insuper expediet, nuncium autoris, vel periti notarij manu perscriptum esse : nam si vel interceptus perperam transcriptus , vel ab aliquo, qui notandi rationem ignorauerit profectus sit, facilè fiet, vt turbato scripto omnis interpretãdi via obstruatur, siquidẽ si characteres omissi sint, vel transpositi, vel cõmutati, puncta prẽterea non ritè dispositа, vel cõmutata , vel relicta verborũ interualla, vel eorum partes , interpositis spacijs discretæ, vel alio quouis modo, dolus permutatus , interpretem is nõ parum perturbabit, vt interdum facilè decipiat. Vt igitur rem paucis colligam, idiomatis scribentis, & eius ad quem scribitur, & materiæ de qua agitur notitiã, & emẽdatam scripturam ad interpretationem non parum posse adiuuare dicimus, licet ea, vt dictum est, non sint omnino necessaria, sed ad commodũm maximè cõferre. Sunt & alia, quæ etiam interpretem præstaret agnoscere, q̃ ne sermo prolixior sit omittimus.

Caput. III.

Distincta literarum nomina, quibus sæpenumero suis oportunè locis vti debemus.

PRimum itaque literarum discrimina statuemus, & noua quædam iis indita nomina declarabimus, quibus sæpe in scriptis perscrutandis vtemur , cum enim noua essent , quæ scribenda erant , nouis etiam vocabulis appellanda esse visa sunt: hæc tamen obiter percurremus , nam de literis subtilius disputare , alterius esset facultatis & tem-

& temporis, ne de furtiuis literarum notis interpretandis pręcepta tradens, grammaticam videar profiteri. De literis tractaturi: [a] Literam compositæ vocis partem minimam vocabimus, vt A, B, C. Nec me aliquis incuſet, ſi literę vocabulo interdum pro [b] elemento abutar, cum illud apud vetuſtiſsimos rei grammaticæ ſcriptores vſitatum videam, & indifferenter poſitum: Vnde dari mihi volo, vt literam & elementum, cum ſæpe in dicendo res ſignificanda occurrat, vtroque modo dicere liceat. Vt itaque, vnde digreſſus ſum redeã: [c] Literæ, quibus in ſcribendo vtimur ſunt vna & viginti. A B C D E F G H I L M N O P Q R S T V X Z. Sed H potius aſpirationis nota eſt, quàm litera. Reijcimus K à prioribus & noſtris iamdudum relegatum, nam vt Diomedes ait, vti ſuperuacua vtimur, & in ſcribendis tantum Kalendis vetuſtiſſimos latinos vſos comperio, eam Saulius magiſter primus romanis literis adiecit, vt in ſono duarum literarum H & Q diſcretionem faceret. Quod ſi nonnullorum ſententiæ fides habenda eſt, nullus apud nos vſus eſſe debet: cũ in latinis dictionibus omnino careamus. Quod ſi eam gręcorum verborum vſus interdum admittit eam ſatius eſt græcis literis annotari. Q. nonnulli eximunt numero literarum, eaq; de cauſa vtendum cenſent, quod ſequens V oſtendat, ante aliã vocalem in eadem ſyllaba poſitam. Græcum quoq; Y è noſtris expungimus cũ ſatis ſit notarijs eius ſonũ expleri per I, ſonus enim vtriq; characteri communis eſt. X & Z ideo ponimus, q, apud latinos illud, hoc apud vulgares frequentioris vſus eſſe ſolet, nos q a

[a] *Literæ quid.*

[b] *Elemẽtum*

[c] *Numerus literarum.*

H.

K.

Q.

Y

de vtroque ſermone verba facimus, eorum duximus meminiſſe debere. Sed his, cæterisq; grammaticorum controuerſijs, ſi quę ſunt reiectis, quia videntur ad ſuſcepti operis propoſitum parum pertinere ad explicandam noſtrarum literarum partitionem veniamus. Literarum itaque numerum primùm in conſonantes & vocales diuidimus: d Vocales quinque ſunt, A, E, I, O, V, quę ſic dicuntur, quod plenam, abſolutamque vocem habeant: reliquæ vero omnes conſonantes, ita dictæ quod cum vocalibus ſonent, ac per ſe nequeant voces proferre. Has rurſus omnes excepta Z in ſemiuocales & mutas diuidemus: e Semiuocales ſunt ſeptem FLMNRSX, hæ omnes à vocali incipiunt, & in ſe terminantur, ſed vt plerisq; latinorum placuit F muta potius, quam ſemiuocalis eſt: id noſtra parum referre iudico. f Mutę autem, quæ à ſe incipientes in vocales terminantur, ſunt ſeptem BCDGPQT, & dicuntur mutæ, quod exiguam vocem habeant, mutorum ſonum videantur imitari. g E ſemiuocalibus liquidæ ſunt quatuor LMNR. ſed de his hactenus. Nunc autẽ ad rem redeamus. h Conſonantum aliquæ geminantur, aliquæ ſimplices ponuntur. Quæ in ſyllabarum nexu ſibi ſuccedere poſſunt, hæ ſunt, BCD FGLMNPRST & Z, ſed vltima in vulgari ſermone geminatur. Quæ ſibi non ſuccedunt H Q X ſunt. i Rurſus conſonantium aliquæ in finibus, aliquæ verò in initiis & medijs. Finales hæ BCDL MNRSTX eſſe cum vocalibus, reliquæ reliquis locis conſtitui poſſunt. k Aliam præterea conſonantum diuiſionem aſsignando, in duas partes

d vocales.
e Semiuocales.
f Mutæ.
g Conſonãtium diuiſio quæ ad enuntiationem in Liquidas & duplices.
h 2 quo ad copulationem conſonãtes quædam inter ſe iungi poſſunt: quædam non poſſunt
i 3 quo ad collocationẽ in dictionib. Nam quædã conſonantes ponuntur in dictionum initio, medio, fine.
k 4 quo ad vſum: Conſonantes ſunt aut minus ſiue magis frequentes, aut minus ſiue magis rara

diui-

diuidemus, Videlicet in frequentes & raras, harũ tamen aliquę magis & minus frequẽtes,ſic magis & minus rarę ſunt. Frequẽtes,nominamus,quod frequẽtius,raras verò q̧ parcius in ſcriptis ſoleant euenire. Frequentes ſunt CFMN, frequentiores LRST,raræ DGHP,rariſsimæ BQXZ. Sed ne me aliquis dictis carpat,quod rariſsimas eas vocauerim,quæ crebrius aliquo in ſcripto interueniunt, vel ex aduerſo. l Literas frequentiores & rariores eſſe dicam,vel ſui natura,vel aliunde. Ex ſui natura cum plerunque vel raro in ſcripto ſoleant occurrere. Extrinſecus verò cum aliquis continetur ſermo in epiſtola, vtpote de *AMORE*, vbi *AFFECTIO*,*VAH*, *HEV*, & ijs ſimilia repeti oportet. Etenim ſi id euenit,non ex hoc F & H frequentiſſimas eſſe colligitur. Sermo enim in epiſtola contentus aliquando frequentiſsimas rariſsimas, & rariſsimas frequentiſsimas faciet. D rara eſſe ſolet & interdum ſæpe in ſcripto repetitur, vt in

Diues Druſe dabis domibus donaria diuum.

Quemadmodum T in vulgatis Verſibus.

O Tite, tute tati tibi tanta tiranne tuliſti.
Et tuba terribili tonitru taratantara truſit.

Sed quoniam ſatis elementorum tractationi fortaſſe tribuimus,nunc reliqua,quæ ad commodè interpretandum ſpectant proſequamur.

l Frequẽs & rarũ eſt aut natura aut ex euentu

Digitized by Google

Caput IIII.

Simplex commutatæ figuræ modus quomodo deprehendatur.

DVplex occultandi ſcripti genus eſſe proximo volumine indicauimus, alterum quod adhibita diligentia, & certa ratione poteſt interpretari: alterum quod Apolline ſolum ænigmatum autore, ne dicam Deo opt. max. interprete videtur indigere. Quare hac parte intermiſſa, illam proſequamur. Rationem autem, quę in tranſponendis characteribus conſiſtit, non eſſet inoportunum prætermittere, tum quia iis, qui ſe ex alicuius operis præceptionibus in aliis ſcripturæ involucris exercuerint, facilior videtur, quàm vt demonſtratione opus ſit: tum etiam quia in libera hominum tranſponendi ſcripti voluntate minimè certa ratio tradi poſſet.[a] Verũ ne rẽ omnino intactã relinquamus, id ſolũ admonuiſſe ſatis erit, vt primũ experiatur, an eo dolo charta cõrecta ſit. Characterum itaque cõtextus per omnem ordinem requiratur, modo in tertijs, modo in quartis quibusq; literis, vel alio ordine, modo à dextro in ſiniſtrum, modo à ſiniſtro in dextrum, modo in ſecunda linea, modo in tertia & quarta, vel aliter, modo in verſuum initio, modo in fine (quemadmodum alio * volumine ſuo loco ſignificatum eſt) donec vnius tantum verbi notitia eruatur, quod vbi feliciter tentatum videbitur, pari ratione & ordine ſeruato, ſi eiuſmodi ſolus ſit, in cæterum procedi poterit.[b] Hæc ad eam fraudem detegendam talis occulti ſcripti ſatis eſſe videntur. Proximum eſt vt de

a 1. *Quomodo ſimplex literarũ tranſpoſitio deprehendatur.*

* *lib. 2. ca. 2.*

b *Quomodo ſimplex figurarum ſeu notarum modus deprehendatur de quo in lib. 2. cap. 5 & 6.*

de agnoſcenda ſimplici permutati characteris occultatione modos præbeamus. Notarum itaque numerus, ſeries, ſeu contextus, ſcripti partes diſcretæ, & characteres in fine collocati indicia præbebunt.[c] Characteres itaque diuerſi primum diſtincte numerabuntur, eos nō plures viginti vno, vel ad ſummum duobus & viginti eſſe oportet, nā ſi plures ſint dolus erit obſcurior, & adiectitios & otioſos eſſe cognoſcemus, minor numerus diffiniri nō poteſt, ſiquidem notarius obſcuritatis cauſa facile in ſcripto poteſt paucioribus vti literis. His prætermiſsis, quas rariores & minus crebras eſſe diximus,[d] eum literarum contextum obſeruabimus, qui pauciores characterum formæ quinarium numerum excedentes, crebrius intereueniāt, ita vt nulla ſit dictio, in qua vnus ex illis character non incidat.[e] Scripti præterea diſcretio huius generis etiam poterit admonere, dum ſcripti partes diſiunguntur, vbi recte ne, an perperā illæ diſcretæ ſint, finalium literarum numerus indicabit, quas proximo capite recenſuimus, nam ſi eiuſmodi literæ ſcriptum terminantes plures erunt, quàm dictum eſt, argumentum alterius immixtæ fraudis habebimus.[f] Verùm quia characteres pauciores eſſe poſſe diximus, operæpretium eſt videre, ſi numerus diminutus ſit, quænam literæ ademptæ ſint, ratio itaque hæc eſt Si literæ vna & viginti ſint (vt à maiori numero fiat detractio) Y fuiſſe ſublatam agnoſcemus, ſi viginti X, ſi vndeuiginti Z, ſi duodeuiginti Q ſi decem & ſeptem B, ſi ſexdecim G, ſic & de reliquis ſeruato literarū ordine, quas vel minus, vel magis raras apellauimus, vt altera alte-

[c] 1 Characterum dinumeratio.

[d] 2, Vocaliū inueſtigatio.

[e] 3. Scripti diſcretio.

[f] 4. Siquid numerus lit rarum ſit diminutus lit ras reiectas deprehendemus.

Digitized by Google

ri ſuccedat. g Verùm ne quis interdum fruſtra re tentata me in hoc fortaſſe vanum appellet, hoc quemlibet admonitum volo, me de re tam implicata, præſertim autorem, qui neminem habuerim quẽ ſequi potuerim, præceptiones eas tradidiſſe, quę & plerunq; ſic ſoleãt euenire, & ſic natura eſſe demonſtrentur: vnde res ex coniecturis ducenda fuit: alioquin non inficior fieri, vt interdum res aliter, quàm eæ præceptiones admonent poſsit euenire. Verùm in nihilo vanum deprehendi, diuini potius, quàm humani eſſet ingenij. Hoc nolui prę termiſſum, rem de cætero plerunq; ſic ſe habere benignus lector intelligat.

g Commodi tutio.

Caput V.

Conſonantes quot modis in ſimplici permutati characteris ſcripto à vocalibus dignoſcantur.

QVemadmodum igitur pueris, vt legere diſcant elementa primum dignoſci oportet, mox ſyllabas connecti, deinde verba colligi: pari ordinis ratione interpretem procedere neceſſe eſt. Quare oportunum erit à præmiſsis, hoc eſt à conſonantium, & vocalium inueſtigatione ad earum poteſtatem indagandam pertrãſire, vt vbinam eas inquiri oporteat oſtendam. At quia contexta & par vtriuſq; inueſtigandi ratio eſt, altero enim cognito ſtatim alterum innoteſcit: ideo earum inter ſe diſcrimen primùm viſum eſt hoc capite comprehendere. a Accurata itaque debemus diligentia circa hæc conſiſtere, vt recte ſcrutari & ſecernere diſcamus, omnem enim de hac re præceptio-

a Commenda huius inſtitutio.

ceptioné ſuper his conſtituimus, totaq́; noſtra hic innititur cognitio, vt ſi in his initio hallucinamur ſtatim in ipſo limine cogamur deficere, tum poſtmodum errore excreſcente, vt de implicata interpretandi ratione omnino deſperandum, vel in ea maximè elaborandũ ſit, error enim, qui initio fit, deterior, q̈ qui in progreſſu eſſe ſolet, diligẽtius ergo interpres rem initio perpendat. Sed earum diſtinguendi rationes plures ſunt. Nemini itaq; dubiũ eſt * literarum ex notis vocaliũ & conſonantium conſtare: ſicq́; conſonantes vocalibus inniti, vt literarũ nexus aliter effici nõ poſsit. Nam ſicut membra abſq; neruis nequeunt adſiſtere: pari modo ſine vocalibus conſonantes conſtare non poſſunt. Vocales enim ſpiritus vim obtinent, & conſonantibus ſonum impertiunt. Cum ergo ita ſocientur, ſi alteras nouerimus, alteras etiam ſtatim cognoſci oportebit [b] Prima igitur ratio eſt, vt toto orationis ambitu, literæ, quæ frequentiſsimæ occurrant videantur, quæ ſi numero quinq; ſint obſeruemus, & ſic frequẽtes erunt, vt nulla dictio ſit, in qua magis, vel minus crebro pro literarum numero reponantur, eiuſmodi notas vocales eſſe cognoſcemus. Cæterum poſitionis ordo erit, vt vel ſyllabam præcedant, vel primam literam ſequantur, vel ſecundæ ſuccedant, vel tertiæ, rariſsime & ferè nunquam quartæ, vt fit in *ERICHTONIVS* & *ABSTRVSVS*, quod ſi ſermo vulgaris, & Italicus erit, nouiſsimos dictionum characteres, præſertim in ſoluta oratione, vocales eſſe admonebimur. [c] Poſſumus & alia ratione eas literas venari: nempe ſi ea quæſiuerimus elementa quæ rariſſimè in ſcripto reponuntur, quas vix tertio, vel

* *literæ.*

b *1. Ratio.*

c *2. Ratio.*

Digitized by Google

quarto quoque versu repetitas offendemus, eas consonantes has Q X Z esse cognoscemus, eæ enim quoties obuiauerint, vocalium sequelam nũciabunt: Hoc etiam plerunque H præstabit, quo
d 3. Ratio. fiet, vt ex harum ductu, illarum sequelam nanciscamur, vel è conuerso. d Tertius modus erit, vt disiunctos & singulares characteres obseruemus, qui dictionem constituant, eos enim vocales has A E I O esse necesse est, quæ quatuor erunt, vt fit in latino sermone in A'IOVE PRINCIPIVM, in E'PATRIAEXTORREM, in ISEQVERE ITALIAM, & in O'VTINAM. e Quartus erit, vt ad-
e 4. Ratio. uertamus an eędẽ characterũ formę dictiones vel inchoẽt vel terminẽt, eas .n. proculdubio vocales esse dicemus: nunquam .n. fit, vt dictio à geminis ijsdẽ consonantibus inchoetur, vel in easdem geminatas desinat: vt fit in VVLTVS, & IIDEM, &
f Excusatio. IVDICII, & Eoo & huiusmodi aliis. f Quod verò in dictione VVLTIS vtramque VV vocalem appellamus, velim lector intelligat (vt sæpius dictum est) à nobis huius disciplinæ causa orthographiã contemni. Neque enim, quamuis alio ea litera fungatur munere, curamus propterea nomen permutare. Sed hinc germanicum idioma, & barbara alia excludi censemus, in quibus fit interdum, vt eædẽ consonantes dictionis initium faciant & finem.

g Ad hęc quinta ratio accedit, vt si in media dictio-
g 5. Ratio. ne geminatas literas coniungi videbimus, inde præcedentem, & subsequentem characterẽ vocales esse colligamus, quod ferè nunquam decipiet, vt fit in ACCOMMODO, & OCCVRRO: h Infir-
h 6. Exceptio. matur aliquando regula sequente H, L, & R, vt fit

in

in BACCHVS, & AGGLVTINO, & ATTRITVS, ſed hoc rarò euenit. [i] Poterunt tamen geminati & ſimul poſiti characteres vocales eſſe, quod ex præcedentibus, vel ſubſequentibus non erit difficilè deprehendi, vt fit in CONIICIO & DEESSE, & ſi literas vtrinq; poſitas conſonantes eſſe deprehendemus. [k]Hoc tamen nouiſsime præſtabit inter duas ſimiles characterum formas diſsimilem vnam inſpicere, fit etenim plerunq;, vt ſimiles vtrinq; poſitæ, vocales ſint, vt in MISERERE. [l]Licet interdum etiam character diſsimilis interpoſitus vocalis ſit, vt IVIMVS. Fruſtratur tamen etiamnũ regula, fitq; vt tres characteres conſonantes ſint, vt in INITE, hoc tamen rarius euenit. Vnde regula minimè contemnenda eſt: tametſi incidat, vt aliquando locum non habeat. Nullæ enim ferè de re aliqua præceptiones afferri poſſunt, quæ interdum non fruſtrentur: neq; generalia per particularia debent infirmari. Sufficit nanq; vt multo frequentius præſtent, quàm decipiant: quod etiam de cætero ſentiendum eſt.

i 2. Exceptio.

k 6. Ratio.

l Exceptio.

1.

2.

CAPVT VI.

Quot modis diſtinctas conſonantium poteſtates venari poſsimus.

[a] COnſtituto duplici literarum diſcrimine, & vocalibus à conſonantib. diſcretis, ſequitur vt diſtinctas earũ poteſtates aucupemur. [b]Sed id ipsũ primùm in conſonantibus quæremus: [c] tum quia conſonans plerunq; vocali præponi ſolet, quod

a Tranſitio

b Methodus

c Ratio.

quaſi

Digitized by Google

quasi natura videtur præcedere: tum quia ex vna consonante alterius & consonantis & vocalis notitia n vt plurimum, eius natura edocente, aucupamur: quod ex vocalibus cõsequi nõ possumus. Quemadmodum enim aliquam consonanté certa vocalis necessario sequitur, & posito consonantium numero poterit vnaquæque diffiniri: obseruatus enim earum literarum ordo in syllaba, non parũ adiuuabit: non fiet pari modo, vt vocalis certa, consonantum, quæ præcedunt, vel subsequuntur nobis possit notitiam distinguere. Vt igitur ad institutum accedamus, plures ad hanc rem poterunt præceptiones adiuuare. *d* Primùm itaq; characterum figuras obseruari conueniet, quæ frequentiores, quæque minus frequentes in scripto apponantur non ignorare, singularum repetitam positionem in numero indicante. Tum admisso literarum ordine, quemadmodum magis vel minus crebro solent plerunque ex sui natura scripto interuenire, singulæ figuræ distinguentur, de quibus licet superius facta sit mentio, non grauabor tamen eas literas iuxta seriem rursus apponere. Ordo igitur se habet huiusmodi. STRLMNCFP GHDBQZX, quarum vnaquæque quanto præcedit, tanto frequentior est. *e* Non inficior tamen secus posse euenire: eaque de causa plures rationes afferuntur: vt si vna regula frustretur, aliæ non decipiant, & aliæ alias substentent. Quare omnes, si erit necesse tentari conueniet. *f* Huius rei fidem faciunt typographi, qui singulorum elementorum typos pro cuiusq; vsu graduatim magis & minus frequenti, plures & pauciores habenn

d 1. præceptiõ.

e Exceptio.

f Exemplũ.

bent: quod eorum elementorum vſus magis & minus crebro ſoleat interuenire. Huiuſmodi pręceptiones remotiores ſunt, quàm vt certa literarũ cognitio haberi poſsit, nũc ad magis propinquiores proximum eſt accedere. g Succedit itaque ex conſonantium numero tum in initijs, & finibus verborum, tum in ijs medijs, quæ vnaquæque ſit cognoſcendi modus. Sed vt hoc in initijs primum exigatur, hæc erit obſeruatio. h Dictionis principio, vt ſummum quatuor conſonantes cohærebunt, vt accidit in *PHTHISI*, *PHTHONGO*, *SPHRAGRIDE* & ſimilibus, minor numerus non perſcribitur, nam tres, duæ, & vna tantum poteſt vocalem pręcedere. Si quatuor itaq; vocalẽ antecedant, plerumq; fit, vt duplicem, id eſt ſecundum & quartum locum index aſpirationis ſortiatur. i Nam & illa interdum poſita ſemel, alibi collocatur, vt fit in *SPRAGRIDE*. Ea enim interueniente, literarum numerus augetur, cum ſcripturæ nihil præter ſonum, quaſi furtim præbeat. k Sed crebrius dictionum principijs tres conſonantes ſolent cohærere: quarum vt cuiuſque poteſtatem venemur, hic modus obſeruabitur. Earum primam ex his vnam eſſe neceſſe eſt CPST. Harum enim conſonantium natura duas alias ſubſequi permittit: quarum altera ſi erit aſpiratio, vel prius, vel poſterius apponitur, , vt in *CHLAMIS*, *PHRASIS*, * *THORNVS*, & * *PHTOLOMAEVS* euenit. At S nullã patitur aſpirationẽ ſtatim ſubſequi vt in *SPHAERA*. Quod ſi in eo numero nulla fuerit aſpiratio: tum primam S eſſe neceſſe

g 2. præceptũ generale.

h 1. Regula.

i Exceptio.

k 2 Regula.

* Thronus.

* Phrenitis.

neceſſe eſt. Hæc enim ſemiuocalis patitur mutam
4. primum, deinde liquidam ſubſequi. Ex multis verò
vnam ex his euenire neceſſe eſt, B C G, vt
5. *SCLOPVS*, & *STRAGES*, verũ de B & G latinũ
exemplum non habetur ex præcipuis duabus liquidis,
6. vt L vel R, vt *SCRIBO*, *STRABO* & id genus
reliqua. E conſonantibus verò hę ſolę CPTR
ſtatim recipiunt aſpirationem. Ratio eſt, quod cęterarum
natura aſperitatem non ferat. l Quod ſi
duas conſonantes verborum initia admiſerit ex
his ſingulas primas eſſe oportet BCDFGPRST,
ſecundas verò LHR, ſed earum nexus talis erit. B
poteſt L & R admittere, vt *BLASIVS & BRACHIVM*.
C omnes ſimul, vt *CLARVS*, *CIRISIS* & *CREDO*,
D ſolum R accipiet, vt *DRACO*.
F L & R, vt *FLVMEN*, *FRANGO*. Eaſdem G aſſumet,
vt *GLISCO & GRATIA*. P omnes vt *PLVS*
PHTISIS, & *PROBVS*. R tantum H excipiet, vt
RHENVS. T H & R accipiet, vt *THAIS*, & *
TRASO. S verò ſoli aliæ plerunque conſonantes
ſupponuntur, vt T C F & P, vt *STATVA*, *SCIPIO*,
SPHINX. De F latinũ exemplũ afferri nullum
poteſt, ſed eo ſic vernaculi vtũtur. Solent illæ
interdum & aliter cõnecti, vt B cũ D quẽadmodũ
eſt *BDELLIVM*, & C cum T vt *CTESIAS*, M
cum N, vt *MNESTHEVS*, G cũ N vt *GNARVS*,
C cum N vt *CNEVS*, ſed huiuſmodi verborum
nexus & ſi qui ſunt id genus alij rarius * indicunt.
m De ſimplici conſonante conuenit dicere omnes
poſſe vocalem ſtatim præcedere. G latinus ſermo
V, quæ præit vocali non patitur ſubſequi, quare
VIDO, *VERINVS*, *VALTERIVS*, pro *GVIDO*

GVERI-

l 3. Regula.

Tribunus.

* incidunt

m 4. Regula.

Digitized by Google

GVERINVS, & GVALTERIVS dicitur, quod in patrio sermone non seruatur. G apud latinos aspirationem non recipit, sed apud vulgares non excludit. D aspirationem nunquam patitur subsequi. n De consonantib dictiones inchoantib. satis, nunc de alijs quæ in medijs solent occurrere. o In media dictione possunt quatuor simul esse consonantes: quod euenit, vel aspiratione, vel liquida, vt fit in ERICHTONIVS & ASTRVS. p Si verò ternę fuerint quod crebrius euenit primas aut has S & M semiuocales esse oportet, aut omnes mutas. Quod si M fuerit tum H sequi necesse est: si S eas, quas necessario succedere superius diximus. Idem & de mutis etiam dicendum est: sed hoc erit si eas consonantes syllaba simul coire patiatur: alioquin illæ erunt, quæ coniungi non possunt, quemadmodum B C, & ex aduerso consonantes, quę intra dictionē in syllaba coeunt eas esse cognoscimus, quæ possunt & initio syllabam conficere. q Prima igitur geminatarum consonantium cognitio se offert, omnes esse poterunt exceptis his H Q X & Z, sed hæc postrema in materno sermone geminatur. Verùm si geminatas alia consonans consequetur, illam vel alteram ex duobus liquidis L & R, vel aspirationem esse oportet, vt fit in AGGVTINO. AGGREGO, & BACCHVS. r Terminare verò dictiones tres consonantes possunt RBS, & OPS, vt VRBS, & STIRPS, sed has tantū dictiones esse cōperimus. s Crebrius duæ vt ST, NT, SN, & RS quemadmodum fit in EST, AMANT, AMANS, & ARS, raro in PS, BS, NX, vt STIRPS, SCOPS

o III præceptum. o 1. Regula.

p 1 Regula.

q 1. Regula.

r IV præceptum. s 1. Regula.

t 2. Regula.

3. Regula. Sphinx. «Finales vero literę vt dignoſcãtur, hæ apud latinos crebriores eſſe ſolent D M N R S T, in has etiam nonnunquam deſinunt B C L X. De vocalibus nihil dicimus: nam omnes ferè dictiones in eis terminantur. In H terminantes dictiones duæ ſuppetunt latinis A H, & V A H, quæ detracto A ſuperſunt de A H A, V A H A. Vulgares tamen noſtri in vocales plerunque dictiones terminant, finales verò conſonantes paucas habent RLTH. *Reiectio.* * Poſſunt & aliæ de agnoſcendis primis, medijs, & extremis dictionum literis obſeruationes tradi, ſed eas tum breuitatis cauſa, tum etiam quia hoc ipſum grammaticę potius, quàm noſtrę tractationis eſt, omittimus. Hæc licet nonnullis leuia, & parui momenti videri poſsint, tamẽ quia à noſtro munere nequaquam abhorrere viſa ſunt, non duximus omittenda.

Caput. VII.

Quot modis ſingulas vocalium poteſtates. aucupemur.

Diſtincta in hunc modum conſonantium notitia, ſequitur mox vt ſic vocales cognoſcantur huius rei modi aliquot afferri poſſunt. «Primus *1. Modus.* itaque eſt, vt inde initium, vnde ante in conſonantibus auſpicemur: Si earundem figurarum repetitio obſeruetur, quæ crebrius, quæque minus crebro in ſcripto reponantur, illæ ordine ſic ſe habent, vt E frequentiſsima ſit, I mox minus frequens, hac rurſus rarior O, ſic & hac minus frequens A, & V poſtea omnium rariſsima. Prima verò binę in ſcripti repetitiõe tã quaſi

cognatæ ſunt vt vix poſsint diffiniri vtra crebrior ſoleat interuenire. Idem & de binis aliis O & A re cte affirmabitur: quod obſeruatis ſingulis in libris dictionibus ediſcitur. *b* licet interdum res aliter contingat. Nos enim de eo quod frequentius eſt, non quod & aliter interdum fit, loquimur. *c* Hoc primum indicio habito, alia deinde obſeruari oportebit, vt ſi duæ ſimiles vocales inchoent, & terminent, vtramque I I eſſe cognoſcamus, vt pluralitatem pronominis, quod eſt Is innuat. *d* Quod ſi verbi initio eædem figuræ ſint appoſitæ, ambas vel I, vel V eſſe cẽſebimus, vt eſt in VVLTVS, & IDEM, cuius rei certitudinem ſuccedentium mox characterum poterit obſeruatio confirmare. Duplex enim O O ſolum in dictione OONAE (inſulæ in Septentrionali oceano poſitæ) reperitur. *e* Eiuſdem raritatis erit verbum inuenire, quod à triplici vocali initium ſumet, hoc enim neſcio an in aliquo vocabulo, quàm in eo, quod eſt VVVLA reperitur. *f* Hanc præterea vocalem eſſe cognoſces, ſi eam rariorem vniuerſo ſcripto literam ſequi conſpexeris, quàm Q eſſe admoneri poſſumus, illi enim ſemper ſolet ſuccedere. *g* Plures ad hæc coniecturæ afferri poſſunt, ſed eas prætermittere tã parui refert, quàm cõuenit breuitatẽ ſequi. Neq; enim interpretanti obſeruare omnia, quæ de his dicta ſunt erit neceſſarium. Siquidẽ nimis moleſtũ foret ad hęc cuncta experiri: vt ſatius eſſet in ambiguitate remanere, quàm intãto labore tam anxiè torqueri. Ex paucis enim huiuſmodi obſeruationibus, facilè fiet, vt nõnullę cognitę literæ, cęterarum nobis (quemadmodum alibi dictũ

b Excepit.

c 2. Modus.

d 3. Modus.

e 4. Modus, ſeu regula.

f 5. Modus.

g Reiectio 19 literarum.

est) sine regulis cognitionem trahant. Quare omnis labor circa initia versabitur. b Verùm nec adeo vni regulæ ad literæ cognitionem fidendum est, vt non debeamus experiri, an ex alijs eius certitudo confirmetur: alioquin parum fuisset profuturùm multas ad id præceptiones tradere: nisi visum esset commodius vnam alterius nixu subsstentari, & vnius certitudinem debere alterius experimẽto confirmari.

b Cautio.

Caput VIII.

Quomodo traditis regulis vti conueniat, tum de eo exemplum.

Nvnc quemadmodum ijs regulis vti cõueniat, operę prætium est indicare. a Quod nõ modo superfluum non videtur, verùm etiam maximè vtile, imo verò interdùm maximè necessarium. Parum enim esset, quempiam præcepta artis, & instrumenta habere nisi eorum etiã vsum percalleat. Neque dubium est eum, qui alicuius rei futurus est artifex, si alium artificem operantem videat, multo facilius ea, quę didicit oculorũ sensu, quàm ante auditu, & mentis agitatione percepturũ: cum certior rerum notitia ex oculis, quàm aliũdè haberi possit. Nam & certiora sunt ea, quæ per praxim, quàm quæ per præcepta, & canones tantum ediscuntur. Sed vt ad propositum accedamus. b Primum ex regulis, quas tradidimus, ecquid huius generis an alterius obscure scriptum sit, diligenter interpres obseruabit. Quod vbi cognitum sit, ad hoc genus pertinere, elementa

a Vtilitas huius capitis.

b Exemplum seu potius αὐτοψία. praceptorum atque regularum.

menta primum singula distinguet, & suam cuiq; characteri potestatem suppositis veris literarum formis substituet. Quod rectè ne an perperam effectū sit, experimētum indicabit. Aut* etiam in eadē potestate integros & perfectos verborū sensus characteres explebūt, aut imperfectos corruptos & nihil prorsus significantes reddent. Quod si ea cura minus dexterè videbitur cessisse, iudicium in artis locum succedet, res coniecturis agenda, & in ijs est multum elaborandum, tentabitur an in paucis modo his, modo illis, nunc permutata potestate, nunc restituta res possit videri voto cedere. Si adhuc res animo non responderit, quærētur verba, in quibus vel nulli sint ijdem characteres, vel pauciſsimi, vt aliorum mox experimentum fiat, donec possit videri, an ex ijs aliqui opinioni conueniant. Si ne hoc quidem proderit, dictiones tum pauciſsimis cōflatæ literis eligentur, vti quas vel vna solum perficiat, vel duæ, tresue, aut ad summum quatuor. Siquidē quæ huiusmodi sunt, inter paucas numerātur, & minor proinde labor erit ad certitudinem non multum vagari. Cuius rei gratia nos tabulas confecimus,* vt quoties opus sit, ea de causa quilibet ad eas possit recurrere. Sic enim facile erit verba, si qua huiusmodi scripto reponantur intelligi, vnde characteribus primum aliquot cognitis, non difficile quis poterit aliorum mox notitiam consequi. Sed si ex aduerso prima fronte iudicium videbitur voto cessisse, vt non obscuro argumento sciri possit, ecquid veras notarū potestates fuerit veritus, ex antecedentibus vel consequentibus certitudi-

* enim.

* lib. 4.

nem nanciſcetur, nam ſi laborem euentus minimè ſit fruſtratus, hoc integer, & cõgruus verborũ ſenſus indicabit, ipſa verò cognitorum characterum iunctura, reliquorum ſubinde poterit paulatim notitiam ingerere. Qua in re minime labor fugiendus eſt, ſed res tamdiu tentanda, modo vt diximus literarum poteſtate permutata, modo reſtituta, donec quod clauſum ſe ſponte paulatim aperiat. Verùm ad hæc non parum afferet luminis, ſi eorum, quæ circa rem ſunt, quæque prius ab interprete ſciri diximus præſtare, cognitio acceſſerit. Initio igitur antequàm ad ſcriptum veniatur, nonnulla ex coniecturis nanciſci licebit: Veluti quia de manu militis, ab exploratoribus epiſtola eſt intercepta, de re bellica inde tractatum eſſe arguetur, vnde veriſimile eſt Bellı nomen non eſſe prætermiſſum & exinde quatuor eius verbi literas, ſiue ex quinque, ſiue ſex, ſiue pluribus ea dictio conflata ſit, non deeſſe, ſi idioma latinum eſſe cognoſcetur: nam ſi vernaculum illud ſit proprij verbi literas perquiri oportet. Atqui ad hoc ſcripti prius rationem haberi eſt neceſſe. Nam ſi illud ad hoc genus pertinebit, verbum illud ſi erit, facilime poterit obuiare, ſi verò alijs dolis inuolutum ſit, maior ad inueniendum erit labor, & rem aliter, atque aliter pro ſcripti genere tentare oportebit. Sed vt dicta facilius intelligantur, exemplum adijciam. Nam vt in declarationibus efficaciſsimum eſt ita in diſciplinis ad dicendum aptiſsimum videtur: quod ſic præcepta quaſi experimento comprobentur. Multa enim inſtantia iudicio, vel ſtatim ſę

pe

pe decernuntur, quàm vel difficile eſt ante caſum à magiſtro diffiniri, ne dum à diſcentibus percipi. Id obſcurè igitur ſcriptum erit.

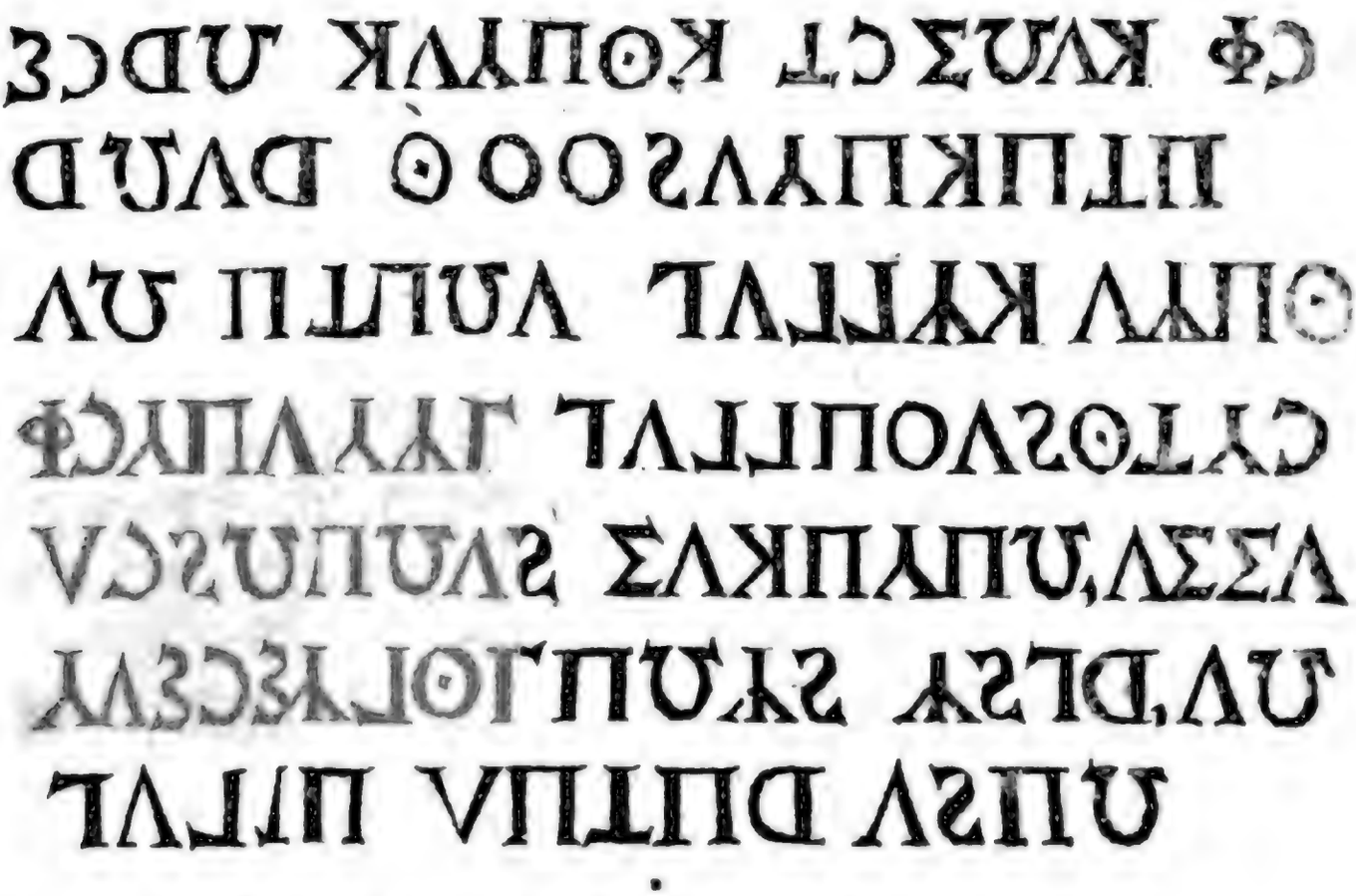

Primunitaque variati characteres, quod non plures vigiti conſpiciuntur, crebrior præterea quinque characterũ repetitio, quæ vocalium præbet indicii: finales etiam literæ, quæ præſcriptum numerum non excedunt: diſtincta tum partium ſeries, & cætera demum, quæ ad huiusmodi ſcriptum ſpectant: ſimplex permutati characteris genus eſſe non ambiguis admonet coniecturis. Idioma verò latinũ eſſe, ex finalium literarum numero deprehenditur. Quia verò magnates ab epiſtolis in arcanis præſertim negotijs notarios ſcripturæ peritiſsimos habent, ſperandũ eſt prorſus orthographiam rationẽ minimè fuiſſe præterniſſam. Verũ antequam ad elementorum notitiam veniamus,

tur, tentari poteſt ex ipſa materia an aliquod recte ſcripti verbum poſsit intelligi, vt ea ratione aliqua inde literarum notitia deueniat. Quoniam itaque (vt dictum eſt) conijci poteſt de bello agi, quod epiſtola vel belli tempore, velà milite intercepta ſit, vel alia id ratione cognoſcatur, proinde nõ erit admodum difficilè perquirenti aliquo ſcripti loco eius verbi ſex literas inuenire, prodente hoc præſertim geminatæ literæ, quæoportuno loco collocantur indicio eoque modo ex ipſa materia priusquàm ex ſcripto trium primo figurarum, quaſi certam notitiam deprehendi. Nam de ijs nondum prima fronte ſatis potuerit conſtare, niſi ex conſequentium poſitione certius notitia confirmatur. His itaque in vniuerſum cognitis ſupereſt rem ipſam proprius attingere, vt ſingulorũ elementorũ poteſtas dignoſcatur. Vocales igitur primum in mediis dictionibus, & interdum in earũ finibus quæſiturus (latinus. n. ſermo in terminationib. poteſt decipere) has figuras quia creberrimæ repetuntur, ↄ Λ ⌐ ⌙ ◦ vocales eſſe conijciet. Huc accedit, quod rationibus eædem raris characteribus, quoties occurrũt videntur adhærere. Nec obſtat, licet interdum etiam illis nõnullæ conſonantes proximè poſsint ſociari, nam de eo potius iudicandum eſt, quod frequentius euenit, quàm quod rarius. Hoc etiam præſtat, quod proximè generatos characteres ex vtroque latere cernuntur aſsiſtere. Sunt & alia, ſi qua ad rẽ ſpectant, quarum illę inditijs prodantur, inde colligi licet, eas non niſi vocales eſſe cum per omnes ſimul regulas de illis opinio confirmetur. Vocalibus

libus in hunc modum à consonantibus discretis, proximum est sua singulis munera assignare. Sed vt hoc in consonantibus primum (vt dictum est,) oportunius exigatur, duplici ratione perfici potest repetitione, & plurium coniunctione, tum in extremis verborũ partibus tum etiam in ijs medijs, si repetitionem sequimur, hoc modo qualemcunque earum distinctionem nanciscemur.

Φ Ʇ V Ξ ʒ O ϒ Ɔ Ж ⅂ Δ I Ω Z Γ
B C D F G H L M N P Q R S T X

Posset tamen etiam edocente regula, aliter atque aliter singulorum potestas diffiniri. Quamuis ne satis quidem tutum sit illis fidem habere. Solet enim sæpe decipere, quemadmodum & hoc loco indicabitur. Verũ ne hoc ignoretur, quonã pacto aliter possit potestas variari, earum repetitio obseruabitur, quæq; toties indifferenter repetentur, vna pro alia sumi poterit. Potioré tñ semper maioris, quàm minoris frequentiæ, nisi aliter experimentum demonstret, rationem haberi conueniet q, nobis tradendi exempli gratia, alioquin quatenus magis placet, regulæ fides habenda est. Ad huius distributionis exemplar interpres posset suam etiam aliter variare, sed eam distinctionem si vlterius progredimur, posteriorib. regulis in aliquib. videbimus infirmari. Exinde itaq; experimẽtum inituro oportunũ erit primũ ad faciliores obseruationes recurrere, vt si per eas satis possit proficere, maiorẽ laborem effugiat. Quoniam itaq; dictio est, quæ quatuor literis conflatur, quarum

tres,

tres, quæ in fine collocantur, consonantes sunt, cũ eiusmodi vnam tantum dictionem, quæ VRBS est agnoscamus (nam STIRPS etsi totidem habet in fine consonantes, sex tamẽ constat literis) eam esse oportebit, quemãdmodũ in tabulis apud dictiones totidem literarum est videre, vnde non modo trium consonantium, quæ in fine sunt, notitia elicitur, ⊥ Φ ☋, sed etiam vocalis ⅄ quæ illas prȩcedit. Huc accedit, quod ex his literis prima in nona dictione consonans præit, quæ siquidẽ omniũ rarissima est, Q videtur fungi potestate, quod magis verisimile est adueniẽte in dictione aliarum eiusdem verbi literarũ notitia, quod vocales sint, ex quo licet affirmare, characterem, qui quiñto loco ponitur, in dictione, in qua BELLI nomen ponitur, V potestatem habere, vnde etiam concludere licet, vltimum, qui hunc sequitur, non alium, esse, quàm M. De prima consonante, mox per aliam geminatam in quinta dictione iudicium confirmatur, quod alioquin dubium esse posset, an L potestate fungeretur, nam certum est vocalem ibi non esse. De alia mox consonanti, B iudicium confirmatur verbo, quo *BELLI* nomen notatum coniecimus, in quo etiam de L notam talem ⊥ vidimus. Quod verò dictio est, quæ tribus literis conflatur, quarum postrema scripto rarissima, cum semel tantum incidat succedit vocali, quam hucusq; V esse deprehendimus, dubius esse non debet nouissimam X esse, nam quæ inter rarissimas est, aut H, aut Q, aut X, aut Z esse existimatur, atqui Q primum & Z e numero eximuntur, quia nunquam in fine verbi collocantur. H

præterea

præterea non esse ex literarum ordine deprehendimus, ea enim potestas in fine dictionis apud latinos in verbo tantum VAH reperitur, quarũ media A est, non V: Vnde supereſt dicere, non aliam esse, quàm X, & primam vel D, vel L, vel N, vt vna ex dictionibus tribus sit DVX, LVX, NVX: Sed quia vel cognitum est de re bellica agi, vel magis consentaneum de re magni momenti, quàm parui, credibilius erit de DVCE ibi, quàm de NVCE, vel LVCE mentionem factam esse. Vnde hactenus colligi licet harum literarum veram notitiam quarum potestatem suppositis nostris literarum formis indicabimus.

ꟻ ϟ ᗡ ƧΔ ꓘ I Λ Y ꓡ
B D E L M Q R S V X

Ex his & huiusmodi alijs cõiecturis, habita etiam de cætero, vt commodius fieri poterit consonantium notitia, & aduocatis ad hoc præsertim tabulis, cum opus erit, mox ad vocalium distinctionẽ transitus fiet. Nec quicquam referet, non omnibus adhuc consonantibus cognitis ad vocales deuenire. Ex ijs enim aliarum poterit cõsonantium elici coniectura, quemadmodum ex consonantibus etiam vocales cognosci posse superius demõstratũ est. Vocales itaq; in hoc scripto duplici modo nanciscilicet, repetitione, quod omnibus conuenit, & quod rarissimam figuram, quæ adhuc Q videtur fungi potestate, character sequitur. Sed de V satis vidimus factam fidem, non minus etiam de E posset videri constitisse, sed

ſed eas cum alijs proſequemur, vt etiá de illis opinio certior habeatur. Hæc igitur nota ᴧ quia omnium creberrima eſt, quod decies octies repetitur I, vel E poteſt videri, ſic & ∏ quia vna minus vice ſcriptum ingreditur, vtriuſq; nō minus videtur ſibi poteſtatem vendicare: vtraque enim poteſtas plus minus ſolet frequenter occurrere, & modo hæc, modo illa (vt dictum eſt) crebrius interuenire. Mox quia ɔ ſexies conſpicitur, A poteſtatē repreſentat, poſtremo quod ⊖ & ⅄ quinquies tantū recenſentur. O & V, quæ omnium rariſsimæ eſſe ſolent, poteſtatem indicant. Hoc ſingulorum characterum arguit repetitio, nouiſsimus verò quia rariſsimam figuram ſequitur, quam adhuc Q eſſe deprehendimus, etiamnum de eo quod dictū eſt, fidem magis auget, quo certius videri poteſt in verbo, vbi de *BELLO* fit mentio, dictionem *BELLVM* poſitam non *BELLIS*. Vnde etiam de M. litera certior notitia elicitur, quæ & tali figura ꓘ deſignatur, & E vocalis, quæ per eum characterem demonſtratur, & in V poteſtate etiam alibi errorem non eſſe, & in ea dictione, quæ ſeptimo loco ab vltima locatur, ex eadem vocali initio & calce verbi poſita. Mediam geminatam C eſſe colligemus, quæ niſi de S nobis conſtaret, pro ea etiá poſſet haberi. Ex eadem vocali in dictione duarū literarū, quæ ſexto loco ab initio ponitur, & quarto à fine reperitur, alteram figuram T neceſſario eſſe conijcimus, nam neque S, neque X eſſe ex ſuperioribus licet exiſtimare. Eiuſdem præterea vocalis ex cognitarum conſonantium indicio ſecunda ſe ſcripti dictio manifeſtabit, vt

MEDIAM

Digitized by Google

MEDIAM proculdubio ibi notatam esse intelligatur. Quod vt certius videri possit, dictio, quæ nono ordine collocatur, accedente priorum literarum notitia, tutiorem fidem facit, vt verbum sit, quod causam reddit QVIA. Sed de his vocalibus aliũdè etiam poterit constare, vt opinio certius cõ firmetur. In septima præterea dictione ex cognitis characteribus facile erit asserere, secundũ characterem, qui solus supereſt, vt verbum intelligatur, non aliam, quàm N potestatẽ habere, vt dictio perfecta sit INITE. Et ex huius inde consonantis notitia in verbo tertio loco posito primam vocalem, nihil prẽter O esse venari licebit, vt NOCTEM dictionem perficiat, quę vocalis nouissima primũ in ipso scripti limite prima literam de qua ibi tantum restat dubitare P esse, mox quarto loco etiam primam, nõ aliam, quàm H esse, manifestabit. Huius rei opinionem verbum tertio loco positum, quo HODIE significatur significabit. Quid tertiodecimo loco scriptum sit, eadem ratione facillimũ erit affirmare. Ná vt integer verbi sẽsus sit, primus character nõ aliá quàm F potest habere potestatẽ, vt FORTITER verbũ innuat, cuius opinionis penultimum verbum fidem faciet, quo finis significatur. Supereſt demum ex toto scripto eius tantũ characteris O potestatem venari, qui in quinta dictione geminatus, non alterius potestatis iudiciũ præbet, quàm G, vt AGGREDIMINI verbum significetur, quod in alio verbo BELLIGERANDO confirmatur, vbi neque alia functione potest sensum perficere: Ex his omnibus coniecturis singulis characteribus licet sua munera ad exemplũ subscribere, illudque ob oculos ponere, vt inter-

pretando ad eius iudicium recurratur, sic res statim non infeliciter cedet: & se totum occultè scriptum referabit. Experimento liquet laboris summam, vel in vnius tantum characteris notitia versari, nam ex vno cognito, plurium inde facilè trahitur cognitio, & mox ex pluribus facillimum est occultas omnium potestates eruere, siquidem aliæ ex alijs cognoscuntur, nec minus aliarum notitia ex alijs dependet, quàm in cathena anuli, in qua mutuò connectuntur, vt si anulum quis permoueat, reliqui statim proximi moueantur, quare ad huiusmodi exẽplar reliqua id genus scripta conuenit interpretari. Vnum verò illud restat dicere, quæ de hoc scripti genere obseruationes traditæ sunt, eas etiam ad sequentia in assignandis characterum potestatibus debere accommodari.

Caput IX.

Quomodo continuati scripti partes dirimantur.

SEquitur vt à simplici scripto ad continuatum trãseamus: vt ordo secũdi libri seruetur: de quo vt in proximo factum est, quemadmodum primum eius partes dirimantur tradi debere rationẽ oportunum videtur. Nam de eo cognoscendo nihil est quod dicam. Ipsi enim oculi satis hoc per se indicabunt: vt non alio magistro opus sit: nempe si scriptum nusquam, vel nullis interuallis, vel incisis membris, periodis, alijsque lineolis, sed tantum versibus seiungatur: quod si quando euenit, hoc scripti genus proculdubio esse censebitur, res clarior est, quàm vt vel exemplo videatur indigere. Sed iam quot, quibusq; modis

dolus

dolus hia auferri posſit, & ſcriptum detegi ſupereſt indicare. [a] Prima ratio videtur, vt aliquæ ex his dictiones IN, ET, VT, CVM, QVIA, QVONIAM, & huiuſmodi aliæ, quæ frequentius ſolent in ſcriptum ingredi, in ſimili plurium characterum coniunctione per totum ſcriptum diſperſæ requirantur. Eæ inuentæ & diligentius obſeruatæ, vt integrę includantur, quatenus ſimiles ſunt, tranſuerſis lineolis ab aliis partibus ſeponentur: hoc præſtabit, vt non modo eas tantum partes diſiungamus, verùm etiam vt deſignemus proximarum dictionum confinia eadem enim ratione, & præcedentis finis verbi, & ſubſequentis initia decernetur. [b] Neq; hoc tantum in huiuſmodi dictionibus, quas pauciores abſoluunt literæ, verùm etiam in aliis quę ex pluribus cõſtant, conueniet obſeruare. [c] Ad hoc etiã faciet ſi duplicatã cõſonantem ex vno latere vocalis, ex altero cõſonans comitetur: quare ad hoc proximis regulis, quibus vocales à conſonantibus dignoſcũtur vti oportebit, ſi illud itaq; ſic erit, inter ſimiles, quæ geminantur diuidẽtem lineam interponi conueniet. Si tamẽ hoc etiã deciperet, ſuccedente liquida, vt fit in AGGLVTINO, & AGGREGO, ſed hoc parcius ſolet euenire, & ſi quando fit, conſonans ex ſequenti latere comitatur, nam & ſi præcedenti adhæret, (regula namque decipiet) ad cautionem proderit aliarum regularum acceſſio. Nã quod pluribus modis nihil diſsidentibus confirmatur, etiamſi vna repugnet, ratum habendũ eſt. Hęc ratio vſum præſtabit in aſsignandis tantũ dictionum principiis & finibus. [d] Præterea ſi quatuor: quinq; ſex, vel ſeptẽ ſimul

[a] 1. Ratio hic ſeu regula.

[b] ampliatio,

[c] 2 Regula.

[d] 3. regula.

simul consonantes sint, certum erit inter eas esse verborum discrimina, nam nõ potest dictio in plures, quàm in' tres consonantes desinere. Vnde si
1. septem cohæreant consonantes (quod rarissimũ erit) in tertium cadet discretio. Nam à quatuor potest inchoari, sed hoc rarissime fit, vt in VRBS
2. PHTHISIS. si sex numerus dimidiabitur, vt est
e Exceptio. VRBS STRABONIS, e licet etiam posset partitio in secundam cadere, vt in verbo AMARENT
3. PHTHISIM: sed si quinque fuerint, primum ver
4. bum prima, secunda, vel tertia terminabitur: si quatuor nihil poterit diffiniri, nam à totidem incipi dictionem demonstratum est. Sed verisimilius erit, verborum inter eas nexum esse, quod eiusmodi verbum vix alterum aut tertium erit in-
f 4. Regula. uenire, alioquin vel prima, vel secunda illud terminabitur. f In plurium vocalium coniectione, tã difficilè est partium terminationem dare, vt nullo penè modo iudicium satis possit constitui, siquidem I vel V, quæ consonantium sibi potestatem vsurpant, crebrius repetitæ multis cum vocalibus connecti possunt, ita vt earum sequela, vel vigesi-
4. mam posset transilire. Verùm si cubi tam numerosa vocalium coniunctio obuiauerit, præstabit, vt earum occursum, post primam statim vel alteram ad summum tertiam cognoscamus: quàmuis hoc
2. modo non satis possit earum potestas diffiniri. Ex similium verò vocalium continuatione dictionũ initia & fines tuto licebit deprehẽdere: vt si eiusmodi quatuor conspiciantur in secundam cadet partitio, vt frequentius fit in I, vt IVDICIILIBEM, parcius in O, vt BOOOONAE insulæ, in

A posset

A posset etiã occurrere, sed exemplũ de termina-
tione non suppetit. E non plures duab. esse pos-
sunt, V non plures quatuor, vna semper dictio-
nem terminante, quare minime posset recte de-
cerni, an in paucioribus partis discrimen debeat
constitui, nam in VVLA tres sunt in initio voca-
les, sed eiusmodi non est aliud verbum inuenire.
g Hæc sunt, quæ ad partium segregationem oc-
currunt posse obseruari quæ si ad id aut parũ, aut
nihil ex notarij vafritiâ præstarint huic difficul-
tati poterit esse adiumento: primum duas tantũ,
mox tres, inde quatuor, demum plures characte-
res ab initio accipere, perinde ac si totidem litera-
tum verbum futurum sit, & iuxta proximas re-
gulas suam singulis potestatem tribuere, donec
res sæpius tentata, fœliciter respondeat, vt inte-
ger verbi sensus maneat: sic & postmodũ de cæte-
ro fiat. h Vel si hoc ad id non satis videtur esse præ-
sidio, vel frustra laboratũ sit, id proximæ rationes
poterunt præstare, quàmuis quoquomodo ad eas
recurrere postmodum fuisset necessarium: nam
hæc ad partium tantum discrimen faciunt. i Ad
hoc scripti genus si per tempus licuisset, earum
volumen tabularum cum alijs, quæ sum in quar-
to libro editurus, quod adhuc est in manibus in-
choatum, illud si posthæc potero paulisper ani-
mum ab instantibus rerum impedimen-
tis auocare, propediem ab-
solutum emit-
tam.

g). Reg. Si re. hoc mod. nõ succe. quid pr. tua faci.

h 6. Regulæ.

i Tabularum promissio.

Capvt X.

Quomodo continuatum ſcritum poſſit interpretari exemplum.

EXpoſcit locus vt, quod in ſuperiori ſcripti genere præſtitimus circa interpretãdi modum, hic etiam ſeruemus. Sed quia nonnulla de cura & diligentia, quæ in omni forma ſcripti ab interprete habenda eſt, proximo capite diffuſius pertractantur, nunc ea relinquemus, reſtat tantum enodandi id genus ſcripti exemplum tradere. Nã ea, quæ ibi dicta ſunt, ad hæc etiam referuntur. a Exemplum itaq; quod proponitur tale eſt.

a Exemplū quod & ſupra.

Paſsim itaque ſcriptum oculis percurrenti, primum characteres, qui proximi ſunt initio ɑ ⅄ ⊥ Ʊ proxime finem reponuntur, cenſendum eſt illos dictionem perficere. Quare oportunum erit

Digitized by Google

erit lineolas in ambarũ partiũ terminis, quatenus ſimiles ſunt deſignare, vt ea verba integra ab aliis ſequeſtrentur, ſimulac præcedẽtibus fines, & ſubſequentibus initia tribuantur. Quia verò hæ duæ conſonantes ſſ ex ſuperioribus regulis obſeruatæ geminari conſpiciuntur, & nulla ex præcedẽti latere vocalis comitatur: credere par eſt, in ijs mediis verborum eſſe confinia, quapropter linea oportebit interſecari. Quia rurſus ſex conſonantes ꝛ TDDT ꝛ nulla interpoſita vocali ſe inuicem ſequuntur, & ex iis duæ geminatæ ſunt, neceſſario vtrimque conijcitur inter eas verborum diuiſionem fieri, & mediam ſectionem inter vtranque geminatam cadere. Diuiſis in hunc modum, quatenus licuit, per peculiares regulas ſcripti partibus & lineis interpoſitis, ſupereſt proximas regulas ad eius interpretationem iuxta eum modum accommodare, nam quantum ad hũc locum res ſpectare videbatur præſtitimus, de cætero mox ad ea quę dicta ſunt lectorem remittimus. Aptata igitur ſua ſingulis characteribus poteſtate, ſic arcanum ſcriptum reſerabitur.

PERDITA SVNT BONA MINDARVS INTERIIT VRBS STRATA HVMIES TES VRIVNT TOT QVOT S VPERFVERE VIVI PRETEREA QVAE AGENDA SVNT CONSVLITO.

bVerùm ne cui ſuperuacaneus hic partes dirimendi labor ſ videatur: quod ex ſuperiorib. characterũ poteſtatem nanciſci liceat: cadmonendum volo, c Cõmittit.

c admonitũ.

hac ratione multo melius & facilius, quàm aliter hoc scripti exemplum enodari.

Caput. XI.

Quomodo perperam scripti partes liceat deprehendere, & interpretari.

Succedit tertius obscuri scripti modus, vbi præter characteris permutationem, non aliud ad difficultatem, quàm male assignata verborũ confinia accedunt: vt series eorum, quæ tractata sunt in secundo volumine seruetur: cuius tũ deprehendẽdi, tũ interpretandi rationes locus expoſcit indicari: verùm de vtroque pauca dicenda subuenient. [a] Hoc itaque scripti genus literarum quæ verba solent inchoare, & terminare, de quibus huius voluminis initio dictum est, indicio prodi satis erit. [b] Interpretando verò modus seruabitur, vt assignati primum fines, ac si non essent negligantur. [c] Vnde commodum erit epistolam omissis ijs spacijs continuatam transcribere, atque verba perinde atque in proximo scripto continuata possint interpretari. Quare exemplũ afferre aliquod minime videtur oportunum.

a 1. Regula.

b 2. Regula.

☞

c Compendiũ

Caput. XII.

Qua ratione scriptum ociosis characteribus inuolutum, deprehendatur, & illi ab alijs dignoscantur.

a 1. Inuestigatio: num huius generis scriptura sit.

b 1. Regula.

[a] Sequitur vt agnoscendi scriptum ociosis characteribus inuolutum, & eos characteres dignoscendi, modos præbeamus. [b] Indicium itaq; pri-

primum finalium literarum numerus dabit: nam si plures illæ sint, quam exiguntur, ocioſos prima fronte totibi characteres esse argui posset, quot eum numerum excesserint.[c] Sed huic regulæ non satis est fidendum. Posset enim numerus non excedere, illis in dictionum finibus adiectis: & posset pluribus superare, quàm verborum terminationes terminarent.[d] Posset ad huiusmodi coniecturam quoquomodo accedere, si consonantes & vocales mutuum inter se nexum non seruabunt, vt nimium distent, & longius separentur. [e] Sed hæc difficillima erit obseruatio.[f] Tutior tamen & facilior ratio erit, vt figurarum discrimina obseruẽtur, nam si illæ plures viginti, vel duabus & viginti cõspicientur, numeri excessus hoc scripti genus esse indicabit.[g] Cæterum quibus modis id genus notæ dignoscantur supereſt nunc videre.[h] Obseruabitur ergo primum, an aliqui similes characteres, se mutuo sociantes in scripto iterentur, quod fieri solet in verbis communibus, quæ sæpius repetuntur, vti ET, VT, IN, AD, CVM, NAM, QVIA, QVONIAM, & huiusmodi aliis. Nam si obuiauerint, obseruabitur an intra eorũ numerum aliqui medij inserantur, quod si erit interiectos procul dubio vti ocioſos & vanos designari, & excludi oportebit.[i] Potest etiam dici, vt hæc adiectio etiam extra numerũ similium characterum obseruetur, vel ante vel post. Nam licet interdum deciperet adiectione, & commutatione literarum, quæ fit in verbis analogis, & homologicis. Potest autem initio adiectionis decipere, vt est in dictionibus OS & HO[illegible]

& N[illegible]

[c] *Infirmitas huius regulæ*

[d] *2. Regula.*

[e] *Difficultas huius regulæ*

[f] *3. Regula.*

[g] *II. Inuestigatio potestatu notarum.*

[h] *1 Regula.*

[i] *12. Regula.*

3. & MARS. Commutatione vt fit in verbis
4. DOS & MOS, quæ similia sunt. In fine autem adiectione, vt ESSET ad ESSE, & commutatione vt AMAREM & AMARES, quod prouenit ex casuum inflectione, k Potior tamen frequentioris vsus, quàm rarioris habenda est ratio: siquidem credibilius est verba repetita ex illis esse, quorum natura est, vt crebrius repetantur: cuiusmodi sunt quæ supra memorauimus: quàm ex eorũ numero, quæ minus crebro solent incidere: cuiusmodi sunt hæc, quę possunt initio & fine adiectione decipere. l Quare nec minus hæc obseruatio poterit vsum præstare, nã siquibi interdũ eius causa lapsum sit, ex alijs regulis poterit facilè error emendari. m Verùm tutior ratio est, vt medijs dictionib. Nam vtrunq; & hoc modo posset euenire, vt fieret adiectio causa numeri, vt fit in AMARENT & adid
1 2. q, est AMARET, & aliter in MONS & FRONS, ad id quod est MOS & FONS: & cõmutatio causa analogiæ, vt fit in FRONDIS, & FRONTIS. n Alia ratio est, vt vocales obseruentur. Hoc verò fiet, si qui magis repetuntur characteres dignoscantur, eos verisimilius est vocales esse, quarum natura est, vt frequentius iteriptũ ineant. o Iis in hunc modum à cæteris discretis, supererit ex consonantiũ geminatione ocioſos characteres venari, nam qui geminatas præcedant consonantes cũ vocales nõ sint, proculdubio erit affirmare ocioſos esse. p Potest idẽ dici de ijs etiã, qui sequuntur, sed ratio deciperet in liquidis L & R, quarum notitia si elici poterit, nihil erit amplius, quod dubium faciat. q Ad hoc etiam conferet, si obseruatis characteribus.

k Correctio.

l Vtilitas huius regulæ

m 3. Regula.

n 4. Regula.

o 5. Regula.

p 6. Regula.

q 7. Regula.

qui

Digitized by Google

qui magis frequentes obuiabunt, reliqui, qui minimè primum de numero literarum eximentur. Nam licet regula posſit decipere, vt pro ijs ocioſis conſonantes minus frequentes tollantur, tum ex aliarum conſonantium & vocalium notitia, in interpretando facilè per coniecturam error corrigetur. r Auuertis.

CAPVT XIII.

De hoc ſcripti genere interpretando exemplum.

SEd vt hæc facilius intelligantur, adhuc exemplum afferam vt ſuperiorem ordinem ſequamur, ne quid ad materiæ obſcuritatem luminis deeſſe videatur. Exemplum erit quod in eodem loco ſuperiori volumine adduximus.

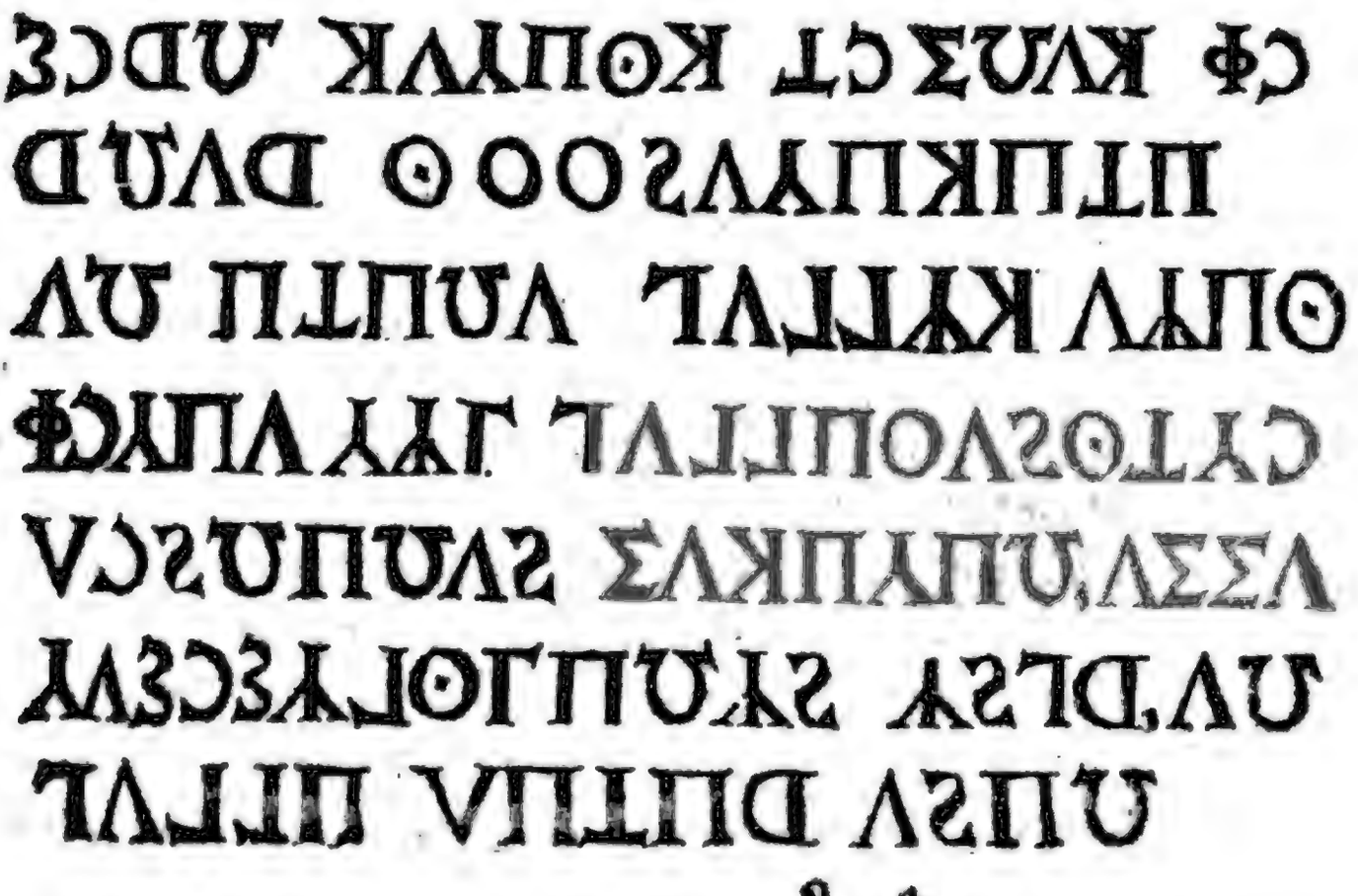

Hîc ſi characterum terminationes ſequimur, deſcipiemur: quod ex conſequentibus regulis, & experimento licebit videre: ſiquidem vnum tantum ociosum deprehendemus. Nam verbum, quod in hac deſinat, vix vnquam eſt in vſu: & huiusmodi vix alterum, aut tertium reperitur: & proinde numerus minime liqueret. Quia verò conſonãtiũ, & vocaliũ nexũ obſeruare perdiſſicilè eſt, eam coniecturam omitto. Quare ſupereſt certius argumẽtũ ex numero figurarum deprehendere. Ex his igitur quod duodetriginta numerentur, liquido apparet, octo vel decẽ ocioſas eſſe. Sed credibilius eſt octo eſſe. Duarum enim literarum Y & Z rariſſimus eſt vſus. In hunc modum hoc ſcripti genus per coniecturas licet cognoſcere. Porro dignoſcẽdi eiusmodi characteres habebitur coniectura primum, quod in ſexta dictione, quæ eadem videtur cum ea quæ eſt quarta ab vltima poſt ſimiles hęc figura E, & ante alterã diuerſa huiusmodi H. Vnde exiſtimare par eſt vtramquę ocioſam eſſe. Octauo præterea loco characteres ſunt aliquot dictioni duodecimæ à prima, & tertiæ ab vltima ſimiles iuxta quarum primam talis character eſt initio A prope alteram rurſus initio diuerſus in hunc modum X. & apud tertiam huiuſmodi alius S. Vnde colligi poteſt eos vanos & ſuperfluos eſſe: niſi verba eadẽ non eſſent, nec idem etymon, ſed diſsimilitudine, quæ eſt cum reliquis, in calce primæ dictionis nihil poteſt affirmari propter caſuũ inflexionẽ, quę variatur. Ex vocaliũ inſuper obſeruatione conijcitur in ſeptima dictione, characterem qui ſequitur primũ & aliũ, qui penultimus eſt, quod

neuter

Digitized by Google

neuter vocalis eſſe videatur, ocioſos eſſe, ſiquidem ambo geminatam ſequuntur conſonantem, quæ eſt vocaliū natura, alioquin penultima figura poteſt videri eſſe liquida, characteres ſunt F & I. In quarta etiam dictione, quod proxime geminatā conſonantem vtrinq; figuræ apparét, quod vocales non videntur, iudicare planè eſt, primam, quæ hæc eſt B ſuperfluam eſſe, nam altera creditur eſſe liquida. Ex alijs coniecturis colligi par eſt, has omnes figuras in toto ſcripto ocioſas eſſe EHA XSFIB. Iis de medio ſublatis, ſcriptum perinde ac ſi character eſſet tantum permutatus interpretabitur.

CAPVT XIIII.

Quomodo reliquis occultandi dolis huiuſmodi ſcripti ſit occurrendum.

VT * diximus ſolent magnatum ſcribæ compendioſum ſcriptum ſic accōmodare, vt perpaucæ toto ſcripto videantur, & verba quēadmodum in vna ſignificatione, ſic in alijs eædem figuræ diuerſis poteſtatibus functæ, ſibi pariter reſpōdeant, huiuſmodi dolis ſic erit occurendum.[a] Si pauci videbuntur vniuerſo ſcripto characteres, eis frequentiſsimarum conſonantium & vocalium poteſtates aſcribantur, quibuſuè in ſcribendo minus carere poſſumus.[b] Præterea ſi ambiguus erit ſenſus, literæ quę hanc ambiguitatem parere poſſunt ſunt I & E, A & O, B Q, P F, D C, & huiuſmodi reliquæ, quas plerunque rarius & crebrius ſolere ſylla-

* *lib. 2. cap. 6.*

a 1 Regula.

b 2. Regula.

Digitized by Google

ſyllabis & dictionibus interuenire, ſuperius memorauimus, harum enim altera alterius vice fungi poteſt, vt infra patebit exemplum. Scriptum ſit tale.

Nos ſi ſubſtitutis characteribus priorum poteſtas aſsignabitur, dicet *Et Qværimvs Vermes*, at ſi Λi, ʊS, ʔn, ⌡e, ⊐tKc, poteſtas aſſignetur, dicet IS *Qvi Necat Vincit*, & multum diuerſa prodibit oratio, ſic & multæ poterunt eiſdem characteribus accommodari ſententiæ.[c] Poterit autem vera cognoſci, vbi nullus literarum incongruus ordo, vel inordinata verborum compoſitio conſpicietur.[d] Multi ſunt quoque doli, vt ſuperius recenſuimus, quos omittimus, cum facilius quàm ſcribi poſſit ab huius diſciplinæ parum exercitatis poſsint interpretari.

Nunc ad alia tranſeamus.

[c] 3. Regula.

[d] Reiectio.

Cap.

CAPVT XV.

De orbiculari ſimplici ſcripto, & rationes quibus deprehendi poſſit.

EXpoſitis rationibus quibus permutatus character cum reliquis fraudibus, quæ inde poſſent emanare, quaſi cum tota familia tolleretur, proximum eſt, vt eorum, quæ in ſecundo volumine tractata ſunt, ſeriem proſequamur, idem in ſcripto, quod orbiculare dicitur, quia ad Rotam componitur præſtare: quapropter quemadmodum ſuperioris generis ſunt formæ primum de ſimplici, vnde & reliqua emanant, dicendum videtur. [a] Sed ſcripti primum quomodo deprehendantur rationes & coniecturæ, oportunum erit iudicare. [b] Primam itaque coniecturam dabit plurium ſimilium characterum ſe inuicem ſequentium concurſus, tum principio, tum in fine, tum in medijs dictionibus, quod orthographia non patitur, nam neque à geminatis conſonãtibus inchoari, nec in eaſdem geminatas cadere, nec plures duabus medias habere verbum aliquod contingit, porrò trium vocalium initium in verbo tãtum VVVLA reperitur. Cæterum inchoari, mediari, & finiri etiam à duabus tantum euenit. * Alioquin plurium concurſum ex rotę reuolutione, & exinde poteſtate permutata prouenire conſentaneum eſt exiſtimare. [c] Huius rei pariter argumentũ dabit plurima modo in vno verſu figurarũ repetitio, modo earũdẽ rariſsimus occurſus, vt

[a] *Methodus generis huius ſcripti deprehendendi.*

[b] *1. Regula.*

* *Idem.*

[c] *2. Regula.*

vix

vix interdum ad tertium vel ad quartum verſum ſemel repetantur. d Solet* enim ad coniecturam accedere finalium characterũ numerus ſi plures ſint, quàm ratio permittat, quæ omnia nuſquam in alio ſcripti genere ſolent euenire.

d 3. Regula. * autem

Caput XVI.

Quomodo hoc ſcripti genus interpretetur.

a 2. Methodus interpretandi huius huius generis ſcripta.

HIuiſmodi[a] coniecturis ſcripti genus aſſecuti, ſequitur characterum poteſtatẽ aucupemur. b Porrò hoc ſcribẽdi genus, quia multo difficilius, quàm ſuperius videtur, multo etiam cautiorem, & ſagaciorem interpretem expoſcit. Nihil enim hîc, ex his, quæ vbi obſeruari expediebat poterit adiuuare: ſed longè aliæ quæruntur rationes, & multum diuerſa eſt via interpretandi. Non enim hîc prius vocales & conſonantes ex repetitione proderit diſcernere: non ex conſonantium geminatione comitantium vocalium notitiam confirmare, vel liquidarum ſequelam deprehendere: non ex initijs & finibus, & verborum interpoſitionibus conſonantes & vocales dignoſcere: non ex frequentia & raritate: non denique ex alio argumento, quod in ſuperiori ſcripti genere poterat adiuuare, ſingularem licebit hic characterum notitiam venari: ſed alias coniecturas, aliaque argumenta ad id quæri conueniet. Nam licet (quod non fit) characterum poteſtas ſemel hoc modo acquiri poſſet: nec dum tamen res ſatis eſſet adiumento

b Difficultas

mento in tã crebra muneris permutatione, vt vix vel in longa epiſtola eadem alias poteſtas reſtituatur. c Primum ergo diuerſorum characterum, qui in epiſtola ſunt, haberi numerum oportet, vt inde quantitatis noſtrarum literarum notitia eruatur. d Nam licet hæc coniectura poſſet fruſtrari: quia tñ rarò aliter prouenit, nullo modo eſt negligenda. Quemadmodum enim character vnus plures poteſtates repræſentat: ita fit pariter vt totidem characteres, non plures, quàm vnius literæ poteſtatẽ abſoluant: eoq; modo plurium functionum exceſſus, quæ modo vni characteri tribuũtur, mox plurium characterum diuerſitate, vno tantũ fungente munere penſatur. Nec repugnat, quod ſignificantes interdum notæ ſignificatarum literarum numerum excedant, vel ex aduerſo, vtpote ſi vna figura trium literarum, quæ initio ſunt, poteſtatem habeat, quemadmodum fieret in DEFICIO; & mox earum quælibet D E F vnius, vel duorum tantum characterum figuris ſignaretur, & aliter vt ſi vnus character duas habeat poteſtates, vt eſſet in primis literis verbi DEBEO, quarum quælibet tribus characteribus notaretur, ſiquidem in alterutris numerus diminutus, alias in alijs characterib. adimpletur. Vnde eſt colligere, ſic ferè ſemper euenire, vt mutua pẽſatiõne noſtrarum literarum numerus characterum quantitati reſpõdeat.

c 1. Regula.

d ἀπάντια-σις.

e Ad hoc itaque ſcripti genus, vnus primum modus afferri poteſt, cuius tamen nixu, tota interpretandi ratio ſubſtẽtatur. f Initio igitur partes quęri, & ſeligi oportet, quas peculiari aliqua re magis conueniat notari, vtpote ſi vel plures ibi characte-

e 2. Regula.

f Caſus ſeu pars.

res

in ipsis medijs concurrant: vel terminent præce-
2. dentia, & inchoent, proxima: vel certè tertio, aut
3. quarto loco, aut aliter, modo non nimium distẽt, aut in alias dictiones transeant repetãtur: nam sic difficilor esset verbi coniectura: super quo tota interpretandi moles innitetur: vnde si initio peccatum, in toto etiam progressu errorem sequi necesse est, vt vix vllo pacto ab eo inde liceat extricari. g Quare verbum ad hoc facilitate aptum quærendum est: in quo inueniendo tanto cautiorem, & sagaciorem esse conuenit, quanto si in eo peccatur maior inde labor potest prouenire. Eiusmodi erit, si iuxta alphabeti seriem tot statim proximæ literæ succedant. Simile seruabitur in spacijs, vt si similes distabunt, mediarum literarum numerus consideretur, & verbum quæratur, in quo literæ sint, quæ pari ordinis interuallo in alphabeto disponãtur: ac similes in scripto procedũt: Et tot ibi medię numeretur, quot hîc dissimiles videbũtur. Ea quo plurib. constabũt literis, eo maioré vtilitatem importabunt. Nam prima fronte plurium
h 4. Regula. inde similium poterit haberi notitia. h Verùm eiusmodi si plura fuerint, poterit ex consequentibus iudicari, quod ex illis potissimum scriptum sit, hoc characterum ordo & numerus præstabunt.
i Exempla. i Sed vt res clarior fiat, de singulis subijciã exẽpla.
k 2. partis sim casus. k Primum itaq; plurium similium initio occursus erit, vt fiet in tribus literis verborum DEFICIO,
1. & STVDIVM, nam vtrobique literæ iuxta al-
2. phabeti ordinem se statim sequuntur. Verum ne interutrumque ambiguitas sit, numerus & ordo similium controuersiam dirimet intra ipsas

verè

verò dictiones, vt *ONOPHRIVS*, & *PASTVS*, in fine vt *DAMNO*, & *PASTV*.[l] Diſtabunt verò ſimiles vt fieret in dictione *LENO*, & in verbo *AVIDVS*, ibi enim primum L tantum diſtat ab N, & rurſus N ab O ordinis elementorum ratione, quantum ſimiles inter ſe diſtarent, & hic tantum intereſt A & D, quantum inter ſimiles in dictione *LENO*, vna E media collocatur, & rurſus in dictione *AVIDVS*, duæ literæ V & I, inter eaſdem conſpicientur.[m] De ſimilibus, quæ verba præcedentia terminent, & proxima inchoent figuris, exemplum erit in verbis *ARSTVA*, vbi quod quatuor literæ, quæ primam A ſequuntur, alphabeti ordine ſibi mutuo ſuccedunt, in tali ſcripto ſimilibus illæ characteribus notabuntur. Hæc ſunt, quæ pro totius interpretationis fundamento primum conſtitui oportet, vt ſuper eo tota interpretandi moles conſtruatur.[n] Initio itaque, ſiue quæ aſsimilantur figuræ ſimul concurrant, ſiue intermiſsis ſpacijs diſtent, cognito ex his, quæ dicta ſunt, vno, aut altero verbo ſua ſingulis characteribus literarũ poteſtas ſupernotabitur:[o] & quoties mox illi characteres rurſus obuiauerint, obſeruabitur: tum ſuperiorum notitia alphabeti ſeries, quaſi ducto filo ex ea litera ſumpto initio, eouſq; protrahetur, quouſq; alia ſimilis reperta ſit, quæq; litera in illam cadet, eius illi poteſtas aſsignabitur.[p] Eo tamẽ vſq; alphabeti proceſſus progredietur, donec ad nouiſsimũ elementũ peruentum ſit, tum in numerando rurſus à primo initium fiet, & idem poſtmodum res vna ſimiles tum initio vel fine verborum, tum

in

k.

l 3. partis ſeu caſus.

m 4. partis ſeu caſus.

n 5. Regula.

o 6. Regula.

p 1. Cautio.

Digitized by Google

q 2. Cautio. ordo ſeruabitur.q Sed ſi diminutus vſualium lite-
rarum numerus fuerit, earum potior habebitur
ratio, quas credibilius erit potuiſſe prætermitti, &
ex aduerſo vtpote quibus vel magis vel minus ca
rere poſſumus: quæque frequentiores, & ratio-
res eſſe ſolent. In hoc tamen ſcripto nos X, magis
quam Z duximus relinquendum. Idem mox per
r 7. Regula. totum ſcriptum ſeruabitur.r eadem etiam cura &
diligentia in cognitis aliis eiuſdem dictionis figu-
s 8. Regula. ris erit procedendum: & ſua ſingulis ſimilibus po
teſtas in hunc modum aſsignabitur.s Quod ſi à
tergo aliæ figuræ ſimiles relictæ ſint, cum ad eius
ordinis poſtremam ventum erit, diſciſſo ibi litera-
rum filo, eo reditus fiet, vnde antea factus eſt pro-
greſſus, & exinde facto rurſus initio ab ea litera
conuerſo tramite procedetur, donec ad nouiſsi-
mam ſimilem veniatur, eiuſmodi totum ſcriptũ
erit videre, vt præter prima verba, quorum poſsit
integra haberi notitia, alioquin vno, aut altero
charactere incognito, quod ex caſuum inflexione
t 9. Regula. proueniret, aliorum nonnulli tantum characteres
ſuperpoſita poteſtate ſignentur.t Illo in hunc mo-
dum parato, eodem penè ordine procedetur, vt a
faciliori interpretandi ratione denuo progreſſus
fiat. Verbum itaq; eligetur, in quo plures characte
res conſpicui facti ſint, & ex cognita notarum po-
teſtate, & ſyllabarum nexu, reliquis ſolerti iudi-
cij exiſtimatione ſua munera tribuentur, vt ver-
u 10. Regula. bum ſtet, quod eſſe veriſimilius ſit, quàm quoduis
aliud.u Hoc effecto eadem cura in reliquo erit
procedendum, nempe vt ad ſimiles ſemper eodẽ
noſtrarum literarum tramite ductus fiat, idq; per-

agendum

Digitized by Google

agendum, donec totum, quod erit clauſum reſere tur. Ad hęc alia ratio accedit, q̃a raro euenit in ſcri pto, preſertim paulo diffuſiori, vt non idem verbũ repetatur, obſeruetur an aliquod huiusmodi cognitum ſit, vel integrum, vel ex parte. Hoc autem primum ſciri poterit ex ſimilium coniectura. Vtpote ſi totidem in illa dictione ſimiles & idẽ interuallum, mox recto verborum nexu confirmari, y Verùm prætermiſſum nolo, hæc, quæ dicta ſunt nõ ad aliam, quàm ad ſimplicẽ Rotę compoſitionem pertinere. z Circa hæc in tali genere ſcripti erit interpreti diligenter attendendum, & non parum accuratè elaborandum, nam ſi aut initio aut in progreſſu calculum deuiauerit, neceſſe eſt errorem ſequi, perinde ac ſi labirinthum ingreſſus fili ductum, quo regredi poſsit, vnde factus eſt aditus amiſerit, ita vt quo alterius procedet, eo perplexioribus vijs implicetur, vt deſperare propius ſit, quàm tot circumflexos aliquo modo poſſe nodos explicare.

x 1. Regula.

y 1. Commonitio.

z 2 Commonitio.

CAPVT. XVII.

De ſimplici orbiculari ſcripto interpretando exemplum.

SEd vt clarius, quæ de hoc genere ſcripti dicta ſunt, agnoſcãtur, ac ſimul vt ordinem hactenus ſeruatum proſequamur, exẽplum ſubijciam. Illud igitur tale ſit.

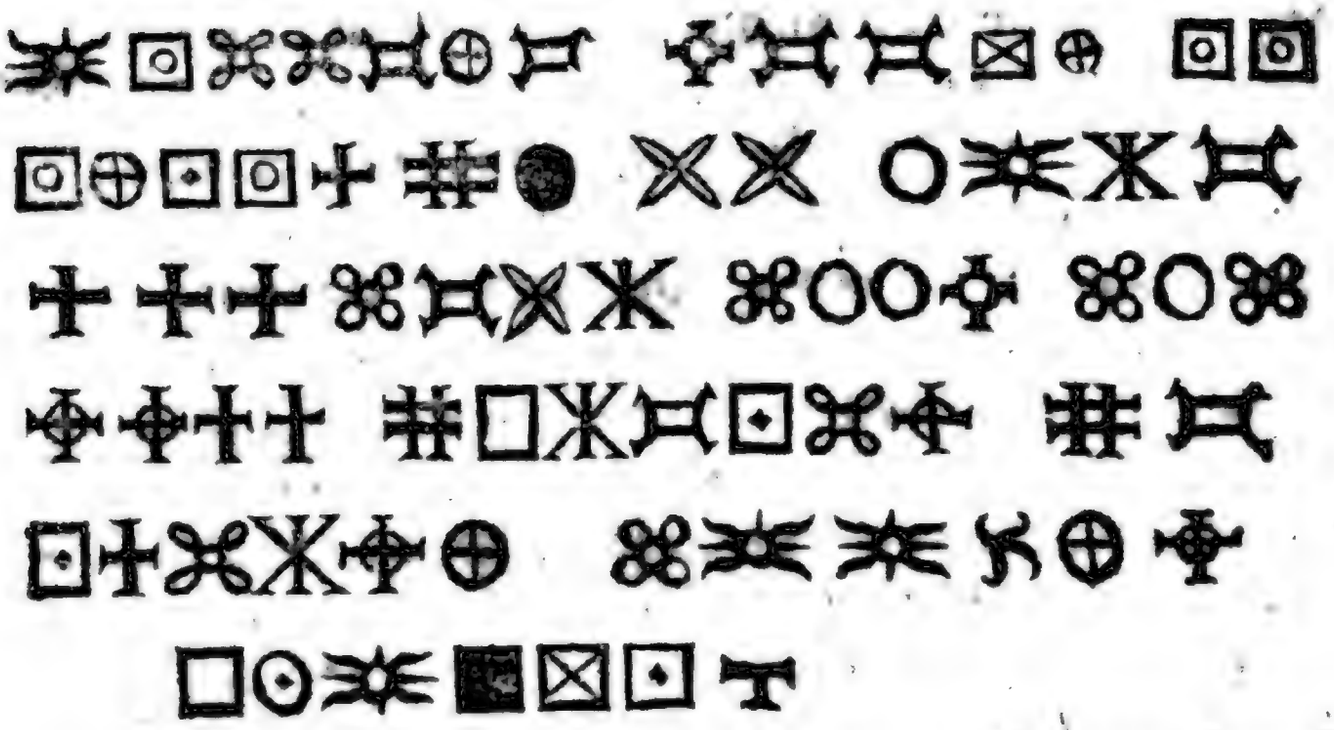

Primum itaque, vt, quæ in obſeruationibus dicta ſunt, ſuo ordine experiamur, viginti diuerſos in epiſtola characteres agnoſcimus, vnde conijcimus è numero noſtrarum literarum aut X aut Z fuiſſe ſublatum. Initio igitur quia tertium verbum cæteris inſignius occurrit, in quo tres primũ ſimiles ſtatim ſequuntur figuræ, & mox quarta duob. interiectis ſpacijs illud videtur eligendum. Si per coniecturas verbum quærendũ eſt, quod ad hos characteres, ſeruata trium literarũ analogia, quæ ſeſe ſtatim initio ſequuntur, & mox alterius, quæ tertio ab vltima earum loco ponitur, accommodari poſsit, non aliud illis notatum videbitur quã DEFICIVNT, DEFICIANT, vel DEFICIENT & STVDEBVNT, vel STVDEBANT, literarũ numero characteribus non repugnante. Ex quibus alterutrum verum deprehenſuri, ex conſequentibus primum verbũ ſcriptũ agnoſcimus. In altero enim non ſequitur literarum nexus. Quod vt palam fiat non grauabor indicare. Nã ſi à quarta illius

illius litera D, retrogradus literarum ordo ad aliá similem producatur, quæ est in fine verbi Z, vel X potestas in illam cadet. Sed ex prima clarius patet error, quàm vt demõstrari opus sit. Siquidem nulla dictio est, quæ ea litera terminetur. De altera verò dici potest etiamnum in calculis erratum esse. Nam verba, quæ in eam literam cadant, rarissima sunt, & ea proinde parcissimi vsus. Vnde credibilius est alterum verbum esse quàm illud, cuius indicio ducti in rem rarissimam incidimus. Superest in eo verbo tertius character ab vltimo, V ne sit an A potestatem habeat videre, quod ex figura licet agnoscere. Siquidem ductus ad similes, proximas, quæ initio sextæ dictionis sunt, illegitimum literarum nexum, vt L, M, N, sibi statim succedant, vt verbum sequi non posset. Idem dicendum erit, si ea litera, de qua ambigitur E futura sit, vt DEFICIENT verbum sit. Siquidem P Q R sese statim sequuntur, quod syllabarum nexus non patitur. Ex his ergo coniecturis licet citrà controuersiam concludere: non aliud ibi verbum notari, quàm DEFICIVNT. Cognitis in hunc modum pluribus characterum formis, restabit quasi iactis fundamentis omnem interpretandi ædificationem superstruere, Hic igitur modus seruabitur. Initio quia primis figuris huiusmodi per totum scriptum aliæ duæ similes occurrunt, quarum altera secunda primæ dictionis est, altera prima penultimæ, vnde diuerso tramite ad eas procedendum est: ad vnam ipsius perduci primum deinde ad alteram progredi oportet, vt ante ad dextrá, mox ad sinistram tam scripti, quã literarũ

Aut quoad primam penultimæ dictionis fallitur auctor dũ rotulam non promouit: aut ego huius locumme non capere fateor.

ordinem flectamus. Ab ea itaq; figura, quæ quarta eſt ab vltima cogniti verbi, literarum alphabeti ordo ad ſimilem ducatur, quę eſt in penultima, ab ea litera ſumpto initio, quæ fuerit aſsignata, M poteſtas in eam cadet, quare illa ſupernotabitur. Hoc cognito charactere eodem facto reditu, vnde ante digreſsio facta eſt, & iterum facto initio ab aſsignata literæ poteſtate, quia ad alteram conuerſus alphabeti ordo perductus, illam O habere poteſtatem indicat, ea ſupernotabitur. Succedit his proxime character, cui I poteſtas tradita eſt, ad primam ſibi ſimilem, quæ dictionem, quæ præcedit proximam terminat, ducto filo alphabeti ordine retrogrado, cuius* E poteſtatem indicabit & pari ratione ſeruata, mox alia huic ſimilis quæ nouiſsimæ primæ dictionis adhæret, V ſibi poteſtatem vindicabit. Eundem ordinem ſequuti, quintum characterem dictionis quæ decima collocatur, quod illi aſsimilatur, cui C poteſtas aſsignatur R, & mox quartum penultimæ I eſſe deprehendimus. Eadem ratione tres figuras, quę ſextę dictionis initio ponuntur H I L, & quę nono *loco vltimæ ſunt D E, & quę tertio ab vltimo totidem R & T, & quæ demum penultimi ordinis nouiſsima eſt, E fungi munere videbimus. Quę figura quia ſuperius, & multarum proinde literarũ notitiam parit, eam fœcundam ex merito nuncupamus. In eum medium* per penultimam eius verbi figuram, ſimilium, quæ ſequuntur poterit officiũ agnoſci, vt primam quintæ dictionis à poſtrema T, mox aliam quartæ E vim habere cognoſcemus. Vltima quia nullius nobis notitiam detegit, quod

* eius.

* nona * dictionis aut nona loco vltimo.

* medium.

quod illi ſimilis nulla ſit, à nobis ſterilis appellatur. Explorata in hunc hunc modum multarum literarum poteſtate aliarum dictionum cogniti aliquot characteres conſpicientur, aliorũ verò non. Poſt hæc igitur priorem ordinem æmulabimur, vt eam dictionem eligamus, cui plures nobis figuræ conſpicuæ factæ ſint, vt inde faciliorem verbi coniecturã aſſequamur: eiuſmodi verbũerit, quod ſexto loco ponitur, cuius trium, qui initio ſunt characterũ notitia habetur: ſi coniecturã ſequimur, nullum aliud verbum ad eius literas, quàm vnum, cuius etymon ab hilaritate prouenit, ſeruato literarum numero accommodari poſſe conſpicietur. Verum caſuum inflexio circa penultimam literam ambiguitatem faciet, quæ ex quinque vocalibus potiſsimum debet cõſeri, quod ex conſequentibus licebit deprehendi. * Primo A non eſſe arguimus, quod in duas, quæ quartam ibi dictionem abſoluunt, L M poteſtas caderet, quod eſt abſurdum. Idem de E & O dicitur, ſiquidem inde eaſdem P Q, vel B C eſſe ſequeretur. Ex his ſupereſſet tantum de V, & I dubitare. Quia ſatis non videtur conſtare. Siquidem quod vtrinque proueniret, ſtare poteſt, vel verbum eſſe H I, vel T V. Sed hoc nihil obſtabit, quo minus ad reliqua tranſitus fiat, nam eius figuræ raritas, quæ ambiguitatem parit, minus in reliquum impediet. Initium ergo progreſſus à noua* figura, quæ tergeminam ſequitur, & A retinet poteſtatem, fiet, ex ea primum colligo ſuperiori ratione ſeruata, illi ſimilem, quæ initio ſtatim ſequentis verbi collocatur E vim habere,

* deprehendere.

* nona

mox

mox alias duas proximæ dictionis I & M, & deinde mediam vltimæ V. Idem præstabit & alia figura, cui R munus assignatur. Eius enim beneficio, primum decimi ordinis, quartam O, deinde vltimam proximæ T, postmodum conuerso ordine præcedentis vltimam M, & secundæ dictionis tertiam & quartam OP, & vltimam primi verbi, & eam quæ tertia est ab illa M & I cognoscimus habere potestatem. Restat tantum vltima, nam quæ præcedimus in ambiguo relinquimus. Eius itaque indicio tertiam dictionis, quæ quinta est ab vltima M, & vltimæ primam I, demum quintæ dictionis tertiam retrogrado ordine, rursus I esse deprehendimus. Hactenus duarum dictionum beneficio multorum characterum notitiam habemus: proximum est huic ad aliud verbum venire: quod vt integrum cognoscatur, vnius tantum literæ, quę media est, potestas desideratur. Eam ex coniectura supplere licebit. Non enim alia, quàm A potest restitui, vt verbum integrum sit Ia m. Noua huius characteris notitia quatuor similiũ munera detegimus, primum enim nouissimum O, mox duorum, quæ à tergo sunt S & T, & quintæ dictionis primum E vim habere comprehendimus. Hinc digressis proximum nobis videtur ad dictionem, quæ tergo inhæret, deuenire, cuius ad integram notitiam vnius tantum literæ deest potestas, quæ nouissima est, illi non alia quàm O potest suppleri, vt *Es r o* verbum sit, huius figuræ beneficio C tantum literæ notitiam colligimus, quæ secundi verbi initio collocatur.

*Instant

*Instant præterea duæ dictiones, in quarũ vtraq; vna tantum litera supereſt, vt cognoſcatur. Sed quoniam hæc, quæ dicta ſunt, ſatis eſſe videntur vt reliquum interpretetur, & imponendus finis eſſet, niſi ambiguitas trium characterum reſtaret, proinde ne quid deſit ijs, quæ dicta ſunt, propius videtur verbum capere, cuius inditio illorum notitia haberi poſsit, illud erit, quod quinto loco ponitur, integro enim verbo cognito ex ſtructura facilè erit cognoſcere, vtrum eorum potius iudicandum ſit. Hactenus enim vtrumque ſtare poſſet, vt HI pronomen ad præcedens verbum referatur, & TV ad illud, quod eſt ab eo quarto loco poſitum. Ea itaque litera, quæ verbo illi deſit, quia non aliam vim, quàm N habere videri poteſt, vt ENIM aduerbium ſit: tollitur ambiguitas ex eius literæ, quæ quintam ſequitur in ſexta dictione, & duarũ quæ dictionẽ abſoluũt, vt ibi HILARIS nomen ſit, hic verò pronomen TV. In hunc modum maiori ſcripti parte explicata, reſtat finem imponere, in reliquum enim idẽ modus ſeruabitur, res enim ſatis perſpicua eſt, vt vel à quouis poſsit intelligi.

* Reſtant.

CAPVT. XVIII.

Quomodo continuati orbicularis ſcripti partes diſcernantur.

SEquitur vt de huius generis continuato ſcripto quemadmodum partes ſecernantur nonnihil afferamus.* Nam coniecturas tradere

De hoc genere l. 2. c. 6. a 1. Regula tertia.

quibus illud cognoſcatur non opus eſt, ſatis enim ipſe oculorum ſenſus, vt [b] ſuperius in ſimili forma ſcripti dictum eſt, poterit indubitatum argumẽtum dare. In hoc, ad ea, quæ ibi dicta ſunt, lectorem remittere ſatis commodum videri poſſet, niſi propria nonnulla quæ ad hanc rem ſpectant prætermittere non videretur opportunum. [c] Hoc itaque primum admonebo, vt quemadmodum ibi factum eſt, pari ordine [d] procedatur, nempe vt ſimiles inter ſe partes obſeruentur: habita tamen analogiæ ratione in permutatis characteribus, quibus idem videbitur ſignificari. [e] Hoc etiam ſimilium figurarum, quæ ſeſe ſtatim ſequantur obſeruatio præſtabit: præſertim ſi plures duabus illę ſint, ſiquidem diſcretio aut ante primã cadet aut poſt illam, aut poſt alteram, aut poſt tertiam, parciſsimè aliter euenit. Idem etiã, ſi non plures duabus illæ ſint dici poterit. Vnde arguetur, aut inter eas partium eſſe diſcrimen, aut in prima verbi initium eſſe, aut illud in nouiſsimam cadere. Si verò plures tribus ſint, primum mediam verborum diſcretionem fieri neceſſario colligetur. Mox præcedentem primam verbum terminare erit magis conſentaneum. [f] Eiuſmodi coniecturas aliter tractari* non licet. Nam recte* diffiniri nullo modo poſſunt, proderunt tamen, licet luminis omnino claritatem ſecum nõ afferant: illam certè poſt modum eorum beneficio nãciſcemur. [g] Siquidem cũ ad experimentũ ventũ ſit, ſi error admiſſus erit nexus literarum cum ſtare non poſsit erit indicio. [h] Verùm nolo prætermiſſum: ſicubi in pauciorib̃us dubitabitur, de quib. ſtatim diffiniri nõ poſsit,

vt

b li. 2. c. 6. & hoc l. c 9.

c 2. Regula.

d cautio.

e 3. Regula.

1

2.

3.

f imbecillitas huius regulæ.

** tractare.*

** accurate.*

g Examen seu adminiculum.

h Cautio.

vt minori cum labore veritas eruatur, ad regulas semper, quę magis catholicæ videbuntur, vt parcius fallant debere recurri.

CAPVT XIX.

De continuato orbiculari scripto interpretando exemplum.

NVnc autem quomodo orbiculare continuatum scriptum interpretetur, exemplum tradere videtur oportunum. Difficillimis enim in rebus nulli aut labori, aut diligentiæ parcere semper consentaneum existimaui. Exemplum sit tale.

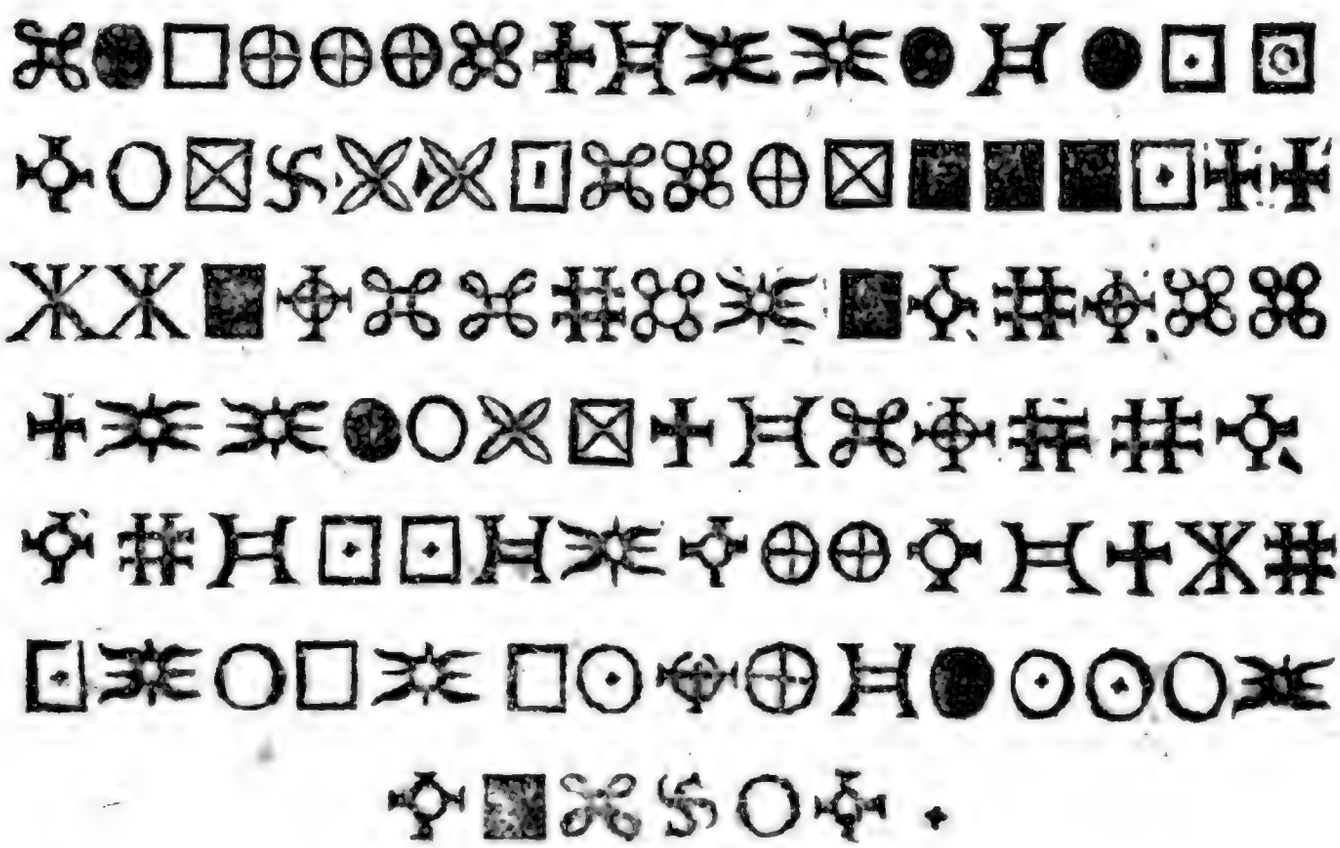

Primo tres sibi similes, qui videntur characteres etiam paulo post sequentibus verbis implicari,

coniecturam nobis replicatæ dictionis indubitatè præstabit. Primæ ergo initium ex scripti initio, finis verò post characterē, qui similes illas sequitur erit: vt sit penultimus ter replicatus. Idq; ex sequēti diuerso characterum ordine cōijcimus: eruntq; septem literis constātes dictiones. Lineis ergo intercidimus, vt ab alijs separemus. Præterea, quæ secundam hanc sequitur dictionem ex illius primo & secundo duplicato charactere, etiam paulo post sequenti dictioni characterum analogiam conguere videtur. Initium igitur ex inuentæ iam dictionis fine: finis verò ex secunda dictione, cum duæ similes sequantur, lineolis ab alijs sex illas literas sequestramus. Tandē duæ similes, cum dissimili precedent & etiam sequenti, ter quater scripto replicari videntur, coniecturis quas sæpe diximus, ab alijs eligemus, sic aliquibus iam cognitis facile scriptum totum interpretabitur.

Caput XX.

Duos esse modos orbicularis compositionis, quæ pluribus, quam alphabeti numerus exposcit characteribus implicatur, tum primus quomodo deprehendatur, & interpretetur.

a Transitio. HIs, quæ dicta sunt,[a] succedit auctior characterum numerus, quàm alphabetum habet, vt id
b Diuisio. etiam ad obscuritatem conueniat.[b] Eius generis duæ formæ sunt, vt proximo volumine dictum
c Genus. est,[c] altera enim est, cui id genus characteres à Rotæ dispositione accommodantur: alteram in qua

alium-

aliunde aſportantur. [d] Vnde initio diſcrimen inter vtráq; ex eorũ effectu colligere eſt: [e] quod prima, & ſi paucioribus figuris, quàm antea implicatur: nulla tamen earum munere vacabit: nec verbum aliquod pluribus, quàm expoſcat ratio notabitur. Sed earum figurarum exceſſus rariori repetitione penſabitur. [f] Verùm ſi aliquo modo illas ocioſas licet appellare, non alia ratione ſic dicētur, quàm ex numero: quòd plures in Rota ſint, quàm vſus expoſcat: licet immeritò ſic appellandæ ſint, cum id nominis in alias alterius generis potius cadat, quæ deſides ſunt. [g] Vnde falli non dedecet dicere eos, qui aliter ſentiunt: qui id genus figuras primi modi ocioſas, & vacuas appellarint. Sed de nomine ſatis. Primum igitur de prima ſpecie, quēadmodum illa deprehendatur, mox vt interpretetur coniecturas afferemus. [h] Figurarum ergo numerus ſi legitimum exceſſerit, hunc modum ſatis explorabit. Quot enim vicenarium numerum tranſilièrint, vel binarium & vicenarium vt ſummum: tot ibi ſuperfluos eſſe colligetur. [i] Vèrùm vt alterum genus ab altero internoſcatur: hoc obſeruatio ſimilium partium præſtabit. Nam analogia in ſpacijs ſeruabitur: vt quatenus poſsit obſeruari, interualli ſimilitudo ſit, huius formæ ſcriptum eſſe deprehendetur. [k] Poſſet idem etiam de numero characterum dici, niſi interdum caſuum inflexio deciperet, non oberit tamen experiri an illo etiã hoc agnoſci poſsit. Nam ſi caſuũ inflexione numerus variabitur, id ex cõſequentib. deprehēdi poterit. [l] Deprehēſa ſcripta forma ad interpretationem ſuperiorũ regularũ vſus acceſſerit. Perinde

d Diſcrimen

e 1 De primo genere ac quo & lib. 2. cap. 10.

f Ocioſa quę ſenſu primi generis ſupernumeraria nota dici poſſint.

g Error aliorum.

h 1. Regula.

i 2. Regula.

k 3 Regula.

l 4 Regula.

Digitized by Google

m Diſcrimen huius à priori genere.

n Exemplum quod ſupra.

inde etiam eſt triginta vel quadraginta characteribus notari, ac ſi non pluribus, quàm oportunis ſcriptum eſſet, ſic eadem ſeruatur characterum analogia. [m] Id tamen inter vtrunq; modū erit diſcriminis: vt quot ſupra vigenarium numerū characteres excreuerint, tot retrogrado ordine diſtabit ab eo vera characteris poteſtas, in quo vti diximus debita ceciderit literæ poteſtas, idq́; in dictionibus paulo diſtantibus in proximis autem idem erit vſus, quem ante memorauimus. [n] Sed hoc huius exempli experimento clarius liquebit.

Ex duodetriginta characteribus, qui dato ſcripto videntur, octo cōijcimus eſſe deſides. Prima dictio vti diximus *Hostivm* dicit, T character in tertia ab hac dictione M dabit poteſtatē, ſi hinc octo literas in noſtro alphabeto ante præterimus C dabit

dabit, quæ vera erit characteris poteſtas. Vltimus character primæ dictionis M. in ſecundo verbo ſine literarum prætermiſsione ex proximitate O & P dabit. Res quia per ſe clara eſt, longioribus indulſimus* verbis. Poſſet tamen ne fraus detegetur numerus non excedere, vt eædē figuræ, quarū eſt vſus alias vacarent: ſed hoc in vtriuſque ſcribentis & amici damnum verti poſſet vt ne ille qui dē, ſi nauus data opera non eſſet, intelligeret, quid ſcriptum ſit. Quare qui hoc ſcripti genere vtuntur ne committant, vt quod vtriuſque plurimi intereſt, amicus non intelligat hunc aſtum prætermittunt.

* *parcimus.*

o *Aſtutis cauendāque & ipſa quoque adlibeti poſſit reiectio ſeu improbatio.*

CAPVT XXI.

Quomodo alter orbicularis compoſitionis modus ocioſis characteribm inuolutus deprehendatur & interpretetur.

RE ſtat huic affinis alter modus: in quo ſuperfluus literarum numerus ocioſus eſt: quod nullo literarum munere fungitur: ſed dictionibus interpoſitus literarum & ſyllabarum nexum conturbat. Quarè de illo quemadmodum eiuſmodi figurarum numerus cognoſcatur verba faciemus mox quinam illi ſint, videbimus.a Primum itaq; eius rei characterum numerus coniecturam dabit. Nam quot legitimo numero ſupercreuerint. tot ibi ſuperfluos eſſe arguetur. Hactenus poterit genus tantum deprehendi: verùm ſupereſt

a 1. *Regula.*

videre

videre quid ſit, quod hanc à ſuperiori ſpecie diſcri-
b 2. Regula. minet.[b] Hoc ſimilium partium obſeruatio indica-
bit, ſi aliqua illarum analogiam in interuallis non
c Cautio. ſeruauerit.[c] Præſtabit tamẽ in ea accurata vti dili-
gentia, ne aliud verbum in eius locum ſumatur, &
ſimilitudo decipiat, vel alius inflexionis caſus ſit,
vnde poſſet prouenire analogiæ ſimilium diſcri-
d 3. Regula. men.[d] Proderit ad hoc etiam duarũ vel trium fi-
gurarum ſimilium, ſicubi fuerint, quæ ſibi ſtatim
& aliarum poſtmodum, quæ ſpacijs relictis ſucce-
dant nexum expendere. Ex priorum enim ſimi-
lium concurſu, quæ in verbi initio ſit, & aliarum
ſequela in eodem verbo ſpacijs intermiſsis, ſiue
plures duabus primę ſint, ſiue plures adhibito ac-
curati iudicij examine deprehendi poterit, vt ille
ſequi & ſtare poſsit Alibi enim vno tanto inter-
miſſo ſpacio, vel duobus poterit ſimilis ſuccedere,
alibi verò fortaſſe non, quod in primis & nouiſsi-
mis verborum characteribus facilius agnoſcetur.
Sic & de pluribus, quod rem ipſam expendenti pa
lam fiet. Sicubi igitur vel quia ſpacia plura, vel quia
pauciora ſint, non videbitur recte ſcriptum ſucce-
dere, ocioſos ibi characteres citra ambiguũ inter-
e Difficultas iectos eſſe colligetur.[e] Sed huius rei difficilior eſt
huius regulæ. obſeruatio. Nam rariſsimè euenit, vt quot vis reli-
ctis ſpacijs alicuius verbi nexus ſequi non poſſet
& ſupponetur certæ dictionis vel eorum characte
rum certa cognitio. Eius rei regulas tradere nimis
laborioſum videtur, nam verba non pauciora ma
gno oporteret volumine colligere. Atqui hæc ipſa
poterunt melius vrgente caſu acri interpretis iu-
dicio decerni, quàm ante illum diffiniri, & ſatis ex
plicari.

plicari hæc quib. in verbis huiuſmodi characteres reponantur indicabunt. *f* Cæterum vt illi dignoſci poſsint, ſupereſt videre. Primus ergo modus hic ſeruabitur, vt ſi quod verbum ex ſimilium analogia cognouerimus, in quo characterem vnum vel plures deſides videamur deprehendiſſe: & alibi verbum ſit, quod noniſsimo loco ſimilem illis habeat figuram: ex ijs, quæ ſuſpicionem habebunt ſingulis alphabeti ſeries ad eam vſq; perducatur. Quod ſi in illam poteſtas cadet, quæ verbum non poſsit terminare, cuiuſmodi ſunt B, F, G, H, P, Q, Z, eam, vt dictum eſt abſque dubio vti fruſtratoriã a ſcripto repellemus. Hoc etiam liquebit ſi idem alphabeti ordo ad alias duas pluresque ſimiles initio verbi poſitas extendatur, in quas literarum poteſtas inciderit, quarum nexus ſtatim ſequi non poſsit, vt puta B C, F G, P Q R, & ſimiles. *g* Hoc tamen fiet, ſi non alius præter eorum numerum, quem deprehendimus poſtea medius interponatur, nam ſic facile fieret, vt etiam interiectis huiuſmodi characteribus in illis nexus ſequeretur, veluti ſi nullus eiuſmodi character eſſet interpoſitus, licet hoc ex illis ſolum poſſet prouenire, hoc eorum numero reddente, inde colligi licebit, hunc etiam characterum numerum, qui intra illud ſpacium includuntur, habita tamen interualli ratione, intra maius enim ſpaciũ plures figuras interiectas eſſe propius erit credere, vt ſi duarũ ſimilium figurarũ occurſus in proximo verbo ea ratione P & Q poteſtatem ſuſciperet, quæ verbi initio ſtare nullo modo poſsint, quia duæ, quæ præcedunt, proxime N & O cõnectuntur de illis primum

f 4. Regula.

g Exceptio.

primum ſi iudicium. Quare ad interualli primum diſtantiam earum numerus extimabitur. Quodſi etiamnum de earum numero dubitetur, aliarum ſimilium ſequela poterit ambiguitatem tollere, vnde partes ad hoc oportunas præſtabit elegiſſe, in quibus propter ſimilium analogiam non difficile ſit verba interpretari.

Caput XXII.

Proximi ſcripti interpretandi exemplum.

POtuiſſem exemplum prætermittere: vt hic modus ad ſuperiorum formam deberet accõmodari: ne toties illud inculcarem: quod minus videri potuiſſet neceſſarium: niſi illud rei difficultas quæſiuiſſet: illud tamen hoc erit.

Ex

Et characterum itaque diuersorum numero, qui septẽ & viginti recensentur: septem prima fronte solum huiusmodi interiectos esse scriptum indicat. Deprehendendi verò illos modus primus erit quòd ex similium, & aliorum analogia, quam cũ prima dictione parem sexta retinet, idem verbum vtrobique positum conijcitur, siquidem tres primæ figuræ quæ præcedunt in vtraque parte dissimiles sunt, & mox quę sequuntur similes. Vnum verò analogiæ discrimen est, quod figura, quę inter eas est, vtrobiq; inseritur: in primo verbo post primam similẽ colocatur, q̃ hęc est I, in altera ante tertiã V. Vnde illas consentaneum est ociosas esse, & dictiões perturbare, & proinde ex toto scripto repelli debere, & in marginali loco seruari donec ex illis, quæ consequuntur, certo licebit agnosci desides illas fuisse. Idẽ obseruatur in alijs tribus partib. quarta, decima, & vndeuigesima, vbi omnes ex tribus constare literis videntur, & eãdem analogiæ habere rationẽ: dolum tamen esse in duabus vltimis, quod in decima ante similes talis figura S ponitur, in vltima verò inter eas alia conspicitur H: Vnde par est credere in illis dolum latere quominus idem verbum ter repetitum esse videatur. Quare oportunum erit, illas, vt anteà factum est excludere. Eadem ratione arguetur verbum octauo loco positum, cum eo quod quintodecimo collocatur idem esse, quod non alia re vtrumque differre videatur quam horum Characterum interpellatione Λ C. Quare cum illis patria geri conueniet Restaret si septem sint huiusmodi characteres vnũ tarum agnoscere cuius no

titiam, ſi per analogiam venerari non poſſumus, deprehendere. Si per coniecturas igitur verbum licebit eligere, quod analogia aſſentiente (de quibus facta eſt mentio) primæ & ſextæ pari poſsit accommodari, QVÆSTVS vtrobiq; ſcriptū eſſe par erit affirmare. Vnde quod* nouiſsima primi verbi figura eadem eſt cum prima ſextæ dictionis, ſi ducta alphabeti ſerie ad eam ſimilem poteſtas protrahetur R in illam non Q poteſtas incidet, quæ litera, quia præcedit proxime in alphabeto eam, quæ prima eſt in verbo QVESTVS: colligi inde poterit eam, quæ ſupereſt vt cognoſcatur, intra illud ſpacium mediam collocari, eamque pari ratione par erit exiſtimare eſſe, quæ in tertia dictione primam figuram ſequitur DR. Sublatis in hunc modum ocioſis characteribus, qui ſcripti interpretationem impediebant, cætera ad ſuperiorum regularum* per ſcriptum diſſoluentur.

* quoniam

* pra.

FINIS LIBRI TERTII

IOAN. BAPTISTAE PORTÆ NEAPOLITANI DE OCCVLTIS LITERARVM NOTIS.

LIBER QVARTVS.

PROEMIVM.

BEne habet, difficilimam operis partem abſoluimus: & obſcuratum deprehendẽdi, tũ interpretandi notas videmur modos ſatis tradidiſſe: nunc id ſolũ videtur reſtare, vt labor minor ſitillis, qui in hac diſciplina nondũ ſatis profecerunt: nempe tabularum vſum & canones exponere. Quod vbi peractum erit, nil relinquitur amplius, quo minus huius operis titulo planè ſatis feciſſe videamur, ſi priores libri ſatis probe ſuo officio functi ſunt, & beneuolos lectorũ animos hactenus promeruerũt. [b] Harum tabularum vſus ad interpretandum non parũ affert adiumenti. Siquidem dictiones, in quibus vocalium & conſonantiũ variatur poſitio quæſiuimus. Vnde non modo in ſimplici characterum permutatione inueniendi verba, quæ ad ſcriptum accommodentur: verùm etiam in Rotæ reuolutione habendæ ſimilium analogiæ, vt quęrendis in verbis difficultas adimatur: quorũ nõ facilè alioquin ſubeſſet recordatio. [c] Vbi p̃ſtare cõati ſumus, vt pauca

[a] *Tranſitio.*

[b] *Tabulari ſequentium vtilitas.*

[c] *Diligens auctoris.*

ca huiuſmodi verba videantur prætermiſſa, & ea quorũ meminimus recto eſſent ordine diſpoſita. Neq; n. diffiteor aliqua potuiſſe prætermitti, quæ memoriæ non obuenerant. Sed neq; in omnium recordatione fuit mihi admodum elaborandum, id nanq; nimis moleſtum fuiſſet, alioquin parum neceſſariũ, cui rei deeſſe noluimus, ne quid lectori relictum videretur, quod ad præſentis operis vtilitatem & facilitatem ſpectare potuiſſet.

Ratio vſus tabularum ſimplicis permutationis.

a in l. 3. c. 8.
b Cauſa ob quam ab auctore conſecta ſunt ſequentes tabulæ.

Dictum[a] eſt ſuo loco in interpretando vtile eſſe verba primum ſeligere, quę ex pauciori-bus literis conſtarent, quand illa inter rara numerentur: cuiuſmodi ſunt, quæ non pluribus, quàm quatuor literis conflantur, paucioribus tamen vel vna abſoluuntur: vt interpretandi initium à facilioribus ſumeretur. Nam & verba proſequi, quę plures habent literas, & mihi multo prolixius, & moleſtius fuiſſet, & interpreti fortaſſe parum vtile in iudicando.[b] Difficile enim admodum fuiſſet ex multiplici verborum numero proprium verbum accommodare. Quod ſi quis ex ſimiliũ occaſione hoc exiſtimet neceſſarium, poterit ad harum exemplum ſuas tabulas conficere Nam ſi in proximis mox tabulis eiusmodi verba recenſebimus, hoc præſtabitur ſimiliũ analogiæ cauſa: alioquin labor prope immenſus futurus fuiſſet dictiones omnes annumerare, & proinde opportunius lectorem ad dictionariũ remittere.[c] Primũ itaq; à ſingularitatis numero inchoabimus, mox ad pluralitatẽ ordine procedetur.[d] Harũ tabularũ vſus &

Methodus.

c Cui nam inſeruire poſſint.

vſus & dictionũ occurſus nõ minus, pderit literarũ aliquot poteſtatẽ ignorãti quá eas cognoſcẽti. Nõ diffiteor tamen, conſonantiũ à vocalibus paratã habere diſcretionem, & priorum aliquam literarum notitiam, prẽſtare. Nam hoc modo in paucioribus eſſet ambiguitas, & proinde minus oporteret vagari, & conſequẽtium opinio prẽſentium notitia magis firmaretur, vt certius iudicium videri * poſſet. *f* Earum igitur vſus duplex erit modus, alter quem ſectabitur, qui conſonãtium & vocalium cognitionem diſtinxerit, vel aliquam verbi figuram cognouerit: alter, quẽ ſectabitur, qui nullam harum qualemcunque notitiam haberet, ſed à facilitate conuenit inchoari. *g* Si à conſonantibus igitur vocales diſcretæ ſint, & reſtet ſolam diſtinctam ſingulis characteribus poteſtatem aſſignare: verba ea quærentur, quæ ſeruata locorum analogia vocales & conſonantes retineant *b* vt ſi in verbo quatuor literarum prima & quarta figura cõſonãtes ſint, & duę mediæ vocales, dictio eſſe poſſit DEVS, in qua conſonantes & vocales ſecundum eandẽ analogiam cõcurrunt. *i* In hac tamen proportione nõ ita facilè poteſt verbi certitudo diffiniri, quòd eiuſmodi plures poſſint conſonantes & vocales variari, quemadmodũ in tabulis videbitur. *k* Quare in ſimili analogia, vt minus laboris ſit, aliquot characterum ſingularum paratam habere notitiam oporteret. Nam quo rarior aut frequentior ea locorum proportio erit, per quæ vocales & conſonantes diſponantur, eo certior, vel incertior erit quæſiti verbi cõiectura. Vnde ſi vocalium, & conſonantium poſitio ſatis ſit,

c Correctio.

** ferri.*

f Vſus.

1.

2.

g De. I. vſu regularis

b Exemplum

i Imbecillitas huiuſmodi.

k Adiumentum ſeu reg 2.

vt eiusmodi analogia & ratio in vno tãtum verbo reperiatur dubitandi omnis occasio tolletur, cum eius rationis proprietas vni tantum verbo conueniat. *l Exemplũ.* [l] Huiusmodi erit, si in dictione quatuor literarum prima vocalis sit, quia in eum modum vna tantum dictio reperitur VRBS, dubitatio vlterius non procedet. Quoties itaque eiusmodi verbum in scripto occurret: præstabit illud eligi, ex quo certior consonantium & vocalium etiam primo intuitu cognitio haberi possit. [m] Quod si nulla vocalium & consonantium discretio procedet, poterit nihilominus fieri coniectura, licet sic illæ disponantur, vt in eum modum plura verba sint, & proinde minor fuisset futura certitudo. Hoc fiet ex similium coniectura. [n] Veluti si in quatuor vnius dictionis literis prima & quarta eædem figuræ sint, rursus secunda & tertia similes, vt prouenit in ESSE, ECCE, SERVS, & huiusmodi alijs dictionibus, quę insigniores, & quarum numerus quinarium vel senarium non excederet. Tũ enim ad dirimendam earum controuersiam frequentium & minus frequentium literarum ratio vsum suppeditabit. [o] Nos in his tabulis latini, & vulgati sermonis itali dictiones tantum reposuimus, Nã idem in cæteris linguis præstare & prolixitate nimis molestum fuisset, & parum necessarium. Quod si occasio postulauerit, vt idem fiat in hispano, vel gallico alioquè sermone ad horum exemplar quiuis eius idiomatis verba poterit inuenire, eaque in tabulis disponere.

m 3. Regula.

n Exemplũ.

o Cur author latina & Italica verba tãtũ digesserit.

TA-

TABVLA PRIMA

Ex ſolis vocalibus conſtituta

à	è	i	o	u

ex conſonantibus non reperitur.

TABVLA SECVNDA

Ex duabus literis Conſtituta.

Tranſpoſitio prima

prima & ſecunda vocalis.

ea	ij
ei	,,io
eo	

Tranſpoſitio ſecunda ex cõſonãtib. nõ reperit.

Tranſpoſitio tertia.

Prima vocalis, ſecunda conſonans.

		id	oh	vt
ab	en	,,il	os	
ac	es	in		
ad	et	is		
ah	ex	it		
,,al				
an				
at				

Tranſpoſitio quarta

prima conſonan, ſecunda vocalis.

da	de	,,li	do	,,fui
,,fa	,,fe	ni	,,lo	tu
,,la	,,le	ſi	,,ſo	
,,ma	me			
,,ſa	ne			
	re			
	ſe			
	te			

TABVLA TERTIA

Ex tribus literis constituuta

Transpositio prima trium vocalium

alo	éia	„iua	oua	„vai
aue	eoo	iui	„oue	via
aui	eua		ouo	vie
auo	eue			„voi
				vua
				vue

Trans. sec. ex trib. cons, no rep.

Transpositio tertia

Prima & sec. voc. tertia cons.

ais	eam	iam	vah
ait	eas	ijs	vim
aut	eat	ius	vir
	eis		vis
	eos		vix
	eum		pos
			vox

Trans. quarta conuersa præc. pr. & sec. cons. tertio vocilis.

„frà	„die	„chi	pro
sta	„tre		sto
„tra	spe		

Trans. quinta prima voc, sec & tert. conson.

abs	est
ars	
arx	
ast	

Trans. sexta, con. præ.

pri-

prima, & ſec. conſ. tertia voc.

„dai	„bei	cio	noe	cui
„fai	beo	dij	„poi	duo
„gai	dea	dio		fui
„hai	dee	ſio		„hai
„lai	dei	„mia		hui
„mai	deo	„mie		hic
„rai	„lei	„mio		qua
„ſai	mea	pia		quæ
	meæ	pie		qui
	meï	pij		quo
	meo	pio		ſua
	„neo	„ria		ſuæ
	„rea	„rie		ſui
	„ree	„rij		ſuo
	rei	„rio		tua
	„ſei	„ſia		tuæ
	zea	„ſij		tui
		„zia		tuo
		„zie		
		„zij		
		„zio		

Trans. ſeptima pr. & tert vocalis. ſec. cons.

„aco	edi	ibi	„oca	vna
acu	edo	ibo	„oda	vni
ago	egi	ida	odi	vno
ala	ego	ima	„odo	
alæ	emo	„ime	ora	
„ali	emi	imo	oro	
alo	emo	ira	„oſa	

ama	„era	ire	„oſo
„ame	ero	iri	
„ami		ita	
amo		ite	
ani			
ano			
ara			
„ari			
aro			
axe			
axi			

das — Tranſp. octaua con. pr.
dat — prima & ter. con. ſecun. voc.

fac	„deh	bis	bos	cum
fas	dem	cis	cor	cur
fax	des	cit	cos	duc
hac	det	dic	„con	dux
has	fel	hic	dos	fur
his	fex	his	hoc	lux
hos	hæc	nil	hos	mus
lac	hem	nix	mox	nux
mas	lex	ſic	non	pus
nam	mel	ſis	nos	ſub
pan	nex	ſit	nox	ſum
par	per		ros	ſus
pax	pes			
ſal	res			
ſat	rex			
tam	ſed			
	ter			

TABVLA QVARTA.

EX QVATVOR LITERIS CONSTITVTA.

Tranſpoſitio prima veie
Quatuor vocalium. veio
ione viua
auia ioui viue
iuuo viui
viuo
viuea
Tranſ.ſec. cõ. pr. q̃tuor cõs. nõ repe-
Tranſ.tert. (ritur.
Tres primæ voc.quarta cons.

aiax eius oues viam
auem euam ouis vias
aues ouum viis
auis vuam
vuas
vuis
Trans.quar.c.p.tres pr.. cons. quarta
Trans. quinta. (voc. non reperitur
Duæ primæ voc.ter.& quar. cons.

præ fleo „cria fluo
„ſtai „ſtea ſcio „greue
„ſtia greui
Tranſ.ſep.
Prima voc.reliquæ conſonantes

„baia „beue „cioè boue „gnaui
„baie „deue dici boui queo
„baio „deui diua coua quia
caio leua diuæ „couo
caua leuo diui „doue
caus meio diuo
cãui

caui
cauo
„ daua
dauo
„ faua
faue
faui
„ haue
laua
maio
naue
naui
nauo
raia
raie

„ neue
neui
ſeui

„ giua
„ giui
niue
„ piua

Tranſp.nona.

Pr.& vlt.voc.reliquæ **conſonantes.**

abba
abde
abdo
adde
addo
agna
agnæ
agni
agno
agri
agio
alba
albi
albo
alga

ecce
ægra
ægre
ægri
ægro
„ elle
„ ello
„ enſe
erga
„ erge
ergo
erra
„ erri
„ erro
„ erta

igni
illa
ille
illi
illò
immò
indi
ipſa
ipſe
ipſi
iſta
iſte
iſti

oſſa
olla
ollæ
olli
„ ondra
„ onde
„ opra
orba
orbe
orbi
orbo
orca
orci
orco
„ orma

vlmo
vlta
vrbe
vrbi
„ vrla
„ vrli
„ vrlo
vrna
vrnę
vrſa
vrſæ
vrſi
vrſo
vſſa
vſta
„ alla

„ alla
„ alle
„ alli
„ allo
alma
almæ
almi
almo
alta
alte
alti
alto
ambo
anna
anne
anno
ante
anſa
„ apre
apri
apro
arca
arcæ
arci
„ arco
arcu
argo
„ arma
„ armi
armo
„ arpa
arra

eſca
„ eſce
„ eſci
„ eſco
„ eſſa
„ eſſe
„ eſsi
eſto

„ orme
„ orna
„ orni
orno
„ orſa

orſa
orta
ortæ
orta
oſſa
„ oſſe
oſsi
„ oſſo
„ orte
orto

aſto

Tranſ. decima. c. p.
Pr. & vlt. conſ. reliquæ voc.

haud	beas	dijs	boas	duas
laus	bees	fiat		duos
	beat	fiet		ſuam
	beet			ſuas
	deam			ſuis
	deas			ſuos
	deos			ſuus
deis	deum			
	deus			
	meam			
	meas			
	meis			
	meos			
	meus			
	reor			

Tranſpoſitio vndecima
pr. ſec. & quar. voc. ter. conſ.

„ aita	iano	
audi	ioci	
aula	ioco	vaca
aulæ	iuba	vaco
aura	iulo	„ vada
auſa	iuno	vade
auſo	iure	vadi
	iuro	vado
		vaga
		vagæ
		vagi
		vago
		vale

vana

vana
vanæ
vani
vano
vaſe
„ veda
„ vede
„ vedi
„ vedo
vela
„ vele
veli
velo
vena
venæ
veni
vera
veræ
veri
vero
veto
vici
vidi
„ vile
vili
vina
vini
vino
viri
viro
viru
vil-

vi-

viſo
viſu
vita
vitę
viti
vito
voca
voco
voca
vole
voli
volo

Tranſ. vndec. c. p.
Prima, ſec. & quar. conſ. ter. voc.

clam flos
cras
flas
flat
ſtas
ſtat

Tranſ. decima tertia
Prim, ter. & quar. voc. ſec. conſ.

abeo egeo idea obeo
abij egui ideo obij
acui æque ineo ocio
acuo equi ocia
adeò equo ocij
alia eruo odio
alij exeo olea
alio exui olei
apio oleo
aqua

aquæ

aquæ
area
aſeæ
areo
arui
aruo
aſia

Tranſp. decimaquarta. c. p.
Prim. ter. quar. conſ. ſec. vocali.

dans	dent	hinc	fons	hunc
dant	mens		mons	tunc
hanc			poſt	
mars				
pars				

Trans. decimaquinta.
Prima & ter. voc. ſecundæ cons.

abel	edas	ibam.	opes	vras
abis	edes	ibas		vres
acus	edet	ibat		vris
alam	edax	ibis		
alas	epar	ibit		
ales		idem		
alis		iram		
alat		irim		
alet		iras		
amem		item		
amen		itis		
ames				
amet				
amer				
amor				
amas				

amat
ames
apes
aras
ares

Transp. deci. ſex. & vltima cõ. præ. Prima & tert. cons. ſecundæ voc. Quia multas in ſe retinent trãſpoſitiones facilioris intelligẽtiæ gratia, in plures partiemur.

papa
rara

Conſonantes & vocales, ſimiles

bibi momo
toto coco.

Vocales ſimiles ſolum

„bara bene bibi bolo fuco
„cada „bere bini bono luco
cama deme cibi colo luſu
caſa fece diti cono luxu
dama fede fidi dolo
„darà „fele fili domo
data ferè fini dono
faba geme „ lidi foco
fama „lece miſi foro
fata lene niſi homo
gaza „mele ridi „lodo
lata nece riſi loro
laua „pece tibi loto
laxa pene vidi modo
maga „pere moto
mala pete nodo
nata „reſe nolo

tela

pala rete noto
„para ſæpe „poco
rapa ſere polo
rara tedæ pomo
rata telæ pono
„ſala teme poro
ſana tene roco
ſata rodo
„tana rogo
roto
„ſodo
ſono
tono

Conſonantes ſimiles.c.p.

pape ceci bibo coce bubo
rara ceco dido nono rare
rari dedi tota ruri
raro toti tuta
toto tute
tuti
tuto

diſsimiles omnes.

baſe cela bima bona „buco
baſi cæli „cima coce cubo
cado cælo „crime „coda cudo
cane cæno cito „core curo
cano cœpi „dica „cori duco
„capi cæra „dice „coſa dumo
„capo demi dici „coſi fuco
cara dena dico cote fugo
carę fera dira coxa fumo
cari heri diræ doli fune

caro
cato
dabo
„dame
date
fagi
fago
fame
„fcte
„fati
labe
lati
lato
laxe
laxi
magi
mago
mali
malo
„mani
„mano
nasi
naso
nato
pace
paci
pali
palo
„paue
„pate
pati
„pato

hero
„meco
„mela
„melo
„meni
„meno
nemo
nero
„pela
„peli
„pelo
„reca
„reco
remi
remo
„teco
„tede
„tela
teli
telo
„temi

diri
fico
fida
fide
fila
„file
fimo
fine
fina
„fino
libo
lima
limæ
limo
nido
nolo
nito
pica
pico
pila
pino
pira
rigo
rima
rimæ
„rimo
„risa
„rise
„rido
simæ
simo
sine

domi
domo
„doue
„dosa
„dota
dote
„foce
„fora
„goda
„gode
„gola
hora
horæ
loca
loci
„loda
„lode
„lodi
lora
lora
mola
molæ
mora
mori
„noce
„noci
„node
nodi
nola
noli
„noma
„nome

fure
furo
tuse
fusi
gula
humi
humo
luca
luce
ludi
ludo
„lume
„lumi
luna
lupa
lupo
mali
mulo
mura
mure
muri
muta
mute
muto
nubo
nuto
pura
puræ
puri
puro
puta
puto
rado

rado
rami
ranę
rapa
rape
raræ
rari
raro
ſale
ſali
ſalo
ſanè
ſani
ſano
tace
„ taci
tale
tali

„ nomi
nota
notę
noti
noto

rubi
rubo
rube
ruga
ſuda
ſude
ſudi
„ ſudo
tuba
tubę
tubo

„ poca
poli
poma
pomi
rode
roma
roſa
roſæ
„ reſe
rota
rotæ
„ ſoda
ſola
ſola

sole
„soma
„some
sona
zona

Ratio vsus tabularum continuati scripti, in quo characterum figuræ permutantur.

a Quid in animo habuerit auctor.

ERat[a] in animo ad hanc rem sex literarum, quæ varijs modis transponi possent, in tabulis nexum proponere: quod is numerus potissimus videbatur. Nam plures literas eodem modo colligere, nimis molestum erat, vt solum hoc opus vel in magnum volumen excresceret: pauciores verò parũ fœcundũ. Verũ hoc etiá visum est satis laborioſum, & parum necessarium: nam ad similium figurarum rationem multis modis poterat subsequi characterum nexus, vnde labor futurus fuisset parum vtilis inter tot literarum combinationes, quę secundum similium analogiam in spacijs pari modo de vera indicare procederent. Quare consilium hoc satius prætermittendum duxi, quá rem nimis molestam aggredi, alioquin parum vtilem. *b* In cuius* rei loco binarum dictionum tabulas proponimus vbi modo ex duarum similiũ figurarum positione altera subsequentis initio ponitur nemo inter trium sequelam diuisio vel post primã, vel post secundã cadit. Idẽ seruabitur & in quatuor similiũ cõcursu, vt modo post primã modo post secũdã incidat partitio. Eas tabulas ritè & suo ordine distinximus, vt facille cuiq; obuiá fiat, quæ quoque loco verborum partitio quærenda sit

b Seq. tab. ratio.

** Eius* igitur.*

da ſit, vt lector facilius intelligat. Ad hoc viſum eſt eadem ratione tabulas eorum verborum adijcere his quæ inſigniora viderentur, quod plures ſimiles, & varias figuras plurib, in locis, modo bis modo ter remaneãt: quarũ aliæ ſtatim ſuccedunt, liæ verò interpoſitis alijs procedunt : Quæ omnia & ſi cui minus vtilia poterunt videri : quod vel rem ſic ſubſequi neceſſarium non ſit , & ſæpius aliter contingat: & inter plura eodem modo ſe habentia indicatu difficilimum ſit, quod potiſſimum debeat eligi: quia tamen ea obſeruatio ad rem pertinere viſa eſt, prætermittendam non duxi. Nam ea, quæ hoc modo incerta ſe habent, conſequentium regularum iudicio poterunt confirmari, vt inter plura tollatur ambiguitas.

Vocales ſolæ, quæ principio vnius, & fine alterius dictionis eſſe poſſunt.

anima	atque
ille	etiam
dei	iouis
ego	omnis
tu	vides

Conſonantes ſolæ, quæ in fine vnius & principio alterius eſſe poſſunt.

hoc	caput	nos	ſapientes
illud	dabit	et	tenet
ah	habet		
nil	licet		
num	manus		
non	negat		

amor rogat

Cum ſimiles tres vocales erunt, & diuiſio cadit apud ſecundam,

aucupij iudicio
iudicij iaceo
alij iuno
eoo omne

Si apud primam.

tibi ijsdem

Si quatuor vocales in medio.

Tiberij ij
eoo oone

Si quatuor apud primam.

tu vuula

Tabula notabilium dictionum, in quibus ſecundæ, tertiæ, qnintæ & ſextæ duplicantur.

,, abbaſſarſi
,, abbattimẽto
accõmodo
affeſſor
aſsicco
aſsicceſco
attollo
accurro
,, affatto
,, effetto
,, effettuatto
,, erraſſe
immitto
,, afferro
,, alletto
appello
immiſſum
accurro
offelta
efferraméta

Tabula dictionum, in quibus ſecunda & tertia duplicatur, etiam conſonante ſequenti.

,, abbracciamento
,, abracciare
,, abbreuiare
acclino
accliuis
accludo
accreſco
agglomero
agglutino
aggrauo
aggredios
aggrego
applaudo
applico
efflagito
effleo
effloreo
effrænus
offleo
offringo
offriſco
accredo

accredo approprio oppeleo
affleo apprimè opploro
afflèo approbus opprimo
afflictus attribuo opprobrium
affluo ,,ebbro
affrico ecclesiia

Si septem consonates & apud tertiam ceciderit diuisio,

vrbs phtisis
stirps phthongus

Si sex consonantes & apud secundam ceciderit diuisio.

amant phthisim
habent phthongum

si in medio

vrbs strabonis
stirps structuræ

Si quinq; consonantes & apud primam

et phthisis
nec phthongus
amant strabones
diligunt structuras

Si apud tertiam,

vrbs studij
stirps brachij

Duplices consonantes cum duplicibus vocalibus sequentibus.

alluuio alluuies annus. sic & simil. dict. reperiri poterunt,

Ratio vsus tabularum orbicularis scripti, & earum usus*

* *supra pa. 185*

LEX poscit ratio, vt idem in orbiculari scripto, quo in simplici characterum permutatione ex

quamur

equamur: vt tabulas tradituri, in quibus ſimiles figuræ huius ſcripti modo plures, modo pauciores varijs modis diſponentur, earum nunc vſum indicemus: ne hoc ad ſolam mentis agitationem quis facturus facilius in errorem incidat. Nam & difficile fuiſſet, eas dictiones memoria cõplecti: & lubricum in experimento labi. In quibus tabulis legitimũ ordinẽ ſecuti ſumus: vt primum duarũ literarũ verba, mox triũ & inde quatuor poneremus. Rurſus quemadmodum in illis variæ ſimiles collocentur, pleniſsimam rationẽ traderemus, vt rem expendenti clarius liquebit. His adiecimus pluriũ literarũ verba, in quibus figurę ternę ſimiles initio medio & fine ſimul concurrũt. Adiunximus præterea binarum dictionum nexum, in quo figuræ, quæ priores dictiones terminant, quæq; mox ſequentes inchoant aſsimilantur, vel eædem ſunt, earum dictionum vſus in eo genere ſcripti adiumentum dabit, ad ea ſolum verba inueniendum, in quibus, vt in ſuo loco proximo volumine dictũ eſt, reliqua omnis interpretatio firmabitur, & innitetur. Earum igitur vſus occaſio quoties obuenerit, habebit interpres quo recurrat, vt facilior ſibi aditus pateat ad interpetandum, vbi tabularum ſectiones interpreti, quo loco quæq; dictio quærenda ſit, præfixo titulo indicabunt.

TAB. PRIMA

DICTIONVM DVARVM SIMILIVM LITERARVM.

ab de hi il tu

TAB. SECVNDA
DICTIONVM TRIVM LITERARVM.

Transpoſitio prima
prima & ſec. ſimilis

abi	„ del	hic	tuæ
dea	dem	hij	tui
dei	des	his	tuo
deo	det	tua	tum

Tranſp. ſec.
ſec. & ter. ſimilis

ede	„ ahi	„ chi?
odæ	nil	

Tranſp. tert.
prima & vltima ſimilis

„ che	iam	„ mio	per	pur
„ gai	meo	par	pyr	ſeu

Tranſpo. quint. non reperitur, alię vſui eſſe non poſſunt.

TAB. TERTIA
QVATVOR LITERARVM.

Tranſpoſitiones. 1. 2. 3. 4. omittimus, quia inutiles.

Tranſp. 5. prima & ſec. ſimilis, reliquæ diſsimiles.

abbas	abeo	dedi	demi	deos	hiat
abde	deam	deis	demo	„ deue	tuam
abdo	deas	dele	dena	„ deui	tuas
				deus	tuba
					tube
					tuta
					tuum
					tuis

tuus

Tranſp.ſexta c.p.
ter.& quar.ſimilis ceteræ diſsimiles

abde
adde
,, arde
aude
,, cade
cede
vide

,, ſede
fide
inde
rade
ride
rode
rude

ſede
,, ſode
,, ſude
vade
,, vede
vide
vnde

actu
cætu
fætu
fotu
ictu
motu
natu

nutu
ortu
potu
ritu
ſitu

Tranſp.ſeptima omittitur.

Tranſp.8.p.diſsim.reliquæ diſsimiles.

aſtu
eſtu

Tranſp nona prima & vlt.ſimiles
reliquæ diſsimiles.

apud
baſe
bene
,, bere
beue
bibe
bile
bimæ
binæ
bonæ
bouæ
fagi

feci
fili
fimi
fixi
foci
funi
furi
,, lago
lato
lauo
laxo
lego

leuo
libo
lido
limo
lino
ludo
lugo
lupo
olor
oſor
pars
plus

pons
quot
ſtyx
vada
vaga
vana
veda
vela
vena
vera
viſa
vita

vlla
vlta
vnca
vnda
vola
vrna
vrſa
vrta
vſta.

Tranſp.decima
2.& 3.ſimilis,reliquæ diſsimiles.

dabo
faba
fabæ

tabe
tabo
adeo

idem
ideo
bili

file
fili
filo

vili
vlle

fabi

fabi idæa fila nilo

Tranſ. vndecima, non reperitur.
Tranſp. decima ter. prima tertia & quarta ſimilis.

ritu

Trãſp. quartadec. c. p. omittitur.
Tranſp. quintadec. pr. & 3. ſimilis, reliquæ diſsimiles.

arca	lanæ	peræ	reti	ſiue
arcæ	lena	peru	rite	viam
arco	lene	pori	riti	vias
„ bada	leni	poro	rota	vnam
coes	leno	pyra	rotæ	vras
coet	lino	pyre	roto	vrat
„ crea	luna	pyro	ruta	vtar
erga	meos	pura	rute	vnam
„ erge	nepa	puræ	ſæua	vras.
ergo	„ para	puri	ſæuæ	
hali	pari	puro	ſæui	
halo	paro	rate	ſæuo	
luna	„ pera	rete		

Tranſp. ſextadec. vlt. c. p. ſec. & quar. ſimilis, reliquę diſsimiles

hanc	diem	aper	vrat	cum
acie	fiam	epar	vret	cuna
acre	piam	aret	vrit	cur
ecce	pium	erat	auia	dura
agni	viam	erit	aula	„ duc
agri	ambo	orat	aura	fuga
„ ogni	immò	oret	auſa	fum
„ fura	iuba	luna	muſa	pura
fuſa	iura	multa	muta	puta

gula

gula iuua „mura nuda quia.

TAB. QVARTA

Diversarvm Dictionvm.

Trium similium in principio dictionis.

stupa
studium
stupidum
deficio
hilaris

Maiusculis illis literis addere poteris fines ex libitu, & multæ consurgent dictiones.

Trium similium in fine dictionis

pastu
gustu
fastu
damno
„ nieghi
„ prieghi

& similia

Duæ similes in fine, alteræ duæ similes in principio sequentis dictionis.

ars tua
lux zachariæ
est vxor

Si dictionibus his diuersa principia & fines addes, aliæ quoq; consurgent dictiones.

Duæ similes in fine altera principio alterius dictionis,

de fago
nil moror
vno paruo

pars talis tu zeno.
est vlla
dux zeno

adde etiam & aliæ componuntur nouæ dictiones.

vna similis in fine, duæ principio alterius dictionis.

hic dedit
illud efficit
ah illius
deum nouit
non oportet

Egenus interpres principio dictionum fine multas addere literas poterit

amor

amor ſtatuæ
is tua
et vxor
lex zabulonis

Vna ſimilis in fine, alterius
principio dictionis tres.

hic deficit
cur ſtudes

etiam ſi addes, nouas habes.

Hæc ſunt, quæ hoc tempore de hac materia dici poſſe videantur, atq; huiuſmodi in re prodenda ſatis auguſtè ſcripſiſſe viſi ſumus. Omnes enim, quos adhuc videre contigerit ſcriptores quàm anguſtiſsimè tetigerunt.

ANIMAD-

FINIS.

Digitized by Google

ANIMADVERSIONES VIRI CVIVSDAM BONARVM literarum artiumq; amantiſsimi, ad libros Portæ de occultis ſeu furtiuis literarum notis, obiter inter perlegendum annotatæ.

Commonitio de titulo.

IN animo habebamus amice lector, penitus eo de titulo quem Porta de furtiuis literarum notis, vulgò Ziferis poſuerat, tacere: niſi & non ingratum tibi futurum exiſtimaſſemus & ad ſequétes à nobis confectas tabellas idipſum quoque vſui fuiſſet. Eius namque alia nobis quàm quæ typographo placuit mutatio. Quamuis enim cumini lectores non ſimus: facileque agnouerimus, doctiſsimis à viris ponendæ ſuæ inſcriptionis occaſionem ſumpſiſſe Portam: (*nempe Agell. noct. Att. 17. cap. 9 & Polydor. Virg. de inuent. rerum lib. 9 cap.* 8.) quia tamen re ipſa de qua agitur, & quæ plenius multò pertractatur hiſce in libris longè ſit anguſtior, ne ipſe quidē Porta re diligentius perpenſa, negaueric. Neque enim de literarum notis tantum agitur occultis furtiuiſque: ſed & alijs perquam multis de ſignis, modisque, quibus animi noſtri ſenſa tectè alijs poſsimus ſignificare, quam quæ Portæ poſsint epigraphe comprehendendi. Et noſtri quoque Typo-

graphi titulus primus eadem prorſus in re impin git. Alter autem quam uis ſat capax ſit, non niſi lõ- ga tamen circumſcriptione id ipſum aſſequitur. Cryptologiæ vero nomen, quod apud Trithemiũ quodam in loco inuenimus, ſat breue, quidé eſt, ſed orationi literiſq; tantum inſeruit. At eo quem nos prę ponendum iudicamus, titulo nil breuius: nec quicquam vniuerſis hiſce in libris explicatur, ni nos fallat opinio, quod non contineatur nomi ne τῆς κρυπτομωυτικῆς. Quamobré arti huic ſi Por tæ cæterisq; eruditis probabitur, hæc poſth. t per nos integra erit, breuiſsima propriaq; nũcupatio.

Ad pagin. 1.

Verba vſu valere vt nummos, nullamq; vim aliam habere quàm vt animi ſẽſa ex pacto cõuento aliis ſignificent: ſi non alio, hoc certè argumẽto diſcere debuiſſent qui contra ſentiunt: quòd vnũ idemq; verbũ pro vtentium libitu interdum quidem hanc, interdum verò rem aliam denotat. Exemplo ſit Notariorum appellatio, quæ ijs olim competiit tantum, qui notis charracteribusq; certis dictita ta quæuis celeri manu potuerunt ſcribendo aſſe- qui: hodierna vero die longè alio fungẽtibus mu- nera tribuitur. Sed cum alii ante nos ea de re dili- genter eruditèq; monuerint: vt actum agamus nil eſt neceſſe. Ideoq; authores tantum aliquot lau- dare viſum eſt. Iac. Cuiac. obſeruat. 3. cap. 3. & 12. cap. vlt. Iacob. Rænard. de auctorit. prud. cap. 2. Pollet. hiſt. fo. Ro. 5. cap. 12. Bern. walth. miſcellã. 2. cap. 12. &c.

Ad pagin. 6.

Valerij Probi libello de literis antiquis addantur

virorum

virorũ doctiſsimorũ eius generis pleniora multò ſcripta hæc. Huberti Goltzii Theſaur. antiquit. Aldi Manutij explanat. de vet. notis libris ipſius de òrthographia ſubiũctæ paſsimq; Barn. Briſſou. in lib. formular.

Ad pagin. eandem.

Id quod de notarum auctoribus affert Portæ, ex Iſidori Etimol. lib. 1. cap. 11. deſumpſit. Vbi diſtinctè admodũ Iſidorus loquitur. Ita vt veterũ hac de re in ſpeciẽ pugnãtia loca fortaſſe inde ſint conciliãda. Si hoc vnicum tantũ animaduerterimus. quod Perſanij Pilargiri nomẽ meritò de mẽdo ſuſpectũ eſt habendũ. Et vt cognomẽ quidẽ Phylargiri habuiſſe nõ dubitamus. ita Perſennius ne an Percennius nominatus ſit, & quiſnã fuerit ἐπαιτέον donec olim fortaſſe & alios quoq; in melioris notæ ſcriptores hac de re mentionem facientes, incideri-mus.

Ad pagina. 7.

Quò verior patris Medicorũ de artiũ longitudine, vitæq; breuitate eſt querimonia: eò quoque mihi laus maior videtur eorũ, qui & huius artis producendæ & illius breui cõpendio addiſcẽdæ omnis generis excogitauere ſtratagemata. In quib. vtiq; habenda & ea ratio, quæ veterib. a Græcis, hominib. certè accutiſsimis diligentiſsimisq; orta, ad latinos poſtea quoq; tralata eſt: libros auctorũ notis quibuſdã ita conſignandi, vt primo mox intuitu virtutes, vitia, aliaq; notatu obſeruatuq; digna apparerẽt lectorib. Cuius generis & eæ quoq; fuêre qb Platonis diſcipuli, cęteriq; ſcriptorũ ipſi⁹ lectores olim libros eiuſdẽ inſigniuêre. Quarũ extat q-

dem apud Diogenem Laërtium in vita ipſius, ſic ſat manifeſta explicatio: ſed cũ libri vulgares nec exprimant omnes: nec interpres mentẽ auctoris ſit aſſecutus: ex quo tamen Porta hunc in locũ nõnulla tranſtulit: rẽ non ingratã ipſi lectoribusque nos facturos credidimus: ſi locũ eum vti explẽdũ interpretandumq; ex alijs didicimus (*nimirũ ex Ariſtoph. eiusdem ſcholiaſte. Sophocle. Triclinio. Iſidoro etimol. 1. cap. 10. Hortiboni notis Laërt, Fr. Sixto Senenſe biblioth. ſanct. lib. 3. &c.*) animaduerſionibus hiſce noſtris inſereremus. Hunc igitur id in modum faciendum iudicamus.

Quoniam autẽ (inquit Laërtius) & notæ quædam libris ipſius Platonis adſcriptæ ſunt: de eiſdẽ quoque nonnihil dicamus.

χ Chi apponitur elocutioni figurisque indicandis atque adeò vniuerſim conſuetæ Platoni vſitatæque loquendi formæ (*eſt enim τὸ χαρακτήρος litera prima.*)

> Diple ad indicanda dogmata placitaque Platonis (*διπλῆ ſcilicet γραμμὴ: ad diſcrimen paragraphi: cuius apud veteres vnica fuit tranſuerſa lineola.*)

⁘ Chi vtrinque punctis notatum ad ſelectiores quasque ſententias verborumq; ornatus.

⋗ Diple punctis vtrinque inſignita, ad quorundam emendationes.

⊢÷ Obelus (hoc eſt veru) punctis vtrinque notatus, ad ſuperflua quæque iugulanda.

⊃. Antiſigma (Sicilicum latini vocarint) vtrinq; puncto vallatum, ſcripturæ ad vſus duplices & tralationes.

⚓ Ceraunus (hoc eſt fulmen) ad philoſophiæ inſtitutionem.

Aſte-

⁂ Asteriscus (hoc est stellula (quam sic veteres: nos hodie* ita notamus) ad dogmatum conuenientiam.

— Obelus ad improbationem, &c.

Aristarchi asteriscobolus, quem auctor affert ex Isidoro, hoc modo pingendus videtur. ⁂ —

Quod autem Chrisani mendosam retinet scripturam: eam nos doctiss. ex Hortiboni notis in χρήσιμον ἢ χρηστὸν mutandam didicimus. Quamobrē & nota maiuscula quidem hæc erit ☧ minuscula verò ⳩ Duæ nimirum primæ τὸ χρησίμου ἢ χρηστοῦ literę. A quo postremo & χρησομαθιῶν nominis origo. Cuiusmodi fuit ea Grammatica Procli, ex qua confectas ἐπιλογὰς patriarchę Photij, Andreæ. Schott. Friderici Silburgij, virorum de literis quàm optimè meritorum, beneficio nuper editas habemus.

Cæterum, vt & id quoque obiter moneamus eo in Fr. Sixti exēplari quod nos habemus, quædam quoque mendæ hęrere videntur eo in loco li. 3 vbi hac itidem de re pertractat. Id quod tamen accipiendum non videtur de scriptura Diauoli. Factum namque id veterum quorūdam more: qui aut u aut hac nota ꝟ. loco b quàm sæpissime vsi sunt. Quemadmodum in Callimachi editione veteri, pandectis, alijsq; scriptoribus quàm plurimis videre est.

Ecciliseos quidem erratum typographicum est cū postea in explicatione rectè scribatur ecclisis.

τὸ ψιλὸν ἐπογραμμένον omissam ἐπογραμμένου eodem refero.

Literæ autē h in ypogrāmeno omissio mori ru-

dioris ſeculi eorũ auctorum ex quibus tranſcripſit Fr. Sixtus tribuenda.

Diplus pro diplos ſcribendum, leue quidem: ſed tamen monere quid prohibet?

Samech, & Patach literas Ebreæ linguæ duas nuncupandas periti eius nos docuêre.

Obelos anoſtigmenos ſcribendus, hacq; pingẽdus ratione ⸗

Limniſcum Latinis faſciolam dici, ex doctiſsimi Camerarij commẽt. Nicephorianis didicimus. Hoc autem modo pingendũ ⸗ ex Hortibono.

Diplam deniq; de qua penultimo loco διεστιγμένῳ ſcribendam res ipſa dictitat.

Ad pagi: 8.

Paragraphi nota, vti iã ante monuimus, apud Græcos veteres non niſi vnica tranſuerſaq; fuit lineola, vti eos apud auctores, quos ſupra adduximus, videre eſt. Cæterũ ſede Imperij Romani à Cõſtãtino Magno in orientẽ tralata, ortaq; inde Iuriſprudentia Græca: θέματα in iure nuncupata, indeque per θ primã eius dictionis literã ſignificata, ex quo linguę eius imperiti notã eã qua hodierna die vtimur fecerint: audiuiſſe me olim puto ex D. Giſanio: quo tamen auctore nõ memini. Ita quoq; Digeſtorũ aiebat apud veteres notã vſitatã fuiſſe D, maiuſculum linea traiecta confixum, hoc modo Ð aut hoc Ð: cuiuſmodi & nos ipſi quoq; veteri in numiſmate quodã vidimus: vnde poſt imperiti f duplex fecerint.

Ad pag. 9.

Notas eas quibus hodierna die vtimur muſicas a Guidone omnes iam pueri ſciunt inuentas. Di-

crimen

crimen autem quo diſtant a veteribus, quarũ nõ-nullas refert Boëthius nõ ſat diligenter tamen de pictas omnes à typographo, vt teneamus, non puto inutile, veteres namq; notæ muſicę & phthongos quas nos hodie voces nuncupamus, ablq; vllarum lineolarum ſeu cancellorũ adiectione, aut claue vllo, itemq; modum, genuſq; cantilenæ de notabant. Hodiernæ vero diuerſum penitus quiddam, tempus nimirum tantummodo, nec id ſemper ſolę, ſed plerumque non niſi aliorum ſignorũ adiumẽto indicant. Hodiernæ tamen multò ſunt pauciores quam veteres: quarum numerus tandẽ ad 510 extreuit. Vti ab Alypio, quem tamẽ integrũ non habemus, præ cæteris pleniſsimé diligentiſſimèque fuerunt deſcriptæ.

Ad pag. eandem.

De litera Thau philoſophantes legito Io. Druſ. Ebraic. quæſt pag. 14. & Ioan. Gorop. hieroglyph. 16. pag. 250 &c.

Ad pag. 35. cap. 9.

Vt ſtudioſi literarum linguæ Germanicæ imperiti, præter ea quæ alios apud auctores extant literarum hierogliphicarum, alia quoque habeant exempla: ex Hen. Gualt. Riffij comment. Vitruuianis ſequentia quatuor, quę apud latinos auctores me vidiſſe non memini, exſcribere latinaque lingua explicare viſum eſt. Eorum igitur primum hoc ſeſe habet modo.

En quomodo veteres per literas hierogliphicas, celebre illud ab alijs quoque vſurpatum reddidêre dictum: quo *CONCORDIA* (ea caduceo, ſeu anguibus circa caduceum plicatis ligatisque indicata) quidem *RES PARVAS* (formicis ſignificatas) *CRESCERE* (proportione namq; ſic ſat magnas factas vides:) *DISCORDIA* (quam altera quidem in patera ignis, in altera verò aqua defuſa denotat) verò *MAGNAS* (elephantis duobus diſcordię quoq; in ſignum diſcerptis ſignificatas) *DILLABI* (quomodo enim conſiſtere viuereque poſsint, hoc modo diſcerpti) admonemur.

Atque hoc quidem primum eſt quod diximus Exemplum ſequitur II.

Cuius

Digitized by Google

Cuius hæc eſt interpretatio. *IMPERII* (en aquilam auium regem) *TENACISSIMVM VINCVLVM* (id anchora funiſq; ejuſdem, & vinculum ſeu πεῖσμα vt Græci nuncupant oſtendit) *MILITARIS* (miles ſat aperto huic rei indicio) *PRVDENTIA* (Anguē namq; prudentiæ notam eſſe omnes nouimus Aut certè vt ego malim, Imperij tenaciſsimum vinculum fortitudo & prudentia.

Tertium exemplum eſt id quod ſequitur, hocq; explicandum modo.

Divi (oculo id indicatur; Vti monet Pierius) *Ivlii* (eum namq́; eam per ſtellam crinitam quę poſt obitum ipſius apparuit, ſignificatum ſuperſtitione ethnica, nimiaq́; eius temporis adulatione vulgò creditũ dictumq́; ex hiſtorijs nouimus) *Victoriarvm* (palmam victoriæ ſignũ eſſe vt multis moneamus non eſt opus) *Et Spoliorvm* (ea depicta vides) *Copiosissimvm* (en copiæ cornu vtrinque appoſiti ſignificationẽ) *Tropaevm* (Id quod ſat manifeſta pictura expreſſum eſt.

Quartum denique exemplum à Riſſio allatum hoc eſt.

Die

DIS (oculis duobus ſignificatis) *MANIBVS* (bicipitium vim eam habere monet Pierius) MORS (fuſi Parcarum fili abrupti ſignificatio propria) VITAE (ſimpuuio aqua, qua ſine viui non poteſt, pleno ſubindicatæ) *CONTRARIA* (telũ namq; telo contraria ratione collocatum vides) *ET VELOCISSIMA* (eiſdem telis id notatum puto) *CVNCTA* (rerum hic apparet vniuerſitatis vulgo apud veteres vſitata effigies) *CALCAT SVPPEDITAT* (id enim innuit calceamenti ſolea) *RAPIT* (vncus non aliæ rei ſignificandæ) *CONSVMIT* (ignis nimirum inſtar) *DISSOLVIT* (ita enim nodi aliaque ſolent cultro) *MELLITE* (apis indicio) *MVTVO SRICTIM ET ARDENTER AMANTES* (faces duæ arctiſsimè colligatæ ardẽteſq; hanc in rem quid poſsint monitu nõ eſt opus) *DVOS* (id duobus cupreſsi ramis vt & obitu fortaſſe ſignificari

cari

Digitized by Google

cari puto) CONIVNXIT HIC (arcæ id vt præstet propriũ, siue malimus dicere, cõtinet hic) EXTINCTOS. Quâ sagittæ interpretationem puto.

Ad pag. 37.

Quod de Cimeris tradit Porta quos *Timbres* Galli, Germani Geregier vocãt, quibus exornãtur cassides ijs in decursib. quę hustiludia vulgo dicũtur, vnde post quoq; res ad familiarũ insignia tralata, antiquissimæ videtur originis. Si náq; rectè memini, Proteus Rex Ægipti antiquissimꝰ inde à Poëtis omnes aliarũ rerum in formas mutatus fingitur: quòd & speciei apud suos augustioris reddendæ causa, & hostibus terribilioris, modo hanc, modo verò rem illam effigiem uè capiti imposuerit. Et de more propemodum cõsimili Gallorum veterum in militiam proficiscẽtium Diod. Siculus testatur. Idemque de signiferis Romanis extat apud Vegetium.

Ad pag. eandem.

Quod de clypeis refert auctor, id Herodotus Carum perhibet inuentum. Cęterum vt & alia quoque nonnulla addamus exempla: Anubim canem gestasse, Macedonem verò lupum, scribit Diod. Sicul. lib. 1. Aristomenem autem Messeniorum regẽ, aquilam alis passis Pausan. Et Vale. Flacc. Argonaut 6. versu 53. & sequentibus. Persę phalangem vniuersam fulminis effigiem: vt & Persen ipsum duos præterea dracones auratos, qui linguis inter sese obuersis gemmam mediam momorderint. Id autem quod de phalange tota scribit, vsurpatum postea quoq; testantur auctores per singulas cohortes ab Romanis, rei bellicæ peritissimis, egregijsq; disciplinæ militaris cultoribus. Vnde & cę-

teris

teris in cauſis incrementi ipſorum hæc quoq; nõ fuit minima: vt & noſtra ætate eiuſdem neglectio apud eos qui bella gerere conantur decrementi euerſioniſq;, me quidem iudice. Sed hæc ὡς ἐν παρόδῳ. De Rom. hac in re more legatur Stewich. ſuper Veget. de re milit. lib. 1. cap. 23. & lib. 2. cap. 2. & Onuph. Paninu. Cæſarib. & Io. Pier. Hieroglyph. apud quem vt & in notitia Imp. Rom. multa extant viuaq́; exempla.

Ad pag eandem.

Exemplum Pompeij ad annulos pertinet ſignatorios: quem tamen Sullæ more tria geſtaſſe tropæa ſcribit Dio Caſs. lib. 42. Vt & C. Iulium Cæſ. Veneré armatam lib. 43. & 51. Auguſtum ſphingem primò, poſt verò, vt & ſequentes Imperatores omnes imaginem ſuam, Galbam quoque canem è nauis prora proſpectantem.

Ad pag. 44.

Bedæ locus quem auctor allegat, in lib. ipſius de natura rerum cap. 1. extat. Eademq́; de re explicat quoq; Io. Pier. Valer. hieroglyph. lib. 37 pag 268. & Cæl. Rhodig. lect. antiq. 12. cap. 43. & Lil. Girald. dial. 2. & Math. Holſt. eruditiſsimo in bello de emendat. numerat cap. 8. Ad pag. 51.

Scytala cuiuſmodi fuerit, præter Agellium ab auctore quoque allegatum ex recentioribus explicat Io. Mercer. opin. lib. 1. cap. 12. & Cardan. de varietate rerum lib. 12. & Io. Lonicer. ſuper Pindar. olymp. od. 6. pag. 132. Vbi tamé in quibuſdam magnopere errat. & Georg. Pictor. philolog. 2. cap. 11. & Brechtelus de arte bombardica: ex quo etiam ſequentis delineationis occaſionem deſum-

pſimus.

Vnde autem Trithemius ſua habeat de Archimede qui conſimili ratione vſus ſit, mihi incognitum fateor. Idē fortaſſe & doctiſs. Glauburgio accidit, qui locum non annotauit. Ac ſanè ni me fallat cōiectura memoria lapſum Trithemium iudico: qui id quod paulò aliter de Spartanis annotatū legit, Archimedi ea ratione tribuit.

Ad pag. 56.

Caligas auctor hoc in loco nominare videtur, vt vulgo ſolent, quæ fœmoralia potius ſunt dicenda. Caligæ namq; nil aliud ſunt quá calceamenta militaria. Vt iá ante monuerunt Barn. Briſſou. ſol. antiq. 2. ca. 5. I. Druſ. miſcell. cent. 1. ca. 69. Iſac. Caſaub. ſuper Theophr. charact. pag. 68. Videantur & act. Apoſt. ca. 12. verſ. 8. & Grego. Turon. lib 6. num. 31.

Ad pag. 122.

In exemplo huius paginæ aut arena mihi hæret, aut ita ſcribendum eſt.

Iapox... fl. .... m. ſ. .i. o .. q.... m .. a.t...t......u. . . oo. ab.
et........e.. e.. l c.... e..... .l. . o. e o. m .... r .... n... r. a x... o...
b. i... q... i. . c.. g.. hm .. o .. p.. q. a.. o .. d. oa .a.. ſ. u . . l. n.. o.
t c.. b. e... a.. r. q. p...... r. d. e.. d. ri. . ſ.. t... d ... m. e. d o.. q..
x . . . z..... u.. ſ.. u... i.. l ...... o..... e... b a .... p.. ſt.. c o. . x .. l
.. n.. g.. h fl. . . g.... . h. . . n ..... q. . a. . d. t. . g.. i. . . o. . et.

Atq; huc vſq; & ſeq. quoq; pag. exemplum deducendum ſiquidem huic conuenire debeat: aut verò & vitia præcedentis emendanda, & intra pauciora comprehendi dicendum.

TABV-

Digitized by Google

TABVLÆ SVMMAM EORVM QVÆ in præcedentibus libris tractantur continentes.

CRYPTOMENYTICE à Portadua bus explicatur partibus.

1. protheoria quæ cõstitit in his tribus
- 1. Literarum occultarum seu furtiuarum definitione l. 1. cap 1. Vbi duas affert. puta
  - 1. Attributi.
  - 2. Ipsarum literarum occultarum.
- 2. Fine quo literarũ hoc genere vtimur. Est autem duplex.
  - 1. Occultatio rerum quarundam Cuiusmodi sunt
    - 1. Sacræ. De quibus exemplo sunt lit. hieroglyph. li. 1. ca. 2. & 9.
    - 2 Ad scientias occultas pertinentes.
    - 3. Graues aliæ Cuiusmodi sunt
      - 1. Obsidiones.
        - 1. Vrbium.
        - 2. Arcium.
        - &c.
      - 2. Pontificiorum comitiorum suffragia
      - 3. Magnarum domo absentium.
  - 2 Scribendi compendium lib 1 cap. 1. & 3. Sunt aũt eã ad iẽ vsi veteres
    - 1. Notis peculiaribus li. 1. c 3 & 13. Idq; aut in
      - 1. Senatu.
      - 2. Scholis.
      - 3 Conuiuiis
      - 4. Libris auctorum legendis.
      - 5 Iuris formulis.
      - 6. Astrologia
      - 7. Chimicis.
      - 8. Musicis.
      - 9. Arte militari.
    - 2. Sigillis seu primis dictionum literis.
- 3. Vtilitate, necessitateq; de qua lib. 1. cap. 4.

2. Tractatione ipsa de qua in sequent. Tabul.

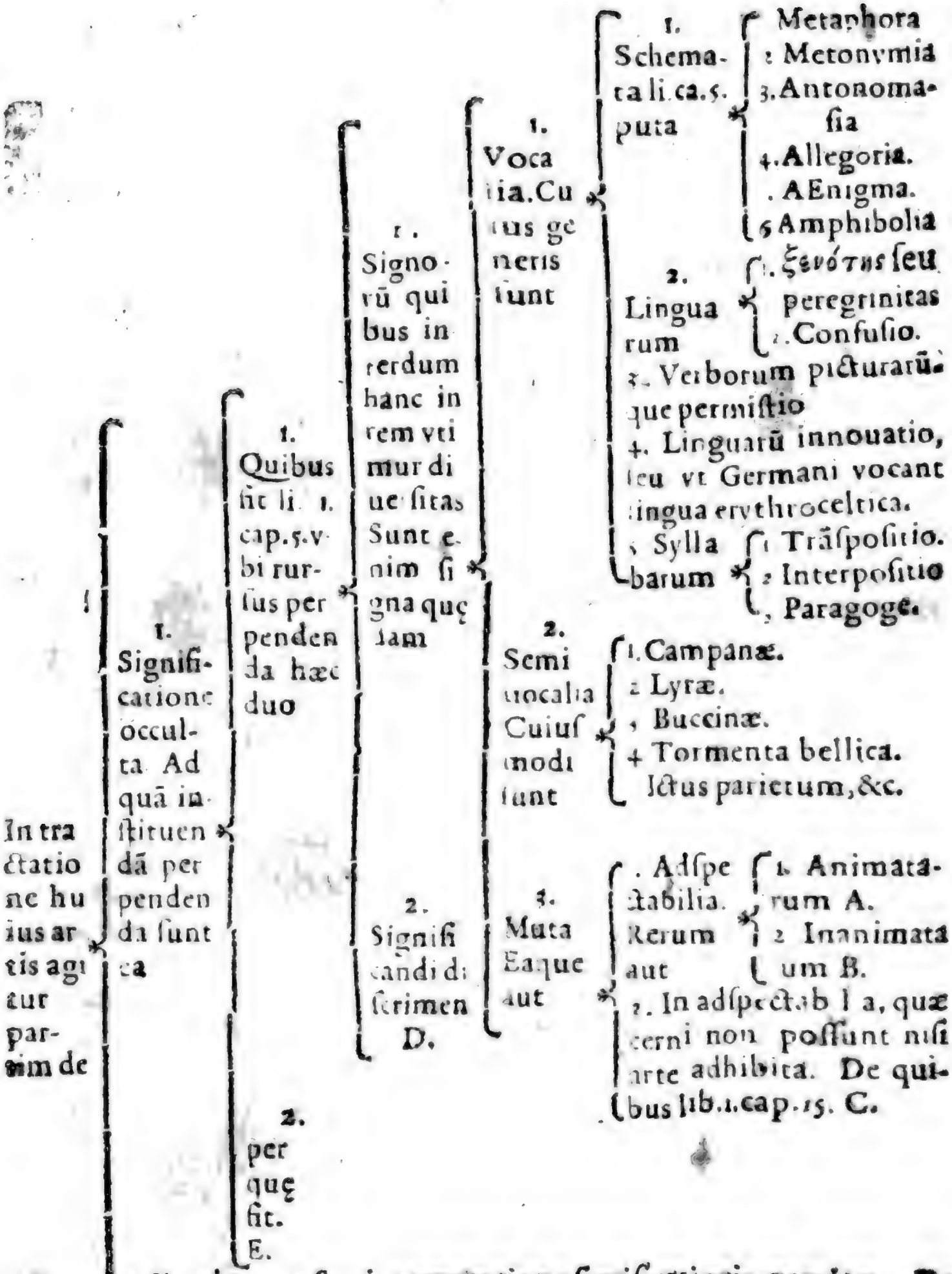
In tractatione huius artis agitur partim de
1. Significatione occulta. Ad quã instituendã perpendenda sunt ea
1. Quibus sit li. 1. cap. 5. vbi rursus perpendenda hæc duo
1. Signorũ quibus interdum hanc inrem vtimur diuersitas Sunt enim signa quę iam
1. Vocalia. Cuius generis sunt
1. Schemata licet puta
Metaphora
2 Metonymia
3. Antonomasia
4. Allegoria.
5. AEnigma.
6 Amphibolia
2. Linguarum
1. ξενότης seu peregrinitas
2. Confusio.
3. Verborum picturarũque permistio
4. Linguarũ innouatio, seu vt Germani vocant lingua erythroceltica.
3 Syllabarum
1 Trãspositio.
2 Interpositio
3 Paragoge.
2. Semivocalia Cuiusmodi sunt
1. Campanæ.
2 Lyræ.
3 Buccinæ.
4 Tormenta bellica. Ictus parietum, &c.
3. Muta Eaque aut
1. Adspectabilia. Rerum aut
1. Animatarum A.
2 Inanimatarum B.
2. Inadspectabilia, quæ cerni non possunt nisi arte adhibita. De quibus lib. 1. cap. 15. C.
2. per quę fit. E.
2. Enodatione seu interpretatione significationis occultæ. De qua locis quibusdam lib. 2. & integro 3. & 4.

A
In ſignis adſpectabilib rerum animatarum eſt geſtus corpori humani

- 1 Solius eiuſdēq; partium puta.
  - 1 Capitis
    - 1. Poſitus.
    - 2: Nutus
    - 3 Vultus.
    - 4 partium certarum habitus puta.
      - 1. Oculorum.
      - 2. Superciliorū.
      - 3. Frontis.
      - 4. Genarum.
      - 5. Narium.
      - 6. Labiorum.
  - 2 Colli
  - 3 Humerorum
  - 4. Manuū l.1.c.7 vbi hi modi
    - 1 Geſtus ijdē qb. exprimuntur & numeri
      - 1. Latini
      - 2. Græci
        - Hācdactilogiā nūcupāt.
    - 2 Contactus earum partium, quarū nomina ab ea incipiunt litera, quā exprimere volumus.
    - 3 Intinctio digitorum in liquidū quiddā, veluti que aliud agēdo perſcriptis ijs quas volumus literis.
- 2. Alijs quoq; adhibitis rebus de quo lib.1 c 8

B
Signa adſpectabilia rerum inanimatarum, Fiunt aut

- 1 Pictura.
  - 1 Literarum hieroglyphicarum. de quib. lib. 1.c.2. &c.
  - 2. Armorum, vnde orta ſunt familiarum inſignia.
  - 3 Qua exornantur
    - 1 Parietes.
    - 2. Periſtromata.
    - 3. Lacunaria
    - 4. Fores.
    - 5. Clypei.
    - 5. Equitū capita in haſtiludijs.
  - 4. Vexillorum.
  - 5. Aedificiorum.
  - 6 Operum reliquorū
- 2. Noctu. Igne nimirum de quo lib.1 c.10. idque aut
  - 1 Ex compoſito
  - 2 Ex improuiſo quotieſcunque poſtularit neceſſitas Et literis alphabeti diſtributis aut
    - 1 Bifariam
    - 2. Trifariam
    - 3. Quadrifariam. &c.
- 3 Interdiu: puta.
  - Pulvere
  - Fumo.
- 4 Noctu item ſed luminibus. Idque literis diſtributis aut
  - 1 Quadrifariam.
  - 2. Bifariam.

Vide In ſequenti pagina continuationem huius tabulæ

Digitized by Google

- 1. Manuum gestu: de quo supra.
- 6. Sculptura.
  - 1. Anulorũ signatoriorum.
  - 2. Numismatum, &c.
- 7. Scriptura cuius intricatio nascitur aut ex
  - 1. Scribendi modo cuius generis sunt.
    - 1 Scytala laconica li. 1. cap. 13. & ca. 14.
    - 2. Tabulæ post scriptionem ceratę.
    - 3. Caput nuncij stigmatis inustum, &c.
  - 2. Literarum perplexitate F.

F Literarum perplexitas est aut

- Veteribus vsitata de qua lib. 1. cap. 3. & 13. eaque aut
  - Ἀντιγραφικῶσις posita nimirum loco eius literæ ordine ipsam consequente
    - 1. Quarta.
    - 2 Secũda &c.
  - Notę. Eæque aut
    - 1 Sigla ab Iureconsultis propriè dicta lib. 1. c. 13.
    - 2 Notæ propriè dictæ à Iureconsultis de quib. lac. Cuiac. obseru 12 cap. vlt. & Ioan. Trithem. polygr. l. 6.
- 2. A recentioribus excogitata de qua sub literis D.G.H.I.

C In signis

C

In ſignismatis inadſpectabilibus hoc notandū eſt diſcrimē, à me dijs ijs deſumptum quo lectionē ipſorū conſeqmur. quòd quædā ita ſcribuntur vt legi nō poſſint, niſi.

- 1. Aera nocte. Id quod fit per aquam ſtillatitiam,
  - 1. Nitedularū
  - 2. Ligni ſalicis aqua putrefacti
- 2. Affrictione aut conſperſione pulueris aut pollinis cuiuſpiā idque aut in
  - 1. Cute corporis humani ꝙ genus dermaticon nūcupant.
  - 2. Charta
  - Fitque aut
    - 1. Aceto.
    - 2. Vrina.
    - 3 Adipe.
    - 4 Sepo.
    - 5 Pinguedine.
    - 6. Gummi.
- 3. Igne adhibito Id quod fit aut
  - 1 Humenti ſucco
    - 1 Mali Citrij aut medici.
    - 2. Cæpè
    - 3 cuiuſuis alterius pomi(vt puto)acris.
    - 4. Ceraſorum.
    - 5. Cyclamini.
    - 6. Fructuum aliorum.
  - 2. Sale Ammoniaco.
- 4 Cōbuſta papyro. Id ꝙ fit aut per
  - 1. Gummi.
  - 2. Salem quemuis.
  - 3. Calcem.
- 5. charta immerſa in
  - 1. Aquam puram certo modo paratā
  - 2. Vinum certo modo paratum.
  - Scribitur autem aut
    - 1 Aqua aluminoſa
    - 2 Calcanti humore ſtillaticio
    - Genus hoc hyphaſmaticon, aut vt alij hyphalmaticon vocant.
- 6 Aqua hydrargyri affuſa.
- 7. Charta certo modo deterſa.
- 8. Lumine interpoſito.
  - 1 Siderum
  - 2. Candelæ
- 9. Deraſa papyro
- 10. Ouo vel toſto vel coctō.

Google

D Diſcrimen ſignificandi eorum quibus fit occulta ſignificatio deſumitur, aut ab

- 1. Literarum mutato
  - 1. Ordine, fitque aut
    - 1. Tranſpoſitione.
    - 2. Interpoſitione.
    - 3. Paragoge.
  - 2. Figura.
  - 3. Poteſtate
- Interpretationis facilitate aut difficultate Sunt enim modi quidam
  - 1. Faciliores qui nimirum fiunt aut
    - 1. collocationis diuerſitate puta aut
      - 1. Literarum
      - 2. Dictionum παχινἐμίω ꝑ verſus. quos vocãt recurrẽtes.
        - 1. Tranſpoſitione l. 2. c. 2. Fit autẽ per lineas aut
          - 1. Alternas
          - 2 Quaternas modo, modo verò alternas & modo à fronte, modo à tergo.
        - 2. Interpoſitione. Ea que aut
          - 1. Simpliciore de qua l. 2 c. 2 & 14.
          - 2. Artificioſiore l 2 ca. 3. Id quod fit aut
            - 1. Paulò ſimplicius,
            - 2. ꝑ ἀκροστιχίδα
            - 3 Ita vt ſingulæ quæ veram ſententiam perficiunt.
              - 1. literæ occupẽt dictionũ
                - 1. Initium.
                - 2 Medium.
                - 3. Finem.
              - Syllabæ etiã occupẽt eadẽ diuerſa extrema
        - 3. Ἀντιςοχιώσυ
    - 2. Notis vulgaribus de quib l. 2. c 14.
  - 2. Difficiliores de quibus vide literam G.
  - 3. Summè difficiles qui fiunt aut per
    - Clauem Ique aut per
      - 1. Literas li. 2. cap. 15.
      - 2. Numeros.
    - Tabellam peculiarem de qua lib. 2. cap. 16.
  - 4. Planè inexplicabiles omniq; doli ſuſpicione carẽtes de quibus litera H

G Modi

G Modi difficiliores rursum fiunt aut ratione

- 1. Simplici.
  - 1. Omnino de qua
    - Conficienda lib. 2. cap. 5.
    - Enodanda lib 3. cap. 4.
  - 2. Paulò intricatiore reddita per
    - Dictionum.
      - Cõtinuationẽ seu cõfinium cõfusionẽ: de qua
        - Conficienda l. 2. c. 6.
        - Enodanda li. 3. cap. 9.
      - 2. Distinctionem peruersam: de qua
        - Conficienda li. 2 cap. 9.
        - Enodanda lib. 3. cap. 11.
    - Literarũ
      - 3. Otiosarũ adiectionẽ: de qua
        - Conficienda lib. 2. cap 9.
        - Enodanda lib. 3. ca. 12.
      - 4. Superfluarum detractionem.
- Intricatiore de qua tabula quę hanc immeditate sequitur.
  - 5. Breuitatem verborum aut sententiarum.
  - 6. Regularum Grammaticarum neglectionem.
  - 7. Earum figurarum quibus literæ eæ quarum vsus crebrior est significantur, multiplicationem.
  - 8. Dictionum.
    - Monosyllabarum euitationem
    - 9 Eorundem euitatam repetitionem.
    - 10. Interciſionem noxarumque interpositionem.
  - 11. Sigla seu literas singulas integrarum dictionum loco positas.
  - 12. Dictionum desurtationem, &c.

Ratio intricatiorum modorũ difficilioris fit aut per

- Rotulas seu orbiculos de quibus li. 2 ca 7 Fitque rursum literarũ ordine aut
  - 1. Rectorũ usu rationeaut
    - 1. Simplicitore. Idq; collocatis characteribus ignotis in rotula
      - 1. Mobili de qua
        - Conficienda libr. 2. cap. 7.
        - Enodanda lib. 3. capit. 15.
      - 2. Immobili.
    - 2 Perversa
  - 2. Inuersionẽ adhibendi rationeaut
    - Scripto continuato seu confusis dictionum confinijs de cuius
      - Confectione lib. 2. cap. 10.
      - Enodatione lib. 3 cap. 18.
    - 2 Orthosorum characterum adiectione. Idque vel
      - 1. Intra rotulam de cuius enodatione lib. 3. cap 20.
      - 2. Extra rotulam: de cuius enod l. 3. c. 21.
    - 3 Rotula
      - Promota per spacia
        - 1. Singula vt hactenus in ijs quos descripsit modis factum.
        - 2 Complura, puta bina, terna. &c.
      - Circumacta in
        - Dextram, vt hactenus factum:
        - Velsinistrã.
- 2. Quadratũ cãcellatu notisq; totidem quot & literis l 2. cap. 11.
- 3. Orthogonia seu quadrãguli ratione q̃ conficitur aut
  - 1. Absque tabellæ applicatione Idque literis nõ plurib. quam
    - quinq; l 2 c 2
    - 2 Quatuor.
    - 3 Tribus.
  - 2. Per tabellæ peculiaris applicationem
- 4. Quadratum aliud quod fit aut
  - Notis compluribus de cuius methodo l. 2. cap. 13
  - Non nisi vnius tantum notæ delineatione.
- 5. Tabulas gradib. formatas.
- 6 Literarum variorum interpositionem.
- 7. A'στιγοχίνωσιν prioribus solertiorem.
- 8 Punctã.

Modi plane inexplicabiles omnique dolo suspicione carentes fiunt aut modis

H

I. Singulis: puta aut

I Similitudine rerum aut
- 1. Abditarum aut ex scientiis artibusq; grauioribus desumptarum: de quo lib 2. cap. 17.
- Familiarium, necessariarum, & alioquin faciliorum.

2. Dictionibus integris significatis vnica tantum
- 1 Litera.
- 2 Nota seu signo vel charactere.

3 Consimilium rerum commemoratione.

4 Verbis aliis certo ex scriptore hanc in rem certo modo depromptis.

5. Per bracteam perforatam lib. 2. cap. 18.

6. Per chartam
- 1. Pellucidam reddi.
  - 1. Oleo
  - 2. Cera.
- 2. Stilo compunctam.
- 3. Circino dimetitis spatiis cõ. uenienter inscriptam.

7. Singulis literis per singulas alias huic ad rem aptas dictiones certo modo expressis lib. 2. cap. 19.

Compluribus variè inter sese iunctis & permixtis. lib. 2. capit. 20.

1. Materies in qua huiusmodi occultantur scripta lib. 2 c. 21. Cuius generis sunt
   - Lignum
     1. Viridis incisus cortex, &c.
     2. Sicci exscisio: & post literas in foramen inditas, eius ipsius per agglutinatam tessellã rursus facta expletio atq; contectio.
   - 3 Ouum
   - 4. Marmor
   - 5. Pomum: Inq; eo aut
     - Schedula inclusa
     - Literis ipsis incisis.
   - 6. Placenta
   - 7. Lepus exenteratus.
   - 8 Indumentorum latebra cuiusmodi sunt
     1. Fasciæ quibus veteres sinum collectũ astringebant.
     2 Calceamenta.
     3. Baltheus.
   - 9. Vaginarum interiora.
   - 10 Cutis humana lib. 1 c 15.
   - 11. Stigmata in nuncij capite impressã.
   - 12. Canis viscera.

2. Tabellarius per quem transmittuntur. Habitu nimirum mutato in
   - Venatoris.
   - 2 Animantis cuiuspiã.
   - 3 Mendici. &c.

3 Iter p̃ p̃ fit trãsmissio. Cuiusmodi est
- Mare aut flumina. Idq; aut p̃
  1 Vrinatores, laminis plumbeis literarũ loco brachiis circumligatis.
  2. Milites aut alios quosuis super vtribus colligatis per mare aut flumina deuectos
- Aer. Idq; rursum aut p̃
  - Sagittas. Idque. aut
    - Charta circa pedes telorum ligata.
    - Literis
      - In telum ipsum inscriptis
      - Ad telum alligatis.
  - Aues quæ ire redireq; solent. Cuiusmodi sũt
    1. Columbæ.
    2. Hirundines.
    3. Cornices.

FINIS TABVLARMM.

INDEX

EORVM QVÆ IN OPERE TRACTANTVR

INDEX.

Abbatis Tritemij liber 136.
ÆEgyptij columbam ingratitudinem innuebant. 35
Ægyptij hippotamo iniquitatem depingebant. 36
Ægyptij res sacras notis scribebant. 3
Ægyptij serpente mundum depingebant. 36
Ægyptij Sole & Luna describũt annum, 36
Ælianus de columba internũcia. 169
Ænigma Damœtæ. 20
Ænigma de anno. 20
Ænigma de homine, 20
Ænigma de Termino Deo 20
Ænigma Menalcæ. 20
Ænigma quid 19
Agrippæ de occulta philosophia liber. 115
Alexander tacita ambage Ephestioni silentium admonet 34
Allegoria quid. 18
Ambagibus multa posse demõstrari. 26
Amilcar igne hostes decipit 40
Amphibolia quid. 20
Antigrapho quando vtebantur antiqui. 7
Antiqui mysteria notis scribebant.
Antiqui necessarijs in rebus notis vtebantur. 10
Antiqui Poetæ & philosophia allegoricè loquebantur. 19
Antiqui vt compendiosè scriberent notis scribebant. 5
Antiquorũ scribendi modos vanos esse. 55
Antonius occiditur ex prodita literæ sententia. 13
Apuleius de numero trigenario. 45
& de notis magorum. 4
Aristarchus quando vtebatur asteriſco cum obelo. 7
Aristoteles de generibus figurarum loquendi. 16
& de magicis opusculum. 108
Artabazi, & Timoxeni callidi tas in mittendis epistolis. 167
Asconius Pedianus de literis veterum. 7
Asteriſco quando vtebantur antiqui. 7

Aſtrologorum notæ quæ. 8
Attali ſcribendi aſtus. 59
Auguſtini interpretatio in Sybillæ carmina. 73
Auguſtus notas reperit breuitatis cauſa. 6. & 90
Auſonij ænigma de homine. 20

B

Bedæ de loquela per digitorum flexus. 44
Bracteæ perforatæ, quæ ſcriptū obſcuratur. 132
Breuitas in ſcribendo valet occultationi. 85

C

Campani Romanos aſtu fallūt. 165
Capite, quæ ſignificare poſſimus. 28
Carmina, quæ præpoſterè legantur. 75
Carthaginenſibus clades, ex malè occultato conſilio. 13
C. Cæſaris commentariorum liber. 167 & 168
C. Cæſaris ſcribendi modus. 53
C. Cæſaris ſcribendi modus arguitur. 55
C. Cæſaris ſolertia in mittendis epiſtolis 168
Chabaliſtarūm ſcribēdi modus. 118
Charemon hieroglyphia ſcripſit. 3
Characteres ſi in ſcripto pauci quid faciendum. 217
Character vnus quomodo quatuor literarum poteſtate fungatur. 115
Chriſmon quando vtebantur antiqui. 7
Chryſippus quæ putat ambigua 20
Chymiſtæ allegorice loquuntur 19
Chymiſtarum notæ quæ 9
Cicero de generibus figurarum loquendi. 17
Ciceronis obſcuritas in epiſtolis ad Atticum. 172
Ciceronis ſcribendi modus arguitur. 56
Circulare ſcriptum quid. 88
Clandeſtinæ nuncia. 193
Claui quomodo ſcribebatur, ſine qua ſcriptum aperiri non poſſit. 123
Cleonymi lacedæmonis aſtus 167
Collo aliqua poſſe dæmonſtrari. 30
Columbæ literas deferētes. 161
Commodus occiditur ex male occultato

occultato consilio. 14
Consonantes finales quæ. 183
Consonantes in simplici scripto quibus regulis deprehendantur. 170
Consonantes quæ. 128
Consonantes quæ geminentur. 182
Consonantes rarissimæ. 183
Consonantes simplices quæ. 182
Consonantium potestates quibus regulis venari possimus. 186
Continuati scripti partes quomodo dirimantur. 206
Cornelius Tacitus de Ægyptijs, 3
Corporis membra quomodo significent. 28
Cruce duplici quomodo scribatur. 117

D

Delphinus anchora inuolutus quid significet. 37
Dictio vna alteram significet. 128
Diogenes de Cleobolo. 20
& de medio digito. 31
Diogenis literæ alio mire asportantur. 14
Donatus de romanorum notis &

E

Echeneis telo contorta, quid significet, 38
Emblemata quæ. 37
Ennius multas notas reperit. 6
& dictum in impudicam. 48
Epistolæ auibus asportantur, 168
Epistolæ canibus glutiendæ dantur. 166
Epistolæ flumine quomodo deferantur. 167
Epistolæ in placenta occultatæ. 165
Epistolæ lepore inclusæ. 165
Epistolæ ligno includantur. 164
Epistolæ ouo includantur. 164
Epistolæ sagittis mittuntur. 167
Epistolæ soleis & baltheo occultatæ. 165
Epistola viridi ligno coalescat. 164
Erythreæ Sybillæ carmina de Christo. 72
Ezechiel de litera thau. 9

F

Facibus literas demonstrare. 42
aliter 43
Fronte aliqua demonstrari posse 29

Frontinus de occultè mittendis epistolis. 167.168
Furtiuæ characterum notæ quo modo pingantur. 76
Furtiuæ literarum notæ quæ sint. 1
Furtiuæ scriptæ quæ non possint interpretari. 120
Furtiuæ scriptæ quæ possint interpretari. 76
Furtiuis notis scribere quid sit. 67

G

Geber de chymicis occultè scripsit. 19
Gellius quos vocet scirpos. 16
de Lacedæmoniũ occultè scribendi modo. 50
de Pœni cuiusdam scribendi astu, 51
Genis aliqua demonstrari posse, 29
Getæ imperatoris commentum. 6

H

Hebræorum ritus in tradendis legibus. 23
Hermes de chymicis obscurè scripsit, 15
Herodianus de Materniano. 13
de Commodo imperatore. 13
Herodoti oracula. 21
de Periandri ambage. 24
de Demarati astu. 51
de Histiæi astu. 52
Hieroglyphia grammata quæ 3
Hieroglyphicis literis sermonẽ exprimi posse. 35
Hieronimus de numero trigenario. 45
de literis Esdræ, 67
Hircij factum in asportandis literis. 168
Histiæi astus arguitur, 55
Histiæi scribendi astus. 52
Histiæus pœnas luit occultis notis non scripsisse. 11
Hippallage quid. 18
Honorius Thebanus. 4
Horatius de breuitate verborũ 85

I

Iamblicus de Hermete, 3
Igne noctu aliquid significari posse. 39
In obeliscis Ægypti litera hieroglyphicas inueniri, 4
Insignia quæ. 37
Interpres qualis esse debeat 172
Interpretem expedit nomen & ingenium

ingenium ſcribẽtis ſcire, 178
Interpretem ingenioſum eſſe oportet, 172
Interpretem multarum linguarum oportet eſſe expertem. 173
Interpretem neceſſe eſt epiſtolæ idioma callere. 176
Interpretem neceſſe eſt orthographiam callere. 173
Interpretẽ neceſſe eſt epiſtolam ſcribentis manu perſcriptam habere 180
Interpretem proficiet ſi tractatam rem epiſtola nouerit 178
Ioſippi vafricies in mittendis epiſtolis. 166
Iſidorus quid notæ. 1
de antiquorum notis.. 7
Iuſtinianus è libris legum notas abolendas ſanxit. 8
Iuuenalis de digito medio 32
de numero dextra computando. 46
& de columba internuncia 169

L

Labiis aliqua poſſe demonſtrari. 32
Lacedæmoniorum ſcribendi aſtus. 52
L. Anneus Senecæ opus de notis ſcripſit. 6
Leguleiorum notæ quæ. 7
Linus de philoſophia allegoricè ſcripſit. 19
Literæ accidit ordo, figura, & poteſtas 67
Literæ albæ in nigra charta appareant. 64
Literæ aquis immerſæ appareant. 61
Literæ deliteſcentes conſpiciantur, & conſpicuæ deliteſcant. 62
Literæ digitorum geſtu demonſtrentur. 47
Literæ diu deliteſcentes noctu conſpiciantur. 58
Literæ igne conſpicuæ fiant virides, nigræ, & rubeæ. 61
Literæ in charta quomodo appareant 60
Literæ indicio facum quomodo monſtrentur. 40
Literæ inuiſibiles. 58
Literæ quæ lumine candelæ, vel ſideris videntur. 63
Literæ quæ non niſi combuſtæ papyro videantur. 61
Literæ quæ prius non apparent videantur. 61

Literæ, quas euitare poſſumus, quæ ſint. 84
Literæ quot ſint. 181
Literæ ſonitu demonſtrari poſſunt 25
Literæ quæ ſint. 181
Literas corporis partibus demõſtrare. 47
Literas ouo inſcribere. 63
Literas raras eſſe & frequentes per ſe & per accidens. 183
Literarum contextus qualis. 78
Literarum lineamenta. 76
Literarum proportio in quibus conſtet 78
Litera vnde. 52
Liquidæ quæ. 183
Liuius de Tarquinij ambage. 33
Locutio circulatorum 26
Lucanus de literis Ægyptiorum 4.
Luculli vafricies. 167

M

Macrobius de digitis Iani. 44
Maga igne rem ſignificat. 39
Male terminati ſcripti partes quomodo terminentur, & interpretentur. 2:2
Manetus de notis Ægyptiorum. 36
Manibus occulte rem demõſtrari poſſe. 30
Marrhes cornix internuncia 169
Medea igne rem amicis ſignificat. 39
Mercurius de philoſophia allegorice ſcripſit. 19
Mercurius hieroglyphicis literis ſcripſit. 3
Metaphora quid. 16
Militares notæ quæ. 9
Minotaurus vexillo depictus quid ſignificet. 38
Monoſyllabarum euitatio valet occultationi. 86
M.Varronis ænigma de termino deo 20
Muſæus de philoſophia allegoricè ſcripſit. 9
Muſicorum notæ quæ. 9
Mutæ quæ. 183
Mutæ ſigna quæ. 27

N

Nicearchi facetum dictum. 46
Notæ ad occultè & breuiter ſcribendum repertæ. 2
Notæ quæ. 1
Notarij qui. 1
Notarum multiplex numerus valet occultationi. 86
Notis ſolum ſex vel quatuor ſcribere.

ſcribere. 106
alio modo. 109
Notulæ pro dictionibus valent occultationi. 87
Nullæ literæ quæ ſint. 83
Nutum pro ſermone valere 28

O

Obelo quando vtebantur antiqui. 7
Occultandi aſtus in pugillaribus. 51
Ocioſæ literæ quæ. 83
Oculis indicare rem occulte poſſe. 28
Ouidius de verbis vultu ſignificandis. 28
de ſupercilijs loquentibus 29
de puella nutibus quomodo loqui debeat. 32
de literis digitorum. 48
de literis vino protractis. 49
de literis non apparentibus. 61
& de aſportandis occulte literis. 164
Ori Apollinis liber. 37
Orpheus de philoſophia allegorice ſcripſit. 19
Orthographia contemptus valet occultationi. 85

P

Palamedis litera. 67
Paucitas literarum valet occultationi. 84
Perieſtigmenon quando vtebãtur antiqui. 7
Perſannius philargirus notas notis addidit. 6
Perſius de litera thau. 9
Per ſynonima ſcribendi modus. 136
Petri Valeriani liber. 37
Phænices hieroglyphis literis primi ſcripſerunt. 4
Platonis notæ. 7
de occultandis myſterijs. 22
de philoſophia occulte ſcripſit. 19
Plauti ſubtilitas. 74
Plinius de vi ſuperciliorum & frontis. 29
de digitis Iani. 44
ſuccus qui valet occultandis literis. 60
Plutarchus de notis antiquorũ. 4
de prænominibus Romanorũ. 7
de ſcytala. 51
Polybius de literis facibus occultandis. 40

Polycretes fœminæ aſtus. 164
Pontanus de aſpiratione. 177
Prænomina notis antiqui ſcribebant. 7
Priapi occultæ locutio. 75
Priſcianus de prænominibus Romanorum. 7
Probi Grammatici libellus de notis 54
Puellæ amanti quomodo loquatur. 48
Pueri & mulieres quomodo notis occultè ſcribant. 118
Pugillaryis literas celare. 51

Q

Quintilianus de generibus figurarum loquendi. 16
& de ſignis corporis. 28

R

Ratio vſus tabularum continuati ſcripti. 262
Ratio vſus tabularum ſcripti Rotæ. 266
Regulæ quibus ſimplex permutatæ figuræ modus deprehendatur. 184
Regulis quomodo vti debemus interpretandi ſimplicis permutatæ figuræ modus. 196
Romani in vexillis Minotaurũ pingebant. 38
Rotæ conſtructio qualis. 88
Rotæ cum ocioſis literis figura. 98
Rotæ indiſſolubilis figura. 102
Rotæ inſtrumento quomodo vtendum. 93
Rotæ ſchema. 92
Rota in ſcribendo error quomodo deprehendatur. 95
Rota ſcriptum aliud ocioſis literis inuolutũ quomodo deprehendatur. 235
Rota ſcriptum aliud ocioſis literis inuolutum quomodo interpretetur. 237
Rota ſcriptum continuatum interpretandi exemplum. 233
Rota ſcriptum continuatũ quomodo deprehendatur. 232
Rota ſcriptum continuatũ quomodo interpretetur. 233
Rota ſcriptum continuatum valet occultationi. 96
Rota ſcriptum dolis & fallacyis occultare. 97
Rota ſcriptum ocioſis characteribus inuolutum aliud interpretandi exemplum. 239
Rota ſcriptum ocioſis characteribus inuolutum quomodo deprehendatur. 235

Digitized by Google

Rota ſcriptum ocioſis characteribus inuolutum quomodo deprehendatur, & interpretetur. 237
Rota ſcriptum ocioſis literis obſcurari, 97
Rota ſcriptum quibus regulis deprehendatur. 219
Rota ſcriptum quomodo indiſſolubile fiat, 101
Rota ſcriptum quomodo interpretetur. 220

S

Saladini euentus in aſportandis literis. 169
Scribendi modus rudibus hominibus aptus 116
Scribendi modus tranſpoſitione literarum. 69
alia ratio. 70
Scribendi ratio in quibus verſetur. 76
Scribēdi ratio, qua infinitis propemodum characteribus ſcriptum variari videatur. 111
Scripti obſcuritas in quibus conſtet. 49
Scripti prius doli ſpecies attendenda. 175
Scriptum multiplici dolo inuoluatur. 103
Scriptum occioſis characteribus inuolutum quomodo deprehendatur. 23
Scriptum ocioſis characteribus inuolutum quomodo interpretetur exemplum. 215
Scriptum ocioſis literis inuolutum quomodo manifeſtetur. 213
Scriptum, quod claue claudatur quomodo fiat. 113
Scythalæ ſcribendi modus arguitur. 55
Scythala quæ. 51
Scythæ tacita ambage Perſas admonent. 54
Semiuocales quæ. 182
Semiuocalia ſigna quæ. 25
Sermo quomodo ſub alio occultetur. 24
Signa quæ. 67
Simonidis literæ. 67
Simplex cur ſcribendi modus dicatur. 79
Simplex occultandi modus. 80
Simplex ſcribendi modus doli & fallaciis occultandi 81
Simplicis occulti ſcripti permutatæ figuræ exemplum. 199
Sinon ignerem ſignificat. 46

Digitized by Google

Socrates de occultandis myſterijs 22

Solomon de literis digitorum. 48

Soſipater de prænominibus Romanorum. 7

Suetonius de notis antiquorum 6

Suniator in pœnas incidit notis male conſilium occultaſſe. 12

Supercilijs occultè demonſtrari poſſe. 29

Syllabarum tranſpoſitio in actione valet occultationi. 24

Symbola Pythagoreorum aliqua. 21

T

Tabella ad literas facibus demonſtrandas. 42

Tabulæ dictionum continuati ſcripti. 262

Tabulæ dictionum ſcripti rotæ. 224

Tabulæ dictionum ſimplicis permutationis. 269

Tamerlanus tacita ambage obſeſſis deditionem ſignificat. 34

Tarquinius muto ſigno Gabinorum mortem ſignificat. 33

Terentius de fronte. 29

Theophraſtus de viridi ligno occludendis literis. 164

Tibullus de notis vino protractis 49

Timoxenus Sicioneus pœnas luit literas non occultaſſe. 11

Titi Veſpaſiani inſigne. 37

Tito & Tiberio obfuit literas non occultaſſe. 12

Titus Veſpaſianus notis multa exprimebat. 5

Tranſpoſitione literarum occultè ſcribi poſſe. 68

Tranſpoſitione literarum ſcriptum indiſſolubile fiat. 120

Tranſpoſitione quomodo ſine ſuſpicione ſcribatur. 71

Triphonis ſolertia. 26

Trogus de Suniatore hiſtoria. 12

Tullius Tiro repperit multas notas. 6

V

Valerius Probus ſcripſit de notis Romanorum. 6

Vegetius de tribus ſignis. 15

Verba permutatis & additis ſyllabis occultare. 25